

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Bibliografija radova o narodnoj književnosti II

Šamić, Midhat

1974

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/d0a2dfb5-fbf9-426f-8a72-d4f0b922a33f>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA XXI

ODJELJENJE ZA KNJIŽEVNOST I UMJETNOST

Knjiga 2.

MIRJANA BOGAVAC, ĐURĐICA HUNJAK,
LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ

BIBLIOGRAFIJA RADOVA O
NARODNOJ KNJIŽEVNOSTI

(II)

SARAJEVO
1974.

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

POSEBNA IZDANJA

KNJIGA XXI

ODJELJENJE ZA KNJIŽEVNOST I UMJETNOST

Knjiga 2.

MIRJANA BOGAVAC, ĐURĐICA HUNJAK,
LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ

BIBLIOGRAFIJA RADOVA O NARODNOJ KNJIŽEVNOSTI

(II)

Urednik
MIDHAT ŠAMIĆ,
redovni član Akademije nauka i umjetnosti
Bosne i Hercegovine

SARAJEVO

1974.

ACADEMIE DES SCIENCES ET DES ARTS DE BOSNIE-HERZEGOVINE

PUBLICATIONS SPECIALES

TOME XXI

SECTION DES LETTRES ET DES ARTS

Livre 2.

MIRJANA BOGAVAC, ĐURĐICA HUNJAK,
LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ

BIBLIOGRAPHIE CONCERNANT LES TRAVAUX SUR LA LITTÉRATURE POPULAIRE

(II)

Rédacteur
MIDHAT ŠAMIĆ,
membre de l'Académie des sciences et des arts
de Bosnie - Herzégovine

SARAJEVO
1974.

**BIBLIOGRAFIJA I KRATKI SADRŽAJI RADOVA O NARODNOJ
KNJIŽEVNOSTI U PERIODICI JUGOSLAVIJE**

KNJIGA II

Brankovo kolo (Sremski Karlovci, 1895—1914), — *Javor* (Novi Sad, 1862—1863; 1874—1892), — *Ljubljanski zvon* (Ljubljana, 1881—1941), — *Savremenik* (Zagreb, 1906—1940), — *Stražilovo* (Novi Sad, 1885—1894), — *Školski vjesnik* (Sarajevo, 1894—1914).

*Bibliografiju su izradili saradnici Odjeljenja za književnost Instituta za
jezik i književnost u Sarajevu:*

MIRJANA BOGAVAC
ĐURĐICA HUNJAK
LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ

S A D R Ź A J

	Strana
EPSKO NARODNO PJESNIŠTVO	7
I. <i>Epske narodne pjesme</i>	9
1. Izdanja i zbirke	9
2. Postanak, porijeklo i starost	28
3. Kazivači, pjevači i sakupljači	29
4. Zapisivanje, skupljanje i izdavanje	36
5. Opšti radovi i interpretacije	43
6. Događaji i ličnosti	82
7. Mit i religija	85
8. Lokaliteti	87
9. Jezik, stil i metrika	90
10. Pomeni, prevodi i izučavanja u stranim književnostima	92
11. Komparativistički radovi	116
II. <i>Narodne pripovijetke, predanja, poslovice i zagonetke</i>	118
a) <i>Pripovijetke i predanja</i>	118
1. Izdanja i zbirke	118
2. Zapisivanje, skupljanje i izdavanje	129
3. Opšti radovi i interpretacije	129
4. Motivi	131
5. Mit, religija i običaji	132
6. Lokaliteti	132
7. Pomeni, prevodi i izučavanja u stranim književnostima	134
8. Komparativistički radovi	135
b) <i>Poslovice</i>	138
c) <i>Zagonetke</i>	140
LIRSKO NARODNO PJESNIŠTVO	141
1. Izdanja i zbirke	143
2. Postanak, porijeklo i starost	154
3. Zapisivanje, skupljanje i izdavanje	154
4. Opšti radovi i interpretacije	155
5. Mit, religija i običaji	164
6. Jezik, stil i metrika	170
7. Melografija i koreografija	170
8. Pomeni, prevodi i izučavanja u stranim književnostima	175
STRANA NARODNA KNJIŽEVNOST	179
INDEKSI	193
Indeks imena	195
Indeks geografskih naziva	205
Indeks stvari i pojmova	209

EPSKO NARODNO PJESNIŠTVO

I. EPSKE NARODNE PJESME

1. IZDANJA I ZBIRKE

1. АНОНИМ. *»Ein Beitrag zur Literatur der serbischen Volks-poesie«*. Јавор, НС, 1879, VI, 512.

Bilješka o štampanju rukopisa sa dvanaest narodnih pjesama, koje je pribilježio Orsat Pucić iz Dubrovnika i poklonio Srpskom učenom društvu u Beogradu. Rukopis je za štampu priredio i napisao uvod Stojan Novaković.

2. АНОНИМ. *Андра Гавриловић: Историја српске и хрватске књижевности усменога постања ... Београд 1912*. Бранково коло, 1912, XVIII, 288.

Bilješka o izlasku iz štampe.

3. АНОНИМ. *Бесцен благо народа српског. Најлепше српске народне песме из збирке Вука Ст. Караџића. У Новом Саду. Издање и штамп Српске књижаре Браће М. Поповића 1898*. Бранково коло, 1898, IV, 956.

Bilješka o izlasku i druge knjige istog izdavača. (Prva se pojavila 1897). Prikazivač smatra da je potrebnije štampati pjesme iz rukopisnih zbornika nego preštamповати Vukove.

4. ANONIM. *Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada. V Adlešičah nabral Ivan Šašelj. III del. Ljubljanski zvon, 1909, XXIX, 445.*

Bilješka o izlasku ove knjige iz štampe. Knjiga donosi epske i lirske pjesme, poslovice, bajke i običaje.

5. ANONIM. *Blagajić. Hrvatske narodne pjesme iz Bosne. 1886*. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 59.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

6. АНОНИМ. *Бој на Косову. Српске народне песме о боју на Косову. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Новоме Саду, 1886. Јавор, НС, 1886, XIII, 416.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

7. АНОНИМ. *Цар Константин и царица Јелена у народним песмама. Са сликом. Панчево 1882. Јавор, НС, 1882, IX, 704.*

Književni oglas o izdanju knjižare braće Jovanović.

8. АНОНИМ. *Цар Лазар у српским народним песмама. Са насловном сликом. Издање српске књижаре браће М. Поповића код св. Саве. У Новоме Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 608.*

Oglas o izlasku iz štampe.

9. АНОНИМ. *Цареви и краљеви у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Новом Саду. 1883. Јавор, НС, 1883, X, 1056.*

Oglas o izlasku iz štampe.

10. АНОНИМ. *Црногорци у народним песмама. Са сликом. Панчево 1882. Јавор, НС, 1882, IX, 704.*

Oglas o izdanju knjižare braće Jovanović.

11. АНОНИМ. *Црногорске јуначке пјесме. Бранково коло, 1910, XVI, 736.*

Bilješka o izlasku iz štampe prve knjige zbirke crnogorskih junačkih narodnih pjesama, koje sakuplja i izdaje Đorđije M. Dragović-Đuričković. Štampane su trideset i četiri pjesme, a sakupljač je bilježio od koga je i gdje pjesme čuo. U zbirci su najslabije one pjesme koje kao motiv četovanju imaju otmicu blaga ili stoke.

12. АНОНИМ. *Црногорске јуначке песме. Скупио и издао Борђије М. Драговић-Ђуричковић, пјешадијски капетан. Цетиње . . . 1910. Бранково коло, 1910, XVI, 823.*

Obavijest o izlasku iz štampe.

13. АНОНИМ. *Црногорски јунаци. Народна певанија у седам песама. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Н. Саду 1883. Јавор, НС, 1883, 1440.*

Oglas o izlasku iz štampe.

14. АНОНИМ. *Црнојевевићи у народним песмама. Са сликом. Панчево 1882. Јавор, НС, 1882, IX, 1120.*

Književni oglas o izdanju knjižare braće Jovanovića.

22. ANONIM. *Hrvatske narodne pjesme. Skupila i izdala Matica hrvatska. Odio prvi. Junačke pjesme. Knjiga druga.* Zagreb. 1897. Ljubljanski zvon, 1898, XVIII, 384.

Bilješka o izlasku iz štampe druge knjige narodnih pjesama u izdanju Matice hrvatske. Knjiga je sastavljena po istim načelima kao i prva. Sadrži 72 junačke pjesme o Kraljeviću Marku i u dodatku varijante svih pjesama objavljene u odlomcima ili u prozi. Zastupljen je 51 sakupljač iz 88 mjesta. Knjigu je uredio Stjepan Bosanac.

23. ANONIM. *Ivan Jukić i Grga Martić. Narodne pjesme bosanske i hercegovačke.* Mostar. Ljubljanski zvon, 1892, XII, 578.

Bilješka o izlasku iz štampe.

24. АНОНИМ. [*Из Љубљанског звона дознајемо ...*]. Стражилово, 1886, II, 1673.

Ljubljanski zvon je donio bilješku o štampanju rasprave Ivana Polanca *Nešto o srpskim narodnim pesmama*. Rad je izašao u izvještaju carsko-kraljevske velike gimnazije Rudolfske za školsku godinu 1885/6, a sadrži: uvod o narodnim pjesmama uopšte, dio koji se bavi kosovskim narodnim pjesmama (na osnovu djela Armina Pavića) i dio koji je zapravo kratak pregled života epskog junaka Marka Kraljevića.

25. АНОНИМ. [*Из Сарајева смо добили прву књигу ...*]. Стражилово, 1888, IV, 463.

Bilješka o izlasku iz štampe prve knjige *Narodnih pesama Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini*, koje je skupio Kosta Herman. Zbirka sadrži trideset i devet junačkih pjesama, a sljedeće sveske, po sakupljačevom rasporedu, treba da donesu »pesničko pričanje i ženske (šeherske) pesme«. Herman je napisao »Pristup« za svoju prvu knjigu i u njemu je iznio »istoriju svoga sabiranja ... te karakteristične momente u pesmama bosanskih i hercegovačkih Muhamedovaca«. Naveo je imena onih koji su mu pomogli pri sabiranju i »uređivanju« pjesama. Na kraju je dao bilješke o ličnostima i običajima koji su opjevani u pjesmama ove zbirke. Knjiga je opremljena i tumačem turskih, arapskih i perzijskih riječi.

26. АНОНИМ. [*Изашла је 147. књига (1886, свеска трећа) Летописа Матице српске ...*]. Стражилово, 1886, II, 1451.

Prikazujući sadržaj 147. knjige *LMS* za 1886. godinu, autor saopštava da se u toj knjizi nalazi i nastavak rasprave Stojana Novkovića *Poslednji Brankovići u istoriji i u narodnom pevanju*.

27. ANONIM. *Izbrane narodne srpske pesmi. Priredil Janko Pajk. Tretji natis.* Ljubljana, 1899. Ljubljanski zvon, 1900, XX, br. 2.

Slovenska knjigarna, priloga »Ljubljanskemu zvonu«, I, 6.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

28. АНОНИМ. [*Издањем књижаре браће М. Поповића...*]. Стражилово, 1888, III, 16.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke *Razne srpske narodne pjesme, što ih je po Boci Kotorskoj i okolini dubrovačkoj skupio i tumač uz njih dodao Milan Osvetnik iz Kotora*. Zbirka sadrži dvadeset i šest narodnih pjesama.

29. АНОНИМ. *Јакшићи у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића, код св. Саве. У Новоме Саду, 1883. Јавор, НС, 1883, X, 734.*

Oglas o izlasku iz štampe.

30. АНОНИМ. *Јов. Н. Томић. Ево, откуда Вуку »Зидане Скадра«*. Бранково коло, 1909, XV, 32.

Bilješka o izlasku iz štampe knjige Jovana Tomića. U podnaslovu stoji: Dva odgovora g. Nikoli Andriću na njegove potvore protiv Vuka Karadžića u 12, 14. i 15. broju *Glasa Matice hrvatske*.

31. АНОНИМ. *Јован Н. Томић: О српским народним епским песмама*. Бранково коло, 1908, XIV, 192.

Bilješka o izlasku iz štampe.

32. АНОНИМ. *Караџорђе у народним песмама. Са сликом његовом. Панчево 1882. Јавор, НС, 1882, IX, 1408.*

Oglas za novu knjigu knjižare braće Jovanović.

33. АНОНИМ. *Књиге за народ*. Бранково коло, 1904, X, 638.

Kao sveska 108. i 109. izdanja Matice srpske iz zadužbine Petra Konjovića izašao je drugi dio knjige Tihomira Ostojića *Kraljević Marko u narodnim pesmama*.

34. АНОНИМ. *Књиге за народ*. Бранково коло, 1904, X, 1084.

Matica srpska, iz zadužbine Petra Konjovića, izdala je kao svesku 108. i 109. drugi, a kao svesku 110. treći dio knjige Tihomira Ostojića *Kraljević Marko u narodnim pesmama*.

35. АНОНИМ. [*Књижара браће М. Поповића издала је...*]. Стражилово, 1886, II, 515.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke narodnih pjesama *Boj na Kosovu*, ilustrovane sa dvanaest slika.

36. АНОНИМ. [*Књижара браће М. Поповића издала је...*]. Стражилово, 1886, II, 801.

Bilješka o drugom, latiničkom, izdanju pjesama o Marku Kraljeviću, koje je za štampu priredio Aleksandar Sandić. Zbirka ima dvadeset i pet pjesama i deset slika.

37. АНОНИМ. *Косово. Српске народне песме о боју на Косову*. Бранково коло, 1906, XII, 1248.

Bilješka o izlasku jedanaestog izdanja zbirke, sa novim predgovorom Stojana Novakovića.

38. АНОНИМ. *Краљевић Марко. Народна певанија у 8 песама. (Са истумаченим речма турским и гдекојим необичним у тима.) Издање књижаре браће М. Поповића. У Н. Саду 1883*. Јавор, НС, 1883, X, 1440.

Oglas o novom izdanju.

39. АНОНИМ. *Краљевић Марко. Српска народна певанија у 7 песама са истумаченим речма турским и гдекојим необичним српским. За штампу уредио А. Сандић. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Н. Саду, 1884*. Стражилово, 1885, I, 96.

Oglas o izlasku iz štampe.

40. АНОНИМ. *Краљевић Марко у народних pjesмах. Са сликом Марковом и тумачем свих мање познатих ријечи и израза, уредио Иван Филиповић. У Загребу. 1880*. Јавор, 1880, НС, VII, 1118—1119.

Prikazivač smatra da je ovo najpotpunija zbirka pjesama o Marku Kraljeviću. Ovdje su štampane pjesme iz zbirki: Vukovih, Bogoljuba Petranovića *Srpske narodne pesme*, *Srpske narodne pesme skupljene po Sremu* od B. M., *Hrvatske narodne pjesme* Luke Marjanovića, *Narodna pesmarica* Matice dalmatinske, *Narodne pesme bosanske* od Jukića, zatim iz *Običaja slavonskih* od Ilića, *Tamburaša* Mate Topalovića, iz *Dragoljuba*, *Matice*, *Vile*, *Nevena* i *Zadarskog narodnog koledara*.

41. АНОНИМ. *Краљевић Марко у народним песмама. Са сликом »Сан Краљевића Марка« и протумаченим турским и другим мање познатим речима*. Јавор, НС, 1879, VI, 32.

Oglas o izlasku iz štampe.

42. АНОНИМ. *Краљевић Марко у народним песмама. Са сликом »Сан Краљевића Марка« и протумаченим турским и другим мање познатим речима. Треће издање. Панчево, 1885*. На-

клада књижаре браће Јовановића. Стражилово, 1885, I, 1216.

Književni oglas.

43. АНОНИМ. *Краљевић Марко у народним песмама за народ и школу спремио Тихомир Остојић. Први део.* Бранково коло, 1903, IX, 1311. # М. Б.

Bilješka: zbirka je izašla kao sv. 106. i 107. Knjiga za narod iz zadužbine Petra Konjovića.

44. АНОНИМ. *Краљевић Марко у сликама. Српска народна певанија у 25 песама са истумаченим речма турским и где којим необичним српским. За штампу уредио и слике удесио Александар Сандић. Друго издање. Украшено са 10 слика најзнаменитијих догађаја у певанији овој. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду, 1884.* Јавор, НС, 1884, XI, 1312.

Oglas o izlasku iz štampe.

45. АНОНИМ. *Краљевић Марко у сликама. Српска народна певанија у 25 песама. За штампу уредио и слике удесио Александар Сандић. Друго издање, украшено са 10 слика. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Н. Саду 1884.* Стражилово, 1885, I, 96.

Književni oglas.

46. АНОНИМ. *Лећан град и Пољаци у српској народној поезији од Стојана Новаковића. Напосе штампано из 120. свеске Летописа Матице српске. У Н. Саду... 1879.* Јавор, НС, 1879, VI, 1408.

Književni oglas.

47. АНОНИМ. *Љутица Богдан у народним песмама. Са сликом његовом. Панчево 1882.* Јавор, НС, 1882, IX, 319.

Oglas za novo izdanje knjižare braće Jovanovića.

48. АНОНИМ. *Љутица Богдан у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Н. Саду.* Јавор, НС, 1883, X, 1440.

Oglas o izlasku iz štampe.

49. АНОНИМ. [*Мала библиотека. Уредник Ристо Кисић. Година X 1908. св. 157. Јован Скерлић: Француски романтичари и срп. народна поезија*]. Бранково коло, 1909, XV, 192.

Bilješka o izlasku iz štampe.

50. АНОНИМ. [*Мехмед без Капетановић Љубушак . . .*]. Стражилово, 1888, IV, 64.

Autor knjige *Narodno blago*, Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, štampao je narodnu pjesmu *Boj pod Banjom lukom godine 1737*.

51. АНОНИМ. Miloš Obilić. *Narodna pevanija. Odabrao i uredio Alexandar Sandić. Prvo ilustrovano izdanje latinicom. Izdanje knjižare braće M. Popovića u Novome Sadu. 1886. Javor, NS, 1886, XIII, 1024.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

52. АНОНИМ. Милош Обилић, српска народна певанија у 6 песама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 224.

Bilješka o izlasku iz štampe knjige sa sljedećim pjesmama: *Lov cara Lazara, Ženidba Miloša Obilića, Miloševa zakletva, Miloš u Latinima, Car i Miloš čobanin, Miloš Obilić i Ivan Kosačić.*

53. АНОНИМ. Miloš Obilić u narodnim pesmama. *Narodna pevanija, odabrao i uredio Alexandar Sandić. Novi Sad, 1886. Ljubljanski zvon, 1886, VI, 703.*

Prikazivač saopštava da je izišla još jedna iz serije knjižica narodnih pjesama o junacima. Objavljene su pjesme o Kraljeviću Marku, Sibirjaninu Janku, o boju na Kosovu, i sada izlazi vijenac pjesama o Milošu Obiliću, koji je pored Marka Kraljevića najslavniji srpski junak. Knjiga je štampana latinicom, pa je i Slovenci mogu lako čitati.

54. АНОНИМ. Murko Matthias. *Neues über südslawische Volksepik. (Sonderabdruck aus den Neuen Jahrbüchern. Jg. 1919. I Abt. XLIV. Bd. Leipzig).* Ljubljanski zvon, 1919, XXXIX, 510.

Bilješka o izlasku iz štampe.

55. АНОНИМ. Хајновија мала песмарица, са одабраним јуначким, ратним, бачванским и банатским песмала. Панчево, 1880. Наклада књижаре браће Јовановића. Јавор, НС, 1880, VII, 576.

Književni oglas.

56. АНОНИМ. *Najodabranije narodne pesme uskočke i hajdučke. Izdaje knjižara braće M. Popovića u Novome Sadu, 1887. Javor, NS, 1886, XIII, 1504.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

57. ANONIM. *Narodne pjesne Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. Sabrao Kosta Hörmann, savjetnik zem. vlade za Bosnu i Hercegovinu. Knjiga prva. Sarajevo. Zemaljska štamparija 1888.* Javor, NS, 1888, XV, 448.

Bilješka o izlasku iz štampe Hermanove zbirke pjesama. Zbirka ima trideset i devet junačkih pjesama, sakupljačev predgovor, popis sabirača, tumač turskih, arapskih i perzijskih riječi.

58. ANONIM. *Narodne pjesne Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. Sabrao Kosta Hörmann, savjetnik zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu. Knjiga druga. Sarajevo. Zemaljska štamparija. 1889.* Javor, NS, 1889, XVI, 368.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke sa sedamdeset i pet pjesama.

59. ANONIM. *Njegoslav Dvorović. Pjesme i pripovijetke iz Bosne i Hercegovine. I knjiga. Senj, 1888.* Ljubljanski zvon, 1889, IX, 123.

Bilješka o izlasku iz štampe.

60. АНОНИМ. *Одабране народне песме за учење наизуст у српским основним школама. Друго издање. У Н. Саду. Издање штампарије А. Пајевића. 1880.* Јавор, НС, 1880, VII, 672.

Oglas o izlasku iz štampe.

61. АНОНИМ. *Одабране српске народне песме. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Новом Саду. 1883.* Јавор, НС, 1883, X, 1056.

Oglas o izlasku iz štampe.

62. АНОНИМ. *Одабране српске народне песме јуначке најстаријег времена. За омладину приредио Ж. О. Д. Београд ... 1900.* Бранково коло, 1900, VI, 221. • # М.

Autor bilješke hvali izbor od šesnaest epskih pjesama; među njima se nalazi »nekoliko od najdragocenijeg bisera«. Neobičniji izrazi i neki od stihova protumačeni su i time je izdanje za mlađe čitaoce učinjeno pristupačnim.

63. АНОНИМ. *Ослобођење Србије од Турака. Народна певанија у четир песме. Издање српске књижаре браће М. Поповића код св. Саве. У Новоме Саду 1883.* Јавор, НС, 1883, X, 224.

Oglas o izlasku knjige sa sljedećim sadržajem: *Početak bune protiv dahija, Boj na Salašu, Boj na Deligradu, Boj na Loznici.*

64. АНОНИМ. *Пропаст царства српског на Косову у српским народним песмама. Издање књижаре браће М. Поповића, код св. Саве у Новоме Саду. 1883. Јавор, НС, 1883, X, 864.*

Oglas o izlasku iz štampe.

65. АНОНИМ. *Пропаст царства српског на Косову 1389. год. или Бој на Косову, на Видовдан 1389. године. У народним песмама. Издање књижаре браће М. Поповића. У Новоме аду, 1884. Јавор, НС, 1884. XI, 1312.*

Oglas o izlasku iz štampe.

66. АНОНИМ. [*Прву књигу Вукових дјела...*]. Стражилово, 1887, III, 671.

Bilješka o izlasku prve knjige Vukovih djela u izdanju državne štamparije u Beogradu.

67. АНОНИМ. *Ratovanje slovinskog naroda proti Turcima 1875—1877. Uz gusle skitio Žalovan. Dubrovnik, 1881. Ljubljanski zvon, 1881, I, 386. # R.*

Časopis donosi bilješku da je štampana knjiga guslara Žalovana. Knjiga ima 170 strana.

68. АНОНИМ. *Сењски ускоци у народним песмама. Са сликом. Панчево 1882. Јавор, НС, 1882, IX, 1120.*

Oglas za novo izdanje knjižare braće Jovanovića.

69. АНОНИМ. [*Сепаратни отисак из »Гласника Земаљског музеја у Босни и Херцеговини« XX 1908, 4*]. Суза у народној пјесми. Бранково коло, 1909, XV, 240.

Bilješka o preštampavanju studije Josipa Milakovića.

70. АНОНИМ. *Сердар Јанковић Стојан, у народним песмама. Са сликом. Панчево 1881. Накладом књижаре браће Јовановића. Јавор, НС, 1881, VIII, 991.*

Književni oglas.

71. АНОНИМ. *Сибињанин Јанко у народним песмама. Издање књижаре браће М. Поповића. У Новом Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 1056.*

Oglas o izlasku iz štampe.

72. АНОНИМ. *Слава црногорска. Српске народне песме о јунацима црногорским и бојевима Црногораца с Турци. Издање срп. књижаре браће М. Поповића. Н. Сад 1883. Јавор, НС, 1883, X, 1440.*

Oglas o izlasku iz štampe.

73. АНОНИМ. *Славне жене и девојке у српским народним песмама. Из свију крајева српских. Издање српске књижаре браће М. Поповића. У Новом Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 480.*

Oglas o izlasku iz štampe.

74. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 7. snopič. Ljubljanski zvon, 1904. XXIV, 310.*

Bilješka o izlasku iz štampe sedme Štrekeljove zbirke narodnih pjesama u izdanju Slovenske matice.

75. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 8. snopič. Ljubljanski zvon, 1905, XXV, 313.*

Književni oglas Slovenske matice o izlasku iz štampe.

76. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 9. snopič. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 119.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

77. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 10. snopič. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 320.*

Bilješka o izlasku iz štampe nove knjige u izdanju Slovenske matice.

78. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 10. snopič. Ljubljanski zvon, 1907, XXVII, 182.*

Vijesti o izlasku iz štampe.

79. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. 12. snopič. Ljubljanski zvon, 1909, XXIX, 56.*

Vijest o izlasku iz štampe.

80. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi. 12. snopič, stanovske, in to vojaške. Urednik dr K. Štrekelj. Ljubljanski zvon, 1908, XXVIII, 64.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

81. АННОНИМ. [*»Slovenski svet« se zove list koju nezuje ћирилицу ...*]. Стражилово, 1893, VI, 367. # =

Kratka bilješka o slovenačkom listu *Slovenski svet*, koji izlazi u Trstu dva puta mjesečno. List je »jedini u svojoj vrsti u Sloveniji«,

jer njeguje ćirilicu, a posebno se zalaže za ideju o slovenskoj uzajamnosti među Slovenima. Takođe se bori za uvođenje slovenačkog jezika u crkve. *Slovenski svet* je objavio (djelomično i ćirilicom) srpske narodne pjesme pod naslovom *Biserje i alemovi*. Donosi i niz tekstova iz ruske literature.

82. ANONIM. *Smailagić Meho. Pjesan naših Muhamedovaca. Zabilježio dr Friedrich Krauss. Nalogom antropološkoga društva u Beču. U Dubrovniku. Nakladom knjižarnice D. Pretnera. 1886. Javor, NS, 1886, XIII, 384.*

Bilješka o izlasku XIX sveske »Narodne biblioteke« — pjesme od 2.160 stihova, za koju se smatra da je najduža od svih dosad štampanih narodnih pjesama. Krausovo tumačenje odnosi se na jezik i narodne običaje.

83. АНОНИМ. *Списи Вука Караџића. Бранково коло, 1896, II, 28.*

Bilješka o izdanju djela Vuka Karadžića štampanih o državnom trošku i u redakciji odbora stručnjaka. Izašle su i u prodaji su *Srpske narodne pjesme, Knjiga I, Knjiga II i Knjiga III*.

84. ANONIM. *Srbske knjige. Ljubljanski zvon, 1881, I, 788.*

Bilješka o novim knjigama u Srbiji. U Pančevu su izašle iz štampe tri knjige narodnih pjesama: o Jakšićima, o Sibirjaninu Jan-ku i o Banoviću Strahinji.

85. АНОНИМ. *Српске народне песме. Бранково коло, 1903, IX, 62.*

Bilješka o izlasku iz štampe prvih svezaka narodnih pjesama u izdanju *Srpskih novosti*.

86. ANONIM. *Srpske narodne pesme. Antalogija. Priredio Vojislav M. Jovanović. Beograd, 1922. Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 448. Vijest o izlasku iz štampe.*

87. АНОНИМ. *Српске народне песме. I Иво Сенковић и Ага од Рибника. Са седам слика од проф. Вел. Тителбаха. У Београду у краљ. срп. држ. штампарији 1883. Јавор, НС, 1883, X, 896.*

Oglas o novom izdanju državne štamparije u Beogradu:

88. АНОНИМ. *Српске народне песме о свецима. Издање српске књижаре браће М. Поповића, код св. Саве, у Новоме Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 704.*

Oglas o izlasku iz štampe.

89. ANONIM. *Srpske narodne pesme. Uređuje Laza Popović (III knjiga — Marko)*, Zagreb, 1919. Ljubljanski zvon, 1919, XXXIX, 511.

Bilješka o izlasku iz štampe.

90. АНОНИМ. *Српске народне пјесме, скупио их и на свијет издао Вук Стеф. Караџић*... Јавор, НС, 1875, II, 96.

Književni oglas o preštampavanju tri knjige Vukova zbornika.

91. АНОНИМ. *Српске народне пјесме. Скупио их Вук Стеф. Караџић. Књига седма*... Бранково коло, 1900, VI, 1500—1501.

Bilješka o izlasku iz štampe sedme knjige Vukovog zbornika. U knjizi je štampano pedeset i osam pjesama »srednjijeh vremena«.

92. АНОНИМ. *Српске народне пјесме скупио их Вук Стеф. Караџић. Књига осма у којој су пјесме јуначке новијих времена о војевању за слободу и о војевању Црногораца. Београд*... 1900. Бранково коло, 1901, VII, 669.

Bilješka o izlasku iz štampe osme knjige Vukova zbornika. Ovu knjigu uredio je Ljuba Stojanović, — pjesama ima sedamdeset i četiri, prvih sedamdeset su iz Vukova rukopisa.

93. АНОНИМ. *Српски хајдуци у народним песмама. Са сликом. Панчево 1882*. Јавор, НС, 1882, IX, 704.

Oglas za novo izdanje knjižare braće Jovanović.

94. АНОНИМ. *Старина Новак у народним песмама, са сликом његовом. Панчево, 1881. Накладом књижаре браће Јовановића*. Јавор, НС, 1881, VIII, 991.

Oglas o izlasku iz štampe.

95. ANONIM. *Stojan Novaković, Kosovo. Srpske narodne pjesme o boju na Kosovu uređene kao cjelina*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 190—191.

Književna vijest o izlasku iz štampe zbirke iz serije knjiga narodnih pjesama o pojedinim junacima i događajima. Objavljene su knjige: Miloš Obilić, Car Lazar, Banović Strahinja, Serdar Janković, Visoki Stevan, Janko Sibirjanin, Car Dušan, Starina Novak, Ljutica Bogdan, Car Konstantin i Carica Jelena, Jakšići i Propast Carstva srbskoga.

96. ANONIM. *Tordinac. Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke. Vukovar*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 815.

Književni oglas o izlasku iz štampe. Objavljene pjesme i pripovijetke sakupljene su po Bosni.

97. АНОНИМ. [*Трећи број »Србобрана« доноси народну песму . . .*]. Стражилово, 1894, VII, 64. # +

Kratka bilješka o objavljivanju narodne pjesme iz Srema *Časni krst*, koju je zabilježio Nikola St. Pavlović iz Čortanovaca. Pjesma je štampana u trećem broju *Srbobrana*. U petom broju štampana je još jedna narodna pjesma — *Banovica Ture nadmudrila* — koju je zabilježio G. Z. Gojković. Pjesma je iz Slavonije.

98. АНОНИМ. *Tri riječi Hercegovca. Zabilježio dr Friedrich Krauss. u Mostaru 1885.* Javor, NS, 1886, XIII, 128.

Bilješka o štampanju zbirke sa tri narodne pjesme (nisu im doneseni naslovi) koje je Kraus zabilježio u Hercegovini. Pored pjesama štampan je sakupljačev »Pristup«.

99. АНОНИМ. [*У Бечу је изашла четврта књига »Србски народни песама« . . .*]. Јавор, 1862, I, 288.

Обавијест о изласку из штампе четврте књиге Вукова зборника. У књизи су шездесет и двије pjesme, од тога тридесет и двије раније нису штампане.

100. АНОНИМ. [*У наклади књижаре браће М. Поповића изашла је лепа збирка »Српских народних песама« . . .*]. Јавор, НС, 1891, XVIII, 559.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke narodnih pjesama Manojla Kordunaša. Zbirka sadrži četrdeset pjesama koje su se pjevale u bivšoj Gornjoj krajini.

101. АНОНИМ. *Ударац Омер-пашин на Црну Гору. 1852—1853. у српским народним песамама. Издање српске књижаре браће М. Поповића, код св. Саве. У Новом Саду. 1883.* Јавор, НС, 1883, X, 864.

Oglas o izlasku nove књиге.

102. АНОНИМ. [*У славу и спомен преноса земних остатака Вукових . . .*]. Бранково коло, 1897, III, 1213—1214.

Bilješka o izlasku zbirke *Najlepše srpske narodne pesme iz zbirke Vuka St. Karadžića* u izdanju књижаре браће М. Поповића u Novom Sadu, 1897. Izdavač je obećao da će postupno štampati sve pjesme iz Vukovih књига.

103. АНОНИМ. [*У славу свечаном откривању споменика Филипу Вишњићу . . .*]. Стражилово, 1887, III, 560.

Bilješka o štampanju knjige pjesama Filipa Višnjića u Šapcu (knjižara A. Slavuja). Knjiga je objavljena povodom otkrivanja spomenika ovom pjesniku-guslaru.

104. АНОНИМ. [*У Загребу у комисионалној наклади академ. књижаре Лавослава Харгмана...*]. Стражилово, 1886, II, 1009.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke *Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke iz Bosne, sakupio i na sviet izdao Kamilo Blagajić*. Bilješka sadrži i izvod recenzije o ovoj knjizi iz 167. broja *Obzora*.

105. АНОНИМ. [*Вид Вулетић-Вукасовић са Корчуле јавља...*]. Стражилово, 1886, II, 275.

Bilješka o štampanju knjige *Smailagić Meho, pjesan naših Muhamedovaca*, koju je, po nalogu antropološkoga društva u Beču za-bilježio Fridrih Kraus. Vukasović najavljuje ovu pjesmu kao »naj-dužu (ima do dve hiljade sto i šezdeset stihova) a i sadržajem naj-divotniju pesmu, što je uopšte ima u našoj narodnoj knjizi«.

106. АНОНИМ. *Високи Стеван у народним песмама, са сликом његовом. Панчево, 1881. Накладом књижаре браће Јовановића*. Јавор, НС, 1881, VIII, 991.

Književni oglas.

107. АНОНИМ. (*Вредна књижара браће Јовановића у Панчеву издала је ове нове књиге...*). Јавор, НС, 1881, VIII, 1184.

Oglas o izlasku iz štampe sljedećih knjiga: *Banović Strahinja u narodnim pesmama, Vojvode Jakšići u narodnim pesmama, Sibinjani Janko u narodnim pesmama*. Sve su štampane u 1881. godini.

108. АНОНИМ. *Вукова дела*. Бранково коло, 1897, III, 1147.

Bilješka o Vukovim knjigama u državnom izdanju: izašle su *Srpske narodne pjesme*, u tri knjige, zatim *Srpske narodne pripovijetke, zagonetke i poslovice*, knjiga prva — *Srpske narodne pripovijetke i zagonetke*. Knjiga druga — *Srpske narodne poslovice* predata je na štampanje.

109. АНОНИМ. *Вукова дела у државном издању Краљевине Србије*. Бранково коло, 1896, II, 1437.

Bilješka o izlasku i prodaji prve tri knjige narodnih pjesama.

110. АНОНИМ. [*Задужбина доктора Љубомира Радивојевића. Издања за народ*. I]. Бранково коло, 1906, XII, 160.

Bilješka o izlasku knjige *Srpske narodne pesme, sveska prva, najstarije pesme*.

111. АНОНИМ. *Збирка народних песама, за школску младеж обојега пола. Друго исправљено издање. Панчево 1879.* Јавор, НС, 1879, VI, 192.

Bilješka o izlasku iz štampe.

112. АНОНИМ. *Збирка народних песама за школску младеж обојега пола. Треће умножено издање. Панчево 1881. Накладом књижаре браће Јовановића.* Јавор, НС, 1881, VIII, 704.

Oglas o izlasku iz štampe.

113. АНОНИМ. *Збирка народних песама за школску младеж обојега пола. Пето издање. Панчево 1885. Накладом књижаре браће Јовановића. Стражилово, 1885, I, 1248.*

Književni oglas.

114. АНОНИМ. *Збирка одабраних народних умотворина, песама, прича, заговетака, здравица, игара, питалица, бројеница и басана народних с неколико Доситијевих. Приредио Б. Т. Недић. II. У Београду. 1890.* Јавор, НС, 1890, XVII, 400.

Oglas o izlasku iz štampe.

115. АНОНИМ. [*Знанствена дјела за опћу наобразбу. На свијет издаје Југосл. Академија знаности и умјетности*]. *Књига IV. Наша народна епика. Написао др Т. Маретић, прави члан Југословенске академије. У Загребу... 1909.* Бранково коло, 1910, XVI, 160.

Bilješka o izlasku iz štampe.

116. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*»Босанска вила« у свом последњем броју (30) од ланске године јавље...*]. Стражилово, 1893, VI, 16. # +

Kratka bilješka o štampanju naših narodnih pjesama u 20. broju *Slovenskog sveta*. Bilješka je donesena u *Bosanskoj vili*, ali se u njoj ne казује ни које су pjesme objavljene, ни да ли су преведене на slovenački.

117. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*У броју 7. листа »Slovenski svet« ...*]. Стражилово, 1892, V, 624. # +

Bilješka o latiničkom štampanju srpske narodne pjesme *Kutovanje Grčića Manojla* u tršćanskom listu *Slovenski svet*. Pjesma је из Slavonije, a zabilježio је Polipčev Ižanec.

118. ГРЧИЋ, ЈОВАН. [*Матица Хрватска, разашлијући свој извештај о свом пословању ...*]. Стражилово, 1893, VI, 638. # —

U svom izvještaju o novim izdanjima Matica hrvatska objavljuje da će u toku 1893. izdati još nekoliko knjiga, među kojima će biti i *Hrvatske narodne pesme. Prvi deo: junačke pesme, knjiga prva*, uredio dr Ivan Broz. Zatim, pojaviće se i *Hrvatska pesmarica* od Klajića.

119. ILEŠIĆ, FRAN. *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Knjiga IX, svezak 1.* Zagreb, 1904. Ljubljanski zvon, 1904, XXIV, 698.

Ilešić daje kratak pregled pojedinih napisa iz ovog *Zbornika* zadržavajući se posebno na prilogu I. Milčetića *Ženidba Dušanova*, u kojem autor analizira slovensku narodnu pjesmu *Mudri Sekol junak* i smatra da su ovu pjesmu donijeli u Kranjsku vjerovatno hrvatski uskoci 16. ili 17. vijeka.

120. КАРАЦИЋ, АНА УДОВА ВУКА СТЕФ. *Ново издање I, II и III књиге »Српскијех народнијех пјесама«* ... Јавор, НС, 1875, II, 448.

Oglas Ane Karadžić o izlasku iz štampe preštampanih Vukovih knjiga i o mogućnostima nabavke.

121. LEVEC, FRAN. *Izbrane narodne srbske pesni z dodatkom iz Smrti Smail-Age Cengića.* Ljubljana, 1881. Ljubljanski zvon, 1881, I, 385. # R.

Bilješke o izdavanju knjige srpskih narodnih pjesama koje je pripremio Janko Pajk. Pjesme su objavljene na srpskom jeziku sa slovenskim tumačenjem i rječnikom stranih riječi. Uz pjesme je objavljen i odlomak iz *Smrti Smail-Age Cengića*.

122. MALOVRH, MIROSLAV. *Stojan Novaković: Kosovo. Srpske narodne pjesme o boju na Kosovu uređene kao cjelina.* Ljubljanski zvon, 1882, II, 774. # M. M.

Bilješka o izlasku iz štampe sedmog izdanja ove knjige.

123. MALOVRH, MIROSLAV. *Vienac gorskog i pitomog cvietja. Hrvatsko-srbska pjesmarica. Uredio J. A. Kaznačić. Drugo umnoženo izdanje.* Dubrovnik, 1882. Ljubljanski zvon, 1882, II, 575. # M. M.

Bilješka o izlasku iz štampe. U ovoj zbirci nalaze se najljepše hrvatske i srpske pjesme. Knjiga sadrži 70 narodnih i isto toliko umjetničkih pjesama.

124. MALOVRH MIROSLAV. *Vijenac gorskog i pitomog cvijeća hrvatsko-srbska Pjesmarica, uredio J. A. Kaznačić. Drugo umnoženo izdanje.* Ljubljanski zvon, 1882, II, 383. # M. M.

Bilješka o drugom izdanju Kaznačićeve zbirke narodnih i umjetničkih pjesama.

125. ОСТОЈИЋ, ТИХОМИР. *Бесцен благо народа српског. Најлепше српске народне песме из збирке Вука Ст. Караџића ... Бранково коло*, 1898, IV, 1119. # О. Тих.

Bilješka o izlasku druge knjige u izdanju knjižare braće M. Popovića. Ostojić zamjera izdavaču zbog neukusne reklame knjige i zbog brojnih štamparskih grešaka koje često mijenjaju i smisao pojedinih stihova.

126. PERUŠEK, RAJKO. *Hrvatske narodne pjesme. Odio I. Junačke pjesme. Knjiga prva. Uredili dr Ivan Broz i dr Stjepan Bosanac. Ljubljanski zvon*, 1897, XVII, 450—451.

Bilješka o izlasku knjige iz štampe. Prikazivač ne govori o samoj zbirci nego samo o uvodu, objašnjavajući kako se javila i sazrijevala u Matici ideja o sakupljanju narodnih pjesama.

127. РАДОЈЕВИЋ, ВЕЉКО. *Српске нар. пјесме слијепца Раде Ранајућа. Вјерно прибиљежио и за штампу приредио Манојло Кордунаш. (Приказ скупљачима српског народног блага.) Књига II. У Новоме Саду. Издање и штампарија А. Пајевића. 1892. Јавор, НС, 1892, XIX, 92—93; 108—109.*

Prikaz zbirke sa četrdeset narodnih pjesama. Radojević tvrdi da je trideset i jedna već ranije štampana i da ih nije trebalo preštamovati, pogotovu jer su znatno lošije od Vukovih verzija.

128. STARE, JOSIP. *Ivan Jukić i Grga Martić. Narodne pjesme bosanske i hercegovačke. Mostar. Ljubljanski zvon*, 1893, XIII, 125.

Bilješka o izlasku iz štampe.

129. STARE, JOSIP. *Kosta Hörmann. Narodne pjesme muslimana u Bosni i Hercegovini. II knjiga. Ljubljanski zvon*, 1889, IX, 506.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

130. STARE, JOSIP. *Narodna biblioteka u Dubrovniku. Ljubljanski zvon*, 1889, IX, 506.

Bilješka o izlasku iz štampe XXV knjige Narodne biblioteke, u kojoj su štampane narodne pjesme u izboru Balde M. Glavića.

131. ŠLEBINGER, JANKO. *Izbrane narodne pesmi hrvatsko-srbske. I. Junaške pesmi starejših časov. Priredil dr Branko Vodnik. (Hrvatska knjižnica Matice Slovenske, knjiga VI). Ljubljana*, 1913. Ljubljanski zvon, 1914, XXXIV, 292. # Š.

Bilješka o drugom izdanju Vodnikove zbirke narodnih pjesama, u kojoj je Ilešić dodao na osam postojećih ciklusa i svoj deveti, štampajući ga ćirilicom da bi upoznao slovenske čitaoce sa počecima srednjovjekovne srpske kulture. Prikazivač dodaje da je Ilešić mogao uz taj ciklus štampati bar neka objašnjenja i manji rječnik — tumač.

132. ŠTREKELJ, KAREL. *Srbska književnost*. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 127.

Prikazivač posebno ističe male zbirke narodnih pjesama koje obuhvataju glavne epske pjesme o narodnim junacima i događajima. Dosada su izašli ciklusi o Banoviću Strahinji, Visokom Stevanu, Jakšićima, Brankovićima, o Đurđu Smederevcu i proklesnoj Jerini, o Karađorđu, Milošu Obiliću, Ljutici Bogdanu, o senjskim uskocima, o serdaru Stojanu Jankoviću, o srpskim hajducima, o Sibinjaninu Jan-ku, Starini Novaku, caru Dušanu, caru Lazaru, caru Konstantinu, o carici Jelici. Nedavno su izašle još tri knjižice: o Kraljeviću Marku, zatim *Pjesme Kosovskog boja 1389. godine* i *Propast carstva srpskog na Kosovu*.

133. ŠTREKELJ, KAREL. *Srbska književnost*. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 319.

Informacija o izlasku iz štampe još dvije knjige narodnih pjesama o junacima. Jedna je posvećena kralju Milutinu, a u drugoj su opjevani »srpski junaci u narodnim pesmama«.

134. ТОМАНОВИЋ, ЛАЗАР. *Једно по вечери*. Јавор, HC, 1888, XV, 93—94.

Tomanović donosi epsku narodnu pjesmu za koju drži da nije ranije štampana i koju je čuo od svoje majke: *Sinoć mi se oženio Bego* (68). On smatra da u našim narodnim pjesmama »nema ljepšega uzora vjerne ljube i ljubavi supruške od ove«.

135. TOMINŠEK, JOSIP. *Slovenske narodni pesmi*. Uredil dr K. Strekelj. V. snopič. Ljubljana, 1900. Ljubljanski zvon, 1901, XXI, 566—567.

Tominšek daje kratak prikaz najnovije Štrekeljove zbirke slovenskih narodnih pjesama, govoreći više o vrijednosti narodne poezije uopšte nego o samoj zbirci.

Prikazivač ističe kako Štrekelj i dalje donosi obilje varijanata narodnih pjesama na iste teme.

136. TOMINŠEK, JOSIP. *Slovenske narodne pesmi*. Uredil dr K. Strekelj. 13. snopič. Ljubljana, 1909. Ljubljanski zvon, 1910, XXX, 117.

Uz oglas da je izašla iz štampe trinaesta Štrekeljova knjižica narodnih pjesama, Tominšek daje i neke podatke o njoj. Knjiga donosi 277 pjesama iz vojničkog života.

137. VIDIC, FRAN. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Štrekelj. II snopič. Ljubljana, 1896. Ljubljanski zvon, 1897, XVII, 185—187.*

Druga Štrekeljova zbirka narodnih pjesama donosi pjesme pripovjedačkog karaktera. Dok su u prvoj knjizi pjesme bile uglavnom istorijske, u drugoj su opisani događaji iz realnog života, ne toliko specifično slovenskog nego opštečovječanskog.

Pjesme su objavljene u prvobitnom obliku neizmijenjenim jezikom. Skoro dvije trećine zbirke zauzimaju varijante.

Na kraju prikaza Vidic navodi nekoliko laskavih ocjena koje su bile upućene prvoj Štrekeljovoj knjizi.

138. VIDIC, FRAN. *Slovenske narodni pesmi. III snopič. Uredil dr K. Štrekelj. Ljubljana, 1897. Ljubljanski zvon, 1898, XVIII, 374—376.*

Treća Štrekeljova knjiga slovenskih narodnih pjesama sadrži legendarne pjesme o duši i njenoj sudbini, o smrti, o Marijinom životu, o svim dobima života Hristovog, te o brojnim hrišćanskim svecima.

Uočljivo je da ima pjesama istog sadržaja koje se u različitim krajevima odnose na različite svece.

Vidic ima zamjerki na podjelu koju je izvršio Štrekelj, ali u cjelini hvali njegovu novu zbirku.

2. POSTANAK, PORIJEKLO I STAROST

139. АНОНИМ. *Проф. Андра Гавриловић. Историја српске и хрватске књижевности усменог постања... Београд 1912. Бранково коло, 1912, XVIII, 379—380. # Константин.*

Vrlo afirmativan prikaz Gavrilovićeve knjige, sa opširnim pregledom sadržaja. Prikazivač se zaustavlja i na nekim Gavrilovićevim stavovima iz predgovora, kao što su pitanje naziva usmene književnosti, pitanje njene starosti i postanka.

140. ГРЧИЋ, ЈОВАН. [*»Наставник« наставља у петој свесци (за септембар и октобар о. г.) расправу Стојана Новаковића ...*]. Стражилово, 1892, V, 783. # —

Bilješka o štampanju rasprave Stojana Novakovića *Otkud su postale gdekoje narodne pesme* u petoj svesci lista *Nastavnik*. Rad izlazi u nastavcima. Dio rada pod naslovom *O božjem čoveku Alek-*

siju objavljen je prvobitno na njemačkom jeziku u Jagićevom časopisu *Archiv für slavische Philologie*. Na kraju ovog poglavlja autor je dao nekoliko bibliografskih bilježaka o značenju koje je logenda o Aleksiju imala u srednjem vijeku kod ostalih evropskih naroda.

141. ГРЧИЋ, ЈОВАН. [У 3. броју «Наставника» почиње Стојан Новаковић расправу ...]. Стражилово, 1892, V, 448. # —

Kratka bilješka o objavljivanju rasprave Stojana Novakovića *Otkud su postale gdekoje narodne pesme* u listu *Nastavnik*. Prvi dio rada nosi naslov *Nahod Simeon i jelinska priča o Edipu*, a drugi *Kačić u ustima guslara u Srbiji*. Prvo poglavlje je i ranije objavljeno (u prevodu na njemački) u Jagićevom *Arhivu*.

142. МАГАРАШЕВИЋ, БОРБЕ. *Богумили и српске народне песме*. Стражилово, 1886, II, 537—542; 569—574.

Magarašević smatra da neke naše stare pjesme potiču iz bogumilske apokrifne književnosti. Takve su, u prvom redu, pjesma *Ognjena Marija u paklu* iz II Vukove knjige, zatim *Sestre sv. Petra, Sv. Petar i majka mu, Grešna udovica u paklu*, sve tri iz Petranovićeve zbirke hercegovačkih pjesama, kao i *Prečista Marija i sveti Arhanđeo u raju i paklu* iz Petranovićeve zbirke *Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine*.

Autor opširno govori o bogumilima, njihovoj pojavi i razvoju, njihovom životu i religiji, a naročito o njihovim »lažnim knjigama«, u kojima su sačuvane bogumilska nauka i njihove priče. Bogumilsku književnost M. dijeli na priče legendarne (o Adamu, o krsnom drvetu, o Isusu Hristu kako je plugom oraо, o pohodu Bogorodice u pakao i sl.) i narodne bajke (o tresavicama, o nežitima i sl.). Ilustracije radi, Magarašević navodi »od reči do reči« bajku o tresavicama, a zatim prelazi na svoj glavni zadatak: poređenje narodne pjesme *Ognjena Marija u paklu* sa bogumilskom apokrifnom legendom iz XV vijeka *Hoždenije Bogorodice po mukam*. Osnovni motiv — pohod Bogorodice u pakao — zajednički je svim našim pjesmama koje je M. pomenao i apokrifnoj legendi; sporedni momenti se razlikuju, što »nije čudo, jer za tolike stotine godina mora se jedna priča u sporednim svojim momentima izmeniti, osobito kad ide iz usta u usta, od kolena na koleno«. Najviše razlika ima u opisivanju muka koje je Bogorodica vidjela, mada su grijesi zbog kojih duše ispaštaju isti (lihva, prevara, nevjerstvo).

3. KAZIVAČI, PJEVAČI I SAKUPLJAČI

143. ANONIM. *Ivan Zovko*. Školski vjesnik, 1900, VII, 147—151. # D.

Članak povodom smrti Ivana Zovke, poznatog sakupljača narodnog blaga, koji je preminuo u Mostaru 3. marta 1900. god. Pored

podataka o njegovom životu i pedagoškom radu, autor ističe i njegove zasluge pri sakupljanju narodnih umotvorina služeći se riječima Ivana A. Milićevića: »Ivan je išao za tim da prouči narod i da nam što potpunije raskrije narodnu dušu i srce. On je barem od ponajboljih naših folklorista, koji se zanašao za svim narodnim, koji je zavirio u svaki kutić Bosne i Hercegovine, te je tako postao preizvršnim poznavaoцем naroda i narodna života, kakva bi danas teško bilo naći«.

144. АНОНИМ. *Караџићево вече у Златном Прагу*. Стражилово, 1888, IV, 255.

Bilješka o proslavi Vukove stogodišnjice u Pragu, koju je pripremila literarna družina »Slavija«.

145. АНОНИМ. *Mehmed-beg Kapetanović — Ljubušak*. Ljubljanski zvon, 1902, XXII, 647.

Bilješka o smrti ovog bosanskog rodoljupca i književnika. Njegovo najznačajnije djelo je zbirka narodnih pjesama i pripovijedaka koje je sakupio po Bosni i Hercegovini i objavio pod naslovom *Narodno blago*.

146. АНОНИМ. *Prijenos Vukovih kostiju iz Beča u Biograd*. Školski vjesnik, 1897, IV, 706—710. # Učo.

U prvom dijelu teksta autor govori o prijenosu Vukovih kostiju iz Beča u Beograd, o svečanostima koje su tom prilikom održane, a u drugom dijelu o pripremama za novo izdanje Vukovih djela, koje će obuhvatiti: *Srpske narodne pjesme* (4 knjige), *Srpske narodne pripovijetke, zagonetke i poslovice* (2 knjige), *Skupljeni istorijski i etnografski spisi* (2 knjige), *Skupljeni gramatički i polemički spisi* (4 knjige). Takođe se priprema i novo, treće izdanje *Srpskog rječnika*. Na kraju, dati su i važniji podaci o njegovom životu i radu.

147. АНОНИМ. *Прослава стогодишњице Вукове у Београду*. Стражилово, 1888, IV, 606—608.

Prikaz proslave koja je održana 8, 9. i 10. septembra 1888. Donesen je i tekst besjede koju je održao ministar prosvjete Jovan Bošković pred Velikom školom.

148. АНОНИМ. [*Разни листови, — хрватски, немачки, те и неки српски, — пишу ...*]. Стражилово, 1887, III, 47—48.

Bilješka o boravku begovskog pjevača Mehmeda iz Orašja u Zagrebu. Došao je na poziv Matice hrvatske i pod nadzorom Luke Marjanovića bilježe se stihovi koje kazuje prateći se uz tamburu. Autor bilješke izražava žaljenje što i Srbi ne preduzimaju slične akcije.

149. АНОНИМ. *Слава преводиоцу српске књиге, слава неумрлом Вуку Стефановићу Караџићу!* Стражилово, 1888, IV, 562.

Kratak prigodni tekst povodom proslave Vukove stogodišnjice u Beogradu.

150. АНОНИМ. *Стогодишњица Вука Стефановића Караџића.* Стражилово, 1888, IV, 558—559.

Proglas i program proslave Vukove stogodišnjice, koji je objavio Odbor za proslavu.

151. АНОНИМ. *Вук Стеф. Караџића вече у Златном Прагу.* Стражилово, 1888, IV, 303.

Opširniji izvještaj sa proslave Vukove stogodišnjice u Pragu, održane 18. aprila 1888. godine. Organizator je »Slavija«, češko literarno društvo.

152. АНОНИМ. [*Вукова прослава*]. Стражилово, 1887, III, 701—702.

Bilješka sadrži oglas koji je Odbor za proslavu Vukove stogodišnjice poslao uredništvima listova da ga štampaju. Odbor saopštava da se proslava neće moći održati u oktobru 1887. godine, već se odlaže do maja 1888.

153. АНОНИМ. *Живот и рад Вука Стеф. Караџића пише Ристо Ковачић. Препечатано из »Словинца«. У Дубровнику. 1881.* Јавор, НС, 1883, X, 1273—1276. # =

Анонимни приказивач истиче Ковачићев начин pristupa Вуку: пишући о његовом животу и његову раду, он га пореди са великанима других народа, а његов положај са условима под којима су они радили и живјели. Ново је и то што Ковачић iscrпно набраја све изворе којима се при свом раду служио, тако да даје potpun pregled onoga што се о Вуку писало. Књижевни Вукон рад он дијели на рад око форме у писању и на писање патриотично и родолубно.

154. DRECHSLER, BRANKO. *Kopitar in Vuk Karadžić. Napisal dr M. Murko. (Ponatisk iz Ljubljanskega zvona).* Savremenik, 1908, III, 574. # B. D.

Prva knjiga *Vukove prepiske* objavljena je 1907. godine. Matija Murko upotrebljava ove izvore da bi još jednom potvrdio činjenicu kako je Kopitar tako reći stvorio Vuka. Poznato je odranije kako je Kopitar davao poticaje za najveća Vukova djela, a sada su otkriveni i neki novi momenti: kako svojim ugledom zaštićuje Vuka kod austrijskih vlasti, kako ga svuda preporučuje i brine se za njegovu egzistenciju.

155. GLASER, KARL. *Jurij Kobe*. Ljubljanski zvon, 1890, X, 742—745.

Župnik Jurij Kobe bio je istaknuti sakupljač narodnih umotvorina i običaja. Prvi njegov tekst, objavljen 1847. u *Novicama* (str. 163; 167; 170—171; 175; 178; 182—183) pod naslovom *Beli Kranjci onkraj hribov Gorjancev in Kočevanje ob reki Kolpi od Metlike do Osilnice*, donosi opis nošnji i jezika tog kraja, narodne pjesme koje su veoma slične srpskim, ženidbene običaje u kojima se pjeva o Kraljeviću Marku i, na kraju, nekoliko poslovice. U *Bčeli* iz 1851 (str. 123—124; 141—142) objavljuje članak *Srbske zdravice*. U *Novicama* iz 1855 (str. 128; 132; 136) u članku *Srbsko klagovanje za mertvimi* opisuje običaje pri sahrani i navodi pjesme koje se pri tom pjevaju.

Sakupio je mnogo narodnih pjesama, a bavio se i prevođenjem srpskih narodnih pjesama na slovenski jezik. Glaser navodi imena nekih prevedenih pjesama i podatke gdje su one objavljene.

156. LEVEC, FRAN. *Ivan Avgust Kaznačić*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 275.

Bilješka povodom smrti književnika Ivana Kaznačića. Sarađivao je u najeminentnijim dalmatinskim i hrvatskim listovima, objavio životopise dubrovačkih književnika, pisao je naučne rasprave i uredio veoma dobru pjesmaricu *Vijenac gorskog i pitomog cvijeća*, u kojoj su sabrane najljepše narodne i umjetničke pjesme.

157. MALOVRH, MIROSLAV. *Vuk Vrčević*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 631—634.

Tekst povodom smrti Vuka Vrčevića, znamenitog sakupljača narodnog blaga.

Vrčevićev književni rad poznat je i preko srpskih granica. On je cio svoj život posvetio sakupljanju narodnog blaga.

Autor zatim govori o životu i radu Vuka Vrčevića. Na književnom polju počeo je raditi 1835. godine, kada se upoznao sa Vukom Karadžićem. Otada pa do smrti Vrčević skuplja narodne umotvorine; prvo po Boki Kotorskoj, zatim po Crnoj Gori i na kraju po Hercegovini.

Od 1839. godine redovno sarađuje u Petranovićevom *Srbsko-dalmatinskom magazinu*. Svoje priloge objavljivao je i u *Pravdonoši*, *Srbadiji*, *Zabavniku*, *Pavi*, *Slovincu* i *Srpskoj Zori*.

Na kraju teksta Malovrh objavljuje spisak Vrčevićevih djela.

158. МАРКОВИЋ АДАМОВ, ПАВЛЕ. *Подизање споменика Филипу Вишњићу у Грку*. Стражилово, 1887, III, 588—590. # —Б

Opis svečanosti povodom otkrivanja spomenika Filipu Višnjiću na njegovom grobu u selu Grk.

159. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Biografske bilješke uz čitanke za osnovne škole u Bosni i Hercegovini*. Školski vjesnik, 1897, IV, 489—499; 641—651; 788—821.

Povodom štampanja *Prve čitanke* za osnovne škole u Bosni i Hercegovini Zemaljska vlada izdala je naredbu u kojoj, između ostalog, stoji: da su učitelji obavezni svoje učenike upoznati sa piscima tekstova u *Čitanci*. U želji da olakša rad učiteljima, Milaković je sakupio najvažnije podatke o autorima čiji su radovi štampani u ovom udžbeniku, i redom ih objavio u *Školskom vjesniku*. Pored ostalih, on je dao podatke o životu i radu sakupljača narodnog blaga: o Andriji Kačiću-Miošiću, fra Grgi Martiću, fra Ivi Jukiću, Vuku St. Karadžiću, Franji Ž. Kuhaču i o Vuku Vrčeviću. Pod naslovom *Narodne pjesme* Milaković je dao popis zbirki narodnih pjesama štampanih do 1890. godine (str. 794—797) uz nekoliko riječi o načinu čuvanja i prenošenja narodnog blaga.

160. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Ivan Lepušić*. Školski vjesnik, 1906, XIII, 554—555.

Članak povodom smrti Ivana Lepušića, književnika i učitelja (1855—1906). Pored svog pedagoškog i književnog rada, Lepušić se bavio i sakupljanjem i bilježenjem narodnih umotvorina. Prvo djelo te vrste objavio je pod naslovom *Sto izvornih basana*. Njegovo ime pominje se među sakupljačima narodnih pjesama u poznatom izdanju *Narodne pjesme Muhamedovaca* Koste Hermana.

161. MULABDIĆ, EDHEM. *Mehmed Kapetanović Ljubušak*. Školski vjesnik 1902, IX, 593—599.

Opširan članak o životu i radu Mehmeda Kapetanovića Ljubušaka povodom njegove smrti 29. jula 1902. Između ostalog, pisac članka govori o Kapetanovićevom radu na sakupljanju građe iz narodnog života, kao i narodnih umotvorina. Poznato je njegovo djelo *Narodno blago*, u kome su sakupljene narodne poslovice, popjevke i pjesme. Narodnu pjesmu o boju pod Banjom Lukom izdao je u posebnoj knjižici. Kapetanović je i autor dviju brošura: *Šta misle Muhamedanci u Bosni i Hercegovini* i *Budućnost Muhamedanaca*.

162. НИКОЛИЋ, ЈОВАН. *Јоксим Новић Оточанин. (Приликом двадесетогодишњице смрти му)*. Стражилово, 1893, VI, 509—511; 524—527.

Nikolić govori o Noviću kao jednom od najznačajnijih Vukovih pomagača, »koji je svojim radom oko sakupljanja narodnih pesama gotovo tako isto znamenit i tako isto zadužio hvalu srpskog naroda, kao i Vuk«.

Nikolić opširno govori o Novićevom životu i književnom radu, o njegovim putovanjima po južnim krajevima gdje je slušao narodne pjesme. Značajna je za narodno stvaralaštvo Novićeva rasprava *O*

našim pjesmama, objavljena u Svetićevom *Srbskom ogledalu*. »Ova rasprava je — piše Nikolić — jedna od najboljih i najlepših, što ih ima o našim narodnim pesmama«. Nović je tu citirao preko pedeset narodnih pjesama, a posebno se zadržao na »narikačkim« pjesmama. Također je dobro poznao muslimanske pjesme. Značajan je dio rasprave u kome govori o guslarima i načinu pjevanja narodnih pjesama.

163. ОБРАДОВИЋ, МИЛАН. *Црни Пера, народни гуслар у Босни*. Стражилово, 1887, III, 458—460; 473—474; 493—495; 508—510.

U pismu upućenom uredništvu *Stražilova* M. Obradović daje podatke o svom radu na sakupljanju narodnih pjesama po Slavoniji i Bosni (oko Imljana i Travnika). Pjesme koje je sakupio u Slavoniji (od 1883—1886) poslao je Matici srpskoj. Od 1886. godine radi u Bosni, u Imljanima, i tu je zapisao sedam junačkih pjesama (4.300 stihova): *Banović Sekula i vila nagorkinja*, *Zmaj — Ognjeni Vuk i vila nagorkinja*, *Ženidba Pivić-Mijajila*, *Kujundžija Tomo i Hajka Hasanova*, *Sibinjanin Janko i Hrnjičić Alil*, *Pogibija harambaša-Luke i Karapandža-Marka*, *Boj Srba s Tatarima za svetkovinu i starevinu srpsku pod carem Lazarom*. Istovremeno je okupio i nekoliko pjevača iz Travnika i od njih zabilježio dvadeset i dvije pjesme u 10.000 stihova: *Udaja kćerke morskog kapetana*, *Hajduk mali Marijan i Duvanjski kadija*, *Mijat harambaša i petsto Turaka*, *Ogojen Mijajlo i uskok Rade mali*, *Krsno ime u Đurda Smederevca*, *Branković Grujica otima Zlatiju djevojku*, *kćer age Dizdar-age sa Udbine*, *Novaković Grujo siječe crnog Arapina*, *Ičel hajduk*, *Todor Sarajlija*, *Krajčić harambaša i uskok Rade mali osvećuju se begu Hajder-begu u šehar Luci-Banjoj*, *Ropstvo Jovan-kapetana*, *Krvavi sastanak*, *Ženidba Jovan-kapetana i pogibija Čekman-Hasan-age*, *Junaštvo Čire kapetana i propast Turske Krajine*, *Propast turske Udbine*, *Doljančić Ilija i aga Memed-aga*, *Dvije sultanije*, *Smiljana djevojka*, *Zlatonjić Pavao*, *Janković Stojan i Glumac Osman aga*, *Zorić Gavran i Memed Arapin*, *Janjić Stojan i Bešir aga*, *Pogibija Ogrošćić-Alije*, *Dojčin kapetan*. O. izražava zahvalnost Matici hrvatskoj, koja mu je pružila materijalnu pomoć i podršku; njoj je i poslao sve zabilježene pjesme iz Bosne, kao i podatke o pjevačima i guslarima.

U nastavku članka O. govori o Crnom Peri (Peri Gligoroviću), najboljem od svih pjevača koje je upoznao; daje njegovu biografiju i nabroja pjevače od kojih je Pero čuo pojedine pjesme. Kara Pero je mnogo putovao, još od svoje petnaeste godine, i na putovanjima po Bosni i Hercegovini čuo je ne samo pjesme već i predanja o narodnim junacima i njihovim porodicama. Pero je vodio računa o svim detaljima u pjesmi, naročito o konjima pojedinih junaka: prvi i najbolji konj bio je Šarac Marka Kraljevića; Ždralin Miloša Obilića, Putalj Stojana Jankovića i Dogat Ivana Senjanina spadali su takođe u isti red sa Šarcem Marka Kraljevića.

Na kraju članka O. daje spisak pjesama koje nije poslao Matici hrvatskoj, a zabilježio ih je od Crnog Pere: *Nikola, knez od Grahova*

otima kćer Sarca Mamut-age: Zlatiju djevojku, Dragoman-djevojka, Sužanjstvo Mitrović Stojana i Rosnića Halila, Ženidba Senjanin Tadije, sinovca od Senja Ivana, Ženidba Brevulje Šimuna od Varada, Ženidba Jakšić Stjepana od Karlovca, Pogibija Jakšić-kapetana, Đulić barjaktar ubio Sibirjanin Janka, Banović Sekula pogubio Sali-Arapagu, Ženidba Rosnića Ivana, Ženidba Sibirjanin Janka iz zemlje Latinske, Pogibija Banović Sekule, Pjesma o Lutoranu, Mejdan Oblak-djeteta sa Đurđević Mujagom, Junaštvo Banović Sekule u Stambolu. Pogibija Anđelića Vuka, Sužanjstvo Obilić Miloša, Junaštvo Sibirjanin Janka i Sekule u paše Otočkoga, Štampanje Budimske djevojke, Četovanje Sifre Hasan-age sa Sokolović Ibrom, Car Sulejman turčio malog Dragomana, Car Sulejman tražio od Smederevca Đure slugu Zlopogledu Vuka, Car Lazar udara na Osijek, Car Stjepan vraća svetačke prilike, Car Sulejman udara na Varadin, Car Sulejman udara na Ugrin, Car Sulejman udara na Stolić, Car Sulejman udara na Sinj i Selin, Ženidba i pogibija Kune Hasanage, Stari Babamet kaje sina i robi Kotare, Mejdan Mustaj-bega i Alaj-bega Kovčića sa Smiljanić Ilijom, Mejdan Mustaj-bega sa Mrkoljić Nikolom, Ženidba Smiljanić Ilije iz Mostara, kad su ga poturčili, Pogibija Janković Stojana, Ženidba Smiljanić Ilije iz Kaniže sa Zlatkom, kćerkom bega Džinovića, Ženidba Janković Stojana iz Lijejna sa Zlatkom, kćerkom paše Atlagića, i Smiljanić Ilije sa drugom kćerkom Hajkom, Sužanjstvo Dragiša vojvode i Primorca Todora i Đurice vojvode u Livnu u paše Atlagića, izbavio ih Janković Stojan sa serdarima, Pogibija Petra Mrkonjića, Vuka Desančića, 7 braće Desančića i 3 sina Mrkonjića, Marka Jugovića, Gare Mrkonjića i 30 Bunićana.

164. ОБРАДОВИЋ, МИЛАН. *Филип Вишњић*. Стражилово, 1887, III, 10—12. # —вић.

Sa proslavom stogodišnjice Vukova rođenja družina srpskih đaka u Beču spojila je i proslavu u spomen srpskom guslaru Filipu Višnjiću. Autor govori o Višnjićevu životu, a zatim daje podatke o literaturi u kojoj se govori o ovom »srpskom Tirteju«. O Višnjiću — pjevaču autor daje najlaskavije ocjene: »Višnjić je sa Tešanom Podrugovićem obnovitelj srpske narodne poezije, — onih klasičnih narodnih naših umotvorina, na kojima nam zavide tuđinci, — i svakako jedan od najđenijalnijih narodnih pesnika«.

165. STARE, JOSIP. *Pisma iz Zagreba*. XV. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 137—142.

U svom XV pismu iz Zagreba Stare opširnije informiše o radu Matice hrvatske na sakupljanju narodnih pjesama. Matica je sakupila toliko građe da bi mogla objaviti pedeset knjiga. Međutim, izabrane su najljepše pjesme i štampane u deset knjiga. Stare posebno ističe muslimanske narodne pjesme i Marjanovićev rad sa Mehmedom Kolak-Kolakovićem. Za pet dana boravka u Bihaću Marjanović je od njega zapisao dvanaest pjesama ili oko devet hiljada stihova. Poslije je Kolaković pozvan u Zagreb i za mjesec dana su Marjano-

vić, Šrepel i pjesnik Harambašić zapisali 65 junačkih pjesama, ili oko 47.000 stihova. Njegove pjesme su jedinstven ciklus koji nam govori o najznačajnijim događajima iz krajiškog života u XVI i XVII vijeku, kad je Liika bila pod turskom okupacijom. Najslavniji i najčešće opjevani junaci su Lički Mustajbeg i Janković Stojan. Kolakovićeve pjesme su veoma duge, od 700 do 1.400 stihova.

4. ZAPISIVANJE, SKUPLJANJE I IZDAVANJE

166. АНОНИМ. [*Белешка ваши »К издавању Вукових дела« ...*]. Јавор, НС, 1874, I, 189—190. # Δ.

Pismo uredništvu *Javora* u kojem se podržava misao o državnom izdanju Vukovih djela.

167. АНОНИМ. [*Читало у »Одјеку« бр. 18 ...*]. Стражилово, 1888, IV, 144—145.

Bilješka o odluci Odbora za izdavanje Vukovih djela da se »što pre da u štampu i knjiga narodnih pesama i *Srpski rječnik*«. Redoslijed knjiga narodnih pjesama neće se razlikovati od redoslijeda kojim je Vuk prirediо svoje posljednje (treće) izdanje. Na kraju IV knjige novog izdanja biće štampani svi Vukovi predgovori pojedinim knjigama. U V i VI, a možda i u VII knjizi, treba da budu pjesme izdate poslije njegove smrti i one koje se još nalaze u njegovim rukopisima.

168. АНОНИМ. *Државно издање Вукових списа*. Бранково коло, 1901, VII, 669.

Bilješka o izdanjima Vukovih djela: sedam knjiga narodnih pjesama i dvije knjige narodnih pripovijedaka, poslovice i zagonetaka.

169. АНОНИМ. *Iz naroda i o narodu*. Ljubljanski zvon, 1896, XVI, 456.

Poziv na pretplatu knjige Luke Grđića Bjelokosića *Iz naroda i o narodu*, u kojoj su sabrane narodne umotvorine iz gornje Hercegovine.

170. АНОНИМ. [*Још је јесенас Марко Шешелъ, књиговезац у Мостару ...*]. Стражилово, 1892, V, 272.

Bilješka o namjeri Marka Šešelja, knjigovesca iz Mostara, da preštampa pjesmaricu »koju su sabrali neumrli povjestničar I. F. Jukić Banjalučanin i proslavljeni hrvatski Omir Fra Grga Martić Hercegovac« i štampani u Osijeku kao *Narodne pjesme bosanske i hercegovačke juhačke*. Prvi pokušaj Šešeljev da se zbirka preštampa propao je jer se javilo malo pretplatnika, ali se on nada da će ovog puta uspjeti da ostvari svoju prvotnu namjeru. Zbirka sadrži 80.000

stihova (50 junačkih pjesama) i Martićev predgovor, a Šešelj namjerava u novom izdanju dodati »životopis« Jukićev i rječnik.

171. АНОНИМ. [*Још пре неколико година издала је Матица хрватска позив...*] Стражилово, 1886, II, 1705—1706.

Bilješka o ponovljenom pozivu Matice hrvatske na sakupljanje narodnih pjesama, kako bi se izdao veliki zbornik narodnih umotvorina. Posao oko izrade zbornika Matica je povjerila Ivanu Brozu i Milivoju Šrepelu. Autor bilješke izražava žaljenje što Matica srpska »još uvek nema novaca za takav posao«.

172. АНОНИМ. *К издавању Вукових дела*. Јавор, НС, I, 125—127. # □.

O problemima oko izdavanja svih Vukovih djela i nastojanjima srpskih vlasti da dobiju pristanak Ane Karadžić da se štampanje poveri državnoj štampariji Srbije.

173. АНОНИМ. *Милан Обрадовић, учитељ...* Бранково коло, 1898, IV, 1438.

U bilješci se donosi oglas za *Djela Milana Obradovića. Narodne umotvorine. Originali. Prijevodi*.

174. АНОНИМ. *Никола Ст. Кукић, у Загребу, позива на претплату...* Бранково коло, 1898, IV, 1150—1151.

Nikola Kukić namjerava da izda sakupljene *Srpske narodne umotvorine, iz raznih srpskih krajeva*. »U toj knjizi izaće srp. pjesme i pripovijetke i neki moji originalni radovi, crpljeni iz narodnog života«.

175. АНОНИМ. *Od »Odbora za nabiranje slovenskih narodnih pesmi«*. Ljubljanski zvon, 1907, XXVII, 191—192.

Poziv na sakupljanje slovenskih narodnih pjesama. To je, u stvari, sprovođenje ideje Naučnog ministarstva Austrije, koje namjerava da objavi sve narodne pjesme naroda u Austriji.

Za urednika slovenskih narodnih pjesama imenovan je univerzitetski profesor dr Karel Štrekelj.

Na kraju poziva autor daje uputstva sakupljačima kako da postupaju prilikom bilježenja pjesama i melodija.

176. АНОНИМ. [*Одбор Матице хрватске јавља...*]. Стражилово, 1887, III, 47.

Matica hrvatska saopštava da će od velikog broja sakupljenih narodnih pjesama štampati najprije junačke hrvatske narodne pjesme najstarijeg doba.

177. АНОНИМ. [*Пет. М. Никетић, виши учитељ у пензији, у Београду, издао је овај позив на претплату . . .*]. Бранково коло, 1900, VI, 256.

Bilješka sadrži preštampan poziv na pretplatu za knjigu *Srpska istorija u narodnim pesmama*, »čija je sadržina istina kao jedna pri-povetka iz seoskog života, ali tako sređena, da je u stvari srpska is-torija u narodnim pesmama«.

178. АНОНИМ. [*Са више страна питају нас: шта је с Вуковим делима . . .*]. Стражилово, 1886, II, 1737.

Bilješka o zakašnjenju u izdavanju Vukovih djela. Prva knjiga trebalo je da izađe u ljeto 1886. ali se ni do kraja godine nije pojavila.

179. АНОНИМ. *Скупљање српских народних песама*. Јавор, НС, 1887, XIV, 560.

Srpsko akademsko društvo »Zora« u Beču izdalo je poziv »braći iz sviju srpskih zemalja« na sakupljanje narodnih umotvorina. Poziv sadrži i uputstva o sakupljanju; najvažnije od njih je ono koje se od-nosi na tačno bilježenje od koga i gdje je narodna umotvorina za-pisana.

180. АНОНИМ. *Slovenske narodne pesmi. Uredil dr K. Strekelj. 11. snopič*. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 703.

Vijest o pripremi za štampu jedanaeste knjige K. Strekelja.

181. АНОНИМ. [*Српска академијска дружина »Зора« у Бечу . . .*]. Стражилово, 1887, III, 543.

Обавјештенje o позиву »Zore« na sakupljanje narodnih umot-vorina. Društvo je odvojilo i sredstva za nagradu sakupljačima.

182. АНОНИМ. *Српске народне песме*. Бранково коло, 1902, VIII, 1559—1560.

Bilješka o privatnoj rukopisnoj zbirci narodnih pjesama Vida Žunjića: pjesama ima trideset i sedam sa preko 24.000 stihova. Naj-veća je *Вановић Секла*. Žunjić namjerava da zbirkу izda i moli za materijalnu pomoć.

183. АНОНИМ. *Српске народне песме у јединствено једитином издању*. Бранково коло, 1902, VIII, 1501—1502.

Bilješka se odnosi na oglas *Srpskih novosti* iz Budimpešte: u nedjeljnim sveskama izdavaće narodne pjesme podijeljene po pred-metu pjevanja u cjeline, a izbor će se vršiti iz Vukove, Petranovićeve i ostalih zbirki.

184. АНОНИМ. *Српске народне пјесме, скупио Вук Стеф. Караџић, књига I, II, III. Јавор, НС, 1874, I, 733—735.*

Обавијест: Vukova porodica namjerava da preštampa tri knjige narodnih pjesama, i to bez promjena i pod nadzorom F. Miklošića.

185. АНОНИМ. *Српски фолклор. Написао Тих. Р. Борћевих. Одштампано из »Караџића« за 1900. г. Бранково коло, 1900, VI, 380. # А.*

Ђорђевић се залаже за систематски рад на skupljanju narodnih umotvorina, na njihovom proučavanju i štampanju gradiva iz srpskog narodnog života. U tu svrhu on predlaže osnivanje društva koje bi se bavilo poslovima vezanim za popularisanje srpskog folklora. On ističe Vukove zasluge i naglašava koliko je važno proučavanje folklora za istoriju, muziku, nošnju, pravo, medicinu itd.

186. АНОНИМ. [*Све се живо кренуло да око упознавања народног што више поради . . .*]. Стражилово, 1887, III, 127.

Bilješka o radu na sakupljanju narodnih umotvorina — Matice Hrvatske, koja neprestano sakuplja novi materijal, *Bosanske vile*, koja objavljuje mnoge radove o narodnoj književnosti (između ostalog i *Pitanje za poučavanje naroda* Fridriha Krausa), kao i *zadarske Iskre*, u kojoj je Petar Kasandrić štampao *Uputnik za sakupljanje folklorističkog gradiva o moru*. Autor bilješke zamjera odboru za izdavanje Vukovih djela i Matici srpskoj što se »čine nevešti« i potpuno zaostaju u ovom korisnom poslu.

187. АНОНИМ. [*Том. А. Братић, свршен богослов и учитељ у Фојници код Гајка . . .*]. Стражилово, 1894, VII, 96. # —

Bilješka o namjeri Tome A. Bratića, učitelja iz Fojnice kod Gaјka, da objavi knjigu *Luka Vukalović u srpskim narodnim pesmama*. Knjiga treba da sadrži pjesme koje govore o junaštvu Luke Vukalovića, a uz njih Bratić namjerava napisati i biografiju ovog poznatog junaka.

188. АНОНИМ. [*У Београду угледала је света под редакцијом Пере П. Борћевих прва свеска . . .*]. Стражилово, 1894, VII, 272. # +

Bilješka o izlasku iz štampe prve sveske Vukovih *Gramatičkih i polemičkih spisa* u redakciji Pere P. Ђорђевића, Knjiga obuhvata Vukov rad na tom polju od 1814. do 1818. U pripremi je i druga sveska ovih spisa, kao i treća knjiga Vukovih *Narodnih pesama* u redakciji Lj. Stojanovića.

189. АНОНИМ. [*Управа краљевске српске државне штампарије јавља . . .*] Стражилово, 1886, II, 900.

Bilješka o štampanju Vukovih djela i poziv na pretplatu. Prva knjiga, u kojoj će biti najstarije srpske narodne pjesme, treba da izađe do kraja avgusta 1886. godine.

190. АНОНИМ. *За српске народне умотворине. Реч »Матици српској«, свештеницима, учитељима, ученицима виших и средњих школа.* Стражилово, 1886, II, 277—280.

Poziv na sakupljanje narodnog blaga — narodnih pjesama, priča, običaja, pošalica, zagonetaka, riječi, poslovice, izreka, uzrečica, podataka o imenima i o nastanku imena raznih mjesta, — dakle svega što čini i što je u vezi sa životom narodnim. »Sve to treba kupiti i beležiti sa svima pogreškama i vrlinama; tek da skupljač sam primeti, ako možda gdegod što po svom mnjenju smatra za pogrešku, da pribeleži, ali ne da popravak bez pogreške navede«. U središtu posla oko odabiranja i izdavanja narodnog blaga morala bi da stoji sa svojim autoritetom Matica srpska.

191. FEKONJA, ANDREJ. *Nekaj o »národnem blagu«.* Ljubljanski zvon, 1887, VII, 51—52.

Veoma važno za proučavanje života našeg naroda je tzv. narodno blago: pjesme, pripovijetke, bajke itd. Ne samo da tako otkrivamo pravi oblik narodnog jezika — ako je građa tačno u izvornom obliku, nego iz nje spoznajemo prirodu, obrazovanost i običaje slovenskog naroda u njegovoj prošlosti.

Shvativši kolika je vrijednost narodnih umotvorina, prihvatili su se neki da to blago ljudskog jezika i uma zaštite od propasti, da ga skupe i objave. Tako su profesori počeli sakupljati umotvorine, a i svojim učenicima su zadavali da bilježe običaje, bajke i pripovijetke iz svog kraja. Međutim, dešavalo se da su učenici bajke prepisivali iz knjiga.

Tako su krivotvorili narodno blago profesor J. Majciger (u *Kresu*, 1883, br. 1) i J. Pajk u *Matici slovenskoj* (*Črtice iz duševnega žitka štaj. Slovencev*).

192. ГАВРИЛОВИЋ, АНДРА. *Први почеци скупљања српских народних песама.* Бранково коло, 1900, VI, 727—729. # А. Г.

Autor želi da dokaže da se interesovanje za narodnu poeziju javilo ranije nego što se obično računa, to jest prije 1814. godine. On donosi pismo Isidora Putnika od 28. februara 1801. godine upućeno Mihailu Vitkoviću, peštanskom advokatu i pjesniku. Uz pismo je priložena pjesma za koju Putnik drži da je narodna. To je, međutim, Kačićeva pjesma o Đurđu Kastriotiću.

193. ГРЧИЋ, ЈОВАН. [*Манојло Кордунаш, који је за штампу приредио српске народне песме...*]. Стражилово, 1892, V, 432. # —

Bilješka o pripremanju za štampu treće knjige srpskih narodnih umotvorina iz gornje Krajine, u kojoj će biti srpske narodne pripovijetke slijepca Rade Rapajića. Pripovijetke je zabilježio Manojlo Kordunaš. Zbirka će sadržavati tridesetak šaljivih srpskih narodnih pripovijedaka, dvije srpske narodne zdravice, nekoliko doskočica. Prihod od ove knjige Kordunaš je namijenio za podizanje spomenika pjevaču i guslaru Radi Rapajiću.

194. ILEŠIĆ, FRAN. *Ilustrirane narodne pesmi*. Ljubljanski zvon, 1914, XXXIV, 200.

Ilešić obavještava čitaoce da Srpska kraljevska akademija u Beogradu namjerava izdati ilustrovane narodne pjesme. Veliki broj pjesama (68) ilustrovaće poznati slikar Jovanović, a za ostale pjesme (iz II, III, IV i VI Vukove knjige) poslati su pozivi poznatim srpskim, hrvatskim i slovenskim umjetnicima.

195. MULIĆ, HAMDİJA. *Nešto o narodnoj pjesmi*. Školski vjesnik, 1909, XVI, 80—84.

Tekst je pisan s namjerom da podstakne narodne učitelje na sakupljanje i bilježenje narodnih umotvorina u Bosni i Hercegovini. Pošto je pomenuo najznamenitije sakupljače u ovim krajevima [Kosta Herman, Grga Martić, Ivan F. Jukić, M. Dž. Kurt, Trusan N. Volavski (Jos. Šebečić), časopisi *Bosanska vila* i *Behar*], autor daje i nekoliko uputstava za dobro i pravilno obavljanje ovoga posla. Pjesmu treba, prije svega, bilježiti tačno onako kako je narodni pjevač kazuje, bez ikakvih izmjena (Vuk, Jukić, Martić i Marjanović poštovali su i ijekavski i ikavski govor, dok je Herman sve pjesme ikavske ijekavizirao). Kao praktičan savjet pri zapisivanju, autor preporučuje da se epske pjesme bilježe u dva dijela — do cezure i dalje — s tim što je najbolje da jedan zapisivač bilježi prvi dio (4 sloga), a drugi ostalo (6 slogova). »Narodno blago je ogledalo narodne duše — piše autor članka — iz koga ćemo proučavati narod i njegov osjećaj, a čak i sam jezik«, te je zbog toga neophodno prilikom zapisivanja »potpuno sačuvati narodni karakter u pjesmi i u pripovijesti«. Pri tome se treba čuvati samo onih kazivača koji vole da sami improviziraju, izmišljaju i dodaju svoje stihove narodnoj pjesmi.

196. PERUŠEK, RAJKO. *Hrvatske narodne pjesme. Skupila i izdala Matica hrvatska. Odio prvi. Junačke pjesme (Muhamedovske). Knjiga treća. Zagreb, 1898. Ljubljanski zvon, 1899, XIX, 711—712. # R. P.*

Autor piše da su mnogi sakupljači narodnih umotvorina izdali brojne zbirke otkako su se Vukove narodne pjesme proslavile u svijetu. Najveći poduhvat poslije Vuka čini Matica hrvatska, koja je do sada izdala tri knjige, a one su mali dio građe koju Matica čuva u svom arhivu za naučnu upotrebu.

Matica hrvatska je 1887. i 1888. godine angažovala »bosanske muhamedovce« za sakupljanje narodnih pjesama i od njih sakupila građu za treću knjigu. Tom prilikom sakupljeno je 320 »muhamedovskih« pjesama (290 junačkih, 30 ženskih) sa 25.500 stihova. Četiri pjesme imaju čak po 3.000 do 4.000 stihova.

U knjizi su opisani svi pjevači, ima ih sedamnaest, od kojih su najistaknutiji Mehmed Kolak-Kolaković, Salko Vojniković-Pezić, Ibro Topić i Bećir Islamović. Objavljeno je 25 cijelih pjesama, 31 u odlomcima, a 24 su u dodatku samo spomenute.

Prikazivač se posebno osvrće na jezik ovih pjesama.

197. РУВАРАЦ, ДИМИТРИЈЕ. *У чијој је глави поникла прва мисао да се издаду српске народне песме*. Јавор, НС, 1887, XIV, 567—568.

Ruvarac smatra da je istinit navod Save Tekelije (*Serbskij narodnij list*, VII, 25, str. 196) o počecima sakupljanja i bilježenja narodnih pjesama. On je tvrdio da je knjiga ruskih narodnih pjesama koju je on 1811. godine donio iz Rusije bila podsticaj Mušickom da obrati pažnju na narodnu poeziju. Istovremeno je i Vuk od Mušickog tražio da bilježi narodne pjesme i tako su se ova dva podsticaja stekla.

198. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [*Чујемо да ће скорим ући у штампу трећа књига Вукових нар песама ...*]. Стражилово, 1893, VI, 638. # ~

Kratka bilješka o pripremanju za štampanje treće knjige Vukovih narodnih pjesama u Stojanovićevoj redakciji, kao i sitnijih gramatičkih Vukovih spisa u redakciji Pere Đorđevića.

199. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. (*»Виенац« (бр. 31) јавља, да польски писац Станислав Цишевски ...*). Стражилово, 1892, V, 480. # ~

Bilješka prenesena iz *Vienca*, u kojoj se obavještava da poljski književnik Stanislaw Ciševski radi na uređivanju i obradi narodnih umotvorina južnih Slovena, te moli sve koji se bave istim poslom da mu šalju vjerno pribilježeno naše narodno blago. Komentar *Vienca*: »Tako nam se desi evo prilika da učenom svijetu bjelodano dokažemo, kako se i u nas Hrvata mnogo pjeva o Marku Kraljeviću«. Pisac bilješke dodaje da treba zaći po Bosni i Hercegovini i tamo bilježiti narodne pjesme o Marku, kako bi se dokazala tvrdnja iz *Vienca*.

200. ŠTREKELJ, KARL. *Prošnja za narodno blago. Ljubljanski zvon*, 1887, VII, 628—632.

Karl Štrekelj, docent slavenske filologije na Bečkom univerzitetu, sam je napravio program sakupljanja narodnih umotvorina i

putem časopisa obraća se Slovincima da mu pomognu u prikupljanju narodnog blaga. On namjerava urediti i izdati sve narodne umotvorine koje se mogu sakupiti u narodu ili naći u rukopisnom i štampanom obliku. U obzir dolaze pored narodnih pjesama, pripovijedaka, bajki, zagonetaka, gatalica, podrugачica, i običaji, narodno pravo, narodne igre, narodna medicina, anegdote i kletve.

Uloga zapisivača je da zapiše sve i samo to što mu se priča ili pjeva, da ništa ne prepravlja, ne dodaje i ne ispušta.

Štrekelj najprije namjerava urediti narodne pjesme. Obradiće one vrste koje imaju pripovjednih osobina: balade, romanse i legende, a zatim lirske pjesme. Junačkih narodnih pjesama, po Štrekelju, Slovenci nažalost nemaju.

Autor moli sve čitaoce da mu pomognu, da sakupljaju građu i da pošalju svoje priloge.

201. ЖУЖИЋ, ПЕТАР. *Нешто о народ. приповедкама и књижевна молба*. Јавор, НС, 1876, III, 125—128.

O opštim osobinama narodnih pjesama, poslovice, pripovijedaka, bajki. Autor poziva na sakupljanje narodnog blaga, posebno pripovijedaka, »posve verno i doslovno, kako ih čuju iz usta naroda...«

5. OPŠTI RADOVI I INTERPRETACIJE

202. АНОНИМ. *Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur*. Бранково коло, 1906, XII, 701—702.

Bilješka o prikazu knjige Milana Čurčina koji je Janko Bratina objavio u *Ljubljanskom zvonu*. Referent je Čurčinu zamjerio što narodne pjesme ne zove, pored srpskog, i hrvatskim imenom.

203. АНОНИМ. [Др Фр. С. Краус је у нас баш доста добро већ познат]. Стражилово, 1887, III, 398—400.

U nekoliko uvodnih rečenica autor bilješke se veoma nepovoljno izražava o radu i ličnosti Fridriha Krausa: na čudan način Kraus se ogласio »kao vanredan prijatelj našega naroda, kod stranaca kao osobiti poznavalac južnih Slovena; a ovamo u stvari nije ništa drugo već neznanica i varalica, koji više namerno nego iz neznanja rasprostire o nama krive i lažne glasove«. Kao prilog svom mišljenju, autor donosi Jagićev sud o Krausovom izdanju muslimanske pjesme *Smailagić Meho* (*Archiv für slavische Philologie*, X, str. 339). Jagić zamjera Krausu, prije svega, što u javnost neprekidno iznosi podatke o broju zabilježenih stihova, umjesto da saopšti i gdje je sakupljeni materijal, čiji je postao i hoće li biti u doglednom vremenu štampan. Izdavanje pjesme *Smailagić Meho*, koja ima 2.160 stihova, kazuje samo o rđavom ukusu Krausovom; očigledno zaveden njenom dužinom, on je izjavio da je to najljepša od svih do sada štampanih gu-

slarskih pjesama. Jagić tvrdi da je sadržaj ove pjesme »neznatan« i pretrpan opširnošću i nepotrebnim opisivanjem pojedinosti, da se ona sama kreće sporo, lagano i tromo, da joj je dikcija loša i prozaična, a deseterac poremećen. On navodi i mnoge jezičke nepravilnosti i nedosljednosti u pjesmi, što, opet, obara sud o Krausu kao pedantom i ispravnom filologu.

Poslije opširnog prikaza Jagićevog teksta o Krausu, autor navodi i mišljenje Jovana Živanovića (*Javor*, 1886, br. 34), koji tvrdi da *Smailagić Meho* ne samo što nije najljepša od svih do sada štampanih guslarskih pjesama, već da se po ljepoti ne može mjeriti ni sa jednom od pjesama iz Vukove II ili III knjige.

204. ANONIM. *Dr Milan Ćurčin: Die serbokroatische Volkspoesie in deutschen Literatur*. Savremenik, 1906, I, knj. II, 450—451.

Bilješka o Murkovom prikazu studije Milana Ćurčina. Prikaz je izašao u XXVIII svesci Jagićeva *Archiv für slavische Philologie* (str. 351—385). Murko u ovom opsežnom prikazu pobija neke Ćurčinove tvrdnje, donosi mnogo nove građe i novih pogleda na probleme narodne poezije i zamjera autoru što posmatra našu narodnu poeziju sa stanovišta njemačke romantike.

205. ANONIM. *Dr Vatroslav Jagić*. Ljubljanski zvon, 1886, VI, 316—317; 381—384.

Članak o Jagićevu životu i radu. Autor teksta objavljuje obimnu bibliografiju radova Vatroslava Jagića.

U *Radu Jugoslavenske akademije* (37) objavio je Jagić znamenitu i interesantnu raspravu *Građa za slovinsku narodnu poeziju. Dio prvi. Historijska svjedočanstva o pjevanju i pjesničtvu slovinskih naroda*. Rasprava sadrži sedam poglavlja. U ovoj epohalnoj raspravi obrazložio je Jagić svoje mišljenje o slovenskoj narodnoj epici.

206. АНОНИМ. *Хрватске народне песме*. Бранково коло, 1898, IV, 1215.

»U 102. broju prebacuje nam *Srbobran* da sa indiferentizmom skidamo kapu pred otmicom Matice hrvatske, kojom se srpskim narodnim umotvorinama naturuje karakter hrvatskih narodnih umotvorina ... Mi smo osudili ... i osuđujemo taj postupak ...«

207. АНОНИМ. *Хрватске народне пјесме. Скупила и издала Матица Хрватска. Одио први. Јуначке пјесме. Књига друга. Загреб 1897*. Бранково коло, 1898, IV, 667—668.

Anonimni prikazivač smatra da su 72 pjesme o Marku Kraljeviću, koliko ih ima u ovom zborniku, rđave varijante već poznatih pjesama o ovom junaku. On negoduje i zato što je Matica hrvatska ovakvim naslovom svoje zbirke »pohrvatila« poznatog srpskog junaka.

208. АНОНИМ. *Хрватске народне пјесме. Скупила и издала Матица хрватска. Одео први: Јуначке пјесме (мухамедовске). Уредио др Лука Марјановић... Загреб... 1898. Бранково коло, 1899, V, 1475. # С.*

Prikazivač podvlači da je Luka Marjanović i sam, u predgovoru, realno ocijenio pjesme u ovoj zbirci: malo je u njima novoga što bi ih ljepotom odvojilo od predašnjih; gotovo sve ponavljaju jedno te isto, te ukoliko su novijeg datuma, utoliko više gube u ljepoti prema starijima, osobito prema onima iz Vukove zbirke. U zbirci je štampano dvadeset i pet pjesama, a u dodatku su donesene njihove varijante i komentari.

209. АНОНИМ. [*Изашла је крајем прошле године...*]. Стражилово, 1887, III, 16.

Bilješka o pojavi zbirke *Najodabranije narodne pesme (uskočke i hajdučke)*, koju je, latinicom, izdala knjižara braće M. Popovića u Novom Sadu. Autor bilješke zamjera izdavačima što su latinicom štampali srpske narodne pjesme, a pogotovo što su dozvolili da pjesme budu čak falsifikovane: na nekim mjestima umjesto Srbin i srpski, stoji Hrvat i hrvatski. »Taku cenu za bratstvo niti tražimo mi od Hrvata niti od svoje strane dajemo«.

210. АНОНИМ. [*Изашла је прва књига Вукових дела*]. Стражилово, 1887, III, 160.

Bilješka o izlasku iz štampe prve knjige Vukovih djela, u kojoj su štampane najstarije junačke narodne pjesme. Ima ih stotinu i jedna, a objavljene su prema posljednjem (trećem) Vukovom izdanju. Autor zamjera, u prvom redu, što je u knjigu ušlo »nekoliko popravaka koje menjaju Vukov pravopis«, a što je, unekoliko, ispravljeno opravdanjem da je greška u pitanju i navođenjem svih promjena. Ima i veoma mnogo stamparskih grešaka, pa se redakciji zamjera »da nije sa dosta pijeteta za posao se brinula«. Jedna od zamjerki, za koju se već čulo u štampi, jeste da je knjiga neopravdano skupa, pogotovo kad se zna da bi trebalo da uđe u svaku kuću.

211. АНОНИМ. *Luko Zore*. Školski vjesnik, 1906, XIII, 967.

Članak povodom smrti Luke Zore (1844—1906), književnika, pokretača i urednika književnih listova *Slovina* i *Srđ*. Njegova najznačajnija djela objavljena su u *Radu JAZU: O Jeđupki Andrije Čubranovića, Primjedbe prilogu istorije dubrovačke književnosti, Građa za književno-povjesnu ocjenu Gundulićeve Arijadne, Paljetkovanje* i dr.

212. АНОНИМ. [*Међу књижевнике, који туђем свету причају о нашим народним веровањима и умотворинама...*]. Стражилово, 1892, V, 384.

Upozorenje svima koji se bave narodnim umotvorinama da obrate pažnju na radove Fr. S. Krausa, koji obično daje »krupne« naslove svojim radovima, stavljajući svuda termin *jugoslovenski*, mada u njima »nema ni pomena o svim južnim Slovenima, šta više običaj jednog jedinog sela, kom npr. često ne kaže ni imena, pripisuje ne samo tom kraju već svim Srbima, pa i ostalim južnim Slovenima«. Tako je Kraus objavio *Tod in Sitte, Brauch und Glauben der Südslaven* (*Zeitsch. für Volkskunde*, 1891, sv. 2), *Der Kuss bei den Südslaven* (*Ausland*, 1891), a u *Globusu* br. 21. u najnovije vrijeme *Vampyre im südslav. Volksglauben*.

213. АНОНИМ. *Мина Вукомановић рођ. Караџић, кћи Вука Стефановића Караџића умрла је 31. маја о. г. ШКОЛСКИ ВЈЕСНИК*, 1894, I, 394—395.

Povodom smrti Mine Vukomanović-Karadžić autor pominje njen rad na prevodenju naših narodnih pjesama na njemački, kao i pomoć koju je pružila svom slavnom ocu pri izradi *Srpskog rječnika*. Zahvaljujući njenom prijateljstvu sa Terezom Albertinom Lujzom fon Jakob, pojavila se i knjiga srpskih narodnih pjesama *Volkslieder der Serben* (1825. i 1826) u prevodu ove čuvene njemačke spisateljice.

Zasluga Mine Vukomanović-Karadžić je i u tome što je sačuvala veliki dio rukopisa svog oca: dopune *Rječnika*, jedan svezak narodnih pjesama, Vukovu autobiografiju, istoriju Srbije u početku ovog vijeka, odgovor Nikanoru Grujiću na njegove primjedbe na Vukov prevod Novog zavjeta, Vukovu korespondenciju sa Kopitarom, Grimom, Safarikom i drugim značajnim ličnostima.

214. АНОНИМ. *Народна традиција и непогрјешили историји*. Стражилово, 1888, IV, 454—457; 475—477; 488—491; 508—509; 522—525. # Синиша.

Pisac teksta se obračunava sa autorima koji narodnoj tradiciji i pjesmi suprotstavljaju svoje stavove o pojedinim junacima i događajima iz srpske prošlosti. Očigledno je, mada se ime ne pominje, da autor misli u prvom redu na tvrdnje Ilariona Ruvarca. Prvo sporno pitanje jeste: »je li Vukašin krvnik cara Uroša i tijekom prvi vinovnik, te se, pošto se utamani loza Nemanjina, srpsko carsvo raspade«. »Nepogrješimi mudraci« odgovaraju da nije; autor teksta, poslije opširnog razlaganja, donosi zaključak da se samo u Vukašinovoj ličnosti može naći »prisni i jedini krvnik Urošev«. Drugo pitanje: da li je Marko Kraljević Srbin ili Bugarin? — autor razrješava isključivo navodima narodnih pjesama i utvrđuje da je Marko mogao biti i jeste »junak, blagorodan i pošten čovjek i pravi Srbin«.

Na zaključak historičara da Vuk Branković nije izdao Lazara na Kosovu autor odgovara citiranjem stihova narodnih pjesama, kao i nekih historijskih izvora, dubrovačkih i ruskih. Svi oni, po njemu, nedvosmisleno govore o Vukovoj krivici.

U četvrtom odjeljku autor raspravlja o imenu Miloša Obilića i o njegovom srodstvu sa knezom Lazarom, a u petom o vojnim snagama Lazarevim i Muratovim na Kosovu 1389. godine.

215. АНОНИМ. *Народни енос босанских мусломана*. Бранково коло, 1907, XIII, 1557.

Bilješka o predavanju Matije Murka o bosanskim muslimanskim narodnim pjesmama. Murko se opširnije osvrnuo na zbirku koju je izdala Matica hrvatska. Iz uvoda ovoj zbirci citirao je mnoge zanimljive podatke, pomenuo je glavnije sakupljače i izdavače, prikazao način pjevanja i život narodnih pjevača. Povukao je paralelu između ovih narodnih pjevača i njemačkih srednjovjekovnih putnika-pjevača. Na kraju je saopštio neke karakteristične crte ovih pjesama i pročitao neke od njih.

216. АНОНИМ. *О српским народним песмама*. Бранково коло, 1899, V, 190.

Bilješka o predavanju koje je Matija Murko držao u njemačkom književnom društvu »Gete« u Beču.

217. АНОНИМ. [Od našeg poznatog i opće poštovanog domaćeg književnika . . .]. Školski vjesnik, 1894, I, 282—283.

Bilješka o knjizi *Avdija*, poučnoj knjižici za školsku mladež od Jusuf-bega Čengića iz Foče. Povećao i izdao Beg Kapetanović Ljubušak. »*Avdija* ide u red didaktičke narodne poezije«, a prvi put je objavljena 1887. u *Narodnom blagu* Mehmed-bega Kapetanovića. Međutim, prema podatku iz lista *Bošnjak* (1894, br. 19), jedno štampano izdanje *Avdije*, u kome je paralelno dat tekst na turskom i našem jeziku, nađeno je još 1885. u jednoj privatnoj knjižnici. Po svemu sudeći, pjesma je prvobitno nastala na turskom, a zatim prevedena na naš jezik.

U novom izdanju Mehmed-beg Kapetanović proširio je *Avdiju* (od 7 strana u *Narodnom blagu* na 61 stranu), uvrstivši u tekst i nekoliko narodnih i istočnih poslovice.

Autor na kraju teksta navodi i nekoliko stihova iz *Avdije*.

218. АНОНИМ. *Prijegled beletrističnih knjiga »Matice hrvatske«* od god. 1896. Školski vjesnik, 1897, IV, 406—418.

U nizu knjiga koje je Matica hrvatska izdala u toku 1896. i 1897. godine, autor prikaza posebno se zadržao na izdanju *Hrvatskih narodnih pjesama*, prvom zborniku u svojoj vrsti koji se odlikuje »znanstvenom kritičnošću«. Knjiga sadrži: Pristup, u kome su izneseni kriteriji po kojima su sakupljane pjesme, zatim 82 junačke narodne pjesme. Dodatak, u kome su varijante štampanih pjesama uzete iz rukopisnih zbirki, popis zbornika, sakupljača, te mjesta i krajeva iz kojih su pjesme.

Ideju o sakupljanju narodnih pjesama Matici hrvatskoj dao je Mihovil Pavlinović, od koga je 1876. nabavljen njegov zbornik. Sakupljanje je vršeno po uputstvima i pod nadzorom Luke Marjanovića, a izdavanje i uređivanje prve knjige povjereno je Ivanu Brozu. Kako je Broza iznenadna smrt prekinula u radu, posao oko izdavanja prve zbirke narodnih pjesama dovršio je Stjepan Bosanac.

Autor zamjera uredniku što je u štampanom tekstu pjesama ostavljao svugdje znak dj, jer nije prema rukopisu mogao odrediti treba li ga čitati kao d ili dj. Pošto narod u krajevima gdje su pjesme bilježene govori čisto i tačno razlikuje ova dva glasa, urednik prve zbirke narodnih pjesama u Matičinom izdanju bio je dužan da tu razliku podvuče, kako ne bi čitaoca dovodio u nedoumicu.

Prilikom zapisivanja narodnih pjesama — a prema načelu da se pjesma mora bilježiti *vjerno*, tačno onako kako je pjevač kazivao — bilo je »mrve pedanterije«, koja je dovela do mijenjanja i kvarjenja ritma narodne pjesme: pošto rijetko koji pjevač zna pjesmu potpuno i tačno, u nekim slučajevima stihovi su zabilježeni — zahvaljujući apsolutnom poštivanju pomenutog načela — sa očiglednim pogreškama. Prikazivač navodi primjere (*A kum gleda u svoga prikumka*, 3 st; *Kolike će zakukati majke*, 2 st), dajući pri tome i ispravne oblike. Pored ovih, prikazivač navodi još nekoliko stihova koji nisu zabilježeni kako bi trebalo, npr. stihovi u kojima je glagol *ženiti se* upotrijebljen sa instrumentalom i prijedlogom, što nije u duhu narodnog govora (*Da je voliš, da se ženiš s njome; Ja se hoću Zlatijom oženiti / Ali s njome oli zemljom crnom*), pri čemu navodi ispravne stihove (*Sad se drugom oženiti hoćeš; Pa Ivana boljom oženiti / Boljom ljubom neg je prije bila*) zabilježene u istom kraju gdje i oni prvi (Dubrovnik). Karakteristično je, uz to, da i u pjesmama koje su ispjevane u ikavskom govoru ima dosta jekavskih oblika, tj. oblici se jekaviziraju čak i neumjesno ako se pokaže potreba za produžavanjem stiha: *On prouči lijest knjige bile*.

U daljem tekstu autor prikaza se zadržava na pojedinim narodnim pjesmama iz zbornika, posebno na onim »koje se tiču ljubavi roditeljske i sinovske, pak između braće i sestara«: daje sadržaj 22. pjesme (iz Istre), 23. pjesme pod naslovom *Od rađa djevojka* i njene varijante, zabilježene u Bogomolji na Hvaru (*Bolje da sam razorila crkvu*, 3 st), u kojima se govori o grijehu roditeljskom kada rastave »milo i drago«. Autor zatim navodi motiv majčine tuge, za umrlim djetetom, motiv maćehe, ljubavi braće prema sestri jedinici, nezahvalnog sina itd. i sve to bogato ilustruje stihovima narodne pjesme.

219. АНОНИМ. Српске народне песме о боју на Косову, критичка студија Стојана Новаковића. Поводом књиге »Народне песме о боју на Косову године 1389. Саставио у цјелину Армин Павић... У Загребу 1877«. Напосе штампано из Годинишнице Николе Чуића, књ. II. У Београду штампано у државној штампарији 1878. Јавор, НС, 1878, V.

Novaković je pobio tvrdnju A. Pavića o postojanju cjeline, to jest narodnog epa o boju na Kosovu. Po njegovom mišljenju, Pavić ne shvata fatum u srpskim narodnim pjesmama, posebno u značajnoj pjesmi *Propast carstva srpskoga*; nije imao pravo i kad je tvrdio da je pjesma *Zidanje Ravanice* ponikla iz slične, prigodne pjesme *Zidanje Dečana*. Novaković je u studiji raspravljao i o tome šta je u narodnom pjesništvu srpsko a šta hrvatsko.

220. АНОНИМ. [*У Липиском летњег семестра ...*]. Стражилово, 1892, V, 160.

Kratka bilješka o tome da će profesor Volner u Lajpcigu u ljetnom semestru držati predavanje *O epskoj narodnoj pojesiji slovenskih naroda*.

221. АНОНИМ. [*У загребском свенаучишту предавање летњег семестра ...*]. Стражилово, 1894, VII, 208.

Obavještenje o predavanjima Tome Maretića u ljetnom semestru školske 1893/4. na Zagrebačkom sveučilištu. Maretić je pripremio predavanja o slovenskoj mitologiji i o sjedištima i plemenima doistorijskih Slovena.

222. АНОНИМ. [*Знанствена дјела за опћу наобразбу. На свијет издаје Југослав. академија знаности и умјетности. Књига IV*]. *Наша народна епика. Написао др Т. Маретић, прави члан југосл. академије. У Загребу 1909. Бранково коло, 1910, XVI, 207—208; 220—222. # Вх.*

Opširan prikaz Maretićeve knjige, sa iznošenjem sadržaja pojedinih poglavlja. Prikazivač ističe da je Maretićev rad i pored obimnog naučnog aparata napisan »lako i razumljivo«. Osnovna zamjerka djelu je »to što pisac odviše realno gleda na prirodu narodnog pjesništva. U poeziji, a osobito narodnoj, tražiti razumne i realne razloge svijem pojavama — znači oduzeti joj bitne elemente, u kojima je upravo snaga njezina i život ...«.

223. ANDRIĆ, NIKOLA. *Milaković: Bibliografija hrvatske i srpske narodne pjesme*. Savremenik, 1919, XIV, 201—202. # —dr—.

U prikazivanju skupljene građe Milaković se držao hronološkog reda, od najstarijih vijesti o narodnoj poeziji do najnovijih izdanja. Da bi knjiga mogla poslužiti i za školsku upotrebu, ispisao je neke pjesme iz najstarijeg doba, koje je teško naći, a pored toga je pribilježio sadržaj i značajnija mjesta iz predgovora samih sakupljača.

Na 43. strane autor govori o uzrocima i poticajima za sabiranje narodnih pjesama (Fortis, Herder, Kopitar, Vrhovac i dr.). Zatim piše o Vuku, kome posvećuje 80 strana, gotovo trećinu čitave knjige. Da bi pokazao kako je Vuk samovoljno mijenjao narodne pjesme, Milaković

donosi svih 85 Vukovih izmjena u Fortisovoj *Hasanaginici* i objavljuje oblike pjesme *Miloš u Latinima*, kako je Vuk objavio 1814. i 1845. Andrić smatra da nije tačna Milakovićeve pretpostavka da su neke lirske pjesme nastale među kajkavcima i čakavcima pa odatle prešle u Vukovu zbirku s promijenjenim oblikom. Velika je zasluga Milakovićeve što je sabrao u jednu knjigu svu građu i dodao napomene koje olakšavaju proučavanje.

224. BANOVIĆ, STIPAN. *Jedna zanimljiva narodna pjesma, koju su nekad uzalud tražili*. Savremenik, 1921, XVI, 245—247.

Na strani 100. *Glasa Matice hrvatske* Nikola Andrić spominje narodnu pjesmu o zidanju Jugovića grada na Viteru zaostroškome poviše Boculje, te žali kao i Miroslav Alačević, koji mu je dao neke podatke, da se ova pjesma ne može nigdje naći u cjelini. U *Narodnom koledaru* Matice dalmatinske za 1869. godinu napisao je A. K. M. (fra Ante Matas) *Pogled na djelovanje manastira Zaostrog od g. 1648—1868*. i na strani 94. spomenuo da je čuo od naroda pjesmu o zidanju Jugovića grada. te od nje naveo samo pet stihova.

I Matas i Andrić ističu da je pjesma u sadržaju nalik na Vukovu pjesmu o zidanju Skadra. Banović je ovu pjesmu čuo u Zaostrogu od starice Mande Andrijašević i nepismene seljanke Ive Despot. Autor zatim opisuje grad Jugovića na Malom Viteru i na kraju donosi u cjelini pjesmu koju je čuo od osamdesetgodišnje Mande Andrijašević, zapisanu vjerno u narječju onoga kraja. Pjesma počinje stihom *Grad gradilo devet mile braće* i sadrži 140 stihova.

225. BARAC, ANTUN. *Narodna pjesma u nauci i životu*. Savremenik, 1941, XXVIII (XXIX), knj. I, br. 2, 72—76.

Na početku svog teksta o narodnoj poeziji Barac napominje da se u toku stogodišnjeg intenzivnog proučavanja narodne pjesme došlo do vrlo protivrječnih teorija. Tako postoje tvrdnje da je ona proizvod kolektiva i tvrdnje da je djelo pojedinca, da je izraz nekog naroda i, opet, da je produkt feudalne klase.

Barac tvrdi da je narodna pjesma u vijekovima kad već možemo pratiti njezin razvitak u svim svojim oblicima bila najsnažniji izraz duhovnih stvaralačkih snaga seljaštva. To možemo vidjeti i danas na smotrama folklora. Fizionomija, izraz lica, kretnje, šare na nošnjama, riječi pjesama i njihova melodija — sve to odgovara jedno drugome, jer je sve to izraz istog osjećanja svijeta i života.

Barac ističe da prilikom proučavanja narodne poezije treba primijeniti sva ona sredstva kojima savremeni čovjek proučava umjetničku književnost.

Postoje i neki faktori karakteristični samo za narodnu književnost. U prvom redu to je publika, koja je aktivna, koja prima, mijenja, usavršava pjesmu.

Barac se ne slaže u potpunosti sa podjelom narodnih pjesama na junačke i ženske (epske i lirske), jer smatra da postoji dosta pje-

sama koje je teško uvrstiti u jednu ili drugu grupu. Tu nema čvrstih granica i vrste se prepliću.

U vezi sa tvrdnjama o izumiranju narodnih pjesama Barac ističe da narodna pjesma ne izumire u cijelosti, nego samo jedan njen oblik (epska pjesma) postaje manje popularan, kao što se i u umjetničkoj književnosti može konstatovati uzdizanje i opadanje pojedinih književnih vrsta.

Barac demantuje i tvrdnju da štampana knjiga donosi smrt narodnoj pjesmi. Narodni pjevač iz knjige preuzima samo osnovni motiv, kao što ga je nekad preuzimao od drugog pjevača, iz legendi i od crkvenih ljudi, a zatim taj motiv u toku pjevanja sam razrađuje.

Na kraju svog teksta Barac govori o uređivanju zbirki narodnih pjesama, što je, po njemu, vrlo delikatna posao.

Zamjera Matici hrvatskoj što u svojim knjigama *Hrvatske narodne pjesme* štampa samo staru građu, pjesme zabilježene prije pedeset godina, koje nisu izraz današnjih stvaralačkih snaga.

Barac ističe da bi trebalo štampati što više varijanata, da se na razlikama shvate sve one stvaralačke nijanse, važne za pojedine stvaraoce, krajeve i razdoblja, kroz koje ista pjesma prolazi.

Ističući vrijednost narodne pjesme, Barac zaključuje da sabiranje, proučavanje i izdavanje narodnih pjesama ne može više biti posao malog broja stručnjaka, nego opštenarodni posao.

226. BELOVIĆ-BERNADZIKOWSKA, JELICA. *Narodna pjesma u jezikoslovnoj nastavi (osobito u djevojačkim školama)*. Školski vjesnik, 1897, IV, 8—17.

Zahvaljujući velikom broju vrsnih zbirki narodnih pjesama (Vuk Karadžić, Ljubiša Obradović, Vuk Vrčević, Kosta Herman, Luka Grdić-Bjelokosić, Ivan Klarić, Ivan Zovko, Mehmed-beg Kapetanović), kao i zbirkama koje su ispjevane po uzoru na našu narodnu poeziju (fra Grga Martić, Andrija Kačić), svaki pedagog koji se bavi nastavom materinjeg jezika u školi ima bogatu građu za učenje i proučavanje čistog narodnog izraza. »Narodna pjesma kao prvo pjesničko štivo već i zato valja, jer je svojom jednostavnošću najbolja djetinjem duhu i jer su pače i pjesnički izrazi, tropi i figure u njoj tako jasne, naravne i priproste, da ih djeca od prve shvate. Što se tiče ritma, i taj je svojom jednoličnošću najzgodniji, da se u djeci razbudi osjećanje za pjesničku harmoniju i za ljepotu našeg miloglasnog narodnjeg jezika«. Belovićeva zatim daje niz konkretnih savjeta o tome kako treba obrađivati narodnu pjesmu sa učenicima — koju pjesmu odabрати (preporučuje pjesmu *Džanan-buljuk baša* iz Hermanove zbirke), na čemu insistirati itd. Prije svega, učenici moraju pročitati više narodnih pjesama, bogatih sadržajem i oblikom, i na osnovu tog poznavanja mogu se obrađivati teme kao: Junak u bosanskim narodnim pjesmama (na osnovu stihova iz Hermanove zbirke). Tema obuhvata opis odijela bosanskog junaka (*Sve mu vadi duzel-deisiću*, 11 st), isticanje njegova junaštva koje je u službi neke više plemenite ideje (»Etika junaštva jeste borba za pravednu

stvar, za više ciljeve» — citirana 4 stiha iz pjesme *Hrnjčić Omerica*) itd. Kao zasebna tema mogu se obraditi i pjesme o boju na Kosovu, pri čemu u prvi plan staviti pjesmu *Smrt majke Jugovića* («Ona i njeni sinovi prednjače nam divnim primjerom svetog rodoljublja» — citirano 5 stihova iz pjesme). Isto tako, učenici mogu, kao domaće zadatke, samostalno obraditi mnoge narodne pjesme u okviru teme: kako narodna pjesma prati naš narod od kolijevke do groba, pri čemu će obratiti pažnju na lirske pjesme koje se pjevaju uz kolijevku (*Majki d'jete u ruži se našlo*, 9 stihova, iz Klarićeve i Bjelokosićeve zbirke), pjesme koje se pjevaju u radosnim i tužnim trenucima života (iz zbirke V. Vrčevića, Vukove koledarke, nazdravice, Vrčevićeve podrugačice i varalice, kao i naricaljke, koje su posebno osjećajne: *Oj djevojko, nelomljena grano!* 7 st.)

227. БЕШАИБ, МИЛАН. *Виле у нашој народној поезији и утјецај прича о њима на узгој школске омладине*. Школски вјесник, 1907, XIV, 371—373.

Autor govori o vilama kao jednom od narodnih vjerovanja u natprirodna bića (vukodlaci, zmajevi, vještice). »Po narodnom vjerovanju vila je djevojka lijepa lica, duge kose, na nogama ima kopita, a osim toga ima još i krila...«. Vile se spominju u mnogim narodnim pjesmama: one su posestrime čuvenim junacima — Marku Kraljeviću, Milošu Obiliću — i pomažu im kada se za to ukaže potreba (*Kraljević Marko i Musa Kesedžija*), predskazuju im sudbinu (narodna pjesma o smrti Kraljevića Marka, iz koje autor citira stihova *Kliče vila s Urvine planine* — 6 stihova). Vile su također i pomajke mnogim junacima, jer su ih, po narodnom vjerovanju, prve podojile. Autor pominje Banovića Sekulu (*Dok doletje iz planine vila*, 8 st.) i Miloša Obilića, koji je, tražeći majku u šumi, našao pomajku vilu (*Bože mio, ko bi ovo bio?*, 3 st; *Ja nijesam tvoja mila majka*, 5 st; *Hvala tebi, moja mila majko*, 3 st.). Međutim, vile mogu i ustrijeliti čovjeka ili mu nanijeti kakvo drugo zlo (pjesma o Marku Kraljeviću i Milošu Obiliću, neke pjesme iz Primorja: *Nemoj, vilo, nemoj sele moja*, 3 st; *Jedna veli: urečen je Iva*, 4 st.), vile traže da im se pri- nese žrtva i sl. (*Zidanje Skadra*).

S pedagoškog stanovišta priče o vilama imaju veliki značaj u uzgoju djece: lako se pamte, podstiču maštu, pomažu razvoj govora (djeca ih rado prepričavaju), uopšte pozitivno utiču na duševni razvoj djeteta.

228. БЛАЖЕК, ДРАГУТИН. *Народна песма. Јавор, НС, 1887, XIV, 172—173.*

O narodnoj pjesmi kao čuvaru narodnih osobina, običaja i života, o potrebi da se ona neguje i pjeva.

229. BRATINA, JANKO. *Die südslavische Balade von Asan Agas Gattin und ihre Nachbildung durch Goethe. Von Camilla Lucerna. Berlin, 1905. Ljubljanski zvon, 1905, XXV, 762.*

U svom prikazu Bratina daje kratak sadržaj studije Kamile Lucerne o našoj narodnoj pjesmi *Hasanaginica*.

230. BUDAL, ANDREJ. *Narodne pripovedke v Soških planinah. Zbral in napisal Andrej Gabršček. Gorica, 1910. Ljubljanski zvon, 1911, XXXI, 557—558. # PASTUŠKIN.*

Pozivajući se na kratak Koštialov prikaz ove knjige, objavljen u *Ljubljanskom zvonu* (1911, XXXI, 447), autor ovog prikaza oštro se okomio na slab jezik pripovijedaka.

Pastuškin hvali autora što su u zbirku uvrštene, pored bajki sa međunarodnim motivima, i bajke sa potpuno originalnim slovenskim motivima.

231. БУДИСАВЉЕВИЋ, МИЛАН. *Мајка у нашој народној pjesми. Грађа за народну педагозију. Прибрао Јосип Милаковић. Преиштамано из »Наде«. У Сарајеву 1896. Бранково коло, 1896, II, 1497—1500.*

Najveća vrijednost Milakovićeva rada jeste u tome, smatra prikazivač, što su uzete u obzir sve štampane i neke neštampane zbirke narodnih pjesama. Najveći nedostatak, međutim, a od njega su potekli i ostali propusti, predstavlja odsustvo pravog komentara ovoj građi, to jest dubljeg analiziranja i tumačenja situacija i momenta na koje se ona odnosi. Milaković, zatim, često slabije pjesme pretpostavlja boljim i ne pokušavajući da svoj stav dokaže. Njegova odbrana pjesme *Zidanje Skadra* od Geteovih zamjerki slaba je i neuvjerljiva. Budisavljević smatra da za uzidičvanje mlade Gojkoviće postoje neki motivi koji, po narodnom shvatanju, vode tako tragičnom završetku. Oni nisu, međutim, sadržani u ovoj pjesmi, već u pjesmama koje sa ovom čine trilogiju — *Uroš i Mrnjavčevići* i *Smrt Dušanova*. Kuća koja rađa Vukašine mora, po narodnom shvatanju, platiti žrtvom kakva je Gojkovica. Prikazivač napominje da onaj ko piše o narodnim umotvorinama mora dobro da pozna i narodnu istoriju, a Milaković ga nije u to uvjerio. Zamjera mu i zbog rogovatnog stila i jezika koji je pun pogrešaka.

232. БОРОВИЋ, СВЕТОЗАР. *Српске нар. pjesме слијенца Рада Рапајића. Стражилово, 1892, V, 46. # — Ћ.*

Kratak prikaz zbirke narodnih pjesama koje je Manojlo Kordunaš zabilježio od guslara Rade Rapajića. Pisac prikaza s negodovanjem govori o savremenim sakupljačima narodnih umotvorina, koji bilježe sve do čega dođu, tako da se često objavljuju rđave varijante Vukovih, Petranovićevih, Krasićevih i drugih objavljenih pjesama. Sve to važi i za Kordunaša: on je, doduše, vjerno bilježio stihove, »ali je suviše varijanata pustio«.

233. БОРОВИЋ, ВЛАДИМИР. *Једна благајска народна pjesма. Бранково коло, 1909, XV, 542—543.*

U zbirci narodnih pjesama Matice hrvatske *Hrvatske narodne pjesme*, u prvoj knjizi, ima narodna pjesma *Bog nikome dužan ne ostaje*, za koju Mihovil Pavlinović veli da je iz Blagaja u Hercegovini. Čorović tvrdi da ta pjesma nije blagajska i nemoguće je da je Pavlinović zabilježio od rođenog Blagajca: jezički oblici u njoj sasvim su strani hercegovačkom dijalektu.

234. ČURČIN, MILAN. *Hrvati—Srbi*. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 511—512.

Odgovor Milana Čurčina Janku Bratini, koji mu je, prikazujući njegovu studiju *Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur* (*Ljubljanski zvon*, 1906, XXVI, 383—384), zamjerio što sve narodne pjesme koje spominje u studiji naziva srpskim.

Čurčin smatra da su Hrvati i Srbi jedno i pod imenom »hrvatski« podrazumijeva i »srpski«, i obratno. Dozvoljava da se studija zove i *Das kroatische Volkslied* . . ., jer je u pitanju samo jedna »formalna malenkost«.

235. ДЕЛИЋ, СТЕВАН Р. *Марко Краљевић и Муса Кесеџија*. Стражилово, 1894, VII, 551—560.

Uz tekst narodne pjesme *Marko Kraljević i Musa Kesedžija*, koju je Delić zabilježio po kazivanju Omera Velića iz sela Miletkovića kod Čajniča još 1891, dat je i kraći tekst kao objašnjenje. Delić je, naime, tražio da zabilježi pjesmu u kojoj je sačuvano predanje o Markovom tamnovanju u višegradskom zindanu. Pjesma ima 843 stiha, dva puta je duža od Vukove pjesme o Marku Kraljeviću i Musi Kesedžiji, ali je očigledno varijanta Vukove, i to muhamedanska. Delić je dao i podatke o kazivaču Omeru Veliću.

236. DRECHSLER, BRANKO. *Jov. N. Tomić: O srpskim narodnim epskim pesmama*, Beograd, 1907. *Savremenik*, 1908, III, 310—312.

Tomićeva rasprava nastala je povodom tekstova Andre Gavrilovića u *Radu* 153. i *Glasu* 72. Pisac ovom polemikom obara neke rezultate rada svog protivnika i njegovoj metodi domišljanja bez naučne podloge i apriornim postavkama suprotstavlja naučnu metodu koja se oslanja na kulturnu istoriju, sociologiju, etnologiju i istraživanje tradicija drugih naroda. Tomić spominje i Tomu Maretića kao predstavnika metode domišljanja, dok autor ovog prikaza smatra da Maretić nije ni predstavnik ni pristaša ove metode i to dokazuje Maretićevim hipotezama o narodnoj tradiciji objavljenim u studiji *Kosovski junaci i događaji u narodnoj epici* (*Rad*, 97). Gavrilovićeve hipoteze o postanku i razvitku naše narodne epike, međutim, zasnovane je na apriornom domišljanju, natezanju, čak i na izopačivanju činjenica. Tomićevi argumenti protiv Gavrilovića su veoma jaki, ali postoje neki koji nisu na mjestu, kao što je primjer iz Hektorovićevo *Ribanja*, gdje mu sintagma »bugarščinu

Грци: «То је сасвим за веровање, јер оба народа, и Грци и Словени, средну» служи тврдњи да су постојале средње и дуže бугарштите. Међутим, ријеч »средан« значи: пристео, доличан. Бугарштите су биле само кратке pjesме.

Томић обара Гаврилoвцеву тврдњу да је прва половина XVI вијека доба постанка народне епике чињеницом да се већ у то вријеме споминју гуслари, а они се издвajaју из масе народа у доба усталјености народне епике, а не у доба њеног настajaња. Тако је Томић доказао да је Гаврилoвцева хипотеза о постанку народне епике почетком XVI вијека самовољна и наивна.

237. DUJMUŠIĆ, JOZO. »Osvetnici« pjesnika fra Grge Martića. Skolski vjesnik, 1901, VIII, 69—86; 226—273; 415—425; 540—555; 732—747.

У оквиру великог рада о *Osvetnicima* fra Grge Martića, аутор је у уводном поглављу, под насловом *Narodna junačka poezija prema narodnoj umjetnoj*, посебно размotrio проблем utјecaja народне pjesме на наше pjesнике (стр. 71—74).

Прве трагове наше народне поезије налазимо код наших старих приморских pjesника (Петар Хекторовић *Ribanje i ribarsko prigovaranje*, Ханибал Луцић *Robinja*), затим у djелу *Vila Slovinska* Јурја Боракoвића, у *Osmanu* Ивана Гундулића, у *Razgovoru ugodnom naroda slovinskog* Андрије Качића Миошића.

Utјecaj народне поезије на умјетничко стваралаштво нарочито је снажан од првих деценија 19. вијека, тј. од тренутка када се јавља интерес за сакупљањем, билежењем и проучавањем народног блага, када је »наша народна поезија уопће, а особито јуначка поезија запoчела била и у нашем народу задобивати своју праву вриједност и знаменитост«. Под »благотворним utјecajem« народног стваралаштва израсли су Симо Милутиновић Сарајлија, Његош, Јован Суботић, Иван Мађуранић, затим Лука Ботић, Сундечић, Мартин Недић, Маријан Шунјић, Грга Мартић и Тугомир Алауповић. Међутим, у новије вријеме поново се јавља »немар према свему што носи на себи билјег 'народна умотворина'. Осим тога, прошло је и оно епско вријеме које је било у станју нашу литерарну баштину обогатити јуначком pjesмом: »народни дух више нема довољно снаге да нешто прикаже епски«.

Као доказ sluже и најновије народне pjesме које описују грчко-турски рат, чији је »кolorит (...) прилично лиричан«, управо због тога што се епски дух времена старих јуначких pjesама изгубио. Аутор наводи неколико дијелова тих нових јуначких pjesама: I. *У Stambolu састало се в'јеће*, (16 ст.), II. *Овог лјета петога нисана* (12 ст.), III. *Зора јакo од истока плави* (8 ст.).

238. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ С. *Писмо Коларово Вуку Караџићу*. Стражилово, 1893, VI, 479.

Ђорђевић је објавио писмо Јана Колара Вуку Караџићу од 1. јуна 1844. на њемачком језику, које је нађено у Вуковој заоставштини код Мине Караџић-Вукoмановић. Уз писмо Ђорђевић је упутио позив свим књижевницима и културним радницима да му по-

mognu u prikupljanju prepiske pojedinih književnika, jer ima namjeru da ih sredi i objavi. Naime, prepisci književnih radnika nije obraćana nikakva pažnja, te su mnoga dokumenta, značajna za kulturnu istoriju, izgubljena zauvijek (Dositejeva, Solarićeva pisma, npr.).

239. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ С. *Прилог Вуковој Библиографији. Die Christien in Bosnien*. Стражилово, 1892, V, 472—474.

Autor teksta govori o dva Vukova rada koja nisu ušla u *Bibliografski pregled* Vukovih radova, objavljen u *Prosvetnom glasniku* 1888 (sv. 17. i 18). Sastavljač ove bibliografije je Pero Đorđević.

Prvi rad koji nije pomenut u *Bibliografskom pregledu* je ste knjižica pod naslovom *Die Christien in Bosnien, ein Beitrag zur näheren Kenntniss der Verhältnisse der bosnischen Raaja zu den Türken*, koju je Đorđević našao u seminaru za slovensku filologiju Bečkog sveučilišta u fondu knjiga Miklošičeve biblioteke. Na knjižici, koja ima 30 stranica, nije štampano autorovo ime, ali stoji zabilješka pisana Miklošičevom rukom: *Donum auctoris Vuk Stefanović Karadžić*. Osim toga, Đorđeviću je jednom prilikom Mina Vukomanović ispričala da se dobro sjeća posjeta dopisnika auzburških novina Hopea, kome je Vuk pričao o stanju srpskog naroda pod Turcima. Hope je bilježio Vukove riječi i zatim ih slao novinama. Đorđević misli da je upravo tada nastao ovaj tekst, tj. da ga je Vuk diktirao a Hope bilježio.

Drugi rad koji nije ušao u *Bibliografski pregled* nosi naslov *Pesme Marka Kraljevića*, a objavljen je u *Serbskom narodnom listu* 1844, br. 42. Potpisan je inicijalima V. S. K. U njemu Vuk iznosi kako je Kaulicije uzeo iz II i IV knjige njegovog prvog izdanja pjesme koje je 1836. objavio, u iskvarenom obliku, kao *Pesme Kraljevića Marka*.

240. GLASER, JANKO. *Pripovedne slovenske narodne pesmi. Mladini izbral in priredil Pavel Flerè. Ljubljana, 1924. Ljubljanski zvon, 1925, XLV, 185—187.*

Prikaz Flereove knjige narodnih pjesama. Flere je pjesme podijelio na cikluse, a u uvodu objašnjava i opravdava ovu podjelu. Knjiga sadrži junačke pjesme, legende, pripovjedne pjesme i pjesme o biljkama i životinjama.

Glaser napada ovu knjigu, koja je, po njemu, vrlo nekritički, skoro nepismeno priređena. Flere je mijenjao neke pjesme, pojedine stihove, i tako upropastio izvornu ljepotu da bi sačuvao metar.

241. GLONAR, JOŽA A. *Srpske narodne pesme. Antologija. Priredio dr Vojislav M. Jovanović. Školsko izdanje. Beograd, 1922. Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 504—505. # J. A. G.*

Glonar daje kratak prikaz Jovanovićeve antologije narodnog pjesništva, ukazujući na vrijednost ove zbirke, osobito na opširan

uvod. Prikazivač zamjera autoru što je ljubavna poezija malo zastupljena i što nije uvrštena *Hasanaginica*, o kojoj dosta govori u uvodu. Primjećuje i to da pojedini komentari i objašnjenja manje poznatih riječi nisu pravilni ni potpuni.

242. GLONAR, JOŽA A. *Srpske narodne pesme. Uređuje dr Laza Popović. (I, 1. Trebnik). Zagreb, 1918. Ljubljanski zvon, 1919. XXXIX, 184—186. # J. A. G.*

Prikaz nove knjige narodnih pjesama. Ova knjiga pripada prvom dijelu zbirke narodnih pjesama koji obuhvata četiri knjige: *Trebnik, Venac junaka, Kolo Markovo i Pesme Kosova*.

Trebnik donosi petnaest pjesama različite veličine i metra. Prikazivač ne može da nađe pravi razlog što je Popović prvi dio svoje zbirke nazvao *Trebnik* (ritual, obrednik), Od poznatijih pjesama uvrštene su *Zidanje Skadra, Ognjena Marija i Nahod Simeun*.

Nahod Simeun je neka vrsta jugoslavenskog Edipa — piše autor prikaza. Analizirajući ovu pjesmu, prikazivač kaže da je urednik nepotrebno mijenjao pojedine stihove i oskrnavio ljepotu pjesme.

243. ГРУЈИЋ-ОГЊАН, НИКА. *Једна студија о народној песми »Марко Краљевић и Муса Кесеџија«*. Јавор, НС, 1879, VI, 873—878; 909—916; 941—944; 977—980. # Н.

U uvodnom dijelu studije autor daje kratak osvrt na istoriju arbanaskog naroda i ističe njegovu hrabrost u vjekovnim borbama s Turcima. Govori o najslavnijem vladaru — Đorđu Kastriotu, Skenderbegu i o njegovom vojvodi Musi, koji je svog vladara izdao, a a zatim mu ponovo vjerno služio. U Musi, onom iz narodne pjesme, autor vidi »ceo arnautski narod za vreme Skenderbega, koji dolazi do svesti, pak se seća kako je od toliko stotina godina, u svima turskim ratovima, svojom krvlju tursku slavu podizao...«. U nastojanju da dokonča arbanasku moć, turski car se prisjeća Srba i mogućnosti da njih suprotstavi Skenderbegu. Narodna pjesma taj sukob svodi na megdan dva junaka: Muse i Marka. Marko, koji je personifikacija zaslužjenog srpskog naroda, biva pušten iz tamnice da bi se sreo sa Musom na čijoj su strani sve prednosti u tom trenutku. »Kod ovoga divskog mejdana, koga je narodna poezija omirski opevala... vidi se silovit sudar dva velikana, koji dve narodne kaste a ujedno i dva različita naroda predstavljaju...«. Autor objašnjava simboliku Musine neuništivosti: »Tri srca najjasnije dokazuju da je on po pesmi: prava oličena narodnost, jer ona ako i postrada, jošte uvek ima u narodu srdaca, koja će nastaviti posao oslobođenja. Troja rebra jedno po drugijem i to ne izražava ništa drugo, nego izvanrednu snagu i durašnost jednoga naroda...«. Za posljednja četiri stiha pjesme autor smatra da »služe na pohvalu pravičnosti srpskoga naroda koji je kadar tuđu vrlinu i onda upoznati, kad je to sa njegovim poniženjem skopčano«.

244. ILEŠIČ, FRAN. *Hasanaginica v slovenskih prevodih*. Ljubljanski zvon, 1913, XXXIII, 672.

Bilješka povodom teksta Uroša Džonića *Hasanaginica na slovenačkom*, objavljenog u *Srpskom književnom glasniku*. *Hasanaginica* je na slovenski prevedena dva puta, a objavljena pet puta. Prvi ju je preveo J. Zupan u *Kranjskoj Čbelici* 1832. godine po Vukovoj verziji iz *Male prostonarodne pesmarice* (1814), a drugi put preveo je Cegnar u *Glasniku slov. slovstva* 1854. po verziji objavljenoj u *Srpskim narodnim pjesmama* iz 1846. godine. Ilešić smatra da je Cegnarov prevod bolji od Zupanovog. Zupanov prevod štampan je neizmijenjen 1849. i 1883. godine. Ilešić ne navodi godinu drugog izdanja Cegnarevog prevoda, samo napominje da je u prvom izdanju pazio na tačnost prevoda, dok je u drugom više pažnje posvetio pravilnosti stihova.

245. ILEŠIĆ, FRAN. *Pripis sourednika »Izbranih narodnih pesmi«*. Ljubljanski zvon, 1914, XXXIV, 292.

Uz bilješku anonimnog autora o drugom izdanju Vodnikove zbirke narodnih pjesama, u kojem je Ilešić saurednik, nalazi se i Ilešićevo objašnjenje dopune izdanja. Ilešić kaže da je tražio one pjesme koje će govoriti o cjelovitosti narodnog života i ideja. Želio je da u zbirci budu odraženi svi jugoslavenski veliki pokreti, pa su zato uvrštene i neke pokrajinske pjesme.

246. ILEŠIĆ, SVETOZAR. *Kočevski zbornik. Razprave o Kočevski in njenih ljudeh*. Ljubljanski zvon, 1939, LIX, 305—307.

Među prilogima u *Kočevskom zborniku* nalazi se i Maroltova studija *Slovenske prvine v kočevski ljudski pesmi*. Marolt u ovoj studiji govori o osam tipičnih primjera kočevske narodne pjesme. On široko razlaže svoje osnovne stavove o etnografskom i muzičko-folklornom proučavanju i suprotstavlja se metodama njemačkih naučnika. U tom pogledu njegova studija ima izvan kočevsku vrijednost.

U kočevskim narodnim pjesmama Marolt je otkrio prvobitne slovenske narodne motive, koje su njemački doseljenici preveli i preoblikovali.

247. ИВАНИШЕВИЋ, ЈОВ. ФИЛ. *Др Смиљанић: Отмице*. Школски вјесник, 1907, XIV, 504—509.

Prikaz studije M. V. Smiljanića *Otmice, dobjeglice i tragovi kupovine djevojaka u srpskoga naroda*, koja je objavljena u *Glasu SKA*, LXIV, 171—244, a zatim i kao posebno izdanje.

U uvodnom dijelu svoje studije Smiljanić govori o otmici djevojke u drugih naroda i plemena, objašnjava uzroke te pojave, kojoj tragova ima i u nas još u 13. vijeku (jedna naredba Stevana Prvo-vjenčanog u zapisu na manastiru Žiči, Dušanov zakonik). Naše narodno predanje, sačuvano u pjesmama, pokazuje da je otmice djevojaka bilo još u 14. vijeku, a i kasnije, u 16. i 17. Smiljanić razlikuje tri perioda otmica: od najstarijih vremena do Dušanovog zakonika (običaj je porijeklom iz indoevropske zajednice), poslije toga je

period u kome se više iz osvete nego iz običaja otimaju inovjerne djevojke, treći period počinje 18. vijekom, kada je otmica bila obična pojava, te se čak nije ni kažnjavala. Postoje i tzv. ugovorene otmice, koje se i ne mogu smatrati pravim, jer su obje strane u dogovoru, a otmica se izvodi da bi se izbjegli ženidbeni troškovi.

Naša narodna pjesma sačuvala je tragove i o tzv. odbjeglicama (dobjeglice, pristanuše, bjegunice, ubjeglice), koje su »ostatak neka-dašnjih pravih otmica«. Dobjeglica je djevojka koja po prethodnom dogovoru, ili bez dogovora sa mladoženjom, dođe sama u mladoženjinu kuću. »Dobjeglica se u srpskom narodu gleda sa nekim pre-zrenjem«, što potvrđuju i stihovi mnogih narodnih pjesama. Autor citira: *Teško zemlji kuda vojska prođe* (4 st.), *Alagiću, na Bosni Pa-šiću* (6 st.).

Tragove kupovine djevojaka u srpskog naroda također je sa-čuvala naša narodna pjesma. U početku je kupovina bila u naturi — za djevojku je davana stoka (konji, volovi), a kasnije i novac. Plaća-nje novcem djevojke pominje se u pjesmi *Ženidba kneza Lazara*, (Vuk, II, 173) u stihovima: *Te izvadi hiljadu dukata* (4 st.). Kao do-kaz da se »u staro vrijeme« za djevojku davala stoka, pa da se ka-snije tek počeo davati novac, autor citira jednu kraću pjesmu koja se veoma često čuje u narodu: *Ljepa Pava u kovilju spava* (9 st.).

248. IVŠIĆ, STJEPAN. *Naša narodna epika*. Savremenik, 1910, V, 602—603.

Ova najnovija knjiga Tome Maretića, objavljena u izdanju JAZU (Zagreb, 1909), obuhvata sve najbitnije probleme naše narodne po-ezije. Knjiga sadrži pet glava (Pristup; Tehnika i uopće način prika-zivanja; Istorička lica; Internacionalni motivi; Različite crtice).

U Pristupu Maretić govori o vrijednosti naših narodnih pjesa-ma, o njihovoj starini i postojbini, o razlici između muških i ženskih pjesama, o nepouzdanosti narodne tridicije i pjesama za istoriju, o podjeli pjesama i o drugom.

Sporno je Maretićevo određenje starosti narodnih pjesama. U Pristupu je Maretić mogao pisati nešto o pjevačima i današnjem stanju narodne epike.

Govoreći o tehnici narodne pjesme, Maretić ističe sličnosti i razlike između naše i ruske epike i Homerovih pjesama.

U glavi Istorička lica pisac je sabrao ono što danas istorija može reći o nekim junacima narodnih pjesama. Uočljivo je kako su narodne pjesme ponekad potpuno odstupile od istorijskih činjenica.

U glavi Internacionalni motivi Maretić dokazuje kako je naša narodna epika u mnogo čemu neoriginalna.

249. IVŠIĆ, STJEPAN. *Omanji spisi Luke Zime*. Savremenik, 1910, V, 202—203.

Josip Turoman izdao je *Omanje spise* (Beograd, 1909), koji sa-drže devetnaest manjih članaka Luke Zime i predgovor o njegovu životu i radu od J. Križana.

Pored tri glavna djela *Figure u našem narodnom pjesničtvu* (Zagreb, 1880), *Njekoje, većinom sintaktičke razlike između čakavštine, kajkavštine i štokavštine* (Zagreb, 1887) i *Nacrt naše metrike...* (Zagreb, 1879), objavljivao je Luka Zima tekstove po časopisima i gimnazijskim izvještajima. Turoman je te tekstove sakupio u jednu knjigu. Jedan od najznačajnijih članaka u knjizi je *Sravnjenje Omirovih epopeja sa srpskim narodnim pesmama*, objavljeno prvi put u *Programu karlovačke gimnazije za god. 1859*. Već tada je Zima opazio da su poređenja u grčkim epovima i našoj narodnoj pjesmi različita, tj. da naša nisu tako razvijena kao grčka; za Markovo razgovaranje sa Sarcem našao je paralelu u *Ilijadi*, gdje Ahilej govori svojim konjima i dr.

250. JURIŠIĆ, B. *Uvod u srpsku filozofiju heroizma*. Savremenik, 1919, XIV, 156—158.

Prikaz književnofilozofske studije Miloša Đurića *Smrt majke Jugovića* (Zagreb, 1918).

Miloš Đurić pretjeruje u ocjenjivanju naše narodne poezije, a pjesmi *Smrt majke Jugovića* ne nalazi ravne u cjelokupnoj svjetskoj književnosti. Od Vukovog pjevača Filipa Višnjića stvara proroka i genija. Cijela studija napisana je, zaključuje Jurišić, pretjerano glorifikacionim tonom i ispunjena praznim frazama o visokim etičkim i estetskim vrijednostima naše narodne poezije.

251. КАЛИЋ, МИТА. *Цар Константин и царица Јелена у народним песмама*. Наклада књижаре браће Јовановића. Јавор, HC, 1882, IX, 538—540; 570—573.

Jedno od najnovijih izdanja knjižare braće Jovanovića Kalić naziva skandaloznim: djela kao što je ovo »umesto da uče i oblagorodavaju, zaglupljuju i kvare narod«. »Cara Konstantina prikazuje nam ova knjiga kao grešnika, zlikovca i tirana, koji bježe svoje roditelje, uzima rođenu sestru za ženu, spaljiva živu ljude, pali crkvu Sofiju i čini još mnoge druge sablazni«. Prikazivač citira mnoga mjesta iz pjesama o Konstantinu, — sva ona govore o njegovoj nečovječnosti. Narodne pjesme o Konstantinu u izboru kakav je napravljen u ovom izdanju daju, smatra Kalić, u karikaturi istorijsku ličnost »velikog Konstantina«, koga je pravoslavna crkva slavila kao svetitelja zbog njegovih zasluga za čovječnost, hrišćanstvo i srpsku crkvu.

252. КОНЧАР, С. *Прадомовина Срба*. Стражилово, 1894, VII, 458—462; 473—476; 489—491; 504—507; 520—524.

U drugom nastavku svoje velike rasprave (od 473—476) Končar govori o problemu nacionalnosti Makedonaca i stanovnika Stare Srbije. »Gotovo do naših dana — piše on — držalo se a i znanstveno tvrdilo da su Makedonci a i Staro-Srbijanci Bugari«. Međutim, uvidjelo se »da je ta nauka lažna i da Makedonci i Staro-Srbijanci nijesu Bugari nego Srbi«. U tome je narodna poezija imala presudan zna-

čaj. Od Srba prvi je Milojević kupio po Staroj Srbiji narodne pjesme i običaje; poslije njega, ruski konzul Jastrebov štampao je djelo *Pjesme i običaji turskijeh Srba*, koje je »otvorilo oči Srbima«.

Autor pominje još niz naučnika koji su se bavili ovim poslom: Veselinović, St. Novaković, a posebno ističe knjigu Spiridona Gopčevića *Makedonien und Alt-Serbien*, u kojoj se »narodnim običajima i nošnjom, narodnom istorijom i sjećanjem pa i samom narodnom svijesti« dokazuje narodnost stanovnika tih zemalja. Gopčević je u knjizi donio i stihove narodnih pjesama, onako kako ih je čuo u narodu, »pa ne samo jezikom nego i srpskom svijesti odaju te pjesme, da je narod, koji ih pjeva, čisti Srbin«. Končar citira neke od tih stihova: *Pak se krsti srpska kraljevina* (3 stiha), *Svi gradovi projdoh u Srbiji mila* (3 stiha).

Prema tome, Končar se u svojoj istorijskoj radnji poslužio narodnom poezijom (citirajući Gopčevića) da bi odbranio tezu o srpskoj nacionalnosti Makedonaca i Starosrbijanaca. On nije propustio da naglasi kako su Bugari srpske narodne pjesme iz Makedonije i Stare Srbije štampali pod imenom »bugarskih narodnih pjesama«, pošto su ih prije toga prekrojili prema bugarskom izgovoru. Čak su i imena naših junaka i careva zamijenili imenima svojih junaka i vladara »o kojima narod niti ne zna niti pjeva«.

253. КОРАУНАШ, МАНОЈАО. *Одговор г. Вељку Радојевућу у Херцег Новом*. Јавор, HC, 1892, XIX, 188—191.

Kordunaš odbija navode V. Radojevića o zbirci *Srpske narodne pjesme slijepca Rade Rapajića*. On smatra da je veoma važno i potrebno da se bilježe i štampaju »slične pjesme« — varijante.

254. LEVEC, FRAN. *Novi spisi Miklošičevi*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 281.

Miklošič je predao Akademiji znanosti raspravu *Ueber Göthes Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga*. Tim povodom objavljena je bilješka o postanku i prevodenjima *Hasanaginice*.

Geteova *Hasanaginica* je balada uzeta iz srpskog narodnog pjesništva. Zapisao je u Dalmaciji Fortis (1741—1803) i objavio je 1770. godine u knjizi u kojoj opisuje svoje putovanje po Dalmaciji. Uz srpski tekst dodao je talijanski prevod. Sa talijanskog je *Hasanaginica* prevedena na francuski. Gete je čita u francuskom prevodu i 1775. prevodi na njemački jezik. U njemačkom prevodu *Hasanaginica* je prvi put štampana u Herderovim *Stimmen der Völker* godine 1778. Gete je u prevodu izvršno pogodio osobine srpskih narodnih pjesama, iako nije znao srpski jezik i pjesmu je prevodio sa francuskog. Kada je poslije pedeset godina Gete čitao Talvjin prevod, čudio se sam sebi kako je pogodio ritam originala. Vuk *Hasanagicu* nije mogao naći u narodu i u *Pesmaricu* iz 1814. unosi oblik iz Fortisove knjige, a kasnije će je izbaciti iz zbirke. *Hasanaginica* je dvaput prevedena na slovenački. Prvo je prevodi Jakob Zupan u *Kranjskoj Čbelici* (1832, III, 65), a zatim Cegnar u knjizi *Pesmi*.

255. LUCERNA, KAMILA. *O pjesmi Smrt majke Jugovića*. Savremenik, 1908, III, 637—638.

Interpretacija narodne pjesme *Smrt majke Jugovića*. Uvod u pjesmu (*Mili Bože, čuda velikoga!*) nije samo formula, jer pjesma zaista opjevava čudesa. Pjesničkom slikom prikazuje se »udes jednog naroda, jedne porodice i jedne majke«. Međusobni odnos tih sudbina može se označiti trima koncentričnim krugovima. Junak pjesme je žena kao izvor porodice. Početak pjesme već mitologizira nadčovječansku snagu volje junakinje. Ona je u stanju da izmoli od božanstva oči sokolove i krila labudova. Socijalno biće iščezava pod provalom individualnog onog momenta kad stara Jugovića spozna je da je nekad bila majka.

256. МАГАРАШЕВИЋ, БОРБЕ. *Најстарије српске народне пјесме. IV Легенде*. Стражилово, 1885, I, 565—570; 599—606; 633—636; 657—664; 693—696; 729—732; 761—764; 791—796.

Ovaj Magaraševićev rad nastavak je njegove rasprave o najstarijim srpskim i bugarskim narodnim pjesmama. Ovdje autor govori o legendama i baladama u našem narodnom pjesništvu i upoređuje ih sa sličnim bugarskim pjesmama iz zbirke braće Miladinovaca.

Legende, smatra M. pripadaju grupi najstarijih narodnih pjesama i otuda i jeste zanimljivo pitanje: otkuda u njima imena hrišćanskih, pravoslavnih svetitelja? M. donosi u cjelini pjesmu *Sveci blago dijele* (Vuk, II, 1), u kojoj su zajedno i sveti Petar, i sveti Nikola, i sveti Jovan, a i sveti Ilija i sveti Pantelija, kao i gromovnik Ilija i Blažena Marija. Autor drži da je pjesma vrlo stara, jer joj sadržina dopire do najstarijeg doba; sveci koji se u njoj pominju ostaci su vjerovanja iz paganskih vremena u određena božanstva kojima je kasnije hrišćanstvo dalo imena svojih svetitelja. — »hrišćanski svetitelji zamenišu stare bogove, a narod je, ne mogući zaboraviti na staru svoju veru, preneo svojstva starih bogova na ona lica koja svetkuje naša crkva«. U ove promjene unijela je neke detalje (o pojedinim svecima) i sama Biblija. »Bog istini«, istiniti, koji se u pjesmi pominje, dokazuje da su indoevropski narodi znali u prastaro doba za jednog boga, vrhovnoga; on je u hrišćanstvu postao »bog istiniti«, za razliku od neistinitih, onih koje su imali prije prelaska u hrišćanstvo. Prvi dio pjesme odgovara, inače, i grčkoj priči o diobi svijeta od strane bogova koju su zabilježili Homer i Heziod.

Drugi dio pjesme *Sveci blago dijele* (o kazni božijoj koja snalazi grešan svijet) čini za sebe jednu cjelinu, koja se sadržajno potpuno slaže sa jednim dijelom Biblije. I ovom djelu naše pjesme nalazimo odgovarajuću priču kod starih Grka, u *Teogoniji* Heziodovoj, u dijelu koji se odnosi na peti ljudski rod, gvozdeni.

U narodu je poznata još jedna božija kazna, a to je potop; za nju zna i Biblija, a postoji i u Grka priča sa ovim motivom — *Devkalijon i Pira*. U našim narodnim pjesmama *Ljuba bogatoga gavana*, *Đakon Stevan i dva anđela* ima elemenata grčke priče. M. smatra da je u narodu nekad moralo biti jednakih skaski kakve su imali

živeći nekada u jednoj zajednici, moradoše jednako verovati, jednako misliti, pa tim i jednako rečma izraziti ono što su mislili«. Skaske su, kasnije, dale pjesme. Postojanje legenda u našem gradu navodi Magaraševića da zaključi: »U Srba je morala u prastara vremena biti jedna velika pesma, koja je pevala sve događaje od postanka sveta do propasti njegove, kada ceo grešni rod ljudski utamaniše bogovi, osim onoga što je bilo pravedno i pobožno«. Ta velika legendarna pjesma morala je biti mnogo veća od pjesme *Sveci blago dijele*. Vremenom se ona izmijenila, iscjepkala i od nje je ostala grupa, ciklus legendarnih pjesama o stvaranju svijeta i njegovoj propasti. I Bugari imaju jednu pjesmu (u zborniku Miladinovaca br. 30) koja se sadržajem toliko poklapa sa našom *Sveci blago dijele* da Magarašević sumnja da je to »prava svojina bugarskoga naroda«.

257. МАГАРАШЕВИЋ, БОРБЕ. *Народне песме »Смрт Душанова«* (Вук II, 33) и *»Урош и Мрњавчевић«* (Вук II, 34). Јавор, НС, 1884, XI, 17—20; 51—56; 83—88; 113—118; 145—150; 181—186.

Magarašević ističe da u narodnim pjesmama ima elemenata istorijske istine, ali da najčešće istorija u njima biva mijenjana. Da bi pokazao tok tih mijena, za koje smatra da su normalne kad je u pitanju usmeno stvaralaštvo, on uzima za primjer pjesmu o Dušanovoj smrti. Poredeći navode istorije sa navodima narodne pjesme, M. nalazi u ovoj pjesmi mnogo istorijskih neistina. Jednako je i sa pjesmom *Uroš i Mrnjavčevići*. M. smatra da ove dvije pjesme nisu uvijek bile samostalne, već da su zajedno činile jednu veliku pjesmu koja je opjevala Dušanovu smrt i događaje sve do smrti njegovog sina, posljednjeg srpskog cara.

258. МАТИЋ, ТОМА. *Одговор на чланак г. проф. Скерлића »Две нове студије о Мериновој мистификацији српских народних песама«*. Бранково коло, 1908, XIV, 645—647; 661—663.

О Матићеву чланку *Merimée's Mystifikation kroatischer Volkslieder*, štampanom u *Archiv für slavische Philologie* (XXVIII i XXIX), pisao je Skerlić u *Srpskom književnom glasniku* (XXI, 5). Овај Матићев рад је заправо одговор на Skerlićeve примједбе. М. тврди да му је Skerlić приписао да је njegove чланке о истом предмету само проширио и штампао под својим именом, да је, затим, поминајући те Skerlićeve чланке insistирао на navodnim Skerlićevim грешкама и да је народне pjesme звао искључиво хрватским.

Матић детаљно препричава свој рад у *Архиву* да би показао како се Skerlić није бавио питањима која је он рјешавао, затим опшрно говори о грешкама у Skerlićевим чланцима. На крају, М. одбија Skerlićеву тврдњу да је народне pjesme звао само хрватским именом.

259. МЕДИЋ, МОЈО. *Јанко Котаринин и Турчин са Удбине. Народна pjesma из Лике*. Стражилово, 1894, VII, 415—416.

Mojo Medić je objavio narodnu pjesmu *Janko Kotaranin i Turčin sa Udbine*, koju je zabilježio u Lici. Pjesma ima 46 stihova (*Vino piju do tri pobratima*), a Medić, u kratkom komentaru uz tekst pjesme, tvrdi da je »ova pjesmica« varijanta Vukove pjesme *Janko od Kotara i Mujin Alil*. Na takav zaključak navodi ga završetak pjesme, koji podsjeća na odgovor »iz oblaka vile« Marku Kraljeviću kada ga je Musa savladao: *Sramota je dvome na jednoga // đe su tebe guje iz potaje*.

260. МЕДИЋ, МОЈО. *Освета Иконије Карловића. Народна pjesmica из Лике*. Стражилово, 1894, VII, 270—272.

Mojo Medić zabilježio je narodnu pjesmu *Osveta Ikonije Karlovića* u cjelini onako kako je čuo iz usta »kasnijih doseljenika«. Naime, u knjigama Radoslava Lopašića *Dva hrvatska junaka* i *Bihać i bihaćka krajina* veoma često se spominje ban (knez) Ivan Karlović. Lopašić je ostavio nekoliko podataka o ovoj ličnosti iz narodnih pjesama. »Bana Karlovića — piše Medić — spominje po Lici i Krbavi još i danas i kamen i živa riječ«, što dokazuje i narodna pjesma koju je zabilježio. Pjesma ima 73 stiha, a počinje: *Knjigu piše od Ledana bane...* Medić napominje da se podaci o smrti Ivana Karlovića u navedenoj pjesmi i u Lopašićevom tekstu ne slažu: ban je, prema Lopašiću, umro u Medvedgradu kod Zagreba, a u narodnoj pjesmi se govori da ga je smrt zatekla u Ledanu. Mojić izvodi sljedeći zaključak: »Po ovom narodnom predanju čovjek i nehotice pomišlja, da nije ovaj »Medvedgrad« onaj »Ledan grad Latinski«, što ga traže i s onu stranu mora«. Pjesma se inače, mjestimično, slaže sa istorijskim podacima (npr. Ivanova majka, koju pominje i pjesma i istorija), a Medićev glavni cilj — kada je odlučio da je objavi — bila je želja da je sačuva od zaborava.

261. МЕДИЋ, МОЈО. *Усо Арapiн и три побратима. Народна pjesma из Лике*. Стражилово, 1894, VII, 429—431.

Medić objavljuje narodnu pjesmu iz Like *Uso Arapin i tri pobratima*, koju je zabilježio od Mile Marinkovića, paroha nebljuškog, i dao je štampati »bez ikakve popravke, da se vidi kako je tamošnji narod pjeva uz javorove gusle«. Pjesma ima 201 stih, a u njoj se zajedno pominju Mijat Tomić, Vid Žeravica i Vukša Harambaša. O Mijatu Tomiću i Vidu Žeravici pisao je — prema Medićevu kazivanju — Milenko Vukićević u svojoj raspravi *Gorski hajduci (Javor, 1893, str. 526)*, a Vukšu Harambašu istorijski dokumenti ne pominju. Medić navodi da u III knjizi Vukovoj postoje slične narodne pjesme *Višnjic Jovan* i *Voin trgovac* i *Opet to, malo drukčije*, ali smatra da je pjesma koju objavljuje u *Stražilovu* »odvrgla objema«: u njoj se trojica harambaša bore protiv Use Arapina, ali je njen završetak veoma lijep, jer se ističe poštovanje i pravednost (šćar se dijeli »sve na mrtva, kao i na živa«).

262. МЕДУРИЋ, ЈОВАН. *Одабране српске народне и уметничке песме. За срп. нар. школу, за учење напамет. Сложио Ј. П. учитељ. Стари Бечеј... 1896. Бранково коло, 1896, II, 1244.*

Prikazivač smatra da je u zbirku trebalo da uđe veći broj narodnih pjesama, pogotovo jer se radi o knjizi koja bi u školama Južne Ugarske mogla, bar unekoliko, da nadomjesti učenje nacionalne istorije. Trebalo je, sem toga, odvojiti narodne i umjetničke pjesme u posebne odjeljke.

263. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Bibliografija hrvatske i srpske narodne pjesme. Školski vjesnik, 1908, XV, 205—222, 312—326, 410—422, 486—491, 556—567, 636—645, 759—768; 1909, XVI, 67—77, 209—219, 328—336, 457—466, 578—614, 913—974.*

Rad je objavljen prvi put u *Školskom vjesniku* u toku 1908. i 1909. godine. Uz posljednji nastavak Uredništvo lista donijelo je bilješku u kojoj izražava žaljenje što rad neće biti štampan do kraja, jer *Školski vjesnik* prestaje izlaziti. Kompletna *Bibliografija* objavljena je godinu dana kasnije kao zasebno izdanje (Sarajevo, Zemaljska štamparija, 1910).

Milaković je želio da sastavi djelo »u kojem bi bile bar ukratko prikazane do sele sakupljene narodne pjesmarice«, kako bi se dobila potpuniya slika razvoja naše narodne poezije. Osim toga, on je želio da njegov rad unekoliko bude i »priručan«, tj. da služi i školskoj omladini, te je u njega uvrstio i neke pjesme iz najstarijeg doba, sadržaj i značajnija mjesta iz predgovora zbirki koje su već postale rijetkost.

Početno poglavlje Milakovićeve *Bibliografije* pod naslovom *Prvi tragovi narodnih pjesama* sadrži podatke o najstarijim tragovima narodne poezije u nas (Dukljanin, vizantijski ljetopis Gregorasa Nikeforasa). Pretpostavlja se da je narodna pjesma prije 12. v. bila mitološkog, paganskog karaktera. Poslije 12. v. pisanih pomena o narodnoj pjesmi ima u Domentijana i Teodosija, zatim kod kanonika Đurđa Šišgorića (1469) i u mnogim putopisnim tekstovima (Kuripešić, Gerlah i dr.).

Prve zabilježene narodne pjesme — dvije »bugarščine«, jedna »pisan« i jedna »počašnica« — zapisane su u *Ribanju i ribarskom prigovaranju* Petra Hektorovića. Milaković posebno govori o utjecaju narodne pjesme u djelima starih primorskih pisaca: »po narodnom pjevanju« napisana je drama Hanibala Lucića *Robinja*, pjesme Đore Držića. Narodna pjesma doimala se i Nalješkovića, Čubranovića i Palmotića, a u *Planinama* Petra Zoranića njen trag je naročito vidljiv. Đurađ Baraković je u svojoj *Vili slovinki* zabilježio bugaršticu *Majka Margarita*. Znatan utjecaj narodne pjesme može se zapaziti i u Gundulićevu *Osmanu* (III pjevanje) i u Frankopanovu *Vrtiću*, a naročito u djelima slavonskih pisaca 18. v. — Katančića i Reljkovića. Ipak, najjači utjecaj narodne poezije ogleda se u *Razgovoru ugodnom naroda slovinskog* Andrije Kačića Miošića.

Milaković posebno govori i o Fortisu, koji je prvi »stranom učenom svijetu« otkrio ljepote naše narodne pjesme i zabilježio baladu o Hasanaginici (*Viaggio in Dalmazia*, 1774). Pjesmu je kasnije unio Vuk u svoju *Малу прстонародну славно-сербску нјеснарицу* (Beč, 1814), pošto je ispravio i dotjerao. *Hasanaginica* je zatim prevođena na njemački (Talvj, Gete, Gerhard), engleski (V. Skot, Dž. Bauring), francuski (Š. Nodje, E. Vojar, P. Merime, O. Dozon), ruski (Vostokov), latinski (Đ. Ferić), a ušla je i u čuveni Herderev zbornik narodne poezije.

Milaković, zatim, pominje jednu zbirku kajkavske narodne poezije, koja je, za razliku od štokavskih i čakavskih pjesama, veoma malo očuvana. Zbirka je iz 18. v. a objavio je M. Šrepel u *Gradi za povijest književnosti hrvatske*, knj. II, str. 187—212. U njoj su narodne i varoške pjesme — ljubavne lirske i epske pjesme koje su veoma prožete lirikom.

U drugom poglavlju ovog rada, pod naslovom Uzroci, poticaji i priprema za sabiranje narodnih pjesama, autor govori o Herderovom radu na sakupljanju i proučavanju narodnog blaga, o njemačkim pjesnicima romantičarima (V. i F. Slegel, L. Tik koji su pošli Herderovim putem, ali smatra da je prvi pravi povod sistematskom sakupljanju narodnih umotvorina dalo tzv. »homersko pitanje«. Ono je, između ostalog, i kod Jerneja Kopitara potaklo živ interes za narodno blago. Sa Kopitarom su sarađivali M. Vrhovec, koji je zdušno radio na sakupljanju hrvatskih narodnih pjesama, i L. Mušicki, koga je Kopitar zamolio da skuplja srpske narodne pjesme, osobito one o Marku Kraljeviću. Međutim, prvi koji se ozbiljno prihvatio sakupljanja, izučavanja i objavljivanja našeg narodnog blaga bio je Vuk Stefanović Karadžić. U poglavlju Rezultati sakupljanja Milaković detaljno izlaže život i rad Vukov, zadržavajući se posebno na svim njegovim zbirkama (*Мала прстонародна славно-сербска нјеснарица*, Beč 1814, *Народна србска нјеснарица*, Beč 1815, *Народне српске нјесме*, knj. III i II, Lajpzig 1823, knj. I, 1824, knj. IV, Beč 1883, *Српске народне нјесме*, knj. I, Beč 1841, knj. II, 1845, knj. III, 1846, knj. IV, 1862). Milaković je opširno prokomentarisao predgovore ovih zbirki, naveo sadržaj pojedinih knjiga i bogato ilustrova Vukove veze sa Kopitarom, Grimom, Mušickim i drugim poznatim ličnostima pasusima iz njihove prepiske. Također je naveo i izdanja Vukovih zbirki poslije njegove smrti. Naročitu pažnju posvetio je objašnjenju povoda i uzroka Vukovog rada na sakupljanju narodnog blaga koristeći se ranijim literarnim napisima (S. Tekelija, D. Ruvarac, A. Gavrilović, I. Ognjanović), autor djelomično citira i Vukov tekst iz *Skoro-teče* (1842), u kome je sam Vuk rekao da je njegovom radu »pravi i jedini uzrok Kopitar«. Ujedno, Milaković objašnjava i odnos Vuk-Mušicki, iznoseći niz podataka koji nedvosmisleno potvrđuju da je arhimandrit šišatovački pomagao Vuku pri sakupljanju narodnih pjesama mnogo više nego što je to Vuk priznavao kasnije.

Veliki dio svog rada Milaković je posvetio Vukovim intervencijama u narodnim pjesmama, dotjerivanju i popravljanju tekstova, što je naročito karakteristično za raniji period Vukova rada. Kao ilustraciju, Milaković navodi čitav tekst pjesme *O Milošu Obiliću*

iz 1814. i *Miloš u Latinima* iz 1845, zatim *Hasanaginicu*, uzetu od Fortisa i objavljenu 1814. sa promjenama koje je Vuk unio, itd. Zamjera Vuku što nije »odmah i svagdje zabilježio, iz kojeg je kraja koju pjesmu dobio i ko mu je napisao«, jer bi to pomoglo, pored ostalog, da se pouzdanije prati migraciono kretanje našeg naroda (naročito iz Bosne u hrvatske i slovenačke krajeve, »gdje se još danas pjevaju mnoge deseteračke pjesme, za koje se može posve pouzdano reći, da su porijeklom iz Turske Hrvatske, ili iz drugih bosanskih ili hercegovačkih krajeva«).

Govoreći o najnovijim izdanjima Vukovih zbirki (Državno izdanje, koje, pored devet knjiga pjesama, sadrži i gramatičke i polemičke spise) i ističući Vukove zasluge, Milaković mu zamjera što je sve pjesme »izdao samo pod srpskim imenom«. »Polazeći sa stanovišta, da su Hrvati i Srbi jedan narod sa dva imena, morale su te zbirke nositi ta oba imena na svome čelu, a odista nikad objektivnijeg ni bratskijeg naslova što je: *Narodne pjesme Srba i Hrvata*«. Tim prije što je evidentno da su mnogi Hrvati pomagali Vuku pri sakupljanju narodnih pjesama i što su pjesme zabilježene u hrvatskim krajevima.

U nastavku svoje *Bibliografije* Milaković daje opširne podatke o životu i radu Sime Milutinovića Sarajlije i o njegovim zbirkama narodnih pjesama *Пѣванія черногорска и херцеговачка*. Prva knjiga štampana je u Budimu 1833, a druga u Lajpcigu 1837. »Pjesme ove nemaju one pjesničke krepčine, kakvom se mogu pohvaliti pjesme Vukove, ali zato obiluju mnogom drugom zanimljivom i vrijednom građom, te će se njome moći korisno poslužiti filolog i folklorista«. Milutinović je mnogo popravljao narodne pjesme, »a gdje koju i sam spjevao«.

Sljedeća ličnost Milakovićeve *Bibliografije* je Konstantin Kaulicije, novosadski knjižar, koji je 1836. izdao u Budimu zbirku *Пѣсне Крађевића Марка*. Pjesme su, u stvari, preštampane iz III i IV Vukove knjige, sa mnogim pogreškama i bez Vukove dozvole. Mada je Vuk protestovao, Kaulicije je 1848. izdao i drugu knjigu pod istim naslovom, nešto proširenu i opet sa greškama. Kaulicije je štampao još zbirki, ali je sačuvano samo VIII izdanje pod nazivom *Юначке народне пјесме о Крађевићу Марку* (Novi Sad, 1857).

Posebno mjesto u Milakovićevom radu dato je Njegošu i njegovom djelu *Огледало србско* (Beograd, 1845), u kome su hronološki opjevani događaji od 1510. do Njegoševa doba. Neke od ovih pjesama sakupljene su u narodu, neke su uzete iz zbirki, a neke je Njegoš sam spjevao. U predgovoru Njegoš je naglasio da su ove pjesme »živa istorija crnogorskog naroda«, istina pomalo uveličana i ne sasvim tačna.

U nizu napisa o sakupljanju narodnih pjesama u Srba, Milaković pominje i zbirku nepoznatog autora *Србска лира, или варошке веселе љубавне и јуначке пјесме*, koja je izašla u Beogradu 1847.

U poglavlju pod naslovom *Nastavak sakupljanja među Hrvatima* autor donosi podatke o sakupljanju narodnog blaga u doba ilirskog preporoda »kad no se stala veća pažnja priklanjati narodnim

umotvorinama«. Prije Gaja nije se na tom polju ozbiljno radilo, mada su urednici kalendara i drugih popularnih zbirki povremeno štampali i poneku narodnu pjesmu. Osim toga bilo je u narodu rukopisnih pjesmarica, u kojima je pored umjetnih bilo zapisano i narodnih stihova. Sačuvane su dvije takve pjesmarice: Vjekoslava Babukića iz 1798. i Tome Kraljevića, koja je, po svemu sudeći, starija od Babukićeve (obje je objavio Nikola Andrić).

Prvu svesku narodnih slovenskih pjesama objavio je Vraz 1839 (*Narodne pësni ilirske*) i posvetio ih Vuku. Vraz je pjesme sakupio po Kranjskoj, Štajerskoj i provincijalnoj Hrvatskoj. Istovremeno je i Gaj poticao Hrvate na sakupljanje narodnog blaga: u *Danici* je štampao u više navrata najljepše pjesme iz Vukovih knjiga, a objavio je i poznatu Vrhovčevu poslanicu koja poziva na sakupljanje i zapisivanje narodnih pjesama.

Sistematski rad na sakupljanju narodnih umotvorina kod Hrvata počeo je krajem prve polovine 19. v. Milaković ističe kao sakupljače: Dragutina Rakovca i Ivana Kukuljevića u Hrvatskoj, Nikolu Tomazea i Šimu Babića u Dalmaciji, Ivana Franu Jukića u Bosni, Luku Ilića i Matu Topalovića u Slavoniji, Frana Kurelca među ugarskim Hrvatima, Rubertisa među italijanskim i Vraza među Slovenima i provincijalnim Hrvatima.

Tomazeo je izdao 1841. i 1842. četiri sveske italijanskih, grčkih i hrvatskih narodnih pjesama (*Canti popolari*), tvrdeći da su narodne pjesme koje je čuo u Dalmaciji najljepše što ih Evropa ima. 1844. priredio je zbirku narodnih pjesama za štampanje, ali nije našao izdavača (zbirka je preko Kukuljevića dospjela u MH). Značajan je i Tomazeov napis o našim narodnim pjesmama u časopisu *Euganeo* (1854), kao i pasusi iz *Iskrica* u kojima govori o hrvatskoj narodnoj pjesmi.

Ljubić je sabrao dvije knjige narodnih pjesama (najviše balada i pričalica sa Hvara), ali kako nije uspio sakupiti dovoljan broj pretplatnika, rukopis je dao MH.

Najznačajniji sakupljači narodnog blaga u Slavoniji bili su M. Topalović i L. Ilić, obojica sveštenici. Topalović je 1842. izdao u Osijeku zbirku *Tamburaši ilirski iliti Narodne pësme ilirske po Slavoniji sabrane*..., kojoj je napisao i opširan predgovor. Značajniji od predgovora jesu podaci koje je dao uz svaku pjesmu: gdje i od koga je čuo, kako i u kojoj se prilici pjesma pjevala. Topalović je pjesme podijelio na muške i ženske, ali ne po Vukovim kriterijima. Bio je u prijateljskim vezama sa Vukom, Gajem, Mažuranićem, Preradovićem i dr.

L. Ilić je pod pseudonimom Slavoljub Slavončević izdao u Zagrebu četiri knjižice varoških pjesama (*Slavonske varoške pësme*, 1844; *Slavonske napitnice*, 1844; *Slavonske varoške pesme, III svezak*, *Ljubezne pësme* (1847), *Slavonske narodne pësme*, 1847) i jednu knjigu narodnih običaja i prigodnih pjesama (*Narodni slavonski običaji*, 1846).

Najrevnosniji sakupljač narodnog blaga među Hrvatima bio je, prema Milakovićevom radu, hrvatski pjesnik Ivan Kukuljević-Sak-

cinski. 1847. Kukuljević je, zajedno sa svojim originalnim i prevedenim stihovima, objavio i narodne pjesme pod naslovom: *Pjesme Ivana Kukuljevića Sakcinskog. S dodatkom narodnih pjesama puka hrvatskoga*. Knjiga je popraćena predgovorom iz koga se, između ostalog, saznaje da je Kukuljević *sam* sakupio većinu objavljenih narodnih pjesama. Uz svaku pjesmu dati su podaci od koga je i gdje je zabilježena. Milaković je opširno prokomentarisao sadržaj ove knjige.

Dio *Bibliografije* o zbirkama narodnih pjesama u prvoj polovini 19. vijeka Milaković je završio prikazom latiničkog izdanja Vukovih ženskih pjesama koje su se 1848. pojavile pod naslovom *Narodne pjesme* u Zagrebu.

Pod naslovom *Rezultati sakupljanja* u drugoj polu XIX vijeka Milaković ističe da se od 50-ih godina 19. v. i među Srbima i među Hrvatima sve intenzivnije radi na sakupljanju narodnog blaga. On navodi niz zbirki narodnih pjesama koje su objavljene prije pojave zbornika Matice hrvatske. To je, prije svega, praško izdanje srpskih narodnih pjesama (*Србске народне pjesме. Са преводом ческијем, а части пољскијем. Издава Југославјанска Младеш. У Златном Прагу* 1852). Predgovor je napisao Aca Popović. 1857. pojavile su se *Разне юначке народне песме*, štampane u Zemunu, koje je — prema podatku Stojana Novakovića — izdao Aleksandar Popović, isti onaj čiju su zbirku objavili jugoslovenski daci u Pragu.

1858. izašla je u Beogradu zbirka *Црногорске гусле*, u kojoj je Stefan Popović zabilježio narodne pjesme, priče, poskočice i napijalice.

Pod naslovom *Narodne pjesme napuljskih Hrvata* Milaković govori o Rubertisovoj knjizi *Narodne pjesme (Canti popolari)* iz 1856. godine. Rubertis je napisao opširan predgovor svojoj zbirci, u kome je — pored ostalog — zabilježio i neke narodne običaje među »njegovim Hrvatima«, tj. u jednoj maloj naseobini hrvatskog stanovništva u pokrajini Molise (južna Italija).

Posebnu pažnju Milaković je posvetio sakupljačima bosanskih i hercegovačkih narodnih pjesama, fratrima Ivanu Frani Jukiću, Grgi Martiću i Marijanu Sunjiću. Jukić se veoma zdušno bavio sakupljanjem i zapisivanjem narodnih pjesama, ali ih za života nije uspio objelodaniti, mada je 1844. izdao i proglas kojim najavljuje prvu knjigu. Poslije njegove smrti zbirku je uredio Grga Martić, a izdao je fra Filip Kunić u Osijeku 1858. pod naslovom *Narodne pjesme bosanske i hercegovačke. Skupio Ivan Franjo Jukić Banjalučanin i Ljubomir Hercegovac (Fr. Gr. Martić)*. Knjiga je izašla u dvije sveske, a Martić je napisao predgovor, u kome, na žalost, nije dao nikakvih podataka o tome gdje su pjesme skupljene, kojom prilikom i od koga su zabilježene. Milaković opširno komentariše Martićev Razlog (predgovor), daje sadržaj knjige i poredi ove pjesme sa Vukovim i Milutinovićevim. Drugo izdanje ove zbirke, poznate u BiH pod imenom *Jukićke* izašlo je u jednoj knjizi 1892. kao *Narodne pjesme bosanske i hercegovačke. Sabrali fra Frano Iv. Jukić, fra Grga Martić, Junačke pjesme. Svezak I. i II.*

U nastavku *Bibliografije* Milaković je opisao još četiri zbirke narodnih pjesama: *Балатске нјесме*, koje je pod šifrom P. T. izdao u Novom Sadu 1863. jedan anonimni sakupljač, *Vienčić narodnih pjesama* Andrije Juranića, učenika zadarske gimnazije (Zadar, 1865), Dečelićevu *Hrvatsku pjesmaricu* (1865) i jednu zagubljenu zbirku Jure Augustinovića, koja je štampana 60-ih godina 19. vijeka.

264. MILAKOVIĆ, JOSIP. [U *Đakovu* izašle su tiskom biskupske tiskare »Hrvatske narodne pjesme« ...] Školski vjesnik 1904, XI, 189—192.

Prikaz zbirke epskih narodnih pjesama *Hrvatske narodne pjesme*, koje je zabilježio Milko Čepelić po kazivanju poznatog pjevača fra Grge Martića — Perkana Karaivana Pavića. Knjiga sadrži 22 junačke pjesme, a autor joj je dodao i predgovor u kome su opširni podaci o pjevaču Perkanu, njegovom načinu pjevanja, kao i o pjesmama koje je znao. Perkan je bio darovit i dosjetljiv pjevač: karakteristika njegova kazivanja narodnih pjesama je u tome što je svaku pjesmu otpočinjao »nekom refleksivnom apostrofofom«, nekim svojim uvodom (*Teško meni i tebi gavrane*, 6 stihova; *Lasno ti je pjaju zapjevati*, 9 stihova; početak pjesme *Zenidba dijeta Tadije* glasi *Na dobro nam večer omrknula*, 8 stihova). Jezik Perkanove pjesme je bujan, a osobito su lijepi opisi (kao primjer navode se stihovi iz pjesme *Komnen bajraktar*). Prve tri pjesme u zbirci su o Kraljeviću Marku (najveća od njih je *Kraljević Marko i Stahorac Alija*), jedna je pjesma o kosovskom boju, jedna o Jankoviću Stojanu, zatim o Tomiću Mihovilu, o Komnenu bajraktaru, a posljednja je *Hajduk mali Marijan i beg Sokolović*. Prema Milakovićevom sudu, knjiga je »odista krasan prilog našoj narodnoj poeziji, te može da ponosno stane u red najboljih zbirki junačkih nam pjesama«.

265. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Ulomak narodne pjesme o Marku Kraljeviću i Đerzelez Aliji*. Školski vjesnik, 1906, XIII, 139—145.

Milakovićevo objašnjenje uz nadopunu fragmenta narodne pjesme o Marku Kraljeviću i Aliji Đerzelezu. Fragment je objavio Kosta Herman u dodatku IV pjesme (*Đerzelez Alija i Vuk Jajčanin*) u svojoj knjizi *Narodne pjesme Muhamedovaca* (knj. I, str. 583—585). Kako nigdje nije našao cijelu pjesmu (koja sadrži »vrlo lijep etički momenat«), Milaković je odlučio da je sam dopuni: ispjevao je 170 početnih stihova, dodao već objavljeni dio i dao završni stih. Pjesma ima ukupno 244 stiha, a počinje: *San usnio Kraljeviću Marko*.

Prije nego što je dao dopunjeni tekst pjesme, Milaković je naveo nekoliko izvora koji su mu poslužili u ovom poslu. To je, prije svega, pripovijedanje starog kazivača narodnih pjesama Kalabe, od koga je Herman zabilježio fragment pjesme: Kalaba nije znao čitavu pjesmu napamet, ali je sadržaj prethodnog dijela ispričao. Zatim, to su mnogobrojne narodne pjesme u kojima se kazuju pojedini detalji iz života Alije Đerzeleza, a vezani su i za Marka Kraljevića. Autor daje sadržaj pjesme objavljene 1876. u *Vili* (preštampana kao XXX

pjesma u zborniku Ivana Filipovića *Kraljević Marko u narodnim pjesmama*) u kojoj se govori kako Đerzelez ide u svatove Marku Kraljeviću, jer to želi Markova majka; sadržaj je popraćen nizom citata iz pomenute pjesme: *O moj sine Kraljeviću Marko, Kakav li je Đerzelez Alija, Snaho moja Milice djevojko, Ja aferim moja snaho mila, Pade dorat na prednja koljena.*

Milaković, zatim, prepričava sadržaj pjesme koju je u drugom godištu *Behara* objavio Hadžibaščaušević. Pjesma je, kao i Kalabin fragment, iz muslimanskog izvora, te pokazuje kako je Đerzelez veći junak od Marka. Citirani su sljedeći pasusi iz pjesme: *Za glavom mu krilo sokolovo, Kad sam čuo te riječi, majko, Kad to čuo Đerzelez Alija.*

Autor pominje i pjesmu *Relja od Pazara* (Petranović, II knj.), u kojoj sam Marko priznaje da ima boljih junaka od njega, kao i pjesme koje (slično kao Kalabin fragmenat) govore o bratimljenju Porče od Ayale i Alije Đerzeleza (*Porča od Avale i Zmajogjeni Vuk*, Vuk, knj. II, *Đerzelez Alija i Vuk Jajčanin*, Herman, knj. I). Milaković napominje da »iz estetskih razloga i da ne oslabi dojam pobratimstva obaju junaka« nije upjesmio posljednji dio Kalabina priča o bratimljenju Porče i Alije od Urumelije.

266. MILČETIĆ, IVAN. *Narodna epika bosanskih muhamedanaca*. Savremenik, 1914, IX, 172—173.

Interpretacija izvještaja koji je Matija Murko saopštio u *Sitzungsberichte* Bečke akademije (173 Bd., 3 Abt.) o putu po sjevernoj Bosni i susjednim krajevima Hrvatske i Dalmacije, gdje je proučavao savremeno stanje i život muslimanske narodne epike. Murko je ustanovio da među bosanskim Muslimanima postoje dva tipa narodne epike: krajiški, koji predstavlja karakterističnu narodnu epiku bosansku, i hercegovački, koji je nalik na pjesme pravoslavnih i katolika u Hercegovini i Dalmaciji. Pjevači su većinom sredovječni ljudi, po zanimanju seljaci i težaci, rjeđe zanatlije, a vrlo rijetko bez zanimanja (slijepci). Murko dolazi do zaključka da epska pjesma naglo propada.

Uz prikaz Murkovog izvještaja Milčetić daje i neke svoje primjedbe o narodnoj epici na terenu oko Plitvičkih jezera i Bihaća.

267. MILČINOVIĆ, ANDRIJA. *Matičino izdanje narodnih pjesama za djecu*. Savremenik, 1917, VII, 220—223. # —lč—

Matica hrvatska izdala je za djecu zbirku narodnih pjesama o Kraljeviću Marku. Izbor pjesama predstavlja cjelinu koja prikazuje Markov život od rođenja do smrti. Možda bi bilo bolje da je pravljen takav izbor koji bi Marka predstavio što simpatičnije i ljepše, jer je to izbor za djecu. Za gradsku djecu, smatra Milčinović, trebalo bi izabrati one pjesme koje Marka prikazuju kao zaštitnika sirotinje, kao čovjeka koji se bori za pravdu. Ilustracije Ljube Babića više odbijaju od narodne pjesme i od Marka, nego što ga približavaju.

268. MURKO, MATIJA. *Kopitar in Vuk Karadžić. (Po novem viru: Vukova prepiska. Knjiga prva. Beograd, 1907). Ljubljanski zvon, 1908, XXVIII, 281—288, 347—356.*

Pozivajući se na *Vukovu prepisku*, kojom se završava državno izdanje Vukovih djela u redakciji Ljubomira Stojanovića, Murko piše o početku Vukove prepiske sa Kopitarom. Iz te bogate prepiske sačuvano je 167 Vukovih pisama Kopitaru i 141 pismo Kopitarevo Vuku. Murko piše da je Vuk Kopitaru pisao 176 pisama, a Kopitar Vuku 169, ali ne kaže šta je bilo sa tim pismima.

Vuk je Kopitaru pisao na srpskom i vidljivo je do 1818. godine (do *Rječnika*) njegovo napredovanje u narodnom jeziku. Kopitar je pisao na njemačkom, ubacujući srpske i latinske izreke.

Murko u svom članku piše i o Vukovim protivnicima, osvjetljavajući posebno Kopitarev stav i odnos prema njima, te nastojanja i uspjeh da u inostrane naučne krugove uvede Vuka i na taj mu način pribavi popularnost i slavu.

Ova prepiska, kaže Murko, otkriva i Kopitarev odnos prema Vukovoj porodici, posebno njegovu brigu oko izdržavanja Vukove porodice kada je Vuk ostajao bez ikakvih materijalnih sredstava.

Kopitareva pisma otkrivaju i njegov odnos prema slovenskim književnicima, posebno prema Čopu i Prešernu.

Murko zamjera priređivaču što je prepiska objavljena nekritički i sa dosta štamparskih grešaka.

269. NAHTIGAL, RAJKO. *Matija Murko (O prilici šestdesetletnice njegovoga rojstva)*. Ljubljanski zvon, 1921, XLI, 416—424; 477—484.

Studija o životu i radu filologa Matije Murka. Murko je pokazivao veliki interes za narodnu književnost i objavio mnogo studija, rasprava i članaka iz ove oblasti.

U bečkom tjedniku *Zeit* (1899, br. 256) objavio je članak o Ge-teu i srpskom narodnom pjesništvu. Njegov rad na narodnoj književnosti nastavlja se 1904. godine kada u *Euphorionu* objavljuje u *Prilogu istoriji prevoda srpskih narodnih pjesama u Njemačkoj* raspravu o »recenziji srpskih narodnih pjesama pogrešno pripisanu J. Grimu«. U *Archivu* iz 1906. godine objavljuje tekst o srpskohrvatskom narodnom pjesništvu u njemačkoj književnosti. Godine 1908. piše u *Ljubljanskom zvonu* o odnosima između Vuka i Kopitara na osnovu njihove korespondencije. U berlinskom *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde* objavljuje 1909. godine tekst o narodnoj epici »bosanskih Muhamedovaca«. Godine 1912. i 1913. Murko putuje po Bosni, Hercegovini i Dalmaciji i objavljuje izvještaje o životu narodne poezije.

Autor studije pohvalno govori i o Murkovim radovima iz drugih oblasti i ističe da su oni veliki doprinos jugoslovenskoj nauci.

270. НОВАКОВИЋ, СТОЈАН. *Лазарица. Одломак из предговора к новом издању Косовских народних песама*. Бранково коло, 1906, XII, 865—867.

U *Rječniku* (1818) Vuk bilježi da imenom *Lazarica* »slepci zovu onu veliku pesmu od kneza Lazara i od Kosovskog boja. *Lazarica* se počinje: *Car Murate u Kosovo pade, / Kako pade, sitnu knjigu piše, / Te je šalje ka Kruševcu gradu*. A sve su ostale kosovske pesme komadi od *Lazarice*«. Vuk o ovome predmetu nije pisao poslije 1818. U predgovoru pjesmama iz 1833. nema pomena o *Lazarici*, a pjesma sa početnim stihovima *Car Murate u Kosovo pade*... štampana je u drugoj knjizi izdanja od 1845. ne kao početak ili odlomak *Lazarice*, već pod naslovom *Komadi od različitih kosovskih pesama*, kao prva pjesma. Novaković zaključuje da je »iz svega gore navedenoga očividno kako je isprva i Vuk mislio da ima *Lazarica*, jednostavna narodna epska pesma o boju na Kosovu, ali da se poznije i on zaustavio na mišljenju da o kosovskom boju ima u narodu samo »različitih pesama«.

271. ОГЊАНОВИЋ, ИЛИЈА. *Једна стара збирка народних песама. (Од пре 120 година)*. Бранково коло, 1900, VI, 819—821.

Ognjanović je u *Javoru* za 1883. opisao zbirku o kojoj je ovdje riječ: naveo je početak svake pjesme. Autor rukopisne zbirke je Avram Miletić, djed Svetozara Miletića. Sem umjetničkih, u njoj se nalaze i narodne pjesme — 129 lirskih i nekoliko epskih: o Musiću Stevanu, o vojvodi Momčilu, o knezu Lazaru i caru Muratu na Kosovu, o mladom Prodanoviću, o Oziji gradu... Ognjanović tvrdi da je ova pjesmarica pisana u godinama 1778—1780, dakle prije nego što je Isidor Putnik zabilježio Kačićevu pjesmu kao narodnu i poslao je Mihailu Vitkoviću (1801), prije nego što je Sava Tekelija donio zbirku ruskih narodnih pjesama (1811), prije nego što su se Kopitar i Mušicki zainteresovali za sakupljanje narodnih pjesama (oko 1814).

272. ОСТОЈИЋ, ТИХОМИР. *Три збирке народних pjesама*. Стражилово, 1888, IV, 638—644. # Тих. Радов. О.

U uvodnom dijelu autor govori o potrebi sakupljanja narodnih umotvorina, koje su zalog očuvanja srpskog narodnog duha. On podvlači potrebu da se sa tim poslom počne što prije, jer se vremena naglo mijenjaju, nestaju posljednji pravi guslari i pjevači, a sa njima i vještina kazivanja junačkih stihova.

Prva zbirka o kojoj se govori u prikazu jeste: *Srpske narodne pesme. Skupio ih u Sremu i za štampu udesio Grigorije A. Nikolić*. Ostojić iznosi sadržaj ove zbirke i tvrdi nedvosmisleno da je ovom sakupljaču nedostajala prije svega sposobnost da se bavi ovakvim poslom: »Najbolje od pjesama ove zbirke ne dostižu ni srednju vrijednost Vukovih a takovih nema ni jedna desetina, ostale nemaju nikakve vrijednosti«. Mnoge pjesme Nikolićeve zbirke su nerazumljive, mnoge su u cjelini prozaične i unakažene rogovatnim stihovi-

ma. Jezik im je razvučen, bez svježine i snage, bez jezgrovitosti. Pjesme pod brojevima 31. i 32. u zborniku očigledno i nisu narodne. Za sve nedostatke zbirke ne može se sam sakupljač optužiti; očigledno je da je smisao narodni za poeziju opao, ukus se pokvario, a jezik izgubio pjesničku snagu.

Druga zbirka nosi naslov *Razne srpske narodne pjesme*. Njih je po Boki Kotorskoj i dubrovačkoj okolini sakupio Milan Osvetnik. Pjesama u zbirci ima dvadeset i šest, a što se njihove vrijednosti tiče, najbolje od njih su »tek srednje kakvoće, mjereći ih Vukovim pjesmama, no ima i vrlo slabih«. Prikazivač zamjera Osvetniku što nije bilježio gdje i od koga je pjesme zapisao, kako se pojedine od njih pjevaju, da li je tekst vjerno pribilježio ili je vršio ispravke. On smatra da se zbirka zbog svoje redakcione nekorektnosti ne može upotrijebiti u naučne svrhe.

Treća zbirka, po ocjeni prikazivačevoj najzanimljivija i najbolja, jeste: *Narodne pesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini, sabrao Kosta Hörmann, savjetik zem. vlade za Bosnu i Hercegovinu. Knjiga prva. Sarajevo 1888*. Zbirka sadrži trideset i devet pjesama, predgovor, »dodatak« sa tumačenjima običaja i života junaka tih pjesama, kao i rječnik turskih, arapskih i persijskih riječi. O. smatra da je ova zbirka nepouzdana utoliko što Herman nije lično bilježio pjesme, već je posredno dolazio do njih, a i zbog toga što je njen autor mijenjao autentični ikavski govor u ijekavski. Najoštrija Ostojićeva zamjerka Hermanu jeste da »miješa politiku u ovakav čisto naučan posao«. »Izgleda da je ovo preduzeće pokrenuto samo zato da se laska jednom dijelu stanovništva u Bosni i Hercegovini«. Radi se o tome što se Herman opredijelio za naziv muhamedanske pjesme, a »Muhamedovci« nisu zaseban narod u Bosni i ne pjevaju na »muhamedovskom« već na srpskom jeziku. Prikazivač ističe da Hermanovu zbirku cijeni upravo zato što »daje prilike da zavirimo u život i u tradiciju naših Muhamedovaca«. »Još niko nije u nas potanje opisao i rasvijetlio taj zanimljivi proces, kako se ukrstile srpske osobine sa osmanlijskim. Rezultat toga ukrštaja je ovaj čudnovati život naših Muhamedovaca: ni srpski ni turski, ali čini mi se mnogo više srpski u svojoj suštini nego turski«.

273. PASARIĆ, JOSIP. *Andrićevo »iznenađenje«*. Savremenik, 1908, III, 487—491.

U dvanaestom broju *Glasa Matice hrvatske* (25. VI) objavio je Nikola Andrić članak *Otkud Vuku »Zidanje Skadra«?* u kojem tvrdi da je Vuk Karadžić pjesme *Zidanje Skadra*, *Smrt majke Jugovića* i *Bog nikom dužan ne ostaje* dobio ili prepisao iz rukopisne zbirke Ante Franjina Alačevića. Dokaz da je Alačevićeva pjesma *Zidanje Skadra* izvornija od Vukove Andrić nalazi u tome što Alačević piše nedosljedno na pet raznih načina prezime Mrljavčevića, a Vuk uvijek upotrebljava isti oblik. Da je Alačević prepisao od Vuka, prezime bi bilo dosljedno napisano.

Andrić napada Vuka što nije bilježio imena i podatke o pjevačima koje je slušao. Međutim, Vuk je baš insistirao na tome da se

zapišu podaci o pjevačima i pjesma *Zidanje Skadra* ima bilješku da je od starca Raška, rodom iz Kolašina. Neistinit je i Andrićev dokaz da je Alačevićeva pjesma starija hronološki. Pasarić takođe argumentovano demantuje Andrićeve tvrdnje da su i pjesme *Smrt majke Jugovića* i *Bog nikom dužan ne ostaje* prepisane iz Alačevićevog zbornika a posebno osuđuje Andrićevu podjelu pjesama na čisto srpske i čisto hrvatske. Protiv takve podjele piše i Murko u 28. svesci *Archiva* (str. 359).

Nije istinita ni Andrićeva tvrdnja da je Vuk pjesme prepravljao i iz ikavskog prenosio u ijekavski. Vuk je to učinio samo sa *Hasanaginicom* i prvim bečkim izdanjem pjesama (1814), a druge je štampao vjerno.

274. PASARIĆ, JOSIP. *I opet Andrićevo »iznenadenje«*. Savremeni, 1908, III, 545—557.

U posljednjem dvobroju *Glasa Matice hrvatske* Nikola Andrić nastavlja svoja ranija dokazivanja (isti časopis, br. 12) da je Vuk mistifikator. Ovdje iznosi tvrdnju da Vuk nije uopšte uvažavao ikavštinu i ikavske pjesme, da je prekrajao i transformisao narodne pjesme i da se prilikom pravljenja *Rječnika* poslužio starijim hrvatskim leksikografima. Pasarić sve ove Andrićeve tvrdnje argumentima pobija. Andrić prikazuje kao nov i nepoznat podatak to da je Vuk uzimao riječi iz hrvatskih leksikografa. Međutim, to je davno poznata literarno-istorijska činjenica koju je sam Vuk saopštio Sreznjevskom, a tu činjenicu spominje i Pavić (1885. u 77. *Radu JAZU*, str. 141). Otkriće kako Vuk uopšte nije uvažavao ikavštinu takođe je neistinito, što pokazuju prva i druga knjiga Vukovih pjesama, u kojima ima mnogo ikavskih pjesama. Netačna je tvrdnja da su tri narodne pjesme doslovno iste u Vuka i u Alačevića. Pasarić analitički dokazuje da među tekstovima ovih pjesama postoje znatne razlike. Naročito je neistinita optužba da je Vuk »vratolomno« prekrajao i transformisao narodne pjesme. Samo je iz neznanja u prvoj zbirci (*Pesnarica*, 1814) popravljao jezik i ijekavizirao *Hasanaginicu*, ali već u drugoj knjizi (1815) objavljuje pjesme u onom obliku kako se one pjevaju.

Nije tačno ni Andrićevo određivanje starosti Alačevićevog zbornika. Pasarić argumentima dokazuje da vrijeme postanka ovog zbornika pada oko 1850. I prof. Miroslav Alačević, unuk autora zbornika, osuđuje pisanje Nikole Andrića i tvrdi da Vuk nikada nije vidio zbirku njegova djeda.

275. PINTAR, LUKA. *Ženitev Maksima Črnojeviča*. Ljubljanski zvon, 1893, XIII, 574.

Kratak osvrt na prevod srpske narodne pjesme *Ženidba Maksima Črnojeviča*. Pjesmu je preveo na slovenački Ivan Poljanec.

Prikazivač ističe ljepotu i vrijednost ove pjesme, za koju je Mickević rekao da je u svakom pogledu tako potpuna i tako dovršena da nijedna književnost nema njoj ravne.

Autor osvrta upućuje neke primjedbe prevodiocu, ali izražava nadu da će Poljanec nastaviti ovaj prevodilački rad i upoznati Slovence sa najljepšim srpskim narodnim pjesmama.

276. ПИСАРЕВИЋ, АЛЕКСАНДАР. [Књижевни радови Мар. С. Поповића — Родољуба ...]. Стражилово, 1893, VI, 254—255.
А. П.

Govoreći o novoj knjizi Marka S. Popovića — Rodoljuba, u kojoj su sabrane putne crtice, pripovijetke i pjesme, Pisarević između ostalog, pominje i tekst *Dobrica i grad Koštun (Koštur)*, u kome je zabilježena jedna narodna pjesma, veoma slična narodnoj *Marko Kraljević i Mina od Kostura*, kao i jedna narodna priča, koja nije ništa drugo do parafraza pomenute pjesme. *Dobrica i grad Koštun* postala je u Stocu 1888.

277. PROHASKA, DRAGUTIN. *Camilla Lucerna. Die südslavische Ballade von Asan Agas Gattin und ihre Nachbildung durch Goethe. Berlin, Verlag von A. Duncker 1905. Savremenik, 1906, I, 307—309.*

Prohaska poredi studiju Milana Ćurčina *Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur* sa studijom Kamile Lucerne i zaključuje kako različiti metodi dovode do različitih rezultata. Dok je djelo M. Ćurčina izuzetno naučnog karaktera i on »na najširoj bazi literature o predmetu nastoji sagraditi povjest srpske narodne pjesme u njemačkoj literaturi«, Kamila Lucerna proučava samo Geteovu preradu narodne pjesme o Hasanaginici, a »obogaćuje predmet dahom svoje osobe, svoje refleksije«.

U poglavlju *Würdigung des Originals* Lucerna interpretira Fortisove, Herderove i Geteove estetske dojmove o *Hasanaginici*.

Prohaska se najviše zadržava na petom poglavlju ove studije, u kojem je Lucerna razjasnila tragični položaj Hasanaginice, insistirajući na tragičnom motivu neshvaćene agine ljubavi. Lucerna je ušla u dublji poetski smisao pjesme i razvila jednostavnu epsku pjesmu u dramu s bogatim psihološkim nijansama.

Sa istim umjetničkim smislom Lucerna posmatra i analizira vanjsku formu pjesme. Prohaska ističe poglavlje o metrici i poglavlje o prodiranju jugoslovenske narodne pjesme u literaturni svijet. Zaključuje da je ova rasprava veoma značajna i da potiče na dalja nova istraživanja.

278. РАДОЈЕВИЋ, ВЕЉКО. [Одговор г. Манојлу Кордунашу ...]. Јавор, НС, 1892, XIX, 303—304.

Radojević smatra da Kordunaš nije oborio nijedan od njegovih sudova o drugoj knjizi *Srpskih nar. pjesama slijepca Rade Rapajića* — štaviše, u svom odgovoru učinio je niz novih ograđenja o narodnu poeziju.

279. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [У »Бос. вили« реферише Б...]. Стражилово 1892, V, 529. # ~

Обавještenje o referatu anonimnog autora (potpisan Ђ.) o pjesmi *Ženidba Senjanin Tadije*, koji je objavljen u *Bosanskoj vili*, 1892, br. 22. i 23.

280. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [У истом броју реферише Вељко Радојевић...]. Стражилово, 1892, V, 512. # ~

Kratka bilješka o referatu Veljka Radojevića na knjigu *O srpskim narodnim umotvorinama* Marka S. Popovića Rodoljuba. Referat je štampan u *Javoru*, 1892, br. 30.

281. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [»Виенац« у 46. броју јавља о новом издању народних песама...]. Стражилово, 1892, V, 736. # ~

Bilješka prenesena iz *Vienca*, a odnosi se na novo izdanje narodnih pjesama iz Bosne i Hercegovine od I. F. Jukića i G. Martića. »Priznata je vrijednost i ljepota — piše *Vienac* — ovog hrvatskog narodnog blaga. Martić i Jukić posabraše ponajljepše biserje nar. pjesništva u krajevima, gdje nam je jezik narodni najljepši i najčistiji. — Žalimo, što i u naslovu knjige nije istaknuto hrvatstvo tih pjesama. Ne bi li se to moglo u drugom svesku izpraviti«. Stanojević zbog ovakvog pisanja *Vienca* naziva Hrvate nebračom!

282. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [Зимског семестра ове године предаје на универзитету у Бечу...]. Стражилово, 1893, VI, 638. # ~

Kratko obavještenje o programu rada slavenskog seminara na Bečkom univerzitetu. Između ostalog, predviđeno je čitanje odabranih narodnih pjesama.

283. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. *Женидба Сењанин Тадије*. Стражилово, 1892, V, 304. # С.

Kratak prikaz izdanja narodne pjesme *Ženidba Senjanin Tadije*. *Srpska junačka najveća narodna pjesma*, koju je prema kazivanju Crnog Pere iz Travnika zabilježio i objavio Milan Obradović. Ovaj poznati sakupljač narodnog blaga napisao je i predgovor u kome govori o narodnom stvaralaštvu. Zatim je štampan i tekst o narodnom guslaru Crnom Peri (objavljen već u *Stražilovu* 1887) i tekst iz *Obzora* (1887) o Obradovićevoj zbirci narodnih pjesama. Obradović je obećao da će objaviti sve pjesme koje je čuo od Crnog Pere (oko 120.000 stihova) »ako Srbi prime ovu knjigu rado«. Pjesma o ženidbi Senjanina Tadije ima 3.412 stihova, zanimljiva je, »jezik je čist, stihovi su pravilni«.

284. СТЕФАНОВИЋ ВИЛОВСКИ, ТОДОР. *Допис о предавању Лазе Костића у Бечу*. Јавор, НС, 1877, IV, 479—484. # Т. С. В.

Оцјена предавања *О женским карактерима у српској народној поезији*, одржаног у бечком научном клубу, пред страном публиком и на њемачком језику. Виловски се задржава на појединим моментима Костићевог предавања и истиче начин на који је Костић извео паралелу између љубави Омера и Мериме, с једне, и Шекспировог Ромеоа и Јулије, с друге стране.

285. ШТРЕКЕЛЈ, КАРЕЛ. *Иларијон Руварач. Две studentske rasprave*. Ljubljanski zvon, 1885, V, 319.

Књига садржи два Руварчева текста из studentskih дана, из 1856. године. Друга расправа носи наслов *Prilog ispitivanju srpskih junačkih pesama*. Р. пише од какве су користи народне pjesme за историјска истраживања и колико се смijемо на њих ослањати. Руварач је уз расправу написао dodatak у којем наводи књиге и текстове настала poslije 1856. године у којима се обрађују исти проблеми.

286. ШТРЕКЕЛЈ, КАРЕЛ. *Letopis Matice srpske (136. knjiga)*. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 127.

Prikaz 136. књиге *Letopisa*, у којој се налази и занимљива расправа Dragutina Ј. Илића *О узроку opadanja narodne poezije*. У расправи аутор долази до закључка да народна поезија opada otkako се почео рушити чврст народни морал, а узрок свему raspadanju је nestajanje zadruga. Nestajanjem zadruga nastaje individualni razvoj naroda, а управо је individualnost уништила epsku поезију.

287. ШУРМИН, БУРО. *Косовска епонеја. Преглед покушаја за састав народнога епа о боју на Косову. Од Ср. Ј. Стојковића*. Београд 1901. Бранково коло, 1902, VIII, 26—28.

Аутор приказа замјера Стојковићу што међу pjesmama о Косову нема шест pjesama из Матићине збирке (štampane 1896): *Banović Strahinja*, *Bog prepisuje carstvo*, двије pjesme *Boj na Kosovu*, *Car Lazar i Sekula*, *Glas o Kosovu*. Он се слаже са Стојковићем кад овај тврди да је народно pjesništvo било развијено још у XIII и XIV вијеку, али му замјера што није изнио своје мишљење о карактеру тих starih pjesama, једнако као што није потврдио ни своју тезу да су junačke pjesme млађе од женских.

Шурмин сматра да реконструкција косовске епопеје не може успјети већ и зато што је nemoguće да је народ усвоји. »Mada i ima још увијек epskih времена у појединим крајевима, ипак су косовска времена predaleka за народ, а док их он може доznавати само по књижевном slaganju — nikad не може postати potpunom njegovom svojinom. Novija истраживања о нашој epskoј поезији opet gotovo не dopuštaju да би се овако велика pjesma mogla у народу raširitи, како би izašla по Стојковићеву prijedlogu«.

288. TANDARIĆ, JELENA. *Predrag i Nenad*. Školski vjesnik, 1909, XVI, 1079—1091.

Metodska obrada narodne pjesme *Predrag i Nenad*. Aanaliza se sastoji od sljedećih poglavlja: I. Razmatranje, II. Tumačenje, III. Pripovijedańja, IV. Čitanje pjesme, V. Memoriranje, VI. Pojam narodne pjesme.

289. TOMINŠEK, JOSIP. *Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. Na svetlo daje Slovenska Matica. III zv. Uredil L. Pintar. Ljubljana, 1901. Ljubljanski zvon, 1902, XXII, 638—639.*

Ovaj zbornik razlikuje se od prethodna dva po svojoj raznovrsnosti. Najinteresantnija je rasprava K. Strekelja *Prešern in narodna pesem*. Strekelj otkriva i dokazuje u svojoj temeljitoj raspravi Prešernov veliki interes za našu narodnu pjesmu i njegov rad na tom području. Prešern nije samo sakupljao narodnu građu za svoje pjesme, on je bio u neposrednom kontaktu sa svim tadašnjim sakupljačima i izdavačima narodnih pjesama.

Rasprava donosi mnogo zanimljivih podataka.

290. TRUHELKA, JAGODA. *Josip Milaković: Naša pjesma. Knjiga druga . . .* Školski vjesnik, 1905, XII, 960—962.

Prikaz druge knjige — antologije — narodne i umjetničke poezije *Naša pjesma*, koju je priredio Josip Milaković. Pjesme su podijeljene na narodne (junačke i ženske) i umjetne (po istorijskim epohama), a popraćene su predgovorom u kome Milaković naglašava da ga je pri izradi knjige — osim estetskih i didaktičkih motiva — vodila misao »da se ne vrijeđa ničije vjersko i narodnosno osjećanje i da knjiga odiše duhom ljubavi i bratske pažnje«. Autor prikaza smatra da je knjiga u potpunosti uspjela: u izboru su dati najbolji pjesnički proizvodi, a u uvodnom dijelu »pregledni prikaz razvitka pjesničke književnosti hrvatske i srpske«. Težište je na prikazu narodne poezije, njene poetske ljepote i didaktičko-moralne vrijednosti. Autor je također dao »istoriju njena nalaženja«, počevši od prvih tragova narodne poezije u kronici popa Dukljanina, preko literata koji su u svom djelu očuvali bilo originalnu bilo po uzoru na narodne ispjevanu pjesmu (Hektorović, Menčetić, Vitezović, Kačić i dr.) do Vuka i njegovih sljedbenika, koji su se posvetili sistematskom sakupljanju i bilježenju narodnog blaga.

291. TRUHELKA, JAGODA. *Naša pjesma*. Školski vjesnik, 1904, XI, 318—320.

Prikaz prvog dijela antologije Josipa Milakovića *Naša pjesma*, koja je objavljena 1903. Knjiga sadrži 34 narodne pjesme i 284 originalne iz novije i najnovije književnosti, sa kraćim biografskim bilješkama o svakom piscu. Knjiga je namijenjena školskoj omladini, a sastavljač antologije se trudio »da mladeži našoj ponudi rukovet

omladinskih pjesmica, koja će joj obogatiti um i oplemeniti srce«. U tome je — prema pisanju J. Truhelke — u potpunosti uspio. Pošto je najavljena i druga sveska, Truhelka predlaže da se, na kraju te sveske, doda i kratak prijedlog cjelokupne hrvatske i srpske literature, njenih epoha i glavni pravci, kao i istorijski uvjeti iz kojih su se pojedine pojave razvijale.

292. VIDIC, FRAN. *Archiv für slavische Philologie*. Ljubljanski zvon, 1896, XVI, 704—705.

Kratak prikaz trećeg i četvrtog sveska *Archiva* iz 1896. godine. Prikazivač posebno ističe Jagićevu ocjenu Štrekeljovih *Slovenskih narodnih pesmi*.

293. VIDIC, FRAN. *Kopitar in Vuk. V spomin prenosa njiju posmrtnih ostankov v Ljubljano in v Belgrad*. Ljubljanski zvon, 1898, XVIII, 16—25.

Kada se danas spomene jedan od ove dvojice velikana, odmah se misli i na drugoga, toliko su ova dva čovjeka bila povezana.

Najsajjniji plod Kopitarevog uma bio je njegov uticaj na Vuka, i Vuka onakvog kakav nam je danas pred očima ne možemo zamisliti bez Kopitara.

Zna se da je Kopitar od 1809. godine počeo da se interesuje za Srbe, a od susreta sa Vukom sav se posvećuje proučavanju srpske literature.

Sa Kopitarevim plodonosnim uticajem na Vuka počeo je, smatra Vidic, preporod srpske književnosti, jer to što je Vuk postao u srpskoj književnosti — postao je Kopitarevom zaslugom.

Hronološki je dat pregled Vukovih zbirki narodnih pjesama i Vukovih konsultacija i dopisivanja sa Kopitarem. Vidic se u svom napisu često poziva na Jagićev *Zbornik*.

U napisu je dat opširan prikaz Vukove saradnje sa Kopitarem na izdavanju *Rječnika*.

294. VIDIC, FRAN. *Slovenske narodne pesmi. Del I. Uredil dr K. Štrekelj. Ljubljana, 1895*. Ljubljanski zvon, 1896, XVI, 381—382. # Fr. V—c.

Prikazujući Štrekeljovu knjigu, anonimni autor konstatuje da se Slovenci ne mogu ponositi takvim epskim djelima kakve su epske narodne pjesme što ih je Vuk sakupio, ruske biline, ili maloruske dume, ali da među slovenskim pripovjednim pjesmama ima i veoma lijepih.

Štrekeljova zbirka sadrži 126 pjesama, ali ima priličan broj varijanata.

Jedinu ozbiljniju zamjerku prikazivač je uputio Štrekelju na njegov prestrog sud o jeziku ovih pjesama.

295. VINAVER, STANISLAV. *Zadatak pesnika*. Savremenik, 1931, XXIV, 279—281.

Govoreći kakva treba da bude pjesnikova misija i snaga poezije, Vinaver spominje moć i značaj crnogorske i dalmatinske narodne pjesme.

Deseterac »određuje dužnost jasnije no *Dušanov zakonik* i *Napoleonov kodeks*. U svakoj prilici ima da se čuva čast, obraz, muški rz, pesnička čistota, doslednost moralu koji odrediše barda, oni što kroz pesmu propovedaju kult čojstva i junaštva, strah od sramote i poniženja. Deseterac naročito hajdučki, uskočki i crnogorski rešio je sve zagonetke i ni u šta ne sumnja«.

Vinaver navodi i sud Marka Miljanova o moći narodne pjesme: »Koji zasluži da ga narodne pesme osramote taj među njima nema beloga dana, on ni njegov trag, no se mrskata i na onoga koji bi se oženio od njega ili drugo prijateljstvo s njim imao . . . S jednom reči u njih je vaskrsenje ili pomračenje u narodnim pesmama, jer se druga šteta časti ne bi mogla popraviti, da se ne boluje od nje vazda, no se može ružno preteći i lepim oprati. A pesme pošto odu po narodu, one se ne pretekoše, ni oprašše, no ostade zublja pomrčine na njega i njegov fis, to jest trag«.

Arnauti i Turci boje se »pesničke osude kao groma«, kaže Vinaver, i ističe da bi savremeni pjesnici morali svojom pjesmom da budu isto tako moćni i uticajni kao nekada narodna pjesma.

296. ВУЛЕТИЋ-ВУКАСОВИЋ, ВИД. *Још двије на палок о Смаилагићу Меху*. Јавор, НС, 1887, XIV, 139—140; 155—156.

Vuletić odbija navode J. Živanovića o tome kako je *Smailagić Meho* slaba pjesma i navodi neke njene dijelove kojima to mišljenje nastoji da obori.

297. VULETIĆ-VUKASOVIĆ, VID. *Smailagić Meho. Pjesan naših Muhamedovaca zabilježio dr Friedrich S. Krauss. Nalogom Antropološkoga društva u Beču. U Dubrovniku nakladom knjižarnice D. Pretnera*. 1886. Javor, NS, 1886, XIII, 667—668; 696—700; 730—732; 762—764; 793—795; 827—829; 859—861; 891—893; 925—927; 954—956; 1018—1022.

Prikazivač iznosi sadržaj pjesme koju je Kraus zabilježio od Ahmeda Isakova Rotimljanina. Ukratko analizira likove junaka i zaključuje da je ova pjesma prije svega »ogledalo viteškoga duha našega naroda«. On daje svoje tumačenje mnogim narodnim izrazima i riječima za koje drži da nisu dovoljno razjašnjeni Krausovim objašnjenjima.

298. ZUPAN, VINKO. *O narodni epiki bosanskih muslimanov*. Ljubljanski zvon, 1913, XXXIII, 663—668.

Predmet rasprave je iznošenje rezultata Murkovog istraživanja života narodne epike.

U uvodnom dijelu rasprave Zupan govori o izmijenjenom, novom pogledu na narodnu književnost, koji je oslobođen romantičnih predstava. Dalje nastavlja o položaju i životu narodne epike u Bosni i o istraživanjima Matije Murka na tom području. Murko na svojim putovanjima 1912. godine dolazi do rezultata koji djelimično potvrđuju, a djelimično dopunjavaju ono što je o tom predmetu pisao Luka Marjanović, redaktor *Junačkih pjesama muhamedovskih*, koje je izdala Matica hrvatska (1898. i 1899). O rezultatima svoga putovanja objavio je Murko dva kraća teksta. On putuje u Bosnu i 1913. godine, a u Liku 1919. i tako uspijeva obići krajeve koji se u junačkim muslimanskim pjesmama često spominju.

Zupan zatim govori o razlikama između krajiškog i hercegovačkog tipa narodnih pjesama, o zanimanjima i starosti pjevača sa kojima je Murko dolazio u dodir, o načinu pjevanja muslimanskih epskih pjesama (o produživanju i skraćivanju pjesme), o repertoaru pjevača.

Prema Murku, pjevanje narodnih pjesama je jedan od feudalnih ostataka srednjeg vijeka. Novo vrijeme i sticanje pismenosti umanjuju interes za slušanje narodnih pjesama.

299. ЖИВАНОВИЋ, ЈОВАН. *Бранич српскога језика*. Стражилово, 1888, IV, 694—695.

Živanović se osvrće na kritiku Luke Marjanovića o zbirci Koste Hermana. On drži da neke Marjanovićeve primjedbe nisu opravdane, kao na primjer to što Herman nije turske riječi zamijenio srpskim. O takvoj intervenciji u okviru narodnih umotvorina ne bi smjelo biti ni pomena. Herman je, misli Živanović, pogriješio utoliko što je neke pjesme iz zapadnog govora prenio na južni, što je uostalom i priznao i objasnio nekim njemu važećim razlozima. On je nastojao da pjesmama da »kalup književnoga dijalekta srpskoga«, što unosi zabunu u već neujednačeno bilježenje narodnih umotvorina.

300. ŽIVANOVIĆ, JOVAN. *Smailagić Meho. Pjesan naših Muhamedovaca zabilježio dr Friedrich S. Krauss. Nalogom Antropološkoga društva u Beču. U Dubrovniku. Nakladom knjižarnice D. Pertnera*. 1886. Javor, NS, 1886, XIII, 1077—1081.

Živanović smatra da nije tačna tvrdnja F. Krausa kako je pjesma o Mehi Smailagiću »najdragoceniji alem naše narodne knjige«. Takav sud ne zaslužuje ova pjesma ni po svojoj sadržini, ni po pjesničkom poletu, ni po ljepoti stihova, ni po ljepoti jezika. Prikazivač iznosi i mnoga Krausova ogrešenja o jezik.

6. DOGAĐAJI I LIČNOSTI

301. АНОНИМ. *Сибињанин Јанко и сомборски Радич Бурђ*. Јавор, НС, 1878, V, 1615—1617.

Bilješka o članku *Jovan Hunjadi (Sibinjanin Janko) u srpskim narodnim pesmama* Đorđa Radića, direktora Somborske gimnazije koji je objavljen u mađarskom listu *Fővárosi Lapok* (broj 280, 1878). Prikazivač zamjera Radiću, prije svega, zbog tendencioznosti. Radić je, naime, tvrdio da srpske pjesme mađarskog junaka prikazuju kao kukavicu i rđavog čovjeka, a kao dokaz je navodio kako je ovaj prikazan u pjesmama *Smrt vojvode Sekule* i *Sekula se u zmiju pretvorio*.

302. ХАЦИЋ, АНТОНИЈЕ. *Српкиња у народу и са светом*. Јавор, НС, 1883, X, 1—10; 35—38; 65—72; 97—104; 131—140; 163—172; 195—202; 227—236.

Hadžić govori o karakteru i visokom moralnom djelovanju slavnih žena iz srpske prošlosti. Pri tom, ocrtavajući pojedine trenutke iz njihova života, služi se i navodima iz narodnih pjesama. Tako, govoreći o carici Milici, ženi Lazarevoj, navodi stihove iz pjesme *Zidanje Ravanice*. U pjesmi *Smrt majke Jugovića* našao je elemente da ocрта lik majke, a u istoriji i legendi podatke o Mari Branković, turskoj carici, Ljubici Obrenović, knjeginji i Jefimiji, monahinji.

303. ЈАКШИЋ, МИЛУТИН. *Ко је Бемо Брђанин. Прилог испитивању историских трагова у народ. песмама од Јов. Н. Томића. Београд 1901. (Одштампано из »Караџића«). Последње две године живота и рада харамбаше Баја Николића Пивљанина (1684. и 1685) по архивским подацима написао Јов. Н. Томић. Београд 1901. (Прештампано из »Просветног гласника« за 1901).* Бранково коло, 1901, VII, 698—701.

U prvoj raspravi Tomić pobija tumačenje narodne pjesme o Đemi Brđaninu koje je A. Gavrilović iznio u *Glasu Srpske kraljevske akademije* (LVIII) pod naslovom *Istoriska sećanja*. Po Tomiću, Demo Brđanin nije arbanaski velikaš Đino Musaki, nego je porijeklom iz Brda, dijela Crne Gore. Samoj pjesmi izvor je u sukobima Arbanasa sa Srbima i sultanom; u pjesmama o Đinu i Musi Arbanasu sačuvano je predanje o antagonizmu među Brđanima Arbana-sima i Srbima XVI—XVIII vijeka i krvnoj osveti koja je među njima vladala.

U drugoj raspravi Tomić iznosi nove podatke za istoriju srpskog hajdukovanja u Primorju u XVII vijeku.

304. JURČIČ, JOSIP. *Kraljevič Marko u narodnih pjesmah*. Ljubljanski zvon, 1881, I, 59—60. # J—č.

Autor obavještava da je u Zagrebu izašla knjiga narodnih pjesama o Marku Kraljeviću. Knjiga sadrži 62 srpske i hrvatske narodne pjesme, opsežan predgovor Ivana Filipovića i tumač manje poznatih riječi.

Prikazivač ističe da su Slovenci već hiljadu godina pod germanskim uticajem i da bi bilo korisnije da bolje upoznaju slavensku

kulturu, naročito srpske i hrvatske narodne pjesme. One su veoma malo poznate u Sloveniji u originalu. Slovenci ih znaju iz prevoda, posebno Talvjinih. Srpske narodne pjesme malo su čitane i zato što su štampane ćirilicom, a Slovenci u školama uče samo latinicu i goticu.

Autor naglašava da su pjesme o Marku Kraljeviću, pored onih o Kosovu, najljepše narodne pjesme. U pomenutoj zbirci one su razvrstane tako da se dobije slika cjelokupnog Markova života i Markove ličnosti. Marko Kraljević je simpatičan junak, ogromne tjelesne snage, hrabar i nježan istovremeno.

305. КОСТИЋ, ЛАЗА. *Женске главе српских народних песама*. Јавор, НС, 1876, III, 245—254; 277—286; 343—348; [Недовршено].

Kostićevo predavanje nije u cijelosti doneseno, neki njegovi dijelovi su prepričani. U pregledu ženskih karaktera naših narodnih pjesama Kostić polazi od djevojke i govori najprije o posestrimstvu: »Vera, da je to stanje u ženskom životu najsretnije, toliko je velika u narodu, da se radi što dužeg održanja devovanja stvorila čitava moralno-pravna ustanova... posestrimstvo«. Za karakteristične primjere djevojačke nevinosti Kostić uzima Grozdu (*Nahod Momir*), nevjestu Vlašića Radula, Zlatiju (*Zlatija starca Čeivana*), Maru Đurkovićevu (*Sestra Đurković serdara*), Maru Varadinku...

306. PRELOG, MILAN. *Sr. J. Stojković: Kraljević Marko. Literarno istraživanje uzroka njegove slave i popularnosti u srpskom narodu*. Beograd, 1907. Savremenik, 1908, III, 248—249. # M. P—og.

Budući da je istorijski Marko Kraljević vazal i udvorica turskih sultana, Stojkovića interesuju uzroci njegove slave i popularnosti u narodu. Autor navodi sudove prethodnih ispitivača Markove osobene ličnosti. Jagić i Maretić nalaze uzroke popularnosti u Markovoj velikoj fizičkoj snazi. Halanski smatra da je Marko nesrećni vladalac, koji strada bez krivice, i da je glavni uzrok njegove popularnosti saosjećanje prema Markovoj sudbini. Đorđević misli da je Marko omiljen junak zato što je volio svoj narod i uvijek ga branio. Stojkovićeva istraživanja dovela su do sličnih zaključaka. Marko je snažan, plemenit i čovječan. On savjesno služi caru, hrišćanskoj crkvi i narodnim običajima, poštuje roditelje i prijatelje, štiti slabe, pomaže siromašne. Po samom junaštvu Marko ne bi mogao postati narodni ljubimac. Na kraju studije Stojković govori i o Markovim manama koje se spominju u pjesmama. One su sporednog karaktera i ne umanjuju veličinu Markove ličnosti.

307. САВИЋ, МИЛАН. *Хумор Краљевића Марка*. Стражилово, 1885, I, 1385—1396.

U Marku Kraljeviću — kaže autor na početku svoje rasprave — narod je »hteo nekako da karakteriše i sebe samog«. Pored svih vrlina i mana, pridodao mu je i šaljivu crtu svoje naravi. Ali, ta crta se u spoju sa Markom pretvorila u humor surov, nezgrapan, grozan. »Kad se Marko šali, onda — nema šale; jer svaka dosetka njegova stoji obično života neprijatelja njegovog... Marko prosto nije šaljivčina i njegov je humor uglavnom izraz njegovog lukavstva«. S. iznosi kako je Marko prevario vilu, zatim sestru Leke Kapetana, kćer kralja arapskoga, ženu Filipa Madžarina.

U drugom odjeljku Savić govori o Marku kao čovjeku galantnom, ljubavniku — zbunjenom i nesmjelom, dakle zaljubljenom, kao i o Marku zaštitniku mladih nevjesti, stalnom djeveru u mnogim pjesmama, zatim o njegovom poznatom činu — ukidanju svadbarine, trenutku kad je naš junak »na vrhuncu svoje plemenitosti«.

308. САВИЋ, МИЛАН. *Идеалност у Милошу Обилићу*. Стражилово, 1885, I, 1415—1422.

U analizi ovog lika autor je došao do zaključka da je Miloš Obilić predstavnik idealne narodne težnje ka čistom junaštvu i plemenitom osjećanju (dok je Marko Kraljević predstavnik »čiste snage i prostog lukavstva«). Narod je to obilježio ne samo kad je pjevao o Miloševim riječima i djelima, već i kad je slikao njegov fizički izgled — njegovu ljepotu i naočitost, njegovu gospodstvenost uprkos neplemenitom porijeklu. »Sva uzvišena svojstva koja mogu čoveka da krasi, spojena su u Milošu. Miloš nikad nije lukav, on na mejdan izlazi otvoreno, kao pravi kavalir, te tako nikad ne upotrebljava neprijateljevu nepriliku u svoju korist. Miloš i uvređen čuva čisti sjaj svoga junaštva...« Savić smatra da se Miloševa uzvišenost najbolje ogleda u pjesmi *Car Lazar i vojvoda Miloš*. Autor govori i o Miloševu porijeklu, onako kako ga je opjevala narodna pjesma, a zatim i o okolini i društvu Miloševom, o vilama i Marku Kraljeviću.

7. MIT I RELIGIJA

309. KUDLICH, DRAGUTIN. *Nešto o našoj mitologiji*. Školski vjesnik, 1895, II, 241—246; 321—326.

Govoreći o prvim seobama plemena iz Azije u Evropu, od kojih su neka naselila oblasti oko Karpata, a zatim, u 7. stoljeću, počela naseljavati naše krajeve, autor nalazi u njihovom duhovnom nasljeđu srodnih, zajedničkih elemenata. Ova plemena, od kojih su se kasnije formirali zasebni narodi, ponijela su sa sobom »svoju religiju, svoje bogove«, stvorene od prirodnih fenomena koje nisu umjeli objasniti. Tragova tog starog duhovnog nasljeđa, te zajedničke stare mitologije nalazimo »u narodnom pripovijedanju i ponešto u narodnoj pjesmi, u koliko je možemo pročistiti od kasnijih

naročito kršćanskih utjecaja, i u nekim običajima, kojim klicu ne-
sumnjivo treba tražiti u pagansko doba našeg naroda«. Plemena koja
su naselila naše krajeve pretrpjela su mnoge utjecaje: ilirskih ple-
mena koja su bila starosjedoci, a naročito utjecaj kršćanstva kada
»poče stara naša religija djelomice nestajati, djelomice se mijenjati
u toliko, što se starim paganskim obredima stao podmetati drugi
pravac i druga svrha«. Ipak, ostaci stare paganske vjere zadržali su
se u pojedinim oblicima: u imenima kršćanskih svetaca, u nekim na-
rodnim običajima, u pominjanju mitoloških bića u narodnoj pjesmi
(vila, div, usud). Autor se naročito zadržava na lingvističkoj analizi
pojedinih imena i naziva, nalazeći isti korijen u riječima istog ili
sličnog značenja kod različitih naroda. U tom poslu on se oslanja na
ranije radove (Nodilo, Jireček, Krek, Buslajev) koji su, baveći se
ovim problemom, otkrili niz sličnosti između antičkih bogova Grka
i Indijaca sa slavenskim paganskim božanstvima, ili pak sa narod-
nim imenima (Vid, Živa i sl.). I mnogi narodni običaji paganskog su
porijekla: dodole, kolede, krijesnice.

U drugom dijelu rada autor se zadržava na stihovima iz na-
rodne poezije u kojima su sačuvani tragovi paganskog vjerovanja i
običaja (pjesma *Kako je bog ženio sunce*, iz koje je citirano 5 sti-
hova; motiv ženidbe između brata i sestre, ilustriran sa 4 stiha iz
narodne pjesme o Vidu i Vidosavi; pjesme u kojima se pominju
vile itd.). Istovremeno, on nalazi iste motive i vjerovanja u poeziji
Arijaca, u grčkoj mitologiji, tvrdeći da je neophodno proučiti upravo
mitologiju drugih naroda da bismo objasnili mnoge običaje i vjero-
vanja našeg naroda.

310. MARJANOVIĆ, MILAN. *Vidovdanski misterij*. Savremenik,
1919, XIV, 257—262.

Svaki razvijeni narod ima svoj tip i svoj simbol. Marko Kra-
ljević je tip jugoslovenske rase, a Kosovo simbol našega života. Mar-
kov tip i simbol Kosova tvorevine su legende, a ne utvrđene isto-
riografije. Oni postoje trajno, kroz vijekove, kao sinteza našeg ka-
raktera i naše istorije. Oni jedino nisu ograničeni na određenu epo-
hu, niti su lokalnog značenja. Markov tip nije vezan vremenski, on
je pretkosovski, kosovski i pokosovski, kao što nije ni »Kosovo« od-
ređeno geografski, nego se ponavlja često i na raznim mjestima.

Cijela kosovska epopeja, kako su je sačuvali narodne pjesme,
apsolutno je simbolična: i u cjelini i u detaljima. Vuk i Miloš su zli
i dobri instinkti u čovjeku. Car Lazar je oličenje čovjeka koji žrt-
vuje život etici, grubu materijalnu silu duhu.

Kosovski je simbol najtješnje vezan za Vidovdan. Čudno je da
narodna pjesma odabire baš Vidovdan, iako se pretpostavlja da to
nije istorijski tačno. Bog Vid je bio staroslovenski vrhovni bog (Svan-
tevid, Svevid, Svetovid), bog sunca i svetac očinjeg vida. Najveći dio
naših najstarijih narodnih pjesama prikazuje sakrivene ostatke mi-
toloških paganskih simbola. One su fragmenti starog sunčanog mita,
kojem je centar bio Vid. Prelaz u hrišćanstvo bio je postepen. Etika
stare i etika nove religije nisu se mnogo odvajale.

U posljednjem dijelu teksta Marjanović se pozabavio pitanjem autora naše narodne poezije, njenih legendi, filozofije i etike. Opređeljuje se za pretpostavku da su to kaluđeri koji su se poslije turske najeze povukli u manastire i planine i odatle puštali u svijet narodne pjesme. Pošto narodne pjesme i legende, njihova filozofija i etika imaju svoj sistem, Marjanović pretpostavlja da je bilo organizacije i sistema i u njihovom sastavljanju i puštanju u narod.

8. LOKALITETI

311. АНОНИМ. *Леђан*. Бранково коло, 1898, IV, 895. # Ст.

Bilješka o članku A. Vasiljevića o gradu Leđanu, koji se počinje u narodnim pjesmama. Vasiljević smatra, što nije novost jer je isto tvrdio i bolje obrazložio Ljuba Nenadović, da je Leđan Đenova.

312. АНОНИМ. *Über Legjan-grad (Ledjan Stadt) der serbischen Volkspoesie*. Од проф. Стојана Новаковића. Јавор, НС, 1878, V, 430—431.

Bilješka o članku St. Novakovića, štampanom u *Archiv für slavische Philologie* (knj. III, sv. 1, str. 124—130). Prikazivač smatra da je ovim i završena rasprava oko grada Leđana i kralja leđanskog, jer se ovoga puta o toj temi reklo sve »što se o tome — istorijskim i filološkim razbirljanjem dokučiti moglo«.

313. ДЕЛИЋ, СТЕВАН. *Гатачко поље*. Школски вјесник, 1904, XI, 289—291, 331—334, 402—404, 548—554, 656—665, 793—802.

Uz geografsko-istorijske podatke o Gatačkom polju autor iznosi i narodna predanja u stihu i prozi vezana za taj kraj. Govoreći o stećcima, Delić pominje i tzv. »svatovska groblja« kojih ima više, a poznato je *korićko*, koje je opjevano u pjesmi o Rišljaninu Hadžiji i Limunu trgovcu (str. 657—659). U tekstu je dat sadržaj pjesme, bogato ilustrovan stihovima.

Narodna pjesma je sačuvala i podatke o nekadašnjim pomorima, koji su uništavali stanovništvo gatačkog kraja. Takva jedna pjesma, u kojoj se pjeva o Smailagi i njegovom prvom pohodu u Drobunjake (1814. god.), sadrži podatke o kugi koja je harala u Gacku i Nikšiću (*Id' otolen, utvorice vilo!*, 17 st.).

Kada govori o Ljubovićima i njihovim posjedima u tom kraju, autor opširno prepričava sadržaj narodne pjesme u kojoj se govori kako je Ahmed-beg Ljubović dobio »Ljubovića ždrijelo« za uslugu što je sultanu uhvatio vilu.

U narodnom predanju gatačkog kraja veoma živo je prisutan Bajo Pivljanin: pjeva se o njegovom četovanju, napadima na sela, plijenu, paljevini, a kao čudo se ističe da se nikad ništa nije popra-

vilo što je Bajo porušio. Takvih ruševina narod gatačkog kraja nabraja dosta. Delić navodi Hermanovu pjesmu o Baju Pivljaninu (br. 72) i citira pojedine dijelove, a zatim pominje i neke druge narodne pjesme i predanja u kojima se govori o Bajinim djelima (bez naslova i stihova). Osim pjesama o Bajinom četovanju, ima u narodnoj pjesmi veoma mnogo tragova i drugim »četovanjima« čiji je cilj bio pljačka ili osveta. Delić navodi jednu takvu pjesmu, koju je zabilježio prema kazivanju Dede Mašnjica iz Gračanice. Pjesma ima 341 stih, a počinje: *Rano rani lijepa djevojka // Od široka polja Gatačkoga.*

314. ХАЛАНСКИ, МИХАИЛ ГЕОРГИЈЕВИЧ. *Град Леџан — Ледењец у словенској поезији.* Јавор, НС, 1892, XIX, 237—238; 252—253.

U ruskom narodnom eposu, u bilinama, spominje se grad Ledenec samo u jednoj varijanti biline o Soloveju Budimiroviču. Giljferding je smatrao da se pod tim imenom krije ostrvo Kadoljsko ili Kadojlov. Mnogo češće nalazimo grad Leđan, Leden ili Legen u pjesmama Južnih Slovena, gdje se raspravlja o istom motivu kao u bilini o Soloveju Budimiroviču, to jest o motivu ženidbe i svatova. H. drži da se grad Leđan ne može protumačiti ni na osnovu istorije Južnih Slovena, ni na osnovu pjesama slovenskih naroda; značenje toga imena postaje jasno i pojmljivo tek kad ga dovedemo u vezu sa germanskim pjesmama srednjeg vijeka. On poredi pjesmu o Dušanovoj ženidbi sa epizodom o Nibelunzima, onom koja pjeva o ženidbi burgundskog kralja Guntera sa islandskom princezom Brunhildom: ona postavlja mladoženji zadatke slične onima koje dobija car Dušan od Latinke. I za Guntera, kao i za Dušana, te zadatke izvršava jedan vitez iz vladareve pratnje. U obje pjesme ide se po djevojku daleko: car Dušan ide u Leđan, Gunter u Islandiju, Island. H. misli da je sasvim izvjesno da srpski Leđan nije ništa drugo već prevod njemačkog Eisland — ledena zemlja, a da je ruski Ledenec primljen, unekoliko izmijenjen, iz pjesmama Južnih Slovena.

315. HANGI, ANTUN. *Banjaluka. Grad i okolica.* Školski vjesnik, 1903, X, 50—76.

U opširnom tekstu o Banjoj Luci, njenom položaju i prirodnim ljepotama, o kulturno-istorijskim znamenitostima, autor je zabilježio i jednu sačuvanu narodnu pjesmu koja govori o gradnji čuvene banjolučke džamije Ferhadije. Pjesma počinje stihom *Zakukala sinja kukavica* i ima 52 stiha. Osim pjesme, u tekstu je zabilježeno i nekoliko narodnih predanja (predanje vezano za nazive pojedinih mjesta u neposrednoj blizini Banje Luke — Rebrovac, Petrićevac, Pavlovac itd.). Zanimljiv je i podatak autorov da »narod u Banjaluci i okolici ima uopće mnogo dara za pojeziju«. Hangi je, kako sam navodi, za nepune dvije godine sakupio preko dvije stotine narodnih »haremskih« pjesama sa preko 8.600 stihova.

316. НЕНАДОВИЋ, ЉУБОМИР П. *Леђан*. Јавор, НС, 1892, XIX, 286—287.

Pisano povodom članka М. Halanskog i njegovog tumačenja porijekla imena grada Leđana. Nenadović smatra da se nikako ne može govoriti o prenosu njemačkih pjesničkih motiva u srpsku poeziju: »Na srpske narodne pesme nije imala uticaja ni jedna tuđa poezija...«. On tvrdi da je Leđan iz narodnih pjesama italijanski grad Đenova i etimološki objašnjava kako je došlo do riječi Leđan, Lađan.

317. РУВАРАЦ, ИЛАРИОН. *Још једанпут о Леђену Граду*. Стражилово, 1892, V, 263—265.

Povodom članka М. Halanskog *Торогъ Леђанъ-Леденецъ въ славянској поезији* који је објављен у часопису *Славянское* а доказује да назив Leđen значи Leden (Eisland), Ruvarac iznosi i neka druga, starija mišljenja koja upućuju na mađarsko porijeklo naziva ovog grada iz narodne poezije. Naime, i Halanski je pripomenuo da je Stojan Novaković (*Arch. f. sl. Philologie*, III, 129) riječ Leđen tumačio prema mađarskoj riječi »lengyel«, što označava Poljak, ali nije naveo mišljenje Šafarikovo, dvadeset pet godina starije (pismo Šafarikovo Pogodinu od 25. sept. 1854), koje je gotovo identično sa Novakovićevim. Ruvarca zanima: otkud je Šafarik došao još 1854. na ideju da Leđen objašnjava mađarskim izvorima. Odgovor daje jedan prevod na latinski *Srpskog letopisa Đurđa Brankovića* (objavljen 1854. u Zagrebu u knjizi *Arkiv za povjestnicu jugoslovensku, knjiga III-ća*), u kome postoji podatak presudan za objašnjenje koje je dao Šafarik. Od Šafarika ga je prihvatio S. Novaković, a od Novakovića V. Jagić, V. Nering i Ivan Radetić. Halanski, dakle, nije pomenuo nijednog od ovih naučnika osim S. Novakovića, kao što nije pobio ni mišljenje varšavskog profesora J. Pervolfa, koji smatra da su Mađari svoje »lengyel« morali pozajmiti od dunavskih Slovena, te, prema tome, Leđani ne moraju biti mađarskog porijekla nego mogu biti od starina srpska riječ (naše *ledina*). Halanski također ne zna za rad Natka Nodila (*Rad JA*, knj. LXXIX, 1886)), u kome se govori o Leđenu gradu i leđenskom kralju.

Ruvarac navodi još neke izvore u kojima se pominje naziv *Laginer* u značenju Poljaci i *Lengyel* u značenju naziva za selo Lendel. On smatra da Leđen ide u red onih gradova za koje narodna pjesma kaže: *Grad gradila bela vila // Ni na nebu ni na zemlji // Već na grani od oblaka*. Leđen se pominje u više narodnih pjesama i priča (*Zenidba Dušanova, Dušan hoće sestru da uzme*). »Skoro sve starije junačke pesme naše ne sadrže drugo do opće indoevropske priče, koje putuju od mesta do mesta, prelaze s lica na lice«. Stoga — piše Ruvarac — samo mlad čovjek, kao što je Halanski, može tvrditi da zna šta znači ovaj naziv i kako je došao u našu narodnu pjesmu.

318. СТЕФАНОВИЋ ВИЛОВСКИ, ТОДОР. *Из српских крајева. Ситне белешке. Вук Бранковић*. Бранково коло, 1896, II, 1014—1015.

Autor bilježi priču jednog Muslimana o tome kako su stanovnici njegovog sela potomci Vuka Brankovića, koji se, poslije Kosova, naselio u Bosni. I selo i njegovi stanovnici nose ime Brankovići.

9. JEZIK, STIL I METRIKA

319. ANONIM. *Dr M. Šrepel. Akcenat i metar junačkih narodnih pjesama*. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 59.

Bilješka o novoj Šrepelovoj raspravi, u kojoj autor dijeli pjesme na one koje se pjevaju i one koje se samo govore.

320. ANONIM. *Rad Jugoslovenske akademije*. 93. knjiga. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 125.

Prikaz nove knjige *Rada* u kojoj se nalazi i tekst Luke Zime *I opet o metrici narodnijeh pjesama*.

321. АНОНИМ. [У извештају велике гимназије загребачке...]. Стражилово, 1886, II, 1107.

U izvještaju zagrebačke gimnazije za godinu 1885. objavljen je rad Milivoja Šrepela o akcentu i metru junačkih narodnih pjesama. Šrepel je jezik narodnih pjesama zvao hrvatskim; autor bilješke protestuje zbog toga.

322. БАЈИЋ, СВЕТОЗАР МЛ. [Светозар Мл. Бајић, учитељ у Црепају, послао нам је ове две белешке...]. Стражилово, 1888, IV, 319.

Povodom članka *Kamen mudrosti*, koji je St. Milovanov objavio u *Stražilovu* (br. 50, 1887), Bajić ispravlja tumačenje riječi rat. Milovanov je upotrijebio ovu riječ u značenju der Krieg, bellum; ona, međutim, u stihovima narodne pjesme znači nakit na konju. Bajić se poziva i na Vukovo tumačenje ove riječi, koje je identično sa njegovim.

323. DRECHSLER, BRANKO. T. Maretić: *Metrika narodnih naših pjesama*. Zagreb, 1907. (Preštampano iz 168. i 170. knjige »Rada« JAZU). Savremenik, 1908, III, 507—509. # B. D.

O metrici naših narodnih pjesama pisali su Luka Zima (1879. u dvije knjige *Rada*), V. Volner (1886. u IX knjizi Jagićeva *Archiva*), M. Šrepel (1886) i Toma Maretić (1901. u *Nastavnom vjesniku* br. X i 1903. u *Zborniku za narodni život i običaje* br. VIII). Ova nova Maretićeva studija je dosad najpotpunija i najiscrpnija. Maretić ističe da se metrika naše narodne pjesme ne može izvoditi iz melodičkih zakona, a isto tako ne mogu se primjenjivati zakoni staroklasičke metrike. On je sve vrste stihova naše narodne pjesme rastavio

na članke. Tako deseterac ima dva članka, a jedanaesterac tri. Maretić zatim proučava mješovite stihove, pripjeve i rijetke pojave strofe u narodnoj pjesmi. On je prvi otkrio da su na kraju epskog deseterca mnogo češće dvosložne riječi kojima je prvi slog dugačak, nego one kojima je taj slog kratak. Pjevač radije završava stih tro-složnom ili četverosložnom riječi, nego dvosložnom sa prvim kratkim slogom. U sljedećoj glavi autor obrađuje problem odmora, i konstatuje da narodna pjesma ne voli opkoračenja. Pjevač izuzetno pazi na slogove i služi se svim sredstvima za skraćivanje i produžavanje stihova da bi postigao određen broj slogova. U IV glavi Maretić govori o redu riječi u stihovima, posebno o anafori i hijazmu. U V glavi obrađuje rimu i asonancu, a u *Dodatku* analizira neke osobnosti starih bugarštica.

324. ILEŠIĆ, FRAN. *Rad Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti (Knjiga 168. Zagreb, 1907). Ljubljanski zvon, 1907, XXVII, 758.*

Prikazujući novu knjigu Rada, Ilešić posebno ističe početak Maretićeve studije *Metrika narodnih naših pjesama*.

325. OBLAK, VATROSLAV. *Akcentat i metar junačkih narodnih pjesama. Napisao M. Šrepelj. Zagreb, 1886. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 178—180.*

Prikaz Šrepelove rasprave o akcentu i metru srpskih narodnih pjesama koje se nalaze u II, III i IV knjizi Vukove zbirke.

Rasprava se sastoji iz dva dijela. U prvom dijelu (9-50) govori se o akcentu, a u drugom (50—78) o metru narodnih pjesama. U uvodu se autor dotakao pitanja da li se naša narodna metrika zasniva na ritmu, ili na akcentu i kvantitetu. Pisac je saglasan s Jagićem, Zimom i Budmanijem koji su ranije o tome opširnije pisali, da je narodnom stihu bio prvotno ritam podloga. No kako se pjesma sve više recituje, tako se i akcentu pridaje veća pažnja.

Osnovni rezultat temeljitog proučavanja melodije i ritma narodnih pjesama je taj da melodija u desetercu ima tri muzičke teze, tj. tri udara — to je i Volner neovisno od Šrepela primijetio — i da pjevač zadovoljava taj zahtjev tako što u svakom desetercu najmanje po tri puta upotrijebi govorni akcent.

326. ЖИВАНОВИЋ, ЈОВАН. *Фигуре у нашем народном пјесништву, с њиховом теоријом, написао Лука Зима, професор у кр. гимназији вараждинској. На свијет издала Југославенска академија знаности и умјетности. У Загребу 1880. Јавор, НС, 1882, IX, 61—63.*

Prikazujući Ziminu knjigu, Živanović zamjera autoru što je primjere figura uzimao samo iz narodnog pjesništva i djela Ivana Mažuranića, a zanemario Branka Radičevića i Njegoša.

327. ŽULJIĆ, MIJO. *Današnji vareški dijalekat*. Školski vjesnik, 1908, X, 36—41; 148—151; 255—258; 347—351; 425—428; 495—499; 572—575; 669—672; 772—777; 894—908.

U opširnoj filološkoj raspravi o vareškom dijalektu, čiji je cilj da pokaže razliku »kojom se vareški dijalekt udaljuje od književnog hrvatskog jezika«, autor donosi — kao ilustraciju pomenutog govora — jednu narodnu priču i jednu narodnu pjesmu iz Vareša. Priča je pod naslovom *Dobro se djelo vraća za cijelo*, a pjesma *Ostala vjerna dragome* ima 65 stihova.

10. POMENI, PREVODI I IZUČAVANJA U STRANIM KNJIŽEVNOSTIMA

328. АНОНИМ. *Canti popolari epici Serbi. Versione matrica di Pietro Cassandrich. Zara. S. Artale, Tipografo-editore. MDCCC—LXXXIV*. Јавор, HC, 1884, XI, 90—92; 122—126.

Prikaz zbirke prevoda Petra Kasandrića na italijanski jezik. U zbirci je štampano jedanaest naših narodnih pjesama: *Zidanje Skadra, Kneževa večera, Car Lazar i carica Milica, Kraljević Marko i Musa Kesedžija, Marko ukida svadbarinu, Smrt Kraljevića Marka, Zenidba Maksima Crnojevića, Zenidba Milić barjaktara, Jovo i Marija, Hasanaginica i Sveci blago dijele*.

Prikazivač smatra da je Kasandrićev prevod najbolji od svih dotadašnjih: sačinjen je u metru naših pjesama, u desetercu, koji je nepoznat italijanskoj književnosti.

329. АНОНИМ. [*Дантеов L' inferno ...*]. Стражилово, 1886, II, 611—612.

Karlo Sas, prevodilac Danteov na mađarski, javio se 1882. godine kao autor djela *Veliki epi svetske književnosti*, koje je izdala Mađarska znanstvena akademija. Za nas je to djelo zanimljivo — jedno njegovo poglavlje nosi naslov *O srpskoj epici*. Kao izvore kojima se pri izradi ovog odjeljka služio, Sas navodi Vukovu zbirku, Talvjine njemačke prevode, Veselijev uvod u zbirku srpskih svatovskih pjesama u njemačkom prevodu, Sekačevu zbirku *Szerb népda-lok és hősgerék*.

330. АНОНИМ: [*Добили смо ове ретке с молбом да их штампамо ...*]. Стражилово, 1887, III, 800.

Još jedna dopuna članku Luke Popovića *Srpske narodne pesme u jevropskoj književnosti* koju je uredništvu Stražilova poslao anonimni autor pod šifrom M. I—v. Dopuna se odnosi na prevodioce u italijanskoj književnosti: De Rubertisa, Đakoma Čudinu, G. Zarbarinija.

331. АНОНИМ. [Др Лаза Томановић замолио нас је...]. Стражилово, 1887, III, 784.

Bilješka predstavlja dopunu članku *Srpske narodne pesme u jevropskoj književnosti* Luke Popovića: na italijanski jezik prevodili su naše narodne pjesme i Jakov Čudina i Nikolić u zadarskom listu *Il Nazionale*.

332. АНОНИМ. *Ein Beitrag zur Literatur des Lenorenstoffes*. Ljubljanski zvon, 1886, VI, 767.

Bilješka o tekstu B. Kreka, objavljenom u *Südsteierische Post*, povodom objavljivanja narodnih pjesama u prvom broju *Ljubljanskog zvona* iz godine 1882.

333. АНОНИМ. *Гете превео српску песму*. Јавор, HC, 1883, X, 479.

Povodom vijesti u *Ljubljanskom zvonu* (1883, III, 281) da će Miklošič štampati raspravu *Über Göthes Klaggesang von der edlen Frauen des Asanaga* — govori se o istorijatu Geteova prevoda *Hasanaginice*. Pominju se i slovenački prevodi ove pjesme: prvi je preveo i štampao u *Kranjskoj čbelici* Jakob Zupan, a drugi prevod, Cegnarov, izašao je u njegovoj zbirci *Pesmi*.

334. АНОНИМ. *Ivan Koriak. La bataille de Kossovo, L' épopée serbe*, Бранково коло, 1907, XIII, 942—943. # — ић.

U francuskom časopisu *La Revue Slave* (tom III, br. 3, 1907) štampana je kosovska epopeja. Ivan Korjak je napisao »mali istorijski uvod« i preveo pjesme u nevezanim stihovima. Prikazivač smatra da je nedostatak ovoga prevoda što nije rađen prema jedanaestom izdanju, iz 1906, koje je Stojan Novaković dopunio u odnosu na izdanje iz 1876. sa dvije pjesme.

335. АНОНИМ. [Као што читамо у задарском »Српском листу« ...]. Стражилово, 1887, III, 671.

Srpski list je javio da je Marko Car napisao »na talijanskom jeziku opširnu raspravu o Vuku i narodnim pesmama, a nameran je izdati, kad se bude slavila slava Vukove stogodišnjice i prenele se njegove mošti u Beograd«. Naslov rasprave je *Vuk Stefanović Karadžić e la poesia popolare serba*. U svoj rad će Marko Car uvrstiti i nekoliko naših narodnih pjesama.

336. АНОНИМ. *Le cycle épique de Marko Kralievitch. Par Louis Leger. Paris 1906*. Бранково коло, 1907, XIII, 441. # С. Т.

Raspravu kojom francuskoj publici prikazuje junaka srpskih narodnih pjesama Leže je podijelio u šest odjeljaka: prvi izlaže šta istorija i arheologija znaju o Marku, drugi govori o Markovoj legendi i njenoj raširenosti, u trećem se prikazuju junačke pjesme o

Marku, u četvrtom se iznose Markov karakter i njegova djela, peti se bavi Markovim odnosom prema ženama, a u šestom se govori o Markovoj smrti.

337. АНОНИМ. *На Видов-дан 1389—1889. Пјесни сербске о косовској боји*. Јавор, НС, 1889, XVI, 416.

У Кракову је под овим насловом изашла збирка превода четрнаест наших народних пјесамa на полjsки језик. Међу пјесмама су и слjedeће: *Zidanje Ravanice*, *Car Lazar i carica Milica*, *Propast carstva srpskoga*, *Carica Milica i Vladeta vojvoda*, *Musić Stevan*, *Kosovka devojka*, *Jurišić Janko*.

338. АНОНИМ. *Немац Герхард, преваћач српских народних пјесама*. Јавор, НС, 1882, IX, 30—31.

О Gerhardovom susretu са Simom Milutinovićem. Сматра се да је Gerhard од Milutinovića учио српски језик, а затим је из Vukove збирке преводио оне народне пјесне које није превела Talvj. Под насловом *Wila. Serbische Volkslieder und Heldenmärchen* издао је 1828. године двије свеске српских народних пјесамa и посветио их Geteu. Gete је на то одговорио врло похвалним писмом које је, приликом другог издања *Vile*, 1877, штампано у предговору.

339. АНОНИМ. [*Немачки »Магазин за домаћу и страну књижевност« доноси ...*]. Стражилово, 1887, III, 46—47.

Билешка садржи неколико извода из чланка *Srpski prijatelj Leopolda Rankea*, који је за њемачки часопис написао др Henrik Pen, а односи се на Vuka Karadžića. Чланак садржи и писма Нјемца који су се бавили превођењем и изуčаванњем наших народних пјесамa: Getea, Severina Fatera, Jakova Grima и Talvj.

340. АНОНИМ. *Nuova Rassegna*. Бранково коло, 1906, XII, 602.

У 2—3. свесци италијанске ревије изашла је, у преводу Umberte Grifini, народна пјесма *Banović Strahinja (Il perfetto eroe)*.

341. АНОНИМ. *Nuova Rassegna*. Бранково коло, 1907, XIII, 351.

У свесци за јануар 1907. италијанска ревија доноси, у преводу Umberte Grifini, нашу народну пјесму *Uroš i Mrnjavčevići*.

342. АНОНИМ. *Pesme o Kraljeviču Marku*. Ljubljanski zvon, 1897, XVII, 323.

Билешка о превођењу пјесамa о Марку Кралјевићу на мађарски језик. Књига је објављена под насловом: *Márkó királyfi (Kralyvícs Márkó). Délszláv népballadák a XIV és XVh századból. Fordította Dr Margalits Ede*. У преводу наслов гласи *Kraljević*

Marko. *Južnoslovenske narodne balade iz XIV i XV vijeka*. Preveo dr Edmund Margalić.

343. АНОНИМ. [*Прашка Политик доноси ...*]. Стражилово, 1888, IV, 480.

Bilješka o prikazu Jovana Černija Hermanove prve knjige *Narodnih pjesama Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini*, koji se objavljen u 212. i 213. broju praškog lista *Politik*.

344. АНОНИМ. *Преписка Гетеа с Талфи-ом*. Јавор, НС, 1892, XIX, 13—14; 30; 93—95; 206—207; 239; 254—255; 268—269; 365—366; 381—382; 414—415.

Donosi se u cjelini prepiska od sedamnaest pisama Getea sa Terezom Albertinom Lujzom fon Jakob. Glavni predmet prepiske je naša narodna poezija. Na njemačkom jeziku ova pisma su štampana prvi put 1891. godine u *Goethe Jahrbuch*, koji izdaje Ludvig Gajger u Frankfurtu na Majni. Pisma su komentarisana primjedbama koje razrješavaju pojedina nejasna mjesta u njima.

345. АНОНИМ. [*Прва и друга свеска (уједно) XVI. књ. Јагићева Archiv-a*]. Стражилово, 1894, VII, 191. # =

Prikazujući sadržaj XVI knj. Jagićeva *Arhiva*, autor bilješke pominje i nekoliko tekstova o našoj narodnoj književnosti. To su: nastavak značajnog rada A. Serenzena *Beitrag zur Geschichte der Entwicklung der serb. Heldendichtung* (drugi dio rada, u kome se raspravlja o kratkovrsnim junačkim pjesmama, posebno u zbirkama S. Milutinovića i Vuka Karadžića), zatim rad M. Halanskog *Югославински сказання о Кралевићѣ Маркѣ въ связи съ произведениями русскаго былевого эпоса*, а u odjeljku *Bibliographisches Jagić* je, između ostalog, prikazao knjigu J. Mahala *O junačkom eposu slovenskom I* (knjiga je pisana na češkom, ali se raspravlja i o srpskom epskom pjesništvu).

346. АНОНИМ. »*Rigómezei dalok. Radics György-től. Zombor, 1882*«. *Косовопольске песме. Од Борѣа Радика. Сомбор, 1882*. Јавор, НС, 1883, X, 634—636. #

Prikaz zbirke prevoda naših narodnih pjesama na mađarski jezik. Sem što je donio dvanaest prevedenih pjesama, Radić je, u prvom dijelu knjige, pisao o istoriji srpskog naroda.

347. АНОНИМ. *Servia and the Servians*. Бранково коло, 1908, XIV, 438.

O knjizi Ćede Mijatovića koja je izašla u Londonu. Citiraju se dijelovi vrlo povoljnih prikaza iz engleske štampe.

348. ANONIM. *Slavorum carmina epica selecta*. Ljubljanski zvon, 1892, XII, 323.

Pod ovim naslovom izdao je Vatroslav Jagić nekoliko slaven-skih narodnih pjesama za svoje studente slavistike na bečkom univerzitetu. U zbirci se nalazi po pet ruskih, bugarskih i srpskohrvatskih pjesama, po tri maloruske i češke, četiri poljske i jedna slovenska.

349. АНОНИМ. *Српске народне песме штампане су ово дана у данском преводу у Кодању (Копенхагену)*. Јавор. НС. 1875, II, 1152.

Bilješka o izlasku zbirke prevoda naših narodnih pjesama na danskom jeziku. Prevodilac je Andersen, a prevod je rađen po njemačkom prevodu L. A. Frankla.

350. АНОНИМ. *Српске народне песме у чешком преводу*. Бранково коло, 1909, XV, 446.

Bilješka o izlasku zbirke prevoda srpskih narodnih pjesama od Josifa Holečeka. Prevod je rađen po Vukovu zborniku i ova, prva knjiga, ima dvadeset i pet pjesama.

351. АНОНИМ. *Српске народне песме у страниј књижевности*. Јавор, НС, 1887, XIV, 720. # М. П — Ђ.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke naših narodnih pjesama na mađarskom jeziku u prevodu Josifa Sekača (drugo izdanje). Zbirka sadrži 101 djevojačku i 21 junačku pjesmu. Među njima su i poznate: *Kosovka djevojka*, *Kraljević Marko i crni Arapin*, *Kraljević Marko i Musa Kesedžija*, *Smrt Kraljevića Marka*, *Ljuba bogatoga gavanca*, *Boj na Salašu*, *Početak bune na dahije*. Knjiga je opremljena rječnikom i uvodom sa podacima o srpskom narodnom pjesništvu, srpskim narodnim običajima u svatovima, dodolama i kraljicama.

352. АНОНИМ. *Српске песме на Вајмарском двору*. Бранково коло, 1897, III, 702.

Bilješka o zbirci prevoda Svetozara Manojlovića *Serbisch-croatische Dichtungen*. Na vajmarskom dvoru, »kojega je književni ukus u nemačkom književnom i učenom svetu uvek mnogo vredio«, prevod je odlično primljen. Donesen je izvod iz pisma sekretara velikog vojvode upućenog prevodiocu.

353. АНОНИМ. *Српске бумотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1897, III, 31.

Bilješka o izlasku zbirke prevoda naših narodnih pjesama na mađarskom jeziku: *Márkó Királyfi (Kralyevics Márkó). Délszláv népballadák a XIV és XVik századból. Fordította Dr Margalits Ede*

(Kraljević Marko. *Jugoslovenske narodne balade iz XIV i XV veka*. Preveo dr Edmund Margalić).

354. АНОНИМ. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1899, V, 415.

Bilješka o prevodu dvije naše narodne pjesme na češki i slovački jezik: u mjesečniku *Hlidka* donesena je u originalu i prevodu pjesma o knezu Lazaru; u *Narodnie Noviny* (br. 39) pjesma *Smrt Kraljevića Marka*.

355. АНОНИМ. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1900, VI, 29.

Bilješka o prevodu srpske narodne pjesme *Ženidba Maksima Crnojevića* koji je izašao u praškom časopisu *Květy* (br. 1, 1900). Prevodilac je Josif Holeček.

356. АНОНИМ. *Српски умотвори и преводи*. Бранково коло, 1903, IX, 796.

U listu *Parlamentär* (br. 26) štampana je, u njemačkom prevodu Sv. Savkovića, narodna pjesma *Carica Milica i Vladeta Vojvoda*.

357. АНОНИМ. *Српски умотвори у преводима*. Бранково коло, 1902, VIII, 734.

Bilješka o prevodu na slovački jezik srpske narodne pjesme *Smrt majke Jugovića*. Prevod je Josifa Holubeka, a štampan je u *Slovenské Pohľady* (sv. 6, 1902).

358. АНОНИМ. *Српски умотвори у преводима*. Бранково коло, 1903, IX, 1503.

Bilješka: u novembarskoj svesci mađarske revije *Magyar Szalon* izašla je, u prevodu Stevana Dorića, narodna pjesma *Ženidba kneza Lazara*.

359. АНОНИМ. *Српски умотвори у преводима*. Бранково коло, 1905, XI, 569.

Bilješka: u aprilskoj svesci italijanske revije *Nuova Rassegna bibliografico-letteraria* izašao je prevod narodnih pjesama — jedna je o braći Jakšićima, a druga *Oranje Kraljevića Marka*. Prevodilac je Umberta Grifini.

360. АНОНИМ. *Српски умотвори у преводима*. Бранково коло, 1906, XII, 602.

U 1019. broju *Parlamentära* štampana je, u prevodu Milene Miladinović, naša narodna pjesma *Hasanaginica* (*Die Frau des Hassan-aga*).

361. АНОНИМ. *Српски умотвори у преводима*. Бранково коло, 1906. XII, 1562.

Croatia, мађарска ревија за хрватско-српску социјалну политику, газдинску и лијепу књижевност, има у 5—6. броју народне pjesме *Smrt majke Jugovića* и *Kraljević Marko i soko*, у мађарском преводу Pavla Demetra.

362. АНОНИМ. *Српски умотвори у страним језицима*. Бранково коло, 1902. VIII, 1375.

Билешка о преводу Svetozara Savkovića народне pjesме *Srpkinja devojka* на нјемачки језик. Превод је објављен у листу *Parlamentär* (бр. 43, 1902).

363. АНОНИМ. *Српски умотвори у талијаскоме језику*. Бранково коло, 1907. XIII, 1557.

Nuova Rassegna, у свесци 7—8. за 1907. годину, доноси четрнаест српских народних pjesама о косовском боју. Преводилац и писач предговора је Umberta Grifini.

364. АНОНИМ. [У чешком часопису *Едварда Јелинека* ...]. Стражилово, 1887. III, 704.

Билешка о објављивању расправе *Хајдук Вељко Радована Кошutića* у чешком часопису *Slovansky zbornik*.

365. АНОНИМ. [У 22. и 23. броју *»Bosnische Post«* изашла је у немачком преводу ...]. Стражилово, 1892. V, 192.

Билешка о штампању нјемаčkog превода Vukove pjesме *Урош и Мрњавчевићи*. Pjesма је изашла у 22. и 23. броју листа *Bosnische Post* под насловом *Marko, der Königssohn, nennt des Reiches Erben*, а преводилац је J. Okić.

366. АНОНИМ. [У панчевском мађарско-немачком недељном листу *»Panctova és vidéke«* ...]. Стражилово, 1888. IV, 144.

У 45. броју панчеваčkog листа за годину 1887. изашао је превод наше народне pjesме *Hasanaginica*. Pjesму је на мађарски језик превео Mihajlo Romanec. У истом листу (бр. 8, 1888) Mihajlo Romanec је штампао свој превод дијела članka Luke Popovića *Srpske narodne pesme u jevropskoj književnosti*.

367. АНОНИМ. [У 7. броју *»Јавора«* о. г. приказује Дан. А. Живљевић ...]. Стражилово, 1892. V, 144.

Anonimni pisac bilješke pominje prikaz Danila Živaljevića o jednoj staroj italijanskoj knjižici iz 1841, u kojoj se, povodom lajpciškog izdanja Vukovih pjesama, govori o Srbima i srpskim narodnim pjesmama. Uredništvo *Javora* donijelo je, uz Živaljevićev tekst, i jedno obavještenje iz *Srpskih narodnih novina* Teodora Pavlovića (iz 1844) o jednoj zbirci naših narodnih pjesama u italijanskom prevodu.

Autor bilješke napominje da se u italijanskoj književnosti češće raspravljalo o našim narodnim pjesmama, te da su u više mahova i prevedene. Osim Bjondelija, Tomazea i Pelegrinija (koji se pominju i u *Javoru*), naše narodne pjesme prevodili su i o njima pisali: čuveni historičar i književni povjesničar *Cezare Kantù*, publicista *Karlo Tenka* (u raspravi *Della letteratura slava. Prose e poesie pubblicate da Tullo Massarini*), profesor *Angelo Gubernatis* (*Istoriya opšte književnosti*), zatim Dalmatinci *Jakov Čudina* i *Petar Kasandrić* i, napokon, *Marko Car* u časopisu *Rivista Contemporanea*, koji je 1888. u Firenci uređivao A. Gubernatis. Ova Careva rasprava — *Vuk Stef. Karadžić e la poesia popolare Serba* — objavljena je kasnije, sa još šest opširnih radova, u zasebnoj knjizi pod naslovom *Studi slavi di letteratura ed arte* (Zadar, 1890).

368. АНОНИМ. »*Wilhelm Gerhard's Gesänge der Serben*«. Herausgegeben und mit Anmerkungen versehen von Carl Braun — Wiesbaden. Verlag Johann Ambros Barth. Leipzig. Јавор, HC, 1878, V, 158.

Bilješka o izlasku drugog izdanja Gerhardove zbirke.

369. АНОНИМ. [Заставин дописник из Букурешта И-ћ пише ...]. Стражилово, 1888, IV, 800.

Bilješka o dopisu *Zastavi* kojim se javlja da će u Parizu izaći zbirka prevoda srpskih narodnih pjesama na francuskom jeziku. Prevodilac je Arsa Popović, koji živi u Bukureštu.

370. БОГДАНОВИЋ, ДАВИД. *Лежерова књига: »La mythologie slave«*. Школски вјесник, 1904, XI, 19—22, 71—75, 140—143, 214—216.

Prikaz knjige *La mythologie slave* Luja Ležea, koja je objavljena u Parizu 1901. »Istina, ko pročita ovu slovjensku mitologiju učenoga Francuza — kaže pisac prikaza — koji je o Slovjenima napisao već toliko lijepih knjiga, biće neugodno iznenađen, kad vidi, kako malo vjerodostojnih vijesti ima o vjeri neznabožackih Slovjena, pa i to malo vijesti tiče se samo dvaju slovjenskih naroda, naime Rusa i baltičko-polapskih Slovjena, a o mitologiji ostalih Slovjena ne saznajemo gotovo ništa«. Razlog tome autor prikaza nalazi u Ležeovom načinu rada: Leže se, naime, dok je pisao knjigu, držao uglavnom istorijskih dokumenata, a folklor i tradiciju narodnu potpuno je zanemario (folklor mu služi samo kao dopuna kakvog isto-

rijskog teksta). On je također odbacio komparativni metod kao jednu od mogućnosti u istraživanju slovenske mitologije.

U poglavlju *Les sources de la mythologie slave* Leže govori o izvorima za slovensku mitologiju i kritički ih pretresa. U prikazu su pomenuti glavni izvori kojih se Leže držao: za istoriju neznabožičkih Rusa najznačajniji izvor bila je stara ruska kronika poznata pod imenom *Nestorova kronika*, a za istoriju baltičko-polapskih Slovena niz latinskih pisaca i kroničara (Adam Bremenac, Helmold, Sakso Gramatikus, Titmar, Herbord i Ebo).

Autor prikaza, zatim, opširno komentariše pojavu pojedinih božanstava kod pomenutih naroda, kao i obrede vezane za njihovo svetkovanje.

371. BRATINA, JANKO. *Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur. Von Dr Milan Čurčin. (Doktorsdissertation). Leipzig, 1905. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 383—384.*

Bratina daje u svom prikazu nekoliko značajnih podataka o Čurčinovoj doktorskoj disertaciji.

U uvodnom dijelu svog prikaza Bratina se osvrće na prve direktore Nijemaca sa srpskohrvatskom narodnom poezijom, pominjući 1778. godinu kao godinu kada je prvi put prevedena neka naša narodna pjesma. Riječ je o Herderovom prevodu pjesme *Pisma od Miloša Kobilića i Vuka Brankovića* iz italijanskog, Fortisovog prevoda. Sljedeće, 1779. godine izašao je drugi dio Herderovih prevoda, u kome su se pojavile tri srpskohrvatske narodne pjesme: *Pisma od Radoslava; Pisma od Sekule, Jankova netjaka, divojke Dragomane i paše Mustafbega i Hasanaginica*.

Autor prikaza zatim govori o daljim interesovanjima Nijemaca za našu narodnu poeziju (Grim, Talvj, Gerhard, Gete).

Bratina ističe i potvrđuje Čurčinovu misao da je dugo potcjenjivan Kopitarev značaj i njegova pomoć Vuku, a bez Kopitara ne bi bilo Vuka, niti bi bez Vuka srpskohrvatske narodne pjesme bile onekve kakve imamo danas. Autor zamjera Čurčinu što narodne pjesme o kojima piše naziva »serbisch«, kada su one zapravo isto toliko hrvatske koliko i srpske.

372. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*»Cesky Lid«, чешки лист, што ево другу годину отпоче ...*]. Стражилово, 1892, V, 671. # +

Bilješka o prikazu drugog izdanja Filipovićeve knjige *Kraljević Marko u nar. pjesmama* iz pera S. Čišeuskog. Ocjena je nepovoljna, a štampana je u časopisu *Cesky lid*. Uz to, objavljeno je i nekoliko riječi o Štrausovom prevodu bugarskih narodnih pjesama.

373. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*Позната Мара Чон Марлет ...*]. Стражилово, 1893, VI, 272. # +

Bilješka o objavljivanju rada Mare Čop Marlet pod naslovom *Prelo, eine Volkssitte der Südslaven* u 68. broju lista *Wiener Abendpost*.

374. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*Познати Ф. Краус штампao је опет чланак . . .*]. Стражилово, 1892, V, 656. # +

Bilješka o ponovnom štampanju Krausovog članka *Südslavische Schutzmittel gegen Vampyre* u 13. broju njemačkog lista *Globus*.

375. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*Прошле године донесмо белешку, да је Wista штампала . . .*]. Стражилово, 1893, VI, 48.

Bilješka o završetku štampanja rasprave o hrvatsko-srpskoj folkloristici čiji je autor *Ciševski*. Rasprava je objavljivana u nastavcima u časopisu *Wista*. Pisac bilješke očekuje da se pojavi prikaz o ovoj raspravi u nas.

376. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*»Русскій филологическій Вѣстникъ«, који уређује А. Смирнов . . .*]. Стражилово, 1893, VI, 735—736. # +

Bilješka o članku М. Halanskog *Южно-славянскія сказанія О Кралевицѣ Маркѣ въ связи съ произведеньями русскаго былагого эпоса* koji je objavljen u *Русском филологическом вестнику*. Halanski se i ranije bavio našom narodnom poezijom, ali njegovi radovi nisu prokomentarisani u nas. Pisac bilješke se nada da će bar ovim radom Halanski skrenuti pažnju naših naučnika na sebe. »Vreme je jednom, da se i mi zainteresujemo onim što se o nama piše u tuđini«.

377. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*У 40. броју руског листа Благовестъ дознајемо . . .*]. Стражилово, 1893, VI, 16. # +

Kratka bilješka o štampanju srpske narodne pjesme *Ženidba kralja Vukašina* u ruskom prevodu. Prevodilac je A. Vasiljev, a tekst je objavljen u ruskom časopisu *Благовестъ*, br. 40.

378. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ С. *Iagić V. Slavorum carmina epica selecta*. Стражилово, 1892, V, 112. # Б.

Pod naslovom *Slavorum carmina epica selecta* izdao je 1892. godine Vatroslav Jagić izbor iz slovenskih narodnih pjesama, koji je namijenio svojim učenicima. U zbirku je ušlo po pet epskih pjesama ruskih, bugarskih i srpskohrvatskih, po tri epsko-lirske — maloruske i češke, četiri poljske i jedna slovačka pjesma. Od naših pjesama u zbirci su: *Zenidba kralja Vukašina*, *Uroš i Mrnjavčevići*, *Kosovka djevojka* (iz Vukovih zbirki), *Marko Kraljević i brat mu Andrijaš i Radosav Siverinac* (iz Hektorovića).

379. [ГЕТЕ, JOXAH BOЛФГАНГ]. *Гете о српским песмама*. Бранково коло, 1900, VI, 1240—1243; 1267—1269; 1391—1397.

Gete smatra da narodne pjesme imaju određenu vrijednost tek onda »ako živo zabavljaju duh i um, uobraženje i snagu sećanja, te nam predanjem, punim sadržaja, pružaju osobine iskonskog plemena; ako nam jasno i određeno iznose pred oči mesta za koja je događaj vezan i otuda nastale odnošaje«.

U nastavku članka Gete daje geografski položaj srpske teritorije, te istorijski pregled odnosa Srba sa susjednim narodima. Govori i o hronologiji srpskih narodnih pjesama. Za najstarije od njih smatra da se odlikuju »praznovernim varvarskim verovanjem; ima ljudskih žrtava te još najodvratnijih. Mladu ženu zaziđuju da se može sagraditi grad Skadarski... Njihov najveći junak Marko, koji stoji u odnošaju s carem u Jedrenima, je gruba slika grčkog Iraklija, persijskog Rustana, ali u skitskom preterano varvarskom načinu...«.

Gete dalje raspravlja i o jeziku srpskog naroda i odaje jeziku srpskih narodnih pjesama priznanje da »zadovoljava svima potrebama u izrazima svakidašnjeg rada pa isto tako i pesničkoga prikazivanja«.

Auter saopštava i kako je nastao njegov prevod *Hasanaginice*: »Ja sam je preveo po francuskom prevodu... ritam sam samo slutio a red reči sam nagađao«. On, zatim, govori o pojavi Vuka Karadžića i o njegovom radu u Beču, o djelovanju braće Grim, Fatera, a posebno se zadržava na prevodu naših pjesama Albertine fon Jakob. On smatra da je vrlo srećna okolnost »što su te varvarske pesme prošle kroz srce i ruke darovite nemačke žene«. Zadržava se i na prevodima Gerhardovim, a kratko se osvrće i na *Servian popular poetry* Džona Bauringa (London 1827).

380. GLONAR JOŽA A. *Wendel Hermann: Die Welt der Südslawen im Spiegel Goethes. (Sonderabdruck aus dem Jahrbuch des Freien deutschen Hochstifts Frankfurt a. M. 1926, 251—270.)* Ljubljanski zvon, 1927, XLVII, 375—376. # J. A. G.

Ovih dvadeset strana, koliko sadrži Vendelovo predavanje u frankfurtskom Gesellschaft der Goethefreunde, donosi mnogo više nego što bi čovjek u prvi mah pomislio, primjećuje Glonar na početku svog prikaza. Vendel u svom članku pokazuje koliki je bio Geteov interes za slavenski jug. O jugoslovenskom svijetu Gete je bio dobro informisan od Jakoba Grima i Jerneja Kopitara. Posebno ga je zanimala srpska narodna poezija. U mladosti je preveo *Hasanaginicu*, i bio je očaran njenom ljepotom, a u stare dane opet se vratio srpskoj narodnoj poeziji i pisao je o njoj. Prije svega, njega je kao pjesnika zanimala ljepota narodne pjesme.

Na kraju teksta Vendel piše o prevodenju Geteovih pjesama na južnoslovenske jezike i o njegovom uticaju na jugoslovenske pisce.

381. HUBAD, FRANC. *Slovani v nemških književnosti*. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 318.

U listu *Magazin f. d. Liter. des In- und Auslandes* (1886, br. 52) Miler F. hvali Maretićev prevod Homera na hrvatski jezik i ističe da je taj prevod od velikog značaja za Jugoslovane. U istom listu (br. 1, 2. i 3. 1887) H. Pen piše o Vuku Karadžiću kao prijatelju njemačkog historičara Rankea i ističe njegove zasluge za srpsku književnost. Pen donosi dosta opširnu Vukovu biografiju i objavljuje pisma koja su Vuku pisali Gete, J. Grim, Talvjeva i drugi.

382. ILEŠIĆ, FRAN. *Rad Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti* 166. Zagreb, 1906. Ljubljanski zvon, 1907, XXVII, 380.

Kratak prikaz tekstova objavljenih u 166. knjizi *Rada*. Ilešić posebno spominje početak studije Stjepana Tropša *Njemački prijevodi narodnih naših pjesama*. Tropš u studiji opširnije govori o Kopitaru. Značajan je podatak da su pjesme objavljene 1818. godine u almanahu *Die Sängerefahrt* Kopitarevi prevodi.

383. ЈОСИЋ, МЛАДЕН. [*Eine Perle der serbischen Volksepik, aus dem IV Bande der serbischen Volkslieder des Wuk Stefanović Karadžić . . .*]. Стражилово, 1892, V, 814—815. # J.

Prikaz prevoda poznate narodne pjesme *Početak bune protiv dahija*. Josić odmah na početku ističe da je prevod slab, te da umnogome zaostaje iza ranijih radova ove vrste. »Jezik nemački nije baš od prve vrste. Ni stopa nije verno pogođena u nemačkom prevodu«. Pjesma je doduše prevođena od reda do reda, ali ima mnogo grešaka.

Uz prevod pjesme prevodilac je dao i ćirilsko pismo, uporedo sa latinicom i njemačkom abecedom, objašnjavajući izgovor pojedinih glasova. Pored toga dat je i kratak opis Višnjićeva života, kao i tumač stranih riječi. »Pohvaliti moramo nameru i trud ovoga prevoda — piše Josić — ali sam prevod ne možemo pohvaliti«.

384. ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН В. *Срп. нар. песме у Мађара*. Браново коло, 1899, V, 339—343.

Autor u prvom dijelu članka daje hronološki pregled prevoda naših narodnih pjesama na mađarski jezik. Prvi koji je upozorio mađarsku publiku na naše pjesme bio je Franjo Šedel Veseli. Poslije niza pojedinačno objavljenih prevoda izašla je, 1836. godine, prva zbirka prevoda naših pjesama na mađarski pjesnika Josifa Sekača. To izdanje je imalo predgovor, bilješke i objašnjenja. Drugo izdanje ove zbirke izašlo je 1887. godine sa predgovorom Pavla Đulajja. U međuvremenu, 1882, Đorđe Radić, direktor somborske gimnazije, izdao je jednu zbirku prevoda, ali su oni rđavo ocijenjeni. Godine 1890. izašlo je šest pjesama o Janku Sibirjaninu u godišnjem izvještaju pančevačke mađarske velike gimnazije.

U drugom dijelu članka J. donosi Margalićev prevod predgovora drugom izdanju zbirke *Králjevics Márkó*.

385. ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН В. *Српске песме на мађарском универзитету*. Бранково коло, 1898, IV, 1312.

Bilješka o početku predavanja prof. E. Margalića o srpskohrvatskom narodnom pjesništvu. On će tumačiti narodne pjesme o kosovskom boju, kao i one koje se odnose na Marka Kraljevića.

386. ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН В. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1899, V, 58.

Mađarski profesor E. Margalić je objavio, kao posebno izdanje, prevod pjesme *Propast srpskog carstva* pod naslovom *A Rigómezei útközet. Szerb népdal a XIV századból*.

387. ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН В. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1899, V, 220.

U 8. broju *Vasárnapi Ujság*-a, mađarskog beletrističkog časopisa, izašla je srpska narodna pjesma u prevodu Pavla Demetera — *A Rigómezei leány. Serb népköltmény (Kosovka devojka. Srp. pesma)*. »Vidi se da ju je pesnik preveo, jer je prevod klasičan u svojoj vrsti«.

388. ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН В. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1899, V, 253—254.

Bilješka o drugom izdanju prevoda E. Margalića: *Králjevics Marko (Mark Királyfi). Délszláv népköltés a XIV és XV századból 1899*. Zbirka ima predgovor i sadrži trideset i jednu pjesmu.

389. KARLIN, PAVEL. J. P. *Rabaté: La geste de Marko. Poèmes épiques des Serbes. Tananarive. Pitot de la Beaujardiére*. 1922 Ljubljanski zvon, 1924, XLIV, 936—937.

Malo poznati francuski pjesnik Rabate, koji je živio u Tananarivi na Madagaskaru, dospio je u prvom svjetskom ratu u srpsku vojsku i tu se upoznao sa srpskom narodnom poezijom. Očaran narodnom poezijom, poveo se za primjerom nekih svojih starijih zemljaka (Mérime, baron d'Avril, Ogist Dozon, Fileas Lebeg) i prepjevao na francuski devet pjesama iz ciklusa o Marku Kraljeviću, posvećujući svaku od pjesama jednome od naših starijih pjesnika. Karlin napominje da to nije tačan prevod srpskih narodnih pjesama, nego samo slobodan prepjev pojedinih odlomaka koji su se Rabateu posebno dopadali.

Prikazivač napominje da Rabate priprema još dvije takve zbirke pod naslovom *Les Haïdouks* i *Kossovo! Kossovo!*.

390. KASUMOVIC, IVAN. *O latinskom prijevodu nekijeh našijeh narodnijeh pjesama*. Školski vjesnik, 1900, VII, 81—92; 205—211; 297—306; 373—378; 469—474.

U uvodnom dijelu teksta autor govori o interesovanju koje se javilo za narodno stvaralaštvo poslije objavljivanja knjige poznatog filologa Fr. A. Wolfa *Prolegomena ad Homerum* (1795). No i prije ovoga djela evropska kulturna javnost znala je za naše narodno blago zahvaljujući Fortisovom prevodu *Hasanaginice* (u knjizi *Viaggio in Dalmazia*, 1774). Poslije Fortisa Hasanagicu je preveo Gete, a njegov prevod štampan je u čuvenom Herderovom zborniku *Stimmen der Völker in Liedern* 1778. »Kao što je pjesma zadivila Goethea, tako je zadivila i sve druge, što su je čitali; ljudi su se stali zanimati za narod, u kome je pjesma nikla, stali se zanimati i za druge pjesme toga naroda«.

Među prvima je bio njemački historičar J. Miler. On se obratio dubrovačkom pjesniku-latinisti Đuri Feriću s molbom da mu prevede na latinski što god iz naše narodne književnosti. Iz Milerovog pisma — koje je djelomično citirano — saznajemo da je Miler već ranije upoznao Ferićeve prevode (narodne poslovice, koje je dobio od Dubrovčanina Stjepana Rajčevića, *Parafrazu psalama*), te stoga poziva dubrovačkog pjesnika da se prihvati i drugih vrsta narodnih umotvorina — pripovijedaka, pjesama i narodne historijske tradicije. Ferić je Mileru odgovorio opširnijom stihovanom poslanicom, u kojoj je pokušao nešto više reći o našoj narodnoj pjesmi — vrstama, metru, izvođenju uz gusle, o narodnim kolima i igrama. Najzanimljivije je ipak — kaže Kasumović — ono što Ferić govori o načinu svog prevođenja na latinski (»... jer je on volio ostaviti, što je kako našao, pa bilo i pogriješka, mana, nego li ispuštati ili sam iz svoje glave što izmišljati...«), dok su ostali podaci, po svemu sudeći, uzeti iz Fortisove knjige.

Ferić je preveo na latinski 37 pjesama, od kojih — kako pisac teksta smatra — pet nisu narodne. Od junačkih su prevedene *Hasanaginica* i *Banović Strahinja*, a ostale su ženske. »Sve se nekako čini, da je Ferić htio dati učenom Nijemcu neku malu antologiju našeg umjetnoga i narodnoga pjesništva, pa opet pjesama sviju poetskijeh vrsta«. Međutim, u izboru »nije bio sretne ruke«: iz umjetničke poezije nije uzeo ni najbolje autore ni najbolje stihove, kao što ni iz narodnog blaga nije odabrao najbolje pjesme.

Kasumović zatim posebno govori o Ferićevim prevodima »umjetnih« pjesama, junačkih narodnih pjesama i ženskih pjesama.

Prve dvije pjesme u poglavlju Umjetne pjesme autor teksta ne zna odakle su uzete (pretpostavlja da su maskerate), treća je uzeta iz Fortisove knjige, četvrtoj je autor Vladislav Menčetić, a petoj (čiji prvi stih u originalu glasi *Svadio se Jug i Sjever*) također se ne zna pisac. Ferićev prevod ovih pjesama je lijep i može mu služiti »na veliku čast i diku«.

U poglavlju Narodne pjesme junačke Kasumović prvo govori o prevodu *Hasanaginice* (*Zalosna pjesanca plemenite Asanaginice*).

Pjesma u originalu ima 92 deseterca, a Ferić je pretočio u 84 daktilska heksametra, nastojeći da prevod bude što tačniji i vjerniji, a »ako to nije mogao svugdje postići, krivo je, što se čuvao da ne povrijedi latinskoga jezika«. Kasumović smatra da je prevodilac uzeo pjesmu od Fortisa, te da se i služio njegovim prevodom.

Pjesma o Banoviću Strahinji, u Ferića se mnogo razlikuje od pjesama objavljenih pod istim naslovom u zbornicima narodne poezije. Kasumović je poredi sa Vukovom (*Srpske narodne pjesme*, I, 1887, br. 44), sa pjesmom pod istim naslovom u izdanju Matice hrvatske (*Hrvatske narodne pjesme*, I, br. 56), sa Bogišićevom (*Stare pjesme iz starijih, najviše primorskih zapisa*, I, 1878, br. 40) i sa Petranovićevom (*Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine*, II, 1867, br. 22). Ferićeva verzija je najkraća i najslabija. Autor teksta misli da prevodilac nije imao zapisan tekst pjesme, nego je po sjećanju gradio prevod, upotpunjavajući ono što je zaboravio detaljima i opisima koji su zajednički i u drugim narodnim pjesmama (megdan, otmica djevojke i sl.).

Ferić je preveo najviše ženskih narodnih pjesama; odakle ih je uzeo, ne može se utvrditi. Neke od njih imaju varijante u Vuka i Petranovića. Po svemu sudeći, Ferić ih je sam čuo i zabilježio, ali je pri prevodenju bio suviše slobodan — odstupao je od originala, čak je i imena i nazive geografske mijenjao. Kasumović misli da je Ferić činio ustupak latinskom jeziku, jer je »bio odgojen i zadojen latinskim klasicizmom«, te drugačije nije mogao postupati. Slaže se sa Jagićevim mišljenjem da »našem Feriću bijaše na žalost više do toga, da se pokaže kao vješt latinski pjesnik, nego li da bude vjeran tumač onoga što je obrazovani inostranac (Müller) od njega izgledao«.

391. KERNIC, LJUBA. *Dr Milan Čurčin: Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur. Leipzig 1905. Savremenik, 1906, I, 147—149.*

Prikaz disertacije Milana Čurčina. Središte Čurčinovog rada sačinjava Geteov interes za našu narodnu poeziju i uloga srpske narodne pjesme u njemačkoj književnosti. Prva Geteova interesovanja za narodnu poeziju javila su se još u njegovoj mladosti, kada ga je Herder upozorio na ljepotu i vrijednost naše pjesme. Tada Gete prevodi *Hasanaginicu*, koja je izuzetno primljena u Njemačkoj, i o tom prevodu napisano je mnogo radova, od kojih je naročito zapažen rad Kamile Lucerne. Kopitar je Vuku govorio o vrijednosti naše poezije, istaknuvši upravo Geteov prevod *Hasanaginice*.

Dvadesetih godina XIX vijeka ponovo je zanimanje za srpsku narodnu poeziju pokrenuo Jakob Grim. On je narodnoj poeziji prišao dublje, studioznije, trudeći se da pronikne u narodni duh i jezik. Ponovo je zainteresovao Getea, zatim Talvjevu i druge.

Govoreći o Grimovu interesovanju za naše narodne pjesme, Čurčin je pogriješio što se nije obazirao na raspravu M. Murka (*Euphorion, II svez. 1904*), odakle izlazi da je recenzija druge zbirke

Vukovih pjesama u *Wiener Allg. Lit. Zeitung* od 1816. od Kopitara, a ne od Grima.

Čurčin priznaje da je rad Talvjewe mnogo značio za širenje popularnosti naših narodnih pjesama u Njemačkoj i ponovni interes Geteov, ali kritikuje njen način prevođenja, jer joj je više stalo do njemačkog prevoda nego do originala.

Čurčin zatim govori o Merimeovoj mistifikaciji *La Guzla*, koju je neupućeni Gerhard preveo na njemački misleći da je to autentična knjiga. Isto je mislio i Puškin, te je preveo dvanaest Merimeovih balada i uvrstio ih u svoje *Pjesme zapadnih Slavena*.

Kasniji proučavaoci naše narodne poezije Veseli, Gece i Frankl zadovoljavaju se prevođenjem još neprevedenih pjesama. Zigfrid Kaper i J. N. Vogel pokušali su da pjesme o istom junaku i istom događaju spoje u cjelinu. Tako je Kaper (1852) iz motiva o kosovskom boju napravio epos *Lazar, srpski car*, a Vogel je u *Marku Kraljeviću* dao sliku života tog junaka, složivši hronološki pjesme o njemu. Ove kontaminacije nisu uspjele.

Budući da je interes za narodnu poeziju opao, Kérnic pozdravlja pojavu Čurčinove studije.

392. KLOPČIĆ, MILE. *Kosovka devojka*. (»Die Rückkehr des Prometheus« Buchmeister Verlag, Berlin, 1927). Ljubljanski zvon, 1935, LV, 300. # M. K.

Srpska narodna pjesma *Kosovka devojka* uvrštena je u zbirku bečkog pjesnika Jozefa Luitpolda. Zbirka sadrži pjesme o junacima koji u sebi imaju prometejske volje i prometejske smjelosti. Među takve junake uvrstio je pjesnik i kosovku djevojku iz srpske narodne pjesme. Pjesnik se trudio da zadrži originalni metar pjesme.

393. LEVEC, FRAN. *Der Königssohn Marko im serbischen Volksgesang*. Deutsch von Carl Gröber. Mit einem Titelbilde von Th. Rybkowski »Der Guslar«. Wien, 1883. Ljubljanski zvon, 1883, III, 672.

Prevodilac u uvodu ukratko opisuje život Marka Kraljevića. Zatim objavljuje 31 narodnu pjesmu o Marku. Pjesme su prevedene na njemački jezik u izvornom metru. Na kraju knjige nalazi se rječnik vlastitih srpskih imena i stranih riječi. Prevodi su veoma uspješni.

394. MALOVRH, MIROSLAV. *Beiträge zur Literatur der kroatischen Volkspoesie*. Von S. Singer. Agram, 1881. Ljubljanski zvon, 1882, II, 126—127.

Ovi Singerovi prilozi objavljeni su prvi put u podlisku *Agrader Zeitung*, što autor u knjizi ne spominje. Prvi dio Singerove knjige (1—65) izvod je iz Jagićeve rasprave *Građa za slovinsku narodnu poeziju* (Rad XXXVII), što autor takođe nigdje ne navodi. U drugom dijelu knjige (65—111) Singer govori o njemačkim, talijan-

skim, francuskim, engleskim, slovenskim i mađarskim prevodiocima srpskih i hrvatskih narodnih pjesama. Taj dio nema apsolutno nikakve vrijednosti. Singer o svakom prevodiocu iznosi obilne biografske podatke, a o vrijednosti njihovih prevoda ne govori ništa.

Na strani 80. Singer kaže da je Miklošić pisao u *Oesterreichische Revue* o hrvatskom narodnom pjesništvu, što nije istina. Miklošić je pisao o srpskom narodnom pjesništvu.

395. МУРКО, МАТИЈА. *Гете и српска народна поезија. У спомен његова сто и педесетгодишњег дана рођења*. Бранково коло, 1899, V, 1070—1075; 1103—1109.

Murko naglašava da je Gete, pedeset godina prije početka interesovanja za srpsku narodnu poeziju, učinio *Hasanaginicu* djelom svjetske literature. On opširno govori o istoriji prevoda čuvene pjesme, koja je kod Nijemaca i drugih naroda doživjela mnogo pažnje i probudila interes za poeziju kojoj pripada. Desilo se, ipak, da je naša narodna poezija još dugo čekala da u cijelosti bude otkrivena svijetu. Herderova poticanja nisu bila dovoljna i tek Kopitarovi pozivi, od 1809. godine, na sakupljanje narodnih pjesama urodili su plodom i neočekivanim uspjehom: susretom i saradnjom sa Vukom. Vukove prve zbirke, iz 1814. i 1815, nisu, prevedene u prozi, zainteresovale Getea. Tek 1823. godine, uz nastojanje Jakova Grima, Vuk se upoznaje sa »najvećim Nijemcem«. Murko smatra da se Gete »temeljitoj studiji ne bi nikad odao da nije njegovo interesovanje osobito podstaknuto i probuđeno spremnom prevodilicom« Terezom fon Jakob. Od pojave prve sveske njenih prevoda *Volkslieder der Serben*, 1825, do godine 1828, Gete je srpskoj narodnoj literaturi posvetio »u svemu osam članaka i beležaka, ili bolje: devet, jer se i članak o mistifikaciji Prospera Merime-a *La Guzla* mora ovamo računati«.

Murko smatra da se Gete u procjeni srpskih narodnih pjesama držao njihove estetske strane; otuda dolazi njegovo oduševljenje lirskim pjesmama, veselim, društvenim i vragolastim. A otuda, opet, njegovo nezadovoljstvo varvarskim i sujevjernim elementima u epskim pjesmama i junacima (*Zidanje Skadra*, Marko Kraljević).

396. MURKO, MATIJA. *Na Vidov-dan. Pjesni serbskie o Kosowskim boju w nowym przekladzie przez Izydora Kopernickiego z predmowa T. T. Jeża*. Kraków, 1889. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 575—576.

Murko daje kratak osvrt na zbirku srpskih narodnih pjesama o Kosovu što ih je preveo i izdao Izidor Kopernicki, profesor Krakovskog univerziteta.

Poljaci su Slaveni koji su poslije Čeha pokazali najveći interes za srpske narodne pjesme. Najprije je na njih upozorio Kazimir Brodzinski, prethodnik Mickjevičev, zatim je slavist Bohdan Zaleski preveo nekoliko istorijskih pjesama. Roman Zmorski je izdao dvije posebne knjižice *Lazarica* i *Królewich Marko*.

Kopernicki objavljuje četrnaest narodnih pjesama o kosovskom boju u izvrsnom prevodu. Pored odličnog predgovora koji je napisan T. T. Jež, Kopernicki je dodao knjizi i bibliografiju literature o Kosovu.

397. МУШИЦКИ, ДУШАН. *Страни научењаци о нашим народним песмама*. Јавор, НС, 1881, VIII, 63. # Душан М.

М. donosi sažete ocjene koje su o našoj narodnoj poeziji dali Gete, Dž. Bauring, F. Kazinci, V. Miler i Ђ. Urhazi.

398. ПИПИН, АЛЕКСАНДАР НИКОЛАЈЕВИЧ. *О српској народној поезији*. Бранково коло, 1901, VII, 757—764. # А. Пипин

Pipin smatra da »od sviju slovenskih naroda, čak može se reći od sviju jevropskih naroda, Srbi oličavaju najsvežije i najopširnije razviće narodne poezije, koja se sačuvala do današnjih dana u... živoj celokupnosti... Poezija Srbalja vezana je na najtešnji način sa običnim njihovim životom. Ona je slika njihove misli, osećaja, delanja i stradanja; ona je spev raznolike mase ljudi, koji sačinjavaju narod«. On smatra da srpsku poeziju čine različitom od ostalih slovenskih sljedeće njene osobine: veselost »koja sačinjava glavni elemenat srpske poezije«, objektivnost i plastičnost.

Autor dalje govori o starosti narodne poezije i o nemogućnosti da se odredi realna osnova »srpskog eposa«: »sve proizvode njegove mi znamo već u njihovoj novijoj formi gde se staro i novo sliva u jedan opšti ton...«. Pipin navodi mišljenje Prajsa, koji nalazi jedinstvo u karakteru starijih i novijih srpskih narodnih pjesama. Uzrok tome jedinstvu on vidi u činjenici da je srpska narodna poezija uvijek vjerno crtala narodni život, a sam život se u suštini nije mijenjao sa promjenom političkog gospodstva. Savremena istorijska nauka ipak daje načina da se odvoje epohe glavnih promjena u srpskom eposu, te da se iz sličnih podviga uoče individualne crte pojedinih heroja.

Život srpske narodne pjesme, smatra Pipin, ispoljava se u ravnomjernosti njenog rasporeda: poetično osjećanje i obilatost pripadaju podjednako cijelom predjelu naseljenom srpskim plemenom.

399. ПОПОВИЋ, ЛУКА. *Српске народне песме у јевропској књижевности*. Стражилово, 1887, III, 710—713.

Autor govori o strancima koji su, baveći se narodnom literaturom, stranim čitaocima prezentirali naše narodno blago. Od prevodilaca na italijanski jezik P. pominje opata Fortisa, Tomazea, Petra Kasandrića, Kaninija; od Nijemaca Herdera, Jakova Grima, Getea, Talvj, Vilhelma Gerharda, Sigfrida Kapera, Ludviga Augusta Frankla, Veselija, Geca. Nešto opširnije P. govori o Merimeovom djelu *La Guzla*, a od engleskih prevodilaca pominje samo Džona Bauringa. U ruskoj su literaturi pisali o našim narodnim pjesmama i imitirali ih Puškin i Bođanski, a Čehe su upoznali sa našim pjesmama Kolar, Čelakovski, Štur i drugi. Prvi koji je Mađare upoznao sa

našom poezijom bio je Srbin Mihailo Vitković; poslije njega došli su Franjo Kazinci, Josif Sekač, Đorđe Radić, Karlo Sas, Koloman Tot i Josif Bajza.

400. РАДОСАВЉЕВИЋ, ПАЈА Р. *Heroic Ballads of Serbia. (Српске јуначке баладе.) Translated into English verse by George Rapall Noyes and Leonard Bacon. Boston 1913. Бранково коло, 1914, XX, 62—63.*

Prikaz zbirke prevoda. Pjesme je, uz pomoć Srba koji žive u Americi, posebno uz pomoć Milivoja S. Stanojevića, preveo profesor slavistike na Univerzitetu u Kaliforniji Džordž Rapel Nojes, a u »engleski srok« ih je stavio Leonard Bejkn. Prevedeno je trideset i sedam junačkih pjesama, grupisanih u sljedeće odjeljke: Srpske balade pre turskog osvojenja — *Zidanje Skadra*; Kosovopoljske balade — *Zidanje Ravanice*, *Banović Strahinja*, *Car Lazar i carica Milica*, *Odlomci kosovskih balada*, *Boj na Kosovu*, *Kako je Miloš Obilić rasporio cara Murata*, *Musić Stevan*, *Smrt majke Jugovića*, *Carica Milica i Vladeta vojvoda*, *Kosovka devojka*, *Glava cara Lazara*; Balade o Kraljeviću Marku — *Uroš i Mrnjavčevići*, *Marko Kraljević i vila*, *Kraljević Marko i mač Vukašinov*, *Kraljević Marko i soko*, *Ženidba Kraljevića Marka*, *Kraljević Marko i Alil-aga*, *Kraljević Marko i Mina od Kostura*, *Kraljević Marko i Bej Kostadin*, *Kraljević Marko i kći Arapina*, *Oranje Kraljevića Marka*, *Marko pije uz ramazan*, *Smrt Kraljevića Marka*; Srpske balade pod turskom vladom — *Margita devojka i Rajko vojvoda*, *Kako je Starina Novak postao hajduk*, *Starina Novak i Radivoje*, *Smrt Ive Senjanina*, *Ženidba Stojana Jankovića*, *Ropstvo Stojana Jankovića*; Crnogorske balade — *Boj Crnogoraca sa Mahmud pašom*, *Balade bez istorijske osnovice* — *Predrag i Nenad*, *Sestra i brat*, *Mujo i Alil*, *Čudotvorstvo sv. Nikole*, *Zmija mladoženja*, *Hasanaginica*.

401. [САС, КАРЛО]. *Српска епика. Из дела Карла Саса »Велики епи светске књижевности«*. Стражилово, 1886, II, 695—700; 725—730; 759—764.

Za srpske junačke pjesme Sas kaže da su »bez sumnje najdragoceniji proizvodi slovenske epike, proizvodi koji uistinu imaju književne i pesničke vrednosti«. Kao glavne njihove osobine Sas nabraja: čist epski ton, jasnu predočljivost, mirnu neprekidnost pričanja bez lirskih »izrastica«. Sve ovo čini ih, više nego poeziju ijednog naroda, sličnim toku grčkog epa. Kod Srba se nije razvio jedinstven, veliki ep, pojedine epske pjesme su ostale bez unutrašnje veze i organizacije koja bi ih spojila. Neke od njih prikazuju i značajne događaje, kao kosovsku bitku, na primjer, i oko nje se, kao oko junaka Marka Kraljevića, obrću velike ali odvojene pjesme; druge, opet, opjevavaju manju radnju, epizodu, kao *Ženidba Maksima Crnojevića*, koja je po svom obimu nalik na jedan spjev Homerovog epa.

Sas posebno govori o glavnom »među srpski junaci« — o Marku Kraljeviću. U analizi njegova lika Sas poredi našeg junaka sa

likovima »arijskih praskaski« Herkulom i Rustemom, a zatim govori o njegovom drugovanju sa Milošem i vilama. Posebno se zadržava na pjesmi o Markovoj smrti, koju gotovo cijelu citira.

Posebno kolo narodnih pjesama, potpunije od ostalih, čine pjesme o boju na Kosovu. Vuk ih je našao jedanaest, a prvi ih je stavio »u red po vremenu« Mickjevič, 1836. godine. U novije vrijeme Stojan Novaković je te pjesme stavio u red koji se može smatrati kao konačan. Sas, međutim, smatra da ovoj grupi treba svakako dodati i dvanaestu, koja bi tada došla baš na prvo mjesto, *Ženidbu kneza Lazara*. U ovoj pjesmi upravo »nesreća, što će nastupiti i srpsku nezavisnost pod tursko igo saviti, već unapred baca svoju senku«. Počinjući upravo ovom pjesmom, Sas daje sadržajni pregled ciklusa o kosovskom boju, zadržavajući se najviše na pjesmi *Kosovka djevojka* (koju i donosi u cjelini), i zaključuje da se kosovske pjesme »poprilično zaokružuju u celinu, mada bez sumnje ne proističu od jednog pesnika ni iz jednog istog doba«.

Od pjesama koje se odnose na pojedine manje događaje S. izdvaja po važnosti i ljepoti *Ženidbu Maksima Crnojevića*, *Banović Strahinju*, *Ženidbu Dušanovu* i *Hasanaginicu*, a od mlađih, koje se odnose na rat za oslobođenje, *Početak bune protiv dahija*, *Bitku na Salašu*.

402. SKOK, PETAR. *Naše narodne pjesme u francuskom prijevodu*. Savremenik, 1920, XV, knj. I, 3, 92—93.

Anđelija Al. Jakšić i Marcel Robert preveli su osam naših narodnih pjesama (*Banović Strahinja*, *Braća i sestra*, *Jovan i divski starješina*, *Zidanje Skadra*, *Jakšići kušaju ljube*, *Dioba Jakšića*, *Predrag i Nenad*, *Početak bune protiv dahija*) i sa Cvijićevim predgovorom izdali knjigu *Poèmes nationaux du Peuple Serbe* (Paris — Barcelone, 1918). To je četvrti pokušaj prevođenja naše narodne pjesme na francuski jezik. (Dozon: *L'Épopée serbe. Chants populaires héroïques*, Paris, 1888; Ivan Korjak: *Épopée Serbe*, *Revue Slave* III, p. 296—318; D' Avril: *La jeune fille de Kossovo. Voyage sentimental dans les pays slaves*, 1876).

D' Avrli se držao metra narodne pjesme, dok Jakšićeva pokušava prevesti sadržaj od stiha do stiha bez ikakva obzira na formu narodne pjesme. Ovaj novi prevod ne donosi ništa novo, jer je sve pjesme već preveo Dozon (osim pjesme *Jovan i divski starješina*), i to vjernije. Jakšićeva u prevodu previše upotrebljava izraze svakidašnjeg francuskog govora, tako da naša narodna pjesma gubi svoj lokalni kolorit i stilističke osobenosti. Prevod nije uspio ni u pogledu stila, ni u pogledu forme, ni u pogledu tačnosti.

403. СТАНОЈЕВИЋ, БРАНИСЛАВ. *Госпођа Елодија А. Мijatовићка*. Стражилово, 1893, VI, 460—463; 473—478.

Govoreći o Elodiji Mijatović, Engleskinji udatoj za srpskog književnika Čedu Mijatovića, autor je veći dio teksta posvetio nje-

nom radu koji je najuže vezan za srpsku literaturu i istoriju. Elodija Mijatović objavila je 1872. *The history of modern Serbia*, a dvije godine poslije, 1874, prezentirala je engleskom čitaocu zbirku srpskih narodnih pripovijedaka *Serbian folklore*. 1881. izdala je zbirku srpskih narodnih pjesama o Kosovu (u prevodu na engleski), pod naslovom *Kosovo*, u kojoj su i dva kraća teksta: prvi je o istoriji Kosova, a drugi o srpskim hajducima i narodnim pjesmama o Kosovu. Osim toga, Elodija Mijatović je pripremila za štampu i zbirku narodnih pjesama o Marku Kraljeviću.

404. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. *Грегорас о нашим јуначким народним песмама*. Стражилово, 1892, V, 413—415.

Kratka rasprava u kojoj Stanojević dokazuje da vizantijski istoričar Nikeforos Gregoras u svom djelu o putovanju po Balkanu ne pominje naše narodne pjesme, kako se to u mnogim naučnim spisima tvrdilo. Naime, prvi je ruski naučnik Bođanski (*О народной поэзии славянских племенъ, Москва 1837*) kazao da su u Gregorasovoj pratnji bili Sloveni, te da su stihovi koje je grčki istoričar čuo od njih zapravo slovenske junačke narodne pjesme. Đorđe Maletić je, međutim, pokazao (*Glasnik*, XVIII, str. 283) da je Bođanski pogriješio, ali kasniji ispitivači nisu vodili računa o tome. I dalje se, zahvaljujući Bođanskom, pisalo da je Gregoras u svom putopisu pomenuo bugarske i srpske narodne pjesme. Jagić je u nekoliko navrata govorio o Gregorasovom tekstu kao svjedočanstvu u kome se spominju naše narodne pjesme.

Međutim, Armin Pavić (*Narodne pjesme o boju na Kosovu*) i dr Matković (*Putovanje po Balkanskom poluotoku*) nisu prihvatili Jagićevo mišljenje, pogotovo što sam Gregoras nigdje u tekstu nije naveo koje su narodnosti bili njegovi pratioci, kakve su pjesme pjevali, koje su junake slavili. Osim toga, pouzdano se zna da Gregoras nije znao slavenski jezik.

Stanojević navodi da u nas postoje stariji dokumenti od Gregorasovog teksta u kojim se pominju naše narodne pjesme. To su Teodosijeva i Domentijanova biografija iz 12. vijeka.

405. ŠLEBINGER, JANKO. *Johann Andrović, Beitrag zur slavisch — germanischen Kulturgemeinschaft. Kroätische Volkslieder*. Wien. Ljubljanski zvon, 1915, XXXV, 288. # KAPISTRAN.

Bilješka o Androvićevoj knjizi. Prikazivač zamjera autoru što je ulogu koju je u doba romantizma odigralo srpsko narodno pjesništvo pripisao hrvatskom i što piše da su Grim i Talvj proučavali hrvatsko, a ne srpsko pjesništvo.

406. TOMINŠEK, JOSIP. *Asan-aginica v Walter Scottovem prevodu*. (Po »Srpskem Književnem Glasniku«, 1908, št. 397.) Ljubljanski zvon, 1908, XXVIII, 704.

Bilješka o Skotovom prevodu *Hasanaginice* na engleski jezik. Valter Skot je preveo ovu našu baladu 1799. godine prema čuvenom Geteovom prevodu i dao joj naslov *The Lamentation of the Faithful Wife of Asan Aga*.

Tominšek donosi podatak da je *Hasanaginica* doživjela trideset prevoda na strane jezike, od toga šest puta na engleski.

407. TRUHELKA, JAGODA. *Južnoslovenska balada o Hasanaginici i njezin prijevod od Goethe-a*. Školski vjesnik, 1906, XIII, 311—327.

Opširan prikaz ispitne disertacije Kamile Lucerne *Die südsлавische Ballade von Asan-Agas Gattin und ihre Nachbildung durch Goethe*, koja je objavljena kao dvadeset osmi svezak publikacije dra Frana Munkera *Forschungen zur neueren Literaturgeschichte*.

K. Lucerna podijelila je svoj rad na devet poglavlja, koja pisac prikaza redom analizira, navodeći neke značajnije pasuse iz monografije u prijevodu ili u originalu.

U prvom poglavlju Ocjena izvornika riječ je o interesovanju koje je balada o Hasanaginici izazvala u evropskoj literaturi. Lucerna smatra da ovaj interes za *Hasanagicu* nije samo posljedica »struje onoga vremena«, tj. »prolazna ljubav obrazovane Evrope za pojetičke izjave života jednog »prirodnog naroda'...« nego leži mnogo dublje, u novom tragičnom motivu što ga sama pjesma sadrži. Pod naslovom *Zalosna pjesanca plemenite ljube Hasanage* balada se javlja u Herderovom zborniku, a zatim u više navrata i kod Getea. Lucerna, zatim, opširno govori o počecima Geteova bavljenja južnoslovenskom narodnom poezijom, njegovim vezama sa Vukom i Talvjom.

U poglavlju *Postanje prijevoda* Lucerna istražuje izvornik koji je Geteu mogao poslužiti pri prevođenju. Smatra da je to bio njemački prijevod Fortisovih *Običaja* (*Sitten der Morlaken*), a da je prepjev nastao 1775. godine. Pod naslovom *Mjerilo* (III poglavlje) autor upoređuje Herderov i Geteov prijevod, a u poglavlju *Ispoređivanje prijevoda sa originalom* (IV) pjesma o Hasanaginici data je u petorostrukom obliku da se »značaj Goetheova prijevoda bolje istakne, nadalje da se dokažu promjene što ih je izvornik na svom putovanju kroz različite jezike doživio i napokon da se razbistre neke njegove nejasnoće«. Dajući paralelno izvornik iz Fortisova *Viaggio*, svoj doslovni prijevod teksta balade, Geteov tekst u izvornom obliku, zatim prijevod Fortisov 1774. i Vertesov prijevod *Običaja* (1775), Lucerna je, pored ostalog, zaključila: da je Gete u svom prevodu znatno umanjio »tugaljiv karakter« pjesme, a povećao joj usrdni.

Tumač sadržaja (V poglavlje) daje detaljna objašnjenja sadržaja balade. »Pretpostavke događaja — smatra Lucerna — leže u običajima i čuvstvu naroda«. Naime, stid i strah bili su tipična osjećanja u životu i ponašanju udate žene onog vremena. Kako ne postoje ostali razlozi koji bi dali pravo Hasanagi da otjera ljubav (nije

nerotkinja, nije nevjernica), autor pokazuje kako je upravo osjećanje stida u Hasanaginice osnovni uzrok njene tragedije.

U VI poglavlju Lucerna govori o kompoziciji sadržaja, a u sljedećem pokušava otkriti ima li pjesama srodnih *Hasanaginici* ili, bar, onih koje su nastale po ugledu na nju; rezultat Lucerninih istraživanja je negativan.

Na kraju, autor daje pregled literarnih izvora o južnoslovenskoj narodnoj poeziji (*Povijest nalaska južnoslovenske narodne poezije*) i *Dodatak*, u kome komentariše značenje pojedinih izraza, kao i promjene koje je Vuk unio u *Hasanaginicu*.

408. WAGNER LUDWIG. *Талфи. Биографска скица у спомен стогодишњице њеног рођења*. Бранково коло, 1900, VI, 1141—1146; 1165—1171.

O životu i radu Tereze Albertine Lujze fon Jakob. Dosta opširan pregled, ali bez posebnog osvrtu na neku od njenih djelatnosti. Pseudonim je upotrijebila prvi put 1825 — prilikom štampanja prevoda srpskih narodnih pjesama.

409. WENZELIDES, ARSEN. *Legenda o zidanju Skadra*. Savremeni, 1913, VIII, 625—626.

Milanska *Illustrazione Italiana* objavila je u broju od 27. IV tekst Domenika Campolija *Legenda o zidanju Skadra*. Objavljen je tačan prevod u prozi narodne pjesme *Zidanje Skadra* i bilješka o legendi. Navodi se Geteovo i Mickjevičevo mišljenje o ovoj pjesmi. Mickjevič smatra da je to »najstarija poezija o pravoj slavenskoj Niobi iz epskih zemana Nemanjića«, ali dodaje da »tradicija o njoj pripada po svoj prilici kojoj tatarskoj priči«. Drugi kritičari smatraju da je misao o iskupljenju zajednička svim narodima i navode nekoliko primjera. Ova legenda nema nikakve istorijske podloge, jer je kralj Vukašin, koji se spominje u pjesmi, rođen krajem XII vijeka, a Skadar je već u XI vijeku utvrđen. Ta legenda veoma je slična zidanju mosta od Arte, zajedničkom grčkim i arbanaskim pjesmama. Slična je i bugarskoj pjesmi *Vjerenica Strume*.

410. WENZELIDES, ARSEN. *Prevedene narodne pjesme*. Savremeni, 1913, VIII, 746—747. # s.

Prikaz knjige Petra Kasandrića *Canti popolari serbi e croati. Tradotti ed annotati da Pietro Kasandrić. Istituto di arti grafiche, Venezia, 1913*. Knjiga sadrži osamnaest naših narodnih pjesama koje je na talijanski preveo Petar Kasandrić. Uz kratak predgovor objavljene su pjesme: *Zidanje Skadra*, pet pjesama iz ciklusa o Kosovu (*Navještaj rata, Večera uoči boja, Turska vojska, Dan na Kosovu, Majka devet Jugovića*), tri pjesme iz ciklusa o Marku Kraljeviću (*Marko i Musa, Marko ukida svadbarinu, Smrt Marka Kraljevića*), bugarštica o Radosavu (po P. Hektoroviću) i Svilojeviću, *Zenidba Maksima Crnojevića, Hasanaginica, Grozdana i Mladen, Ze-*

nidba Miloje barjaktara, Jovo i Marija, te dvije religiozne legende (*Dioklecijan i Ivan Krstitelj, Sveci blago dijele*). Bilješke su izrađene na temelju istraživanja Nodila, Jagića, Tomića, Valjevca, N. Tomazea, De Gubernatisa, Miklošića, Halanskog, Petrovskog i drugih. Knjiga je namijenjena zbližavanju Talijana i Južnih Slavena.

411. ЖИВАЉЕВИЋ, ДАНИЛО А. Prof. G. Zarbarini. *Saggio di traduzioni dal Serbo, con introduzione. Spalato, Tipografia di Antonio Zanpomi 1887. (Професор Б. Зарбарини: Оглед превода са српског.)* Стражилово, 1888, IV, 656—663.

Ogled o prevodiocu Zarbariniju je odlomak iz rada *Srpske narodne pesme u talijanskoj književnosti*. Zarbarini je najmlađi od prevodilaca srpskih narodnih pjesama na italijanski jezik. Njegova knjiga preвода objavljena je 1887. godine, a kod nas je samo *Glas Crnogorca* zabilježio njenu pojavu.

Zarbarini je preveo i unio u svoju knjigu preвода sljedeće naše narodne pjesme: *Hasanaginica, Sveci blago dijele, Bog nikom dužan ne ostaje, Zidanje Skadra, Marko Kraljević i Arapin, Jabuka i vjetar*. Prevodima je dodao pogovor sa sljedećim temama: Sloveni — Otadžbina, vera, doba, vrednost i važnost srpskih narodnih pesama — Književna podela — Zašto prevodim — Prevodioci srpskih pesama — Talijanski prevodioci — Kako mislim prevoditi.

Autor prikaza naglašava da je Zarbarini išao tragom ranijih prevodilaca i u odnosu na njih preveo samo jednu novu pjesmu — *Jabuka i vjetar*. On, zatim, govori o prevodu svake pjesme ponasob i poredi ga sa ranijim Kasandrićevim, Kjudinim i Tomazeovim prevodima. Njegov sud o Zarbarinijevim prevodima je nedvosmišlen: njegov rad je »za svaku osudu«, on »prevodeći nakarađuje naše umne proizvode«; jednako su rdavi i njegov jezik i stih, a o vjernosti originalu u njegovom slučaju ne može se ni govoriti. Svoje zaključke Ž. dokumentuje velikim brojem izvoda iz preвода i originala.

412. ЖИВАЉЕВИЋ, ДАНИЛО А. *Први приказ српских народних песама у Италији*. Јавор, НС, 1892, XIX, 107—108.

Ž. smatra da prvi prikaz naših narodnih pjesama u italijanskoj književnosti predstavlja knjižica *Sulla raccolta di canzoni serbiche pubblicate da Vuk Stephanović Karadzić. Articolo di B. Biondelli. Milano ... 1841*. Knjiga je napisana povodom štampanja Vukovih narodnih pjesama u Lajpcigu. Bjondeli je u njoj govorio najprije o geografskoj rasprostranjenosti Srba, o njihovoj istoriji, o jeziku i dijalektima — onako kako ih je Vuk dao, o pravopisu, o ćirilici i latinici. Najviše je govorio o radu Vuka Karadžića, o *Rječniku* i sakupljanju narodnih pjesama. Napomenuo je da bi se od narodnih pjesama, prema njihovim junacima, dale sačiniti cjeline — eposi i da bi osobito interesantna bila cjelina o Marku Kraljeviću. U opširnom izvodu donesena je pjesma *Ženidba Maksima Crnojevića*.

413. ЖИВАЉЕВИЋ, ДАНИЛО А. *Талијански преводиоци српских народних песама*. Јавор, НС, 1892, XIX, 171—173.

Ž. daje hronološki prikaz rada na prevodenju naših narodnih pjesama na italijanski jezik. Prvi je prevodilac bio Alberto Fortis, koji je preveo *Hasanaginicu* i neke Kačićeve pjesme. Drugi je bio Marko Brier Derivo, treći dr Nikola Jakšić, a za njima su došli Nikola Tomazeo, Ferdinando Pelegrini, Frančesko Karafa, Ivan De Rubertis, Jakov Kjudina, Petar Kasandrić, Marko Antonio Kanini, Đ. Zarbarini.

11. KOMPARATIVISTIČKI RADOVI

414. АНОНИМ. *Илијада у огледалу косовских pjesама*. Бранково коло, 1903, IX, 1568. # =

Bilješka o raspravi Milana Budisavljevića: »Pisac razlaže u prvom delu svoje rasprave našto nas upućuju naše kosovske pesme kad se posmatraju kompozicija i neki motivi u Omirovoj *Ilijadi*; u drugom delu tumači odakle neki zajednički, i u nas i u *Ilijadi*, motivi, i, najposle, u trećem delu, pokazuje na kakav nas proces u razvitku *Ilijadinu* upućuje opet razvitak naših pesama o boju na Kosovu«.

415. ILEŠIĆ, FRAN. *Ogrski kralj Matija Korvin u slovanski ustni književnosti. Razbor motivov, zvezanih z njegovim imenom. Spisal Zenon Kuzelja. V Levovu, 1906. Ljubljanski zvon, 1907 XXVII, 255—256.*

Prikaz zanimljive studije u kojoj se analiziraju motivi vezani za Matiju Korvina u narodnoj književnosti. Ovaj ugarski kralj spominje se u srpskohrvatskim, makedonskim, slovenskim, slovačkim, moravskim, češkim i lužičkosrpskim pjesmama. O njemu se govori u lirskim i epskim pjesmama, baladama i pripovijetkama.

416. КРЕК, ГРЕГОР. *Пјесма о Хилдебранду и њена сродност са њеким словенским пјесмама*. Стражилово, 1886, II, 367—372; 403—406.

Tekst Gregora Kreka, objavljen prvobitno u *Kresu* (1885), preveo je za *Stražilovo* Velimir Lukić (pseudonim: Obren). Predmet Krekovog razmatranja u ovom slučaju jesu pjesme sa motivom: borba oca sa sinom ili među braćom. On donosi u cjelini narodnu pjesmu *Pojašio junak na dorinu* (66), štampanu u posljednjem godištu dubrovačkog *Slovinca*. Pjesma govori o megdanu Marka Kraljevića sa sinom Matijom. Sin je, u ovoj varijanti, nadvladao oca, ali ga nije ubio. Po završetku, koji nije tragičan, K. zaključuje da je ova pjesma iz kruga mladih pjesama sa ovim motivom. Starije se razlikuju od mlađih upravo svojim redovno tragičnim završetkom: u njima

otac izlazi kao pobjednik i ubija sina. Takve su neke pjesme o Ilji Muromcu, takve su stare grčke, iranske i irske narodne pjesme i priče. Staroj njemačkoj pjesmi o Hildebrandu izgubljen je završetak, ali se pretpostavlja da je bio jednak kao u starim pjesmama grčkim, iranskim i irskim, to jest tragičan.

K. poredi našu pjesmu o megdanu Marka Kraljevića sa sinom sa epizodom o Hildebrandu i njegovom sinu Alibrandu iz njemačke priče o Vilkinu ili Tidreksu (taj prozni tekst iz XIII vijeka metamorfozirao je u pjesmu, otuda o Hildebrandu ima više varijanata). Još interesantnija za poređenje sa našom pjesmom je srednjogrčka o Andronikovom sinu. K. iznosi sadržaj ove priče, a zatim ukazuje na zajedničke osobine sva tri teksta. Zadržava se i na razlikama: u našoj pjesmi sin nadvladava oca, ne pojavljuje se majka u trenutku kad se otac i sin mire. Autor zatim govori o istorijskoj neosnovanosti podataka o Marku Kraljeviću onakvom kakvog ga u ovoj pjesmi srećemo.

417. LEVEC, FRAN. *Archiv für slavische Philologie*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 432—435. # L.

Prikaz Jagićeva zbornika za slavensku filologiju (VI knj., 2. sveska). Posebno je zanimljiv članak V. Volnera *Der Lenorenstoff in der slavischen Volkspoesie*, u kojem autor dokazuje da je sadržaj Birgerove balade poznat skoro svim slavenskim narodima, zatim Grcima i Arbanasima. Autor navodi karakterističnosti priča i narodnih pjesama sa ovim motivom u maloruskoj, litvanskoj, poljskoj, češkoj, slovenskoj, srpskoj, bugarskoj, grčkoj i arbanaškoj narodnoj književnosti. Iz slovenskog narodnog pjesništva autor spominje pjesmu *Anzelj* i kajkavsku pripovijetku *Cura jaše s mrtvecom* iz Valjavčeve zbirke narodnih pripovijedaka.

418. МАГАРАШЕВИЋ, БОРБЕ. *Ираклије у српској народној песми*. Јавор, НС, 1886, XIII, 1259—1264; 1295—1298; 1329—1336; 1363—1365.

M. iznosi, po narodnom predanju, situaciju oko rođenja grčkog junaka Herkula i našeg Miloša Obilića. Oba junaka su božanskog porijekla: otac im je — jednome bog, a drugom zmaj; majke su im obojici smrtne žene, ali su oba, sticajem okolnosti, dojila besmrtnu ženu — Herkul boginju, Miloš vilu. Autor citira stihove iz pjesama *Miloš Obilić zmajski sin*, *Kako je vila Miloša zadojila*, *Miloš Obilić traži svoju majku* (Petranović, 24, 25, 26).

U predanju grčkog i srpskog naroda sačuvao se spomen o njihovoj nadljudskoj snazi i nadljudskim djelima i Magarašević poredi njihova junačka djela: Herkulovo, kad je ubio hidru, i Miloševu borbu sa aždajom (*Miloš Obilić i aždaha*, Petranović, 27). Sličnost između dva junaka nalazi se i u drugom momentu: prvi od zadataka koje je Herkulu postavio Evristej, mikenski kralj, bio je da ubije Nemejskog lava; po pjesmi *Miloš Obilić i lav ognjeni* (Petranović, 28), naš junak izvršava zadatak koji mu postavlja budimski kralj — ubi-

ja ognjenog lava. I uslovi pod kojim oni počinju borbu, i način kako traže svoje neprijatelje, i njihov izgled, kao i izgled opustošenih planina u kojima se nalaze, i sam tok borbi — jednaki su.

Magarašević smatra da sadržaj ovih naših pjesama dokazuje njihovu drevnost i nastanak u vijekovima prije Hrista.

419. ПОПОВИЋ, ДРАГУТИН. *Je ли јужнословенски еп самостална појава или позајмица*. Бранково коло, 1898, IV, 878—883.

U svesci za februar *Varšavskih univerzitetskih izveštaja* 1897. štampana je studija I. P. Sozonoviča pod nazivom *Къ вопросу о западномъ вліянніи на южно-славянскій эпосъ*. Najvažniji njegov zaključak jeste; sadržina ruskog i južnoslovenskog epa, bez obzira na sve njihovo bogatstvo i raznolikost, u mnogim slučajevima je pozajmljena iz raznih epskih izvora tuđih naroda sa kojima su se slovenski narodi posredno ili neposredno dodirivali. I inače, već je odo- maćena tvrdnja da je narodni ep svakog istorijskog naroda zapravo međunarodni. Za potvrdu ovog mišljenja Sozonovič uzima pjesme o Marku Kraljeviću: u njihovim brojnim slovenskim redakcijama imamo, u stvari, posla sa tradicionalnim sižeom srednjovjekovne zapadnoevropske poezije ispjevane u duhu ritterske epike južne Francuske, odakle je, preko sjeverne Italije, prešla u slovenski narod zajedno sa mnogim drugim poetskim spomenicima.

420. RUTAR, SIMON. *Slovenska Lenora ali mrtvi pride po svojo ljubico*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 402—403.

Poznato je da je Birger uzeo građu za svoju baladu *Lenora* iz njemačke narodne pripovijetke. Isti motiv postoji kod Škotlandčana u priči *Viljelmov duh*. Ovaj motiv rasprostranjen je kod Skandinavaca, Litvanaca, Rumuna, Grka, Slovenaca, Srba, Bugara, Rusa i Čeha. Slovenci imaju potpuno jednaku narodnu pjesmu *Anzelj*, koja je objavljena u Valjavčevoj zbirci *Narodne pripovjedke u i oko Varaždina* (*Varaždin*, 1858). Naš narod isti sadržaj priča i u prozi. Rutar objavljuje pripovijetku sa ovim motivom, koju je zapisao Ko-košar u Hudoj Južini na Tolminu.

II. NARODNE PRIPOVIJETKE, PREDANJA, POSLOVICE I ZAGONETKE

a) PRIPOVIJETKE I PREDANJA

1. IZDANJA I ZBIRKE

421. ANONIM. *Basariček. Narodne pripovijedke za mladež*. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 124.

Bilješka o izlasku iz štampe Basaričekove zbirke, koja je pripremljena po vaspitnim načelima.

422. АНОНИМ. *Циганија или Цигани и њихове досетке у народним приповеткама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новоме Саду 1884.* Јавор, НС, 1884, XI, 704.

Oglas o izlasku iz štampe.

423. АНОНИМ. *Државно издање Вукових списа.* Бранково коло, 1899, V, 859.

Bilješka o tome da su izašle i da se mogu nabaviti: šest knjiga narodnih pjesama, *Srpske narodne pripovijetke i zagonetke*, a spremljene su za štampu *Srpske narodne poslovice* s dopunama iz Vukovih rukopisa i iz *Srpskog rječnika*.

424. АНОНИМ. *Државно издање Вукових списа.* Бранково коло, 1900, VI, 1501.

Bilješka je zapravo oglas da će se ponovo štampati prvih šest knjiga narodnih pjesama, kao i *Srpske narodne pripovijetke i zagonetke* i *Srpske narodne poslovice*.

425. АНОНИМ. *Двадесет српских народних приповедака.* Бранково коло, 1906, XII, 1082.

Bilješka: u izdanju Kolarčeve zadužbine izašla je zbirka narodnih pripovijedaka koju je pripremio Andra Gavrilović. U zbirci ima dvanaest gatki, četiri pobožno-moralne pripovijetke, tri šaljive i jedna basna. Sve su sada štampane prvi put, a priređivač ih je prokomentarisao bilješkama.

426. АНОНИМ. [*Књиге за народ из задужбине Пере Коњевића, св. 115*]. Бранково коло, 1905, XI, 1298.

Bilješka o izlasku knjige *Srpske narodne pripovetke iz Banata* Svetozara Ml. Bajića u izdanju Matice srpske, 1905.

427. АНОНИМ. *Књижице за младина.* Ljubljanski zvon, 1895, XV, 446.

Kratka bilješka o izlasku iz štampe četvrte i pete knjige edicije *Књижице за младина*. Četvrta knjiga, pod naslovom *Dragoljubci*, donosi pripovijetke, bajke, basne i šale koje je iz raznih jezika sakupio i priredio Podravski. Prikazivač zamjera autoru što su izvori iz kojih je uzimao pripovijetke samo negdje naznačeni, a ne uvijek.

428. АНОНИМ. [*Манојло Б. Кордунаш издао је штампом издавачке књижарнице и штампарије А. Пајевића у Новоме Саду »Српске приповијетке слијепца Раде Ранајића« ...*]. Јавор, НС, 1892, XIX, 782.

Prikaz zbirke narodnih pripovijedaka. Iznosi se njen sadržaj i, mada je zbirka u osnovi pohvalno ocijenjena, zamjera se sakupljaču što je štampao nepristojne riječi i izraze.

429. ANONIM. *Matica Srpska. (Knjiga 147. Letopisa Matice Srpske u Novom Sadu.)* Ljubljanski zvon, 1886, VI, 703.

Prikaz novog broja *Letopisa* u kojem se nalazi i prilog *Srpske narodne pripovijetke iz Gornje Krajine. Skupio ih Vladimir Krasić.*

430. АНОНИМ. *Мећедовић и царева кћи.* Школски вјесник, 1895, II, 153.

Bilješka o izlasku iz štampe narodne priče *Međedović i careva kći.*

431. ANONIM. *Mehmed Kapetanović Ljubušak. Narodno blago.* Ljubljanski zvon, 1887, VII, 509.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke narodnih besjeda, izreka, bajki i pjesama koje je po Bosni i Hercegovini sakupio Mehmed Kapetanović Ljubušak.

432. АНОНИМ. [*Мухамедовац Мехмедбег Лубушак Капетановић издао је »Народно благо« ...*]. Стражилово, 1887, III, 416.

Bilješka o pojavi zbirke narodnih poslovice, izreka i priča koje je po Bosni, Hercegovini »i susednim krajevima« sakupio Kapetanović. U knjizi je štampao i nekoliko stotina prevedenih turskih, arapskih i persijskih poslovice.

433. ANONIM. *Narodne basne. Skupio ih po Bosni, Crnoj Gori, Dalmaciji, a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vršević.* Dubrovnik, 1883. Ljubljanski zvon, 1883, III, 410.

Bilješka o novoj Vrševićевой knjizi. Prikazivač preporučuje i njegovu knjigu *Narodne satirično-zanimljive podrugalice.*

434. АНОНИМ. *Народне хумористичне гатанице и варанице, скупио их по Боки Которској, Црној Гори, Далмацији, а највише по Херцеговини Вук витез Врчевић. У Дубровнику. Наклада књижаре Драгутина Претнера 1884.* Јавор, НС, 1884, XI, 480.

Bilješka o izlasku iz štampe XVI knjige »Narodne biblioteke«.

435. ANONIM. *Narodne legende za slovensko mladino. Nabral, izdal in založil Anton Kosi. III svezek. Ptuj, 1891.* Ljubljanski zvon, 1891, XI, 379—381.

Anonimni autor obavještava da se pojavila i treća knjiga narodnih legendi što ih je sakupio Anton Kosi. Knjiga sadrži 21 le-

gendu. Prikazivač upućuje autoru primjedbe na neke jezičke nepravilnosti.

436. ANONIM. *Narodne satirično-zanimljive podrugačice. Skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević.* Ljubljanski zvon, 1883, III, 815.

Bilješka o izlasku iz štampe.

437. ANONIM. *Niz srpskih pripovijedaka, većinom o narodnom suđenju po Boki, Crnoj Gori i Hercegovini. Vuk vitez Vrčević.* Ljubljanski zvon, 1882, II, 191.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

438. АНОНИМ. [Од академијске књижаре А. Хартмана у Загребу добили смо ове књиге ...]. Стражилово, 1887, III, 480.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke *Šaljive narodne pripovjetke, za mladež izabrao i priredio Stjepan Basariček.*

439. ANONIM. *Srbske narodne pripovedke. Preložil Fran Erjavec. Ljubljana, 1922.* Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 384.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

440. АНОНИМ. *Српске народне приповетке из Баната. Скупио их Мл. Бајић ...* Бранково коло, 1905, XI, 1359. # М. Д.

Bilješka o zbirci od sedamnaest kraćih narodnih priča sa sakupljačevim napomenama o kazivačima pojedinih priča. Zbirka je izašla kao 115. sveska edicije Knjige za narod iz zadužbine Petra Konjevića.

441. АНОНИМ. *Српске народне приповетке скупио Атанасије Николић ... Београд ... 1899.* Бранково коло, 1899, V, 381. # М.

Bilješka o zbirci koju je izdala Nikolićeva rodbina poslije njegove smrti. U zbirci je štampano dvadeset i pet pripovijedaka nadenih u njegovim spisima.

442. АНОНИМ. *Српске народне приповијетке, понајвише кратке и шаливе. Скупио Вук витез Врчевић. Књига друга (прву је књигу штампало Српско учено друштво у Биограду). У Дубровнику 1882.* Јавор, НС, 1882, IX, 831.

Bilješka o izlasku iz štampe.

443. АНОНИМ. *Српске народне умотворине из разних српских крајева, прибиљежио и издао Никола Станков Кукић. Срп-*

ска штампарија у Загребу. 1898. Бранково коло, 1898, IV, 1661. # М.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke koja sadrži šest većih, tri-deset i tri manje pjesme i dvadeset narodnih pripovijedaka.

444. ANONIM. *Sto narodnih legend. Nabral in priredil Anton Kosi.* Ljubljanski zvon, 1898, XVIII, 443.

Vijest o izlasku iz štampe.

445. ANONIM. *Saljive narodne pripovedke. Za omladinu skupio i izdao Basariček.* Ljubljanski zvon, 1887, VII, 509.

Vijest o izlasku iz štampe.

446. АНОНИМ. *Уз прело и село, народне приповетке за старо и младо. Издање књижаре браће М. Поповића. У Новоме Саду. 1884.* Јавор, НС, 1884, XI, 608.

Bilješka o izlasku zbirke sa sljedećim sadržajem: *Nemušti jezik, Sedam vlašića, Aždaja i carev sin, Milan i šuga, Zlatoruni ovan.*

447. ANONIM. *Vuk vitez Vrčević, Niz srpskih pripovijedaka.* Ljubljanski zvon, 1881, I, 788.

Bilješka o izlasku iz štampe. Pripovijetke su sabrane po Boki, Crnoj Gori i Hercegovini.

448. ANONIM. *Vuk Vrčević. Narodne pripoviedke. Narodna biblioteka. Dubrovnik.* Ljubljanski zvon, 1887, VII, 381.

Bilješka o izlasku iz štampe.

449. ANONIM. *V. Z. Marik. Narodne pripoviedke.* Ljubljanski zvon, 1892, XII, 579.

Bilješka o izlasku iz štampe Marikove zbirke ruskih, čeških, bugarskih i hrvatskih narodnih pripovijedaka.

450. АНОНИМ. *Збирка српских народних умотворина из Горње крајине. Књига III. Српске народне приповијетке слијепца Раде Рапајића. Вјерно побиљежио и за штампу приредио Манојло Б. Кордунаш. (Чисти приход од ове књиге намијењен је за подизање надгробнога споменика пок. Ради Рапајићу.) У Новоме Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893.* Јавор, НС, 1892, XIX, 752.

Književni oglas.

451. ANONIM. *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena. JAZU, knjiga XI. Zagreb, 1906. Savremenik, 1907, II, 505—507. # A. J.*

O značaju *Zbornika* i o sadržaju jedanaeste knjige. Među priložima nalazi se i tekst A. Bortulina o običajima na Božić u Belom na otoku Cresu sa originalnim pjesmama, zatim rad Vl. Ardalića u kojem su zabilježene priče i poslovice o vuku, nastale po Bukovici u Dalmaciji. Autor ističe zbirku narodnih pripovijedaka koje je u Podgajcima (Slavonija) zabilježio J. Lesar sa biografskim podacima svojih pripovjedača. Navode se radovi J. Krmpotić, koja je zabilježila gatku *Pasoglavci*, i M. Biljana, koji objavljuje lokalnu priču kako su postala imena Lika i Gospić.

452. ANONIM. *Zlate jagode. Zbirka basnij za slovensko mladino in preprosto ljudstvo. Nabral Anton Kosi. Ljubljana, 1894. Ljubljanski zvon, 1894, XIV, 699.*

Prikazivač preporučuje ovu knjigu, koja sadrži više od 150 lijepih izvornih slovenskih basni. Značajnija je tim više što je to prva knjiga basni u Sloveniji.

453. BEŽEK, VIKTOR. *Zakaj? — Zato! Zbirka pravljic, pripovedki in legend za šolo in dom. Nabral in izdal Anton Brezovnik. Ljubljana, 1894. Ljubljanski zvon, 1895, XV, 120—121.*

Prikazivač ističe kako je originalna misao sakupiti bajke, gatke, pripovijetke i legende, izvorne i prevedene, uglavnom poznate, izvađene iz raznih knjiga i časopisa, i objaviti ih pod zajedničkim naslovom, stereotipnim pitanjem *Zašto?* Knjiga sadrži nekoliko dijelova: *Iz rastlinstva (Iz biljnog carstva); Iz živalstva (Iz životinjskog carstva); Iz zgodovine (Iz istorije); Iz življenja svetnikov (Iz života svetaca); Razno.* Autoru je bilo najbitnije da najvećem broju priča odgovara naslov knjige (npr. *Zakaj je Bog psa ustvaril? Zakaj ima osel križ na hrbtu?* itd.).

Prikazivač zamjera autoru na nedotjeranom jeziku i preporučuje mu da ipak ne pravi takve vrste zbirki, jer se mnoge lijepe pripovijetke ne mogu uvrstiti u izbore sa tako specifičnim naslovima.

454. ILEŠIĆ, FRAN. *Strohal R. Hrvatskih narodnih pripovijedaka knjiga III: Narodne pripovijetke iz grada Rijeke, trgovišta Mrkopolja i Ravne gore, te sela Broda na Kupi i Oštarija. Karlovac, 1904. Ljubljanski zvon, 1904, XXIV, 381.*

Bilješka o izlasku iz štampe Strohalove treće knjige narodnih pripovijedaka. Prva knjiga iz 1886. godine donosi pripovijetke iz sela Stative kod Karlovca, a druga iz 1901. objavljuje pripovijetke iz Karlovca, Delnica i Vrbovskog.

Strohalove zbirke pripovijedaka nemaju samo folklorističku vrijednost, nego i dijalektološku, jer je sva građa objavljena u izvornom obliku i narječju.

455. ILEŠIČ, FRAN. *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Knjiga VIII, svezak 2.* Ljubljanski zvon, 1904, XXIV, 381.

Bilješka o novom svesku *Zbornika*, u kojem je objavljen i tekst češkog profesora J. Polivke *Paralele narodnim pripovijetkama u Strohalovu zborniku*.

456. KOCJANČIČ, KARLO. *Vinko Möderndorfer: Narodne pripovedke iz Mežiške doline. I zvezek.* Ljubljana. Ljubljanski zvon, 1925, XLV, 183—185. # KOCJAN.

Povodom izlaska iz štampe nove knjige narodnih pripovijedaka Kocjan piše o našoj bogatoj kulturnoj baštini, o velikoj vrijednosti naših narodnih pjesama. Mnoge od njih su objavljene, a autor posebno ističe Štrekeljov i Trdinin sakupljački rad.

U drugom dijelu prikaza Kocjan govori o Mederndorferovoj zbirci narodnih pripovijedaka i kaže da je autor zbirke na najboljem putu da postane drugi Trdina. Prikazivač se nada da će ovaj sakupljač nastaviti svoj rad na narodnoj književnosti.

457. КОНДИЋ, В. *»На neroђу коњу хођу...«* Бранково коло, 1898, IV, 1535.

Kondić je u *Srbobranu* pročitao narodnu priču *Na nerođu hođu...»,* pa, radi poređenja, donosi verziju iste priče kako je slušao u djetinjstvu.

458. KOŠTIAL, IVAN. *Narodne pripovedke v Soških planinah. Zbral in napisal Andrej Gabršček.* Gorica, 1910. Ljubljanski zvon, 1911, XXXI, 447.

Zbirka sadrži 41 bajku iz Vrsnega, Kobarida, Livka i Beneške Slovenije. U *Dodatku* je objavljeno osam narodnih bajki iz zbirke Jos. Kenda. Za folkloriste je dragocjeno što Gabršček uz mnoge bajke navodi slavenske, rumunske, grčke, njemačke, francuske i druge varijante.

Pojedine bajke, primjećuje prikazivač, podsjećaju na priče iz *Dekameron*a i nisu prikladne za omladinu.

Koštial zamjera priređivaču što u zbirci ima mnogo jezičkih nepravilnosti i germanizama.

459. LEVEC, FRAN. *Narodne legende za slovensko mladino. Nabrał, izdal i založil Anton Kosi. I zvezek. Ptuj, 1890.* Ljubljanski zvon, 1890, X, 574.

Knjiga sadrži 21 narodnu legendu. Jedna je legenda o sv. Gregoru, dvije su o sv. Martinu, a sve ostale o Hristu i sv. Petru. Veći broj legenda je bio objavljen u časopisima, uglavnom stručnim, tako da nisu bile pristupačne omladini.

460. LEVEC, FRAN. *Narodne legende za slovensko mladino*. Nabral, izdal in založil Anton Kosi. II zvezek. Ptuj, 1890. Ljubljanski zvon, 1890, X, 765—766.

Brzo poslije prve, izašla je i druga knjiga legendi. One se odlikuju jednostavnim, ali zanimljivim pripovijedanjem, zdravim humorom i mudrim mislima.

461. LEVEC, FRAN. *Narodne pripovjesti u Varaždinu i okolici*. Sakupio Matija Kračmanov Valjavec. Drugo izdanje Zagreb, 1890. Ljubljanski zvon, 1890, X, 315—316.

Prikazivač piše da bismo akademika Valjaveca mogli nazvati slovenskim Vukom, jer je sakupio i uredio obilje narodnih umotvorina iz pojedinih krajeva Slovenije i iz okolice Varaždina.

Godine 1858. Valjavec je izdao zbirku *Narodne pripovjedke*, u kojoj se nalaze pripovijetke iz Varaždina i okolice. Krek, Jagić, Miklošić i još neki ruski naučnici pisali su pohvalno o knjizi, tako da je ona doživjela i drugo izdanje.

Knjiga sadrži 121 pripovijetku i 32 narodne pjesme.

462. LEVEC, FRAN. *Pripovedke za mladino*. Poslovenil J. Markič. Ljubljana, 1887. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 446—447.

Knjiga J. Markiča sadrži dvanaest bajki prevedenih sa njemačkog iz poznatih zbirki braće Grim. Markič je objavio bajke: 1. *Žabji kralj ali železni Henrik* (*Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich*); 2. *Marijin otrok* (*Marienkind*); 3. *Kako je šel negdo po širokem svetu, da bi zvedel, kaj je strah* (*Märchen von Einem, der auszog das Fürchten zu lernen*); 4. *Volk in sedem mladih kozic* (*Der Wolf und die sieben jungen Geißlein*); 5. *Zvesti Ivan* (*Der treue Johannes*); 6. *Dobra kupčija* (*Der gute Handel*); 7. *Dvanajst bratov* (*Die zwölf Brüder*); 8. *Potepuhi* (*Das Lumpengesindel*); 9. *Bratec in sestrice* (*Brüderchen und Schwesterchen*); 10. *Trije mošički v gozdu* (*Die drei Männlein im Walde*); 11. *Tri predice*. (*Die drei Spinnerinnen*); 12. *Janezek i Jerica* (*Hänsel und Gretel*).

463. LEVEC, FRAN. *Pripovedke za mladino*. I zvezek. Spisal Fr. H(ubad). Ptuj, 1882. Ljubljanski zvon, 1882, II, 767.

Knjiga sadrži sedam narodnih pripovijedaka. Tri pripovijetke su slovenačke: *Pedenjčlovek — laket brada* i *Čudotvorni lokot* po M. Valjevecu, zatim *Zlatorog* po K. Dežmanu. Objavljene su češke pripovijetke *Dolgi, Široki in Bistrooki* i *Trije zlati lasi Deda* — *Vseveda*, srpska *Hroma Lisica* i moravska *Golobica s tremi zlatimi peresi*.

464. LEVEC, FRAN. *Pripovedke za mladino*. Spisal Fr. Hubad. I in II zvezek. Ptuj, 1888. Ljubljanski zvon, 1888, VIII, 444.

Prije šest godina objavio je Hubad prvu knjigu pripovijedaka za omladinu, koja je donosila sedam slovenskih, srpskih i čeških bajki i pripovijedaka.

Ovoj prvoj knjizi dodao je autor i drugu, u kojoj se nalazi tri-naest narodnih bajki i pripovijedaka, i to slovenskih, njemačkih, srpskih, čeških i ruskih.

465. MALOVRH, MIROSLAV. *Basne u slici i reči. Preveo i prera-dio Luka Popović.* Ljubljanski zvon, 1882, II, 510. # M. M.
Bilješka o izlasku iz štampe.

466. MALOVRH, MIROSLAV. *Narodne satirično — zanimljive po-drugačice. Skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević.* Dubrovnik. Lju-bljanski zvon, 1883, III, 279. # M. M.

Bilješka o novoj knjizi Vuka Vrčevića. Prikazivač ističe da je knjiga veoma dragocjena, jer je Vuk Vrčević poslije Vuka Karadžića najznamenitiji sakupljač narodnog blaga kod Srba.

467. MALOVRH, MIROSLAV. *Srpske narodne pripovedke, ponaj-više kratke i šaljive. Skupio Vuk vitez Vrčević. Knjiga II.* Du-brovnik. Ljubljanski zvon, 1882, II, 576. # M. M.

Obavijest o izlasku iz štampe. Knjiga sadrži 227 pripovijedaka.

468. OZVALD, KAREL. *Knjiga o slovenskem mitu: Bajke in pri-povedke slovenskega ljudstva. Z mitološkim uvodom uredil Ja-kob Kelemina.* Celje, 1930. Ljubljanski zvon, 1931, LI, 67—68.

U želji da pobudi širi interes za narodne umotvorine, profesor Kelemina izdao je zbirku bajki i pripovijedaka, ukazujući na kul-turni značaj mita u jednom narodu.

Prikazivač uglavnom govori o značaju mita i o Keleminovom predgovoru knjizi. Najveću vrijednost ove knjige vidi u tome što je ona zacrtala put kojim treba poći u proučavanju mita.

469. PAJK, PETER. *Kelemina Jakob: Bajke in pripovedke sloven-skega ljudstva. Založila Družba sv. Mohorja v Celju.* 1930. Ljubljanski zvon, 1931, LI, 631—634.

Prikazivač opširno raspravlja o tome šta je bajka, a šta pripo-vijetka. Bajke, u užem smislu, po mišljenju prikazivača, obuhvataju svijet viših bića ne zalazeći ni na koji načinu u odnose ljudi. U pri-povijetkama se, međutim, prožimaju božanski i ljudski svijet, viša bića uzimaju ljudski oblik i ponašanje, a narodni junaci postaju bogovi.

Interesantno je da u ovoj zbirci većina pripovijedaka ima tra-gičan završetak. Uplicu se usudne sile protiv kojih je čovjek nemo-ćan i od kojih zavisi.

Kelemina je kritički uredio svoje izdanje, ali za razliku od Strekelja, varijante je naveo u objašnjenju i sažimao je i skraćivao razvučenu fabulu čuvajući pri tome sve osobenosti pripovijedaka. U tom smislu Kelemina je redigovao i jezik i dijalekat zamjenjujući ga književnim jezikom.

Knjiga je podijeljena po motivima na šest dijelova. Jedina ozbiljnija primjedba prikazivačeva odnosi se na nejasnoću knjige. Uvod strši, a knjiga je nepregledna, te bi njeno četvrto poglavlje trebalo staviti na prvo mjesto — primjećuje prikazivač. Ipak, to je prva zaokružena i cjelovita zbirka pripovijedaka iz svih slovenskih pokrajina.

470. PASARIĆ, JOSIP. *M. Kušar: Narodne pripovijesti mitične. Zadar, 1907.* Savremenik, 1907, II, 568—569.

Zbirka M. Kušara sadrži dvadeset tri naše najljepše mitološke pripovijetke sa opširnim komentarima mitološke sadržine, izvađenim većinom iz studija Natka Nodila *Stara vjera Srba i Hrvata*. U uvodnom dijelu knjige autor govori o narodnim gatkama i njihovom srodstvu s pričama ostalih Slovena.

471. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [*Збирка срп. нар. умотворина из Горње Крајине*]. Стражилово, 1892, V, 816. # С.

Kratak prikaz zbirke narodnih pripovijedaka — koju je pod naslovom *Zbirka srpskih narodnih umotvorina iz Gornje Krajinе. Knjiga III. Srpske narodne pripovijetke slijepca Rade Rapajića* objavio Manojlo Kordunaš. U knjizi su pripovijetke, otšalice, dvije zdravice i »priložak srp. nar. filozofiji«. Među šaljivim pričama ima dosta onih u kojima se ogleda vedar humor, ali ima i sasvim običnih. U »prilošku nar. filozofiji« ogleda se Rapajićeva oštroumnost i dosjetljivost. Veći broj pripovijedaka već je poznat.

472. STARE, JOSIP. *Narodne humorističke gatalice i varalice, skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević. Dubrovnik. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 447.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

473. STARE, JOSIP. *V. Marik. Izabrane narodne pripoviedke. I knjiga. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 254.*

Književni oglas o izlasku iz štampe. Marik namjerava da izda šest knjiga. U prvoj knjizi nalaze se pripovijetke slavenskih naroda, među kojima i dvije slovenske.

474. STARE, JOSIP. *V. Marik. Izabrane narodne pripoviedke. II knjiga. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 447.*

Književni oglas o izlasku iz štampe druge knjige slavenskih pripovijedaka V. Marika.

475. STARE, JOSIP. *Vuk Vrčević. Narodne basne. Dubrovnik. Ljubljanski zvon*, 1883, III, 403.

Bilješka o izlasku knjige basni sakupljenih po Boki, Crnoj Gori, Dalmaciji i Hercegovini.

476. STARE, JOSIP. *Vuk Vrčević. Narodne pripovijesti i presude iz života po Boki Kotorskoj, Hercegovini i Crnoj Gori. Dubrovnik. Ljubljanski zvon*, 1891, XI, 125.

Vijest o izlasku iz štampe.

477. ŠTREKELJ, KAREL. *Narodne humorističke gatalice i varalice, skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević. Dubrovnik. Ljubljanski zvon*, 1884, IV, 319.

Bilješka o izlasku iz štampe XVI knjige Narodne biblioteke.

478. VAMBERGER, MIJO. *Hrvatskih narodnih pripovijedaka knjiga II. Narodne pripovijetke iz grada Karlovca, sela Lokava, Delnica i trgovišta Vrbovskoga. Sabrao R. Strohal. Karlovac. 1901. Ljubljanski zvon*, 1902, XXII, 353—354.

Strohalove narodne pripovijetke zabilježene su na kajkavskom i čakavskom narječju, imaju izuzetno zanimljiv sadržaj, a marljivi sakupljač ih je vjerno zabilježio. Pripovijetkama je dodat instruktivan predgovor, podaci o pripovjedačima i rječnik manje poznatih riječi.

479. ZOREC, IVAN. *Fr. Erjavac: Srbske narodne pripovedke. Ljubljana*, 1922. Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 757—758.

Zorec odmah na početku svog prikaza ističe da su to pripovijetke što ih je sakupio Tihomir Ostojić, a izdala ih Matica srpska 1911. godine u Dubrovniku i sada se prvi put prevode na slovenski jezik. Knjiga sadrži trideset pripovijedaka. Prikazivač oštro napada slab Erjavčev prevod, koji je ovu zbirku lišio onih poetskih čari koje ona ima u originalu. Zorec je pokušao da to pokaže na pojedinim primjerima.

480. ŽUMER, ANDREJ. *Pripovedke za mladino. I svezak. Spisal Fr. H. Ptuj*, 1882. Ljubljanski zvon, 1883, III, 197—198.

—m—

Knjižica Fr. Hubada, sa svega 72 stranice, sadrži sedam kratkih narodnih pripovijedaka. Sve pripovijetke su iz slavenskog narodnog blaga.

2. ZAPISIVANJE, SKUPLJANJE I IZDAVANJE

481. АНОНИМ. *Из душе народне. Седам народних приповедака, скупио Андра Глигоријевић. Београд 1897.* Бранково коло, 1897, III, 1565. # Б. пл. Б.

Bilješka se, više nego na skupljene pripovijetke, odnosi na sa-
kupljački rad uopšte: neophodno je, pri takvom poslu, bilježiti po-
datke o mjestu gdje je narodna umotvorina pronađena, kao i podatke
o личности kazivača.

482. АНОНИМ. *Народне приповетке, скупио Владимир Красић...*
Бранково коло, 1897, III, 536—539. # Ј. В.

Prikazivač zamjera Matici srpskoj što je ove pripovijetke iz-
dala u svojoj ediciji »Knjige za narod«, i to ne zbog toga što one ne-
maju vrijednosti, već zato što im sadržaj nije vaspitan i poučan. On
smatra da pripovijetke nisu tačno bilježene i da u zbirci ima veoma
mnogo jezičkih pogrešaka. Daje i neke opšte napomene o skupljanju
narodnih pripovijedaka: skupljači treba da više pažnje obraćaju na
ono što čuju iz usta neškolovanih ljudi i ženskinja, nego na ono što
čuju od školovanih, koji obično popravljaju narodni govor pod izgo-
vorom da im je suviše prost.

483. АНОНИМ. [*Наштамтана је и може се добити у државној
штампарији у Београду...*]. Бранково коло, 1896, II, 347.

Bilješka o djelima Vuka Karadžića izašlim u državnom izda-
nju. U prodaji su tri prve knjige narodnih pjesama, a date su u štam-
pu *Srpske narodne pripovijetke*.

3. OPŠTI RADOVI I INTERPRETACIJE

484. АНОНИМ. [*Црепајски учитељ Светозар Мл. Бајић послао
нам је...*]. Стражилово, 1887, III, 575—576.

Primjedbe koje je Svetozar Bajić poslao uredništvu *Stražilova*
na pojedina objašnjenja zagonetki u knjizi Stojana Novakovića *Srp-
ske narodne zagonetke* (izdanje Čupićeve zadužbine, 1877).

485. ANONIM. *Izabrane narodne pripovijetke. (Dr David Bogda-
nović: Izabrane narodne pripovijetke. Zagreb, 1914).* Savreme-
nik, 1915. X, 166—167. # M. S.

U prvom dijelu knjige Bogdanović govori o narodnim pripovijet-
kama, kako ih treba proučavati, ko se bavio tim problemom, gdje tre-
ba tražiti izvore i postanak narodnih priča i gatki, kako su se one širile,
kako su se kod raznih naroda motivi preplitali, spajali i razdvajali.

Drugi dio knjige sadrži pripovijetke poredane po principima koje je autor postavio u prvom dijelu. Bogdanović nije pristaša nijedne od metoda proučavanja narodnog stvaralaštva (komparativne, migracione, antropološke i dr.), nego iz svake uzima ono što je dobro. Autor prikaza smatra da je Bogdanović mogao više pažnje posvetiti rezultatima tih škola i objašnjavanju njihovih metodskih postupaka.

Pripovijetke su svrstane po zajedničkim ili sličnim motivima.

486. IVŠIĆ, STJEPAN. *Hrvatske narodne poslovice*. Savremenik, 1910, V, 72—74.

Skarpin zbornik *Hrvatskih narodnih poslovica* (Šibenik, 1909) dosad je najobilnija zbirka poslovica, ali diletantski uređena. Predgovor je pisan lošim jezikom i sa mnogo romantičarskih mišljenja o značaju i vrijednosti poslovica.

Poslovice su kod nas vrlo malo proučavane. Značajna je rasprava R. Altenkirha *Die Beziehungen zwischen Slaven und Griechen in ihren Sprichwörtern*, objavljena u Jagićevu *Archivu* (Bd. XXX, g. 1908/9, 1—47 i 321—358). U Altenkirhovo raspravi nalazimo svjedočanstva da su mnoge naše poslovice samo prerušene grčke.

Skarpa spominje J. Šišgorića kao prvog sakupljača narodnih poslovica u našem narodu, a izostavlja N. Dimitrovića, Pavla Vitezića (*Priručnik aliti razlike mudrosti cvitje, 1703*), koji je stihovao narodne poslovice, i T. Mikloušića, koji je sakupio kajkavske poslovice.

Skarpa je površno obradio časopise iz kojih je uzimao poslovice, tako da je dosta dobrih poslovica ostalo rasuto po *Karadžiću*, *Bosanskoj vili* i drugim listovima.

Opravdano je što je Skarpa svrstao poslovice po sadržaju, a ne alfabetskim redom. Pogriješio je što nije uz svaku poslovicu naznačio i izvor, jer je istraživaču bitan podatak odakle je koja poslovice pošto nisu svi zbornici podjednako pouzdani. Pisac navodi ponekad paralele iz latinskog i italijanskog, ali tu nije dosljedan i potpun. Skarpa nekad nepotrebno tumači pojedine poslovice, a izostavio je rječnik manje poznatih riječi i provincijalizama.

487. MILAKOVIĆ, JOSIP. M. Kušar: *Narodne pripovijesti mitične*. Školski vjesnik, 1907, XIV, 439—441.

Prikaz knjige M. Kušara *Narodne pripovijesti mitične*, koju je nagradila Matica dalmatinska. Zbirka sadrži 23 mitološke pripovijetke, uzete iz raznih zbirki. U uvodnom dijelu Kušar navodi izvor: kojima se služio i objašnjava cilj ovog izdanja: on bi želio da *Narodne pripovijesti mitične* budu prva knjiga u ediciji »dlačke knjižnice«, tako neophodne za nastavnike i školsku omladinu. Zatim, ukratko govori o srodnosti indoevropskih naroda, koja se ogleda ne samo u jeziku nego i u narodnom pričanju (mitu). Uz svaku pripovijetku Kušar je napisao opširan komentar, koji je često veći i od same priče,

ali je pisac »umio gotovo svagdje pogoditi pravi smisao« (npr. Divljana upoređuje s kiklopom Polifemom, uz priču *Zlatoruni ovan* oživljava starogrčku legendu o zlatnom runu i plovidbi Argonauta itd.). Dalje, on govori o glavnim osobinama mita, a posebno ističe mit »naših jekavaca«. Pisac prikaza iskoristio je taj trenutak da iskaže žaljenje što se niko ne brine da pokupi i zabilježi mitološka pričanja kajkavaca, u kojih sigurno ima dosta predanja, ali ih — izuzev Plohla Herdvigova i Valjevca — niko nije sakupljao.

488. РАДОЈЕВИЋ, БЕЉКО. *О трима, Вуком забележеним народ. изрекама*. Јавор, НС, 1891, XVIII, 797—798.

O porijeklu poslovice: *Ako nema drugihjih nogu za zimu, zlo, Vruć s leđa, Grdi, Bože, imaš i koga.*

489. RUTAR, SIMON. *Knez Pes — Marko*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 252—253.

Rutar piše o jednoj slovenačkoj varijanti priče o Psoglavcu. Priču je čuo u tolminskom i beneškom kraju.

4. MOTIVI

490. АНОНИМ. Павле Поповић: *Приповетка о девојци без руку. Студија из српске и југословенске књижевности*. Београд, 1905. Савременик, 1906, I, 67—68.

Pisac navodi varijante motiva o djevojci bez ruku od srednjovjekovnih izvora do različitih verzija u južnoslovenskim književnostima. Autor bilješke zamjera Popoviću što nije uzeo u obzir stare hrvatske tekstove, na primjer *Skazanje života sv. Guljelme, kraljice ugarske* (*Stari pisci hrv. knj.* 20).

491. ILEŠIĆ, FRAN. *Popović Pavle: Pripovetka o djevojci bez ruku. Studiја из српске и југословенске књижевности*. Београд, 1905. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 121.

Bilješka o pojavi ove vrijedne studije.

Motiv o djevojci bez ruku nalazimo u pripovijetkama skoro svih srednjovjekovnih evropskih literatura. Pavle Popović je u svojoj studiji sakupio sve pripovijetke iz jugoslovenske, a posebno srpske književnosti, u kojima se nalazi ovaj motiv. Zastupljeni su i Slovenci (str. 109—111), a prikazivač se nada da će se naći i više primjera kada Slovenci budu imali sakupljene svoje narodne bajke i pripovijetke.

5. MIT, RELIGIJA I OBIČAJI

492. АНОНИМ. *Из српских крајева. Ситне белешке. Опет то али мало друкчије*. Бранково коло, 1896, II, 1497. # И.

Ponovo o običaju preskakanja vatre. Tvrdi se da se vatra preskače svake večeri čitavu jednu nedjelju dana i da to radi svaka porodica napose pred svojom kućom.

493. ИВАНЧЕВИЋ, ПЕТАР С. *Из српских крајева. Ситне белешке. Шишано кумство*. Бранково коло, 1896, II, 1015—1016.

O posebnoj vrsti kumstva koja postaje iz prijateljstva dviju porodica. Šišano kumstvo, kao i pobratimstvo, može vezati ljude različite vjere, jednako kao i iste.

494. РАДОЈЕВИЋ, ВЕЉКО. *Народна гатања. Прибрао Лука Грђић Бјелокосић*. Сарајево. Земаљска штампарија 1896. Бранково коло, 1896, II, 1082—1083.

Oko tri stotine narodnih gatanja Bjelokosić je podijelio na: Djevojačka gatanja radi udaje, Gatanja pri ženidbi, odnosno udaji, Gatanja pri porodu i odgoju djece, Gatanja pri smrti i poslije smrti, Gatanja o čuvanju zdravlja, Gatanja pri liječenju pojedinih bolesti, Gatanja o vremenu, Gatanja o ratu, Gatanja oko ljetine, Gatanja oko hajvana i pčela, Gatanja o snovima, Ostala gatanja. R. podvlači, kao ispravno, načelo Luke Bjelokosića da je bolje nešto i više puta zabilježiti nego bilo šta ispustiti. Prikazivač vrlo povoljno ocjenjuje ovaj rad, zamjerajući tek zbog nekoliko jezičkih pogrešaka.

495. ЗЛОПОГЛЕБА, ЛАЗАР. *Из српских крајева. Ситне белешке. Скакање преко ватре на Бијеле Покладе*. Бранково коло, 1896, II, 1497.

Autor dodaje još jedan vid vjerovanja vezanog za običaj preskakanja vatre: naime, djevojke vjeruju da će se udati iste godine ona od njih koja prva preskoči vatru.

6. LOKALITETI

496. АНОНИМ. *Из српских крајева. Ситне белешке. Благосиљање Конаваоског поља са Смијезнице*. Бранково коло, 1896, II, 1495—1497. # Л. В. А.

O običaju vezanom za praznik Duhova. Narod, zajedno sa sveštenikom, penje se na obližnje planine, poklanja se i blagosilja polja koja ga hrane.

497. АНОНИМ. [*Изашла је и друга књига Из народа и о народу. Пише Лука Грђић-Бјелокосић . . .*]. Бранково коло, 1897, III, 765.

Bilješka o knjizi u kojoj se govori o mjestu Gacku, to jest o njegovim starinama po narodnom pričanju, o narodnoj nošnji u ovom kraju, o sujevjerju, gatanju i narodnim lijekovima.

498. БЕШЛИЋ, МИЛАН. *Бугојно и околина. Школски вјесник*, 1908, XV, 51—55; 159—163; 247—252; 341—346; 436—440; 499—502.

U opširnom radu, koji obuhvata geografski položaj Bugojna i okoline, njegov ekonomski razvoj i društveni život, autor je posebnu pažnju posvetio narodnom govoru i očuvanoj narodnoj tradiciji — pričama i pjesmama. U tekstu su zabilježene dvije narodne pripovijetke — *Kako je i siromah postao bogat* (str. 344—346) i *Dosadni musafir* (str. 436—437) — i nekoliko narodnih pjesama, koje se pjevaju »po narodnom napjevu« uz pratnju dvojnice i tambura: I. *Što li se je more zamutilo* (15 st.), II. pod naslovom *Sefušina Munta* (18 st.), III. *Mujo Celebija* (11 st.), IV. bez naslova — *O, djevojko, što me hvališ* (6 st.), V. pod naslovom *Ljepotica Fata* (17 st.) i ostale bez naslova — VI. *Ječam žele skopaljke djevojke* (6 st.), VII. *Oj, Savice, tiha vodo, hladna* (10 st.), VIII. *Ja se najmih u amidže, u daidže* (22 st.).

Uz ovo, autor je zabilježio i niz narodnih zagonetaka, vjerovanja u natprirodna bića (vile, vukodlake, zmajeve), nekoliko narodnih običaja (svadba, mladenci, običaji oko Jurjev-dana i sl.), kao i nekoliko podataka o »narodnoj medicini«.

499. БОРБЕВИЋ, ТИХОМИР Р. *Из српских крајева. Ситне белешке*. Бранково коло, 1896, II, 880—884; 920—923; 978—980; 1011—1013.

Po ugledu na *Beleške i beleščice* Svetislava Vulovića (*Godišnjica Nikole Cupića*, XIV), T. Đorđević bilježi narodna predanja o postanku i imenima mjesta, личности i običaja. Predmet njegovih bilježaka je mjesto Aleksinac, naziv Banaraica za rijeku Moravu, mjesto Beglik, Belja, pojam Božja brada, predanje o Vuku Brankoviću, mjesto Gradišta i Kule, granica između Vidina i Niša, nastanak imena Deligrad i Dragan-grad, Ražanj, Crkvine. On piše i o rimskim ostacima u Tešici, o predanju o svetoj Nedelji (donosi i pjesmu od 27 stihova *Sveta Petka i Sveta Nedelja*), o tome kako se u narodu priča *Stari zavjet*, o različitom pjevanju uskršnje pjesme u narodu.

500. БОРБЕВИЋ, ТИХОМИР Р. *Из српских крајева. Ситне белешке из Жичког и Студеничког среза*. Бранково коло, 1898, IV, 1205—1214.

Đorđević saopštava vjerovanja i predanja naroda ovog kraja o nastanku mjesta Brvenika, Gradca, Jerinina grada, sela i crkve Pav-

lice, Rudnice, crkve sv. Petke, a zatim govori o grobljima u ovom kraju, gatanjima, zapisima protiv bolesti, pićima i jelima. On donosi i četiri kratke priče o Marku Kraljeviću vezane za Markov polazak na Kosovo.

7. POMENI, PREVODI I IZUČAVANJA U STRANIM KNJIŽEVNOSTIMA

501. АНОНИМ. *Енглески суд о срп. нар. приповеткама*. Бранково коло, 1899, V, 1443—1444. # В. В.

Bilješka o prikazu knjige Elodije Mijatović *Serbian Folklore*. Prikaz je napisala Jelena Džingold u londonskom časopisu *Commerce* (1899, br. 332). Vrlo pozitivno ocjenjujući naše pripovijetke kao i samo djelo kojim su predstavljene Englezima, ona ih poredi sa *Volksmärchen* braće Grim, arapskim pričama i bajkama Andersenovim. Priča *Biberče* podsjeća je na grčku legendu o Andromedi, a *Baš-Celik* na priču o Samsonu i Delili.

502. АНОНИМ. *La Revue Slave*. Бранково коло, 1907, XIII, 351.

U prvom broju časopisa za 1907. godinu izašli su prevodi srpskih narodnih pripovijedaka: *Govor životinja*, *Zašto ljudi imaju udubljene tabane*, *Đavo i njegov šegrt*.

505. АНОНИМ. *Sagen und Märchen der Südslaven in ihrem Verhältnis zu den Sagen und Märchen der übrigen indogermanischen Völkergruppen von dr Friedrich S. Krauss. I Band. Sagen und Märchen der Südslaven. Zum grossen Teil aus ungedruckten Quellen von dr Friedrich S. Krauss. Leipzig ... II Band. Sagen und Märchen der Südslaven. Zum grossen Teil aus ungedruckten Quellen von dr Friedrich S. Kraus, Leipzig ...* Јавоп, HC, 1884, XI, 1117—1120; 1211—1213. # О-нић.

Prikaz zbirke prevoda naših narodnih pripovijedaka na njemački jezik. Prevodilac je Fridrih S. Kraus, član antropološkog društva u Beču i pisac više prikaza naših zbirki narodnih umotvorina u bečkim novinama *Reforma*. U ovoj zbirci ima oko tri stotine priča i skaski; neke od njih štampaju se ovdje prvi put.

504. АНОНИМ. *Sagen und Märchen der Südslaven. Zum grossen Teil aus ungedruckten Quellen von Dr Friedrich S. Krauss. Leipzig, 1883. Ljubljanski zvon, 1883, III, 736.*

Prevodilac je uspješno preveo 109 slovenskih, hrvatskih i srpskih bajki i pripovijedaka, koje je dobro izabrao iz Vukovih, Vrčevićevih, Valjavčevih, Plohlovih i drugih štampanih i rukopisnih zbirki. Zadovoljan će biti svako ko čita ovu knjigu samo za zabavu. Drugačije će je ocijeniti oni koji je posmatraju sa naučnog stanovišta,

kao što to čine A. Veselovski i G. Mejer u Jazićevu *Archivu* (VII, 30—319).

505. АНОНИМ. [U *Revue Belgique* изашле су две српске народне приповетке . . .]. Стражилово, 1886, II, 308.

Bilješka o objavljivanju dviju narodnih pripovijedaka iz Vukove zbirke u *Revue Belgique*. To su *Djevojka cara nadmudrila* i *Pravda i krivda*.

506. LEVEC, FRAN. *Sagen und Märchen der Südslaven von Dr F. S. Krauss. Band II. Leipzig, 1884. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 632—633.*

Prije godinu dana izdao je Kraus prvu knjigu jugoslovenskih narodnih basni i pripovijedaka prevedenih na njemački jezik. Knjiga je doživjela mnogo pohvala njemačkih, francuskih i slavenskih stručnjaka.

Druga Krausova knjiga sadrži 160 kraćih i dužih basni i pripovijedaka, od kojih je trećina iz neštampanih rukopisnih zbirki, a dvije trećine iz raznovrsnih štampanih izvora. Kraus u uvodu navodi otkud je uzimao građu i iz tog pregleda se vidi da je među njegovim pripovijetkama mnogo slovenskih iz Štajerske, Kranjske i Istre. To je prije svega zasluga Matije Valjavca, koji je Krausu poslao svoju bogatu i dragocjenu rukopisnu zbirku.

8. KOMPARATIVISTIČKI RADOVI

507. АНОНИМ. *Јужно-словјенске бајке о Краљевићу Марку у својој свези са староруским епом. Школски вјесник, 1894, I, 433—434.*

Prikaz referata M. Halanskog koji je objavljen u *Pedagogičeskom sborniku* (mart 1894) povodom knjige *Južno-slovjenske bajke o Kraljeviću Marku u svojoj svezi sa staroruskim ером*.

U prvom dijelu referata autor raspravlja o autorstvu narodne poezije. Nasuprot mišljenjima nekoliko istraživača (naučnici Grimove škole, Buslajev, Galakov) koji su smatrali da je narodno stvaralaštvo izraz kolektivnog duhovnog napora, da je narodni pjevač samo »glas svoga naroda«, čija je »dužnost bila (. . .) da bajku predade u onom obliku u kome je do njega došla«, Halanski, kao i većina »modernih ispitivača«, tvrdi da je narodna poezija »osobni a ne kolektivni proces«. Narodni slavenski junački ep nije nastao u prostom narodu nego je »produkt feudalnog stanja u srednjevjekovnom životu slovjenskih država«. Tek sa njihovom propašću, kada opada i ugled »pjesničkih pjevača« (tj. tvoraca epske pjesme), ova »feudalna poezija malo po malo postade seljačkom poezijom«.

Od mnogih pitanja koja se odnose na narodni ep najzanimljivija su ona u kojima Halanski upoređuje srpske vile sa obidom u *Slovu o puku Igorovom*, kao i pticu zlokobnicu iz srpske epske poezije sa onom u ruskom epu.

508. ANONIM. *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena* (knj. XIX, sv. 1, 192 str.). Ljubljanski zvon, 1915, XXXV, 189—190.

Bilješka o novom broju *Zbornika*. Prikazivač posebno ističe Kasumovićevu raspravu *Ezopovska basna grčka i rimska u hrvatskom i srpskom narodnom pričanju*.

509. МЕДИЋ, МОЈО. *Нова варијанта приче о Ленори*. Бранково коло, 1896, II, 350—351.

Medić donosi jednu verziju narodne pripovijetke iz Srijema (sličnu, pod naslovom *Devojka i dva mrtvaca*, objavio je Damjan Preradović u *LMS*, knj. 137, 118—120). Verzija ovdje štampana javljala se pod dva naslova: *Kodlaka* (skraćeno od vukodlak) ili *O djevojci*. Mediću je ova priča dokaz da je čuveni motiv živio i u našem i u njemačkom narodnom predanju još prije nego što je *Lenora* napisana, što je, uostalom, i sam Birger priznavao.

510. RUTAR, SIMON. *Slovenski Faust*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 535—536.

Razvoj bajki, pripovijedaka i narodnih pjesama kod svih naroda je sličan i nije čudo što se motivi ponavljaju i prepliću. One su zajednička tvorevina cijelog čovječanstva i tu se gube narodne i plemenske osobenosti. Zato imamo toliko analogija u slavenskim, romanskim i germanskim tradicionalnim književnostima.

Grim je dokazao da se priča o Polifemu ne nalazi samo kod Grka, nego i kod Slavena, Romana i Germana. Srbi i Hrvati imaju svoga Odiseja u ličnosti Stojana Jankovića, koji je hrabar, snažan i lukav.

Slovenska legenda o svetom Matiji, objavljena u *Novicama* (1862, list 22), veoma je slična grčkom mitu o Edipu.

U Drežnici postoji pripovijetka slična priči o Faustu.

511. СТЕФАНОВИЋ, СВЕТИСЛАВ. *Прилози студији срп. нар. приповедака*. Бранково коло, 1908, XIV, 509—511; 542—543; 564—566; 583—584; 596—599; 614—615; 630—632; 642—645; 660—661; 684—686.

U prvom odjeljku rasprave Stefanović saopštava varijante priče *Cestita kći*: arapsku, bugarske — *Hodža i hadžija, ili neverno prijateljstvo, Pop klevetnik, zla svekrva i postradala od njih devojka, srpske — Bog čuva pravednoga, Čestnata popska dšera, rusku Volšebnoje zerkalce*.

U drugom dijelu govori se o grupi pripovijedaka oko persijske priče *Istorija Repsime*. Autor prepričava sadržaje njenih varijanata: takođe persijske *Povest o Horšidi, i o Utaridu*, turske *Povest Merime*, arapske *Izrailjski kadija i njegova žena*, kurdijske *Zena kao knez*, jedne orijentalne u kojoj se kao otac pojavljuje Jevrejin i dvije evropske. Ova grupa pripovijedaka sa *Povešću Repsime*, kao najljepšim svojim reprezentantom, od osobitog je interesa ne samo zbog popularnih derivata, već i radi sagledanja odnosa ovih orijentalnih priča prema jednoj veoma rasprostranjenoj temi srednjovjekovne evropske literature. O pitanju prioriteta orijentalnih ili zapadnoevropskih priča ove teme mišljenja autora su podijeljena. Stefanović smatra da o uzajamnoj zavisnosti ovih priča nema sumnje, ali da u evropskoj književnosti daleko prije X stoljeća, datuma invazije orijentalnih priča, ima dokumenata koji spadaju u krug ove teme, tako da se u orijentalnim pričama tipa *Repsime* ne može vidjeti izvor i prvobitni oblik cijele ove teme. Balkanske varijante vjerovatno su derivati, putem usmene tradicije, same persijske *Povesti Repsime*.

512. СТЕФАНОВИЋ, СВЕТИСЛАВ. *Прилози за студију срп. нар. приповедака*. Бранково коло, 1909, XV, 649—651; 665—666; 679—680.

Stefanović iznosi sadržaje priča *Devojka u sanduku* i njenih varijanata: persijske *Vezirova kći*, kurdijske *Jusuf Bašari* i albanske — takođe pod naslovom *Devojka u sanduku*. On napominje da će se posebno osvrnuti na slovenske varijante iz ovog kruga priča.

513. СТЕФАНОВИЋ, СВЕТИСЛАВ. *Прилози за студију српских народних приповедака*. Бранково коло, 1907, XIII, 1544—1550; 1579—1581; 1631—1636.

Autor saopštava opširnije izvode verzija pseudoistorijske priče o Ofi i priče iz Straparole i pokušava da pribere i uporedi sa njima naše narodne pripovijetke toga tipa, kao i pripovijetke drugih naroda sa sličnim motivom. To su one priče u kojima »... otac gonjene devojke, — pošto se ona izbegavši incest udala za stranog kralja (princa) i rodila mu krasno dete (ili decu), — krišom ili drugim kojim načinom dospeva u dvor i noću ubija dete (decu) svoje kćeri da bi joj se osvetio i obedio je«.

S. donosi sadržaj priče o Ofi i zaključuje da je ona, i pored uplitanja očevidno istorijskih događaja, sasvim popularnog karaktera. Prvi književni spomenik u kome se ova priča u istom tipu nalazi jeste Straparolino djelo *Vesele noći (Le Notti Piacevoli di Gianfrancesco Straparola, 1899)*. Stefanović drži da je i ova priča porijeklom iz usmene narodne tradicije.

Stefanović konstatuje da se naše priče sa ovim motivom znatno razlikuju i od Straparoline i od engleske priče o Ofi, ali da je u svima njima više zajedničkih momenata sa Straparolinom pričom no sa pričom o Ofi. Od naših priča autoru za poređenje služe sljedeće: *Carica*

sa zvezdom na čelu, Hadžijina kći, Zvezdana, Pop iska da se ženi za dšera si.

514. ВОРКАПИЋ, ЈОВАН. *Двије приче. Андерсенова и српско-народна*. Јавор, НС, 1890, XVII, 205—206; 219; 223; 237—239.

Vorkapić donosi u cjelini Andersenovu priču *Mali Nikola i Veliki Nikola* i našu narodnu *Prometalo*, koju je čuo od Tome Vorkapića u Baniji. On smatra da u pričama postoji naglašena sličnost i da, iznoseći ih ovako, daje priliku da se one naučno ispitaју.

b) POSLOVICE

515. АНОНИМ. *Философија хрватско-српских нар. пословица, сложио ју Вилим Корајац. У Осиеку 1876*. Јавор, НС, 1876, III, 927.

Književni oglas.

516. АНОНИМ. *Хрватске и српске народне пословице спрам грчких и римских пословица и крилатица написао др Иван Касумовић. Прештампано из 189. и 191. књиге »Рада« Југославенске академије знаности и умјетности. Загреб 1912*. Бранково коло, 1912, XVIII, 256.

Bilješka o izlasku iz štampe.

517. АНОНИМ. *Јосип Милаковић. Мајка у нашим пословицама*. Бранково коло, 1905, XI, 254—255. # X. 3.

Milaković je pribrao iz poznatih zbornika poslovice i fraze koje govore o majci — o njenoj ljubavi, o njenom teškom pozivu, o vaspitnom radu, o njenoj ulozi u kući, društvu i životu, o kletvi majčinoj i blagoslovu. U drugoj polovini rasprave poredane su azbučnim redom fraze i poslovice koje govore o majci.

518. АНОНИМ. *Српске народне пословице и разне изреке*. Бранково коло, 1909, XV, 128.

Bilješka o izlasku iz štampe prve knjige u kojoj se nalaze *Primjene, kletve i zakletve u narodnoj frazeologiji*. Zbirku su pripremili Miloš K. Popović i Veljko Radojević, a izašla je u Oklandu, u izdanju *Srpske nezavisnosti*.

519. ДВОРНИКОВИЋ, ЉУДЕВИТ. *»Шта је добро«? Српским народним пословицама истумачио Др Д. Трбојевић. Школски вјесник, 1902, IX, 859. # Љ. Д-ћ.*

Kritički osvrt na knjigu D. Trbojevića *Šta je dobro*, koja je trebalo da predstavlja »neku vrstu narodne etike«. Međutim, autor

nije uspio u prvotnoj namjeri: on je izložio opća načela kršćanskog i filozofskog morala, primjenjujući na svako načelo i maksimumu pokoju narodnu poslovicu. »Pisac dakle nije pojmove etičke istumačio na osnovu narodnih poslovice, nego je nastojao njima utvrditi etičke pojmove, biva pokazati, da i u nas ima takvih pojmova«. Prikazivač smatra da bi drugi metod, tj. tumačenje etike iz naših narodnih poslovice, pokazao posve druge osobine naše »narodne duše«. Pisac je — osim toga — izabrao i »neudesan oblik« da bi izrazio svoja načela o dobrom, formu koja ne odgovara savremenom čitaocu (»... danas se već ni za 'odrasle' kćeri ovako ne pišu poučne knjige«). Čak je i sadržaj samo djelomično jasan i ispravan, dok su »neke stvari nejasne u međusobnom snošaju«.

520. MALOVRH, MIROSLAV. *Letopis Matice srpske, knjiga 130*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 510. # M. M.

Prikaz novog broja *Letopisa*. Prikazivač ističe *Srpske narodne poslovice*, koje su sakupili Lj. V. Stojanović i Milovan Ružić.

521. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Majka u našim poslovicama*. Školski vjesnik, 1904, XI, 210—213, 270—274, 444—447.

U uvodnom dijelu teksta, koji — prema Milakovićevu kazivanju — predstavlja tek »građu za proučavanje ovog predmeta«, izneseni su osnovni motivi koji su autora potakli na ovaj rad: poslovice su, piše Milaković, »pravi biseri filozofije našega pjesnički nadarena naroda«, one su »iz plemenita kova izdjelan novac, okrugao, koji ima natpis i sliku; novac koji milozvučno zvuči, te po narodu iz ruke u ruku putuje« (*Celakovski*). Milakovića je privukla upravo njihova ljepota, a i želja da ih sačuva od zaboravljanja i propadanja. Pored ovih podataka, u uvodu su navedeni i izvori kojima se autor služio (zbirke narodnih poslovice Jovana Muškatirovića, Vuka Karadžića, Mijata Stojanovića, Đure Daničića, Mehmed-bega Kapetanovića i drugih).

Narodnih poslovice i rečenica (frazu) u kojima se pominje majčino ime ima veoma mnogo. Najviše poslovice Milaković je zabilježio od svojih đaka u školi, a dosta ih je čuo i od Ivana Zovke. U njima se ističe majčina dobrota, ljubav prema djeci, njena plemenitost i požrtvovanost. Milaković, pored niza fraza i poslovice o majci koje je dao na kraju teksta, veoma često ilustruje svoj rad i stihovima iz narodne pjesme i kratkim narodnim pričama (npr. uz poslovicu *Obila majka rodila obila sina*).

522. RAIČ, ANTON. *Pregovori, prilike in reki. Nabral Fran Kocbek*. Ljubljana, 1887. Ljubljanski zvon, 1887, VII, 699—702. # R.

Prikaz Kocbekove knjige narodnih poslovice i izreka. Prikazivač ističe vrijednost i značaj narodnih poslovice. Pošto su spoznali značaj tradicionalne književnosti iz bogatih i nedostižnih Vukovih

zbirki, počeli su i Slovenci, mada bez sistema, sakupljati i objavljivati umotvorine po časopisima. Kocbek je prvi koji je slovenske poslovice sakupio u zbirku.

Prikazivačeve primjedbe upućene su samo na neke jezičke nedotjeranosti i nepreciznosti.

c) ZAGONETKE

523. АНОНИМ. *IV издање задужбине Чупићеве. Српске народне загонетке. Уредио и издао Стојан Новаковић.* Јавор, НС, 1877, IV, 456.

Književni oglas.

524. STARE, JOSIP. *Vuković. Sbirka zagonetaka.* Ljubljanski zvon, 1891, XI, 125.

Bilješka o izlasku iz štampe knjige zagonetki sakupljenih po časopisima, starim knjigama i u narodu.

LIRSKO NARODNO PJESNIŠTVO

1. IZDANJA I ZBIRKE

525. АНОНИМ. *Бачванске песме, скупио и издао Стеван Бошко-вић мерник. (Друго, врло умножено издање). У Н. Саду 1879.* Јавор, НС, 1879, VI, 351—352.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke u kojoj se nalazi 414 narodnih pjesama.

526. АНОНИМ. *Bom šel na planince. Potpuri slovenskih narodnih pesmi za tamburaški zbor, zložil Marko Bajuk. Ljubljana, 1909.*

Ljubljanski zvon, 1909, XXIX, 445.

Bilješka o izlasku iz štampe.

- 527 АНОНИМ. [*Bosnische Post* у 29. броју штампала је...]. Стражилово, 1892, V, 336.

Kratka bilješka o prevodu pet lirskih narodnih pjesama na njemački, koje je u 29. broju objavila *Bosnische Post* pod naslovom *Südslavische Volkspoesie*. U prevodu pjesme nose naslov: *Die Verwünschung, Die Kleine Mara mit dem Kränzchen, Des Mädchens Wunsch* itd.

528. АНОНИМ. *Bunjevačko-srpska pjesmarica. Najpotpunija zbirka bačkih i svatovskih pjesama i potskočica, koje se najradije pjevaju. U Novom Sadu. Izdanja knjižare i stamparije braće M. Popovića, 1888.* Javor, NS, 1888, XV, 240.

Oglas o izlasku iz štampe.

529. АНОНИМ. *Danica S. Janković: Melodije narodnih igara. Beograd, 1937.* Savremenik, 1937, XXVI, [40].

Bilješka o izlasku iz štampe.

530. АНОНИМ. *Emil Adamič. 16 jugoslovanskih narodnih pesmi za muški in mešani zbor. II del. Ljubljana, 1922.* Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 768.

Bilješka o izlasku iz štampe.

531. ANONIM. *Franc Gerbič: Album slovenskih napevov, III zvezek. Ljubljana*. Ljubljanski zvon, 1905, XXV, 700.

Zbirka donosi pedeset narodnih napjeva priređenih za klavir.

532. ANONIM. *Franjo Galinec: Prilozi za motiv »Nesretna i gonjena djevojka«*. Otisak iz Zbornika za narodni život i običaje. Zagreb, 1936. Savremenik, 1936, XXV. [80].

Književni oglas o izlasku iz štampe.

533. ANONIM. *Hrvatske narodne pjesme. Knjiga VI. Uredio Nikola Andrić. Izdanje s naučnim dodatkom. Zagreb. Matica Hrvatska. 1914*. Ljubljanski zvon, 1919, XXXIX, 576.

Vijest o izlasku iz štampe.

534. ANONIM. *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. Drugi zvezak. Sabrao, harmonizovao i izdao Vinko Žganec. Zagreb, 1920*. Ljubljanski zvon, 1920, XL, 512.

Bilješka o izlasku iz štampe.

535. ANONIM. *Idrijske narodne pesmi*. Ljubljanski zvon, 1908, XXVIII, 122.

Bilješka o izlasku iz štampe knjižice narodnih pjesama iz Idrije što ih je harmonizovao i za hor priredio Zorko Prelovec. Zbirka sadrži dvadeset i jednu pjesmu.

536. АНОНИМ. [*Из штампарије браће Јовановића у Панчеву изашла је књига ...*]. Стражилово, 1886, II, 1043.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke *Srpske narodne pjesme (gerzovske i devojačke) iz Bosne*. Pjesama ima dvije stotine i dva naest, a sakupio ih je P. Mirković.

537. АНОНИМ. *Јанко М. Веселиновић. Севдалинке, народне бисер-песме за певање. Прибрао — —. Београд. Накладом књижаре Велимира Валожиха ...* Бранково коло, 1895, I, 27. # —А—

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke narodnih lirskih pjesama. Pohvaljen je Veselinovićev izbor (»Zdrave i snažne sevdalinke«) kao značajan doprinos u trenutku kad se narodna pjevana pjesma degeneriše i nestaje.

538. АНОНИМ. *Лука Грђић Бјелокосић ...* Бранково коло, 1898, IV, 127.

Bilješka o oglasu L. Grđića Bjelokosića za treću knjigu *Iz naroda i o narodu*, u kojoj će biti štampane narodne ženske pjesme.

539. ANONIM. *Ljubica i Danica S. Janković: Narodne igre. I. knjiga. Beograd, 1934. Savremenik, 1937, XXVI, [40].*

Vijest o izlasku iz štampe.

540. АНОНИМ. *Мајка у нашој народној пјесми. Грађа за народну педагозију. Прибрао Јосип Милаковић* Бранково коло, 1895, I, 604.

Bilješka o pojavi studije Josipa Milakovića. Anonimni prikazivač povoljno ocjenjuje ovaj rad i saopštava njegov sadržaj: I. Štovanje majke u svih naroda; II. Majčin uzgojni rad uopće; III. Spominjanje majke u raznim prilikama u narodnoj pjesmi; IV. Ljubav majčina; V. Majka — uzgajateljica; VI. Rijetke majke; VII. Zaključno razmatranje.

541. АНОНИМ. *Народна песмарица. 400 по избор песама ратних, ирошких, девојачких, веселих и забавних, што се најрадије певају. Прибрао их Ј. П. Јавор. HC, 1879, VI, 896.*

Oglas o izlasku iz štampe.

542. ANONIM. *Narodne himne in domorodne pesmi za mladino. Priredil Fran Marolt. Ljubljana, 1920. Ljubljanski zvon, 1921, XLI, 64.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

543. ANONIM. *Narodne pesmi. Janko Zirovnik. Ljubljana, 1900. Ljubljanski zvon, 1900, XX, br. 7. Slovenska knjigarna, priloga »Ljubljanskemu zvonu«, I, 26.*

Bilješka o izlasku iz štampe knjižice od pedeset narodnih pjesama sa notama i tekstom.

544. ANONIM. *»Narodne pesmi« za šolsko mladino, izbral in uredil Janko Zirovnik. I zvezek. Ljubljana, 1907. Ljubljanski zvon, 1907, XXVII, 443.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

545. ANONIM. *Narodne pesni koroških Slovencev. Zbral in na svetlo dal I. Scheinigg. Ljubljana, 1889. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 633—635.*

U ovoj Šajnigovoj knjički urađenoj zbirci objavljena je 1.041 narodna pjesma koroških Slovenaca. Prikazivač je preporučuje čitaocima.

546. АНОНИМ. [*Недавно је изишла нова књига у Јени...*]. Стражилово, 1886, II, 643.

Bilješka o objavljivanju knjige *Südslavische Volkslieder* (izbor južnoslovenskih popjevaka iz zbirke Franje S. Kuhača) u njemačkom prevodu E. Harmeninga. Uz bilješku je donesen i odlomak jedne njemačke recenzije o ovoj knjizi.

547. ANONIM. *Nikola Buconjić: Život i običaji Hrvata katoličke vjere u Bosni i Hercegovini*. Školski vjesnik, 1909, XVI, 1127.

Bilješka o izlasku iz štampe knjige Nikole Buconjića *Život i običaji Hrvata katoličke vjere u Bosni i Hercegovini*. »Lijepa etnografska študija, koja dostojno pristaje uz Hangijeve »*Muslimanske običaje*«, i ako je puno manja«.

548. АНОНИМ. *Nuova Rassegna*. Бранково коло, 1906, XII, 94.

U 12. svesci za 1905. godinu italijanska revija donosi: jednu narodnu pjesmu iz Istre (*Zrasla mi je kita ruzmarina*), jednu iz Bosne (*Tišina nijema vlada svud*), obje u prevodu Mirka Vratovića, zatim *Bog nikome dužan ne ostaje* u prevodu S. Domića.

549. АНОНИМ. *О женским народним песмама*. Бранково коло, 1907, XIII, 412.

Bilješka: u broju 63. *Srbobran* donosi nekoliko ženskih narodnih pjesama od četiri, tri i dva stiha, pokupljenih u Sremu. Povod ovom je članak *Bačvanske pesme iz 1844. godine*, objavljen u 9. broju *Brankova kola*.

550. АНОНИМ. *Одабране народне песме сватовске из свију крајева. Издање књижаре браће М. Поповића. У Новом Саду 1883*. Јавор, НС, 1883, X, 864.

Oglas o izlasku nove knjige.

551. АНОНИМ. *Песме народне, потскочице, сватовске и бачке које се најрадије певају. Скупио Ш. Д. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду*. Јавор, НС, 1883, X, 480.

Anonimni prikazivač zamjera knjižari braće M. Popovića što je u zbirci štampala i dvadeset i tri poskočice koje nisu narodne, već su izašle u *Starmalom*, a napisao ih je redovni saradnik tog lista, i to sa aluzijama na savremene događaje.

552. ANONIM. *Rihard Orel. Slovenske narodne pesmi iz Benečije. Ljubljana. Glasbena Matica, 1921, Ljubljanski zvon, 1922, XLII, 64*.

Bilješka o izlasku iz štampe.

553. АНОНИМ. [*Сад су баш из печатње Игњата Фукса изашле »Бачванске песме« ...*]. Јавор, 1862, I, 159—160.

Bilješka o izlasku zbirke bačvanskih narodnih pjesama. Sakupljač, St. Bošković, unio je i nekoliko pjesama koje nisu narodne.

554. ANONIM. *Slovanstvo ve svych zpěvech*. Ljubljanski zvon, 1892, XII, 323.

Bilješka o novoj knjizi narodnih pjesama muzikologa Ludviga Kube. Knjiga sadrži 62 hrvatske narodne pjesme. Priređena je kao i prethodne Kubine sveske pjesama drugih slavenskih naroda.

555. ANONIM. *Slovenska narodna lirika*. Izbral in uredil Janko Glaser. Ljubljana, 1920. Ljubljanski zvon, 1920, XL, 704.

Književni oglas o izlasku iz štampe 25—26. knjige *Narodne knjižnice*.

556. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi*. Harmoniziral in deloma za koncert priredil Oskar Dev. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 762.

Kratak oglas o izlasku iz štampe knjižice slovenskih narodnih pjesama priređenih za pjevanje uz muzičku pratnju.

557. ANONIM. *Slovenske narodne pesmi*. Zbral in uredil Marko Bajuk, III zvezek. Ljubljanski zvon, 1908, XXVIII, 383.

Bilješka o izlasku iz štampe knjižice sa trideset narodnih pjesama koje je sakupio i priredio za pjevanje Marko Bajuk.

558. ANONIM. *Slovenske vojaške narodne pesmi za moški zbor* priredil Fran Marolt. Ljubljana, 1915. Ljubljanski zvon, 1916, XXXVI, 240.

Bilješka o izlasku iz štampe.

559. АНОНИМ. *Српске народне божихне и друге побожне песме*. Издање српске књижаре браће М. Поповића, код св. Саве. У Новом Саду 1883. Јавор, НС, 1883, X, 1024.

Oglas o izlasku iz štampe.

560. АНОНИМ. *Српске народне игре, које се забаве ради по састанцима играју*. Покупио и описао Вук вит. Врчевић. Књига II. У Дубровнику. Наклада књижаре Драгутина Претнера. 1889. Јавор, НС, 1889, XVI, 768.

Bilješka o izlasku iz štampe.

561. АНОНИМ. *Српске народне песме из Срема, Лике и Баније*. Скупио и за штампу удесио Григорије А. Николић. У Но-

вом Саду. Издање српске књижаре и штампарије браће М. Поповића, 1889. Јавор, НС, 1889, XVI, 240.

Bilješka o izlasku iz štampe.

562. АНОНИМ. *Српске народне песме. Скупио их у Срему и за штампу удесио Григорије А. Николић. I. Издање срп. књижаре и штампарије браће М. Поповића. У Новоме Саду, 1888. Јавор, НС, 1888, XV, 368.*

Bilješka o izdanju zbirke narodnih pjesama. Nikolić je i pisac opširnijeg predgovora. Pjesme je podijelio na svatovske, ženske, mitološke, junačke i tužbalice.

563. АНОНИМ. *Српске народне песме. Скупио по Срему Б. М. Панчево 1875. Јавор, НС, 1875, II, 991.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

564. АНОНИМ. *Српске народне пјесме из Босне (женске) по казивању своје жене прибиљежио С. Н. Давидовић. Панчево, 1884. Накладом књижаре браће Јовановића. Јавор, НС, 1884, XI, 704.*

Bilješka o izlasku iz štampe.

565. ANONIM. *Srpske narodne pjesme. Skupio i na svijet izdao Vuk Stef. Karadžić. Knjiga prva, u kojoj su različne ženske pjesme. Beograd, 1891. Ljubljanski zvon, 1891, XI, 574.*

Anonimni prikazivač objavljuje kratku vijest o novom, državnom izdanju Vukovih narodnih pjesama. Knjiga sadrži 800 pjesama. Izdavač Ljub. Stojanović uredio ju je po trećem bečkom izdanju iz godine 1841. Dodao je knjizi posvetu, predgovor i pogovor prvoj knjizi prvog izdanja; posvetu, predgovor i rječnik iz druge knjige prvog izdanja; posvetu, predgovor i rječnik iz prve knjige drugog izdanja i predgovor prvoj knjizi trećeg izdanja. Na kraju je napisao i pogovor o ovome najnovijem državnom izdanju.

566. АНОНИМ. *Српске народне пјесме, скупио Вук Стеф. Караџић . . . Бранково коло, 1898, IV, 1565.*

Bilješka o izlasku pete knjige državnog izdanja. U njoj su štampane ženske pjesme iz Vukovih ranijih knjiga: *Srpske narodne pjesme iz Hercegovine, Život i običaji naroda srpskog*, a neke od pjesama štampaju se prvi put iz Vukovih rukopisa.

567. АНОНИМ. *Српске народне умотворине. Књига прва. Српске севдалинке. Из ковчежића: Мар. С. Поповића-Родољуба. Чист приход — пошто се одбију трошкови намијењен је у корист — за подизање фонда Српског књижевног друштва*

у Босни и Херцеговини. У Панчеву 1892. Штампарија браће Јовановића. Јавор, НС, 1892, XIX, 336.

Oglas o izlasku iz štampe.

568. АНОНИМ. *Српске народне здравице о славама, крсноме имену и другим приликама, како се наздрављају у Боци Которској, у Херцеговини. у Босни, у Србији и у Црној Гори. Издање за народ. У Н. Саду 1880.* Јавор, НС, 1879, VI, 1504.

Književni oglas.

569. АНОНИМ. [*Светозар Манојловић ...*] Бранково коло, 1896, 349—350.

Bilješka o trećem izdanju knjige prevoda *Serbisch-croatische Dichtungen* S. Manojlovića. Pored pjesama najpoznatijih savremenih pjesnika, zbirka sadrži i nekoliko narodnih — djevojačkih i pjesama o Milošu Obiliću. Doneseni su izvodi iz prikaza u više njemačkih listova, zatim u *Stražilovu, Viencu, Obzoru*.

570. АНОНИМ. [*У четвртном броју »Viensa« читамо крај чланка ...*]. Стражилово, 1894, VII, 112. # +

Bilješka o dva teksta objavljena u *Viencu* (br. 4) koja su privukla pažnju pisca bilješke. To su: završni dio rada *Dva narodna običaja (Koleda i Didi)* od J. D. K. i članak *Lesing u našoj narodnoj pjesmi*. U ovom posljednjem napisu autor iznosi da je narodna pjesma *Neće da se poturči*, koju je zabilježio Kuhač, zapravo Lesingova pjesma *Die Türken*, poznata kod nas po Zmajevom prepjevju. Pisac bilješke protestuje protiv ovakvih tumačenja.

571. АНОНИМ. [*У издању књижаре браће М. Поповића ...*]. Стражилово, 1888, IV, 336.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke *Srpske narodne pesme* Gorijskog A. Nikolića. U zbirci sremskih pjesama ima dvadeset svatovskih, sedamdeset i tri ženske, junačke i mitološke, i pet tužbalica. Nikolić je napisao i predgovor zbirci i dao podatke gdje je i od koga pjesme čuo i zabilježio.

572. АНОНИМ. *Velika srbska narodna Lira. Knjižara Velimira Valozića. Beograd.* Ljubljanski zvon, 1884, IV, 636.

Vijest o izlasku iz štampe zbirke koja donosi 900 odabranih pjesama.

573. АНОНИМ. *Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom. II. Sastavil in na svetlo dal Anton Kosi v Središču, 1909.* Ljubljanski zvon, 1909, XXIX, 766.

Kratka bilješka o izlasku iz štampe knjižice sa deset lakih narodnih pjesama za pjevanje.

574. ANONIM. *Zbirka slovenskih narodnih pesmi. Besede zapisal dr J. Debevec. Harmoniziral in uredil Marko Bajuk. IV. zvezek. Ljubljana, 1912. Ljubljanski zvon, 1912, XXXII, 567.*

Bilješka o izlasku iz štampe. Zbirka sadrži 24 pjesme, skoro sve iz Cerknice na Notranjskoj.

575. ADAMIČ, EMIL. *Narodne pesmi z napevi. Nabral in uredil za štiri enake glasove Janko Žirovnik. IV. zvezek. Ljubljana, 1910. Ljubljanski zvon, 1910, XXX, 762. # A. E.*

Bilješka o izlasku iz štampe Žirovnikove knjige narodnih pjesama, od kojih su neke prvi put objavljene. Knjiga sadrži trideset pjesama.

576. ADAMIČ, EMIL. *Narodne pesmi za mladino. II. Izdal in uredil Janko Žirovnik. Ljubljanski zvon, 1911, XXXI, 672. # A. E.*

Kratak prikaz nove Žirovnikove zbirke narodnih pjesama pripremljenih za pjevanje uz muzičku pratnju.

577. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*Задарска »Искра« саопћу у 13—14. броју...*]. Стражилово, 1892, V, 672 # +

Kratka bilješka o objavljivanju narodne pjesme iz Bosne Ljepotica Mejra u zadarskom listu *Iskra*, br. 13—14. za 1892.

578. FAJGELJ, DANILO. *Narodne pesmi. Nabral na Kobaridskem in čvetoglasno upravlil Hrabroslav Volarič. Ljubljana. Ljubljanski zvon, 1886, VI, 309.*

Knjiga sadrži petnaest napjeva skupljenih na talijanskoj granici. Harmonizacija napjeva je sasvim moderna.

579. FAJGELJ, DANILO. *Narodne pesni z napevi. Nabral in uredil Janko Žirovnik. I zvezek. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 119—120.*

Knjiga sadrži dvadeset pjesama. One su zabilježene onako kako ih pjeva narod po Gorenjskem i Slovenskom primorju. Neke od tih pjesama već su objavljene u Kocijančičevoj zbirci. Prikazivač ističe muzičku vrijednost ovih pjesama i veoma dobru Žirovnikovu harmonizaciju.

580. FAJGELJ, DANILO. *Slovanstvo v svýh zpěvec. Sborník národních a znárodnělých písní všech národů slovanských Pořada, harmonisuje a vydava Ludvig Kuba, v Hoře Kutné. (Kutenberg (Češko)).*

Ljubljanski zvon, 1884, IV 309—310.

Zbornik sadrži deset knjiga pjesama slavenskih naroda: čeških, moravskih, slovačkih, poljskih, velikoruskih, maloruskih, slovenskih, hrvatskih, srpskih, lužičkosrpskih i bugarskih.

581. FOERSTER, VLADIMIR. *Janko Žirovnik: Narodne pesmi z napevi*. Ljubljanski zvon, 1900, XX, 454.

Bilješka o izlasku iz štampe.

582. GLONAR, JOŽA. A. *Slovenska narodna lirika. Izbral in uredil Janko Glaser. Ljubljana, 1920*. Ljubljanski zvon, 1921, XLI, 119—121. # J. A. G.

Glaserova knjiga slovenske narodne lirike predstavlja, u stvari, pokušaj da se sačini antologija slovenskog lirskog narodnog pjesništva. To je estetski izbor iz obimnog i monumentalnog Strekeljovog djela. Prikazivač se najviše zadržao na iscrpnom Glaserovom predgovoru, kojem upućuje neke primjedbe.

583. ILEŠIČ, FRAN. *Rad Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 176. Zagreb, 1909*. Ljubljanski zvon, 1910, XXX, 119—120.

Prikaz 176. knjige *Rada*. Prikazivač ističe završni dio Kuhačeve rasprave *Osobine narodne glasbe, osobito hrvatske*.

584. ILEŠIČ, FRAN. *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena (knj. XX, sv. 1)*. Ljubljanski zvon, 1916, XXXVI, 191—192.

Prikaz nove sveske *Zbornika*. Ilešič ističe raspravu Antona Dobronića *Ojkanje (Prilog za proučavanje geneze naše pučke pobjevke)*.

585. KERMAVNER, ROBERT. *Fran Marolt, Slovenske vojaške narodne pesmi. Ljubljana, 1915*. Ljubljanski zvon, 1916, XXXVI, 378—379. # K. R.

Kratka vijest o novoj zbirci narodnih pjesama u kojoj je objavljeno 35 narodnih i sedam umjetničkih vojničkih pjesama.

Harmonizacija je jednostavna, napravljena po izvornom narodnom pjevanju.

586. MALOVRH, MIROSLAV. *Rad jugosl. akad. (knjiga LXIII)*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 276—277. # M. M.

Prikaz nove knjige *Rada*. Prikazivač ističe Kuhačev tekst *Prilog za povijest glasbe južno-slovjenske*.

587. MALOVRH, MIROSLAV. *Slavische Volkslieder aus dem Süden. Gesammelt von Fr. Š. Kuhač*. Ljubljanski zvon, 1882, II, 125.

Bilješka o izlasku iz štampe nove Kuhačeve knjige. Prikazivač obavještava da je Kuhač izdao i dva posljednja sveska četvrte knjige jugoslovenskih narodnih popijevaka, a da se u pripremi nalazi i peta knjiga te monumentalne zbirke.

588. MALOVRH MIROSLAV. *Ženitbeni običaji i svatovske pjesme u Hrvata*. Sp. A. Pukler. Zagreb, 1883. Ljubljanski zvon, 1883, III, 277. # M. M.

Književna vijest o izlasku iz štampe.

589. ПОПОВИЋ, СТЕВАН В. *Бачванске песме. Скупио и издао Стеван Бошковић мерник. (Друго врло умножено издање)*. У Н. Саду... 1879. Јавор, НС, 1879, VI, 476—477. # —В—

Osvrt na Boškovićevu zbirku, koja sadrži: Pjesme devojačke (prvo kolo), Pjesme devojačke (drugo kolo), Pjesme svatovske, Pjesme iz srpsko-turskog rata i Poskočice.

590. РАДОЈЕВИЋ, ВЕЉКО. *Српске народне умотворине. Књига прва. Српске севаљинке. Из ковчежића Мар. С. Поповића-Родољуба. Чист приход — пошто се одбију трошкови намијењен је у корист — за подизање фонда Српског књижевног друштва у Босни и Херцеговини. Панчево. Штампарија браће Јовановића. 1892*. Јавор, НС, 1892, XIX, 476—477.

Prikaz zbirke sa dvije stotine i devetnaest sevdalinki. Četrdeset od njih su varijante poznate Vuku, Petranoviću, Davidoviću i drugima. Za dvadeset i šest od ovih pjesama Radojević smatra da nije trebalo da budu ovdje štampane: one nisu prave varijante već samo odlomci starijih pjesama. U zbirku je greškom ušla i Zmajeva pjesma *Zora rudi*.

591. RAZINGER, ANTON. *Narodne pesni z napevi. Nabral v tuhinjski dolini Srečko Maleušek, čveteroglasno postavil Fran Gerbic*. Ljubljanski zvon, 1890, X, 767. # —r—

Zbirka sadrži sedamnaest malih narodnih napjeva veoma uspješno harmoniziranih. Prikazivač pozdravlja izlazak ove knjižice i poziva učitelje na sakupljanje narodnog blaga.

592. ŠLEBINGER, JANKO. *Slovenske balade in romance. Celovec, 1912*. Ljubljanski zvon, 1912, XXXII, 621, # Š. J.

Kratak prikaz knjige u kojoj su objavljene najliepše slovenske balade i romanse, narodne i umjetničke.

593. ŠLEBINGER, JANKO. *Vojaške narodne pesmi za šolo in dom. Nabral in za dvo-, oziroma troglasno petje postavil Anton Kosi. Prvi zvezek. Ljubljana, 1915*. Ljubljanski zvon, 1915, XXXV, 480.

Bilješka o izlasku iz štampe.

594. TOMINŠEK, JOSIP. *Dr K. Štrekelj: Slovenske narodni pesmi. 6. snopič. Ljubljana, 1901. Ljubljanski zvon, 1902, XXII, 498—499.*

Bilješka o izlasku iz štampe šeste knjige narodnih pjesama u izboru K. Štrekelja. Ova zbirka sadrži ljubavne pjesme. Rađena je po istim načelima kao i prethodne zbirke. Donosi obilnu građu i mnogo varijanata.

595. TOMINŠEK, JOSIP. *Slovenske narodne pesmi. 9. snopič. Uredil dr K. Štrekelj. Ljubljana, 1905. Ljubljanski zvon, 1906, XXVI, 378—379.*

Tominšek daje kratak prikaz Štrekeljove najnovije zbirke narodnih pjesama, u kojoj su »pjesme za posebne prilike« — pjesme koje se pjevaju u kolu i na plesu, svatovske pjesme i pjesme koje se pjevaju u veselim društvima uz vino, te zdravice i napitnice sa posebnom namjenom.

Posebna pohvala upućena je uredniku zbirke Štrekelju za tačnost podataka sa kojima on upoznaje čitaoce.

Zbirka sadrži 650 pjesama.

596. VRABL, RUDOLF. *Janko Žirovnik: »Narodne pesmi«. II del. Ljubljana, 1901. Ljubljanski zvon, 1901, XXI, 720.*

Vrabl daje kratak prikaz Žirovnikovih narodnih pjesama priređenih za horsku izvedbu, ističući da su sve ove pjesme biseri slovenske narodne poezije.

597. ВУЛЕТИЋ-ВУКАСОВИЋ, ВИД. *Српске народне пјесме из Лике и Баније које је сакупио и за штампу приредио Никола Беговић. Књига прва. У Загребу 1885. Јавор, НС, 1886, XIII, 633—635.*

Prikaz Begovićeve zbirke narodnih pjesama. Sakupljaču se zamjera što nije bilježio gdje je i od koga je čuo pojedine pjesme. Begović je sakupljene pjesme podijelio na: pjesme ivanjske, pjesme pobožne i naravoučne, pjesme đvojačke, pjesme gerzovske, pjesme svatovske, pjesme o srpskoj zadruzi, pjesme o srpskoj školi, pjesme o srpskoj crkvi, pjesme djetinje, pjesme materine, pričalice, jadikovke, pjesme o krsnom imenu, pjesme različne.

598. ZBAŠNIK, FRAN. *Slovenske narodne pesmi. Ljubljanski zvon, 1903, XXIII, 446. # —a—*

U Beču je štampana knjiga sa četrnaest slovenskih narodnih pjesama u muzičkoj obradi Karla Jeraja. U zbirci je pored slovenskog objavljen i njemački tekst pjesama.

2. POSTANAK, PORIJEKLO I STAROST

599. АНОНИМ. *Баčванске песме из 1844. године*. Бранково коло, 1907, XIII, 245—249. # С.

Bačvanski način pjevanja vjerovatno je preuzet od Mađara: upravo oni imaju kratke ljubavne pjesme, uglavnom od četiri stiha. Teško je odrediti vrijeme nastanka bačvanskih pjesama; iz XVIII stoljeća nema nijedne zabilježene, a prve zabilježene su one koje je Vuk našao početkom XIX stoljeća. Autor smatra da su pjesme u ovom obliku nastale tek u vrijeme kad su Srbi naseljeni u Bačku, oko polovine XVIII stoljeća, to jest kad su počeli da žive u užorenim, sabijenim selima: »... onda su postali šorovi, sokaci, rogljevi, tarabe, dere, vrata, zabati, pendžeri, koji se u pesmama spominju. Onda su momci i devojkе živeli nablizu i često se sastajali, onda je postalo pravo švaleranje. Onda je popustio i stari moral utoliko više, što su momci Srbi kao soldati išli sa vojskom na zapad i naučili mnogo što nije trebalo; zbog turskih ratova bivalo je i ovde više puta vojnika razmeštenih po selima. A povrh svega u granici oficiri i podoficiri, i u potiskom dištriktu neženjeni činovnici, nisu čuvali stari moral devojački«.

Autor saopštava da je našao rukopisnu zbirku Petra Vukičevića, bivšeg gradskog načelnika somborskog. Zbirka je pisana 1844, a naslovljena je sa »Bačokalice«. Iz ove zbirke autor donosi jedan broj pjesama: *Znaš li, diko, što si govorio ...* (5 st.), *Oj teretu, dokle ću te vući ...* (5), *Za taj teret do sad znala nisam ...* (5), *Naši ležu, mala vrata vežu ...* (5), *Volem mило stati pa gledati ...* (5), *Mene moja ostavila dika ...* (5), *Kad sam bila od sedam godina ...* (4), *U mom kraju švalere prodaju ...* (4), *Sviraj, diko, žalostiva glasa ...* (4), *Lepa šora, al' je pun zlotvora ...* (4), *Kakvo mi je i to milovanje ...* (4), *Vazdan vedro a u večе tama ...* (4), *Misli dika, da je švaler prvi ...* (4), *Dodi, diko, pa da se vidimo ...* (4), *I umreću prežaliti neću ...* (4), *Ljubi momka, dok si još devojkа ...* (3), *Imala sam i ja jednu diku ...* (3), *Sinoć mi se zaverila dika ...* (3), *Kako mi je, bolje da me nije ...* (3), *Teret, bože, već veći ne može ...* (3), *Boga mоli moja mіla dika ...* (3), *Nemoj, mati, jedinicu kleti ...* (3), *Nešto mi se rasrdila dika ...* (3), *Sabad, diko, našim šorom proći ...* (3), *Od švalera boljeg roda nema ...* (3), *Sad ja znadem da lane imadem ...* (3), *Što ću, što ću, rekla diki: hoću ...* (3).

3. ZAPISIVANJE, SKUPLJANJE I IZDAVANJE

600. АНОНИМ. [*Марко С. Поповић, српски учитељ у Фочи ...*]. Стражилово, 1892, V, 32.

Bilješka o pripremanju za štampu zbirke narodnih pjesama koje je Marko Popović, učitelj iz Foče, sakupio u Pljevljima, Stocu i

Foči. Knjiga će se zvati *Srpske narodne umotvorine. I. Srpske narodne sevdalinke*. Prihod od knjige autor je namijenio fondu za podizanje srpskog književnog društva u Bosni i Hercegovini.

601. KLARIĆ, IVAN. *Uz kolijevku*. Školski vjesnik, 1895, II, 69.

»Ovdje ću iznijeti dvije, tri pjesmice, što ih majke uz kolijevku pjevaju«, piše autor, sa željom da i drugi sakupljači narodnog blaga iz Bosne i Hercegovine bilježe stihove sličnih narodnih pjesama, te da, na kraju, sve to objelodane kao zbirku. On navodi tri kraće lirske pjesme: *Zaspi Janjo, san te prevario!* (4 stiha), *Majka sina u gori rodila* (9 stihova) i *Majka d'jete u gori rodila* (25 stihova).

4. OPŠTI RADOVI I INTERPRETACIJE

602. ANONIM. *Dječije pjesmice*. Školski vjesnik, 1901, 222—223; 483.

Uz 12 narodnih dječijih pjesama autor je dao sljedeće objašnjenje: »Ove sam pjesmice izvadio iz »bilježnice dječije«, što visi u razredu, te djeca bilježe svoje razne narodne umotvorine, pošto im se isprave. Ovo je iz školske godine 1896/97, a bilježili su ih učenici IV razreda: Đorđo Batinić (I), Gavro Samardžić (II, IV), Lazo Kekić (V, X), Vule Zelenović (III, VI, VII, VIII, IX, XI, XII). U »bilježnici« ima raznih umotvorina, a učenici je slobodno uzimaju i čitaju; ona im dopunjuje pismene radnje, vježba pamćenje, rađa ljubav za narodnim blagom, mlade potiče na rad i natjecanje«.

Objavljene su sljedeće pjesme: I. *Majka sina u bešici nina* (7 st.), II. *Nini, sine, nini, dobro moje!*, III. *Cucu, Mile, kobile* (12 st.), IV. *Cucu, Mile, kobile* (11 st.), V. *Cucu Mile, kobile* (13 st.), VI. *Cucu, Mile, kobile* (21 stih), VII. *Patka veli-pa!* (11 st.), VIII. *Grličica grče* (9 st.), IX. *Moja tetka kolačiće pleska* (27 st.), X. *Ovo j' ona kiša* (13 st), XI. *Begemena šeće po Begešu gradu* (16 st.), XII. *Djevojčica gorom grede* (16 st.).

603. ANONIM. *Majka u našoj narodnoj pjesmi*. Pribrao Josip Milaković. *Preštampano iz Nade*. Sarajevo... Školski vjesnik, 1896, III, 320—328.

Opširan prikaz studije Josipa Milakovića *Majka u našoj narodnoj poeziji*, koja je prvobitno štampana u sarajevskom časopisu *Nada*, a zatim objavljena u zasebnom izdanju. Studija je podijeljena u šest poglavlja i bogato ilustrovana primjerima iz narodne poezije. U prvom poglavlju govori se o majci uopšte, navode se primjeri u svjetskoj istoriji i literaturi. U drugom se ističe majčin uticaj na moralni uzgoj djeteta, a u trećem, uz obilje primjera, kazuje se kako naš narod u svim trenucima života, i u radosti i u žalosti, uvijek pominje majčino ime. Četvrto poglavlje iznosi niz primjera koji svjedoče o nježnoj ljubavi između majke i djece, — prikazivač je iz Milako-

viševe studije naveo nekoliko citata: *Žali majka, nigda ne prestaje* (3 st.); *Kad su majci dogorele ruke* (4 st.); *Oj mjeseče, moj noćni putniče* (11 st.); *Čedo Pavle, kamena ti majka* (13 st.); *Evo idu kićeni svatovi* (3 st.); *Otišla je u goricu crnu* (3 st.); *Bože mili, srca materina!* (4 st.); *Mandalino, sestro moja* (4 st.). Peto poglavlje je najopširnije i prikazuje majku u narodnoj pjesmi kao uzgojiteljicu, koja se brine o tjelesnom i duhovnom uzgoju svoje djece; primjera u kojima se kazuje briga za tjelesni uzgoj mnogo je manje u narodnoj poeziji (navodi se samo jedna pjesma od 7 stihova — *Gas' ugljevlje od bolesti glave*), dok je mnogo više primjera u kojima se ističe briga za njihov duhovni razvoj: *Jeleno, kćeri jedina!* (5 st.); *Kad je moja majka umirala* (6 st.), *Hitro tkati, sitno pirlitati* (3 st.), *Kosu reže, kosa opet raste* (4 st.); *Sine Jovo, ti ne gubi duše!* (4 st.); *Nauči me što god bolje znadeš* (2 st.), *Ne pij vina, ne puši duhana* (7 st.). U posljednjem poglavlju Milaković donosi nekoliko »naročitih karakternih tipova majke po shvaćanju naroda«: primjer najvišeg stupnja materinske ljubavi pokazuje Gojkovica, koja, u času kad je uzidaše u temelje Skadra, ne misli o sebi nego o svom djetetu (moli da joj ostave dva prozora kako bi mogla doći ne jako čedo), a najveličanstveniji lik majke u našoj narodnoj pjesmi (»a biće ih malo njoj ravnih i u drugih naroda«) jeste majka Jugovića. Anonimni prikazivač Milakovićeve studije najviše se zadržao na ovom liku, obrazlažući svoje izlaganje nizom stihova iz pjesme *Smrt majke Jugovića*.

604. ANONIM. *Narodna pjesma i popijevka danas*. Savremenik, 1908, III, 305—306. # V-nja.

Narodna pjesma gotovo da je umrla. Postoje samo pjesnici koji podražavaju narodnu pjesmu formom, motivima i epitetima. Postoje u narodu i nove narodne pjesme, nastale poslije nekih posebnih događaja, ali su one bez ikakvih estetskih vrijednosti. Jedino još ne izumiru popijevke, koje su naročito raširene i popularne u Posavini, Slavoniji i Bosni. Najbrojnije su one koje potiču iz paganskih vremena, »gdje se pjeva o Ladi, Zori i Mladom Sunašcu i njegovoj ostarjeloj Majci itd«. Pjesme se pjevaju uz kolo, prelo i divan. Opjevani su sutoni, zore, ljubav, mržnja. Popijevke su lake i kratke, obavezno rimovane. Ima ih romantičnih, erotskih, rugalica, a najčešće nose naturalističko obilježje. Uz tekst je priloženo deset popijevaka: *Da je moja dika priko puta...* (4 st.), *Da zna dika kuda valja proći...* (2), *Da je dika ko zelena trava...* (4), *Devet šori, devet dika moji...* (2), *Ao, moja koso ukudrana...* (2), *Visok pendžer, a ja cura mala...* (2), *Bečar jesam, bečarsko mi tilo...* (2), *Ne bojim se suda, ni kotara...* (2), *Moja mama voli kapelana...* (2), *Naši momci — to su ko trgovci...* (3).

605. ANONIM. *O knjizi našeg Milakovića...* Školski vjesnik, 1897, IV, 131.

Bilješka o Milakovićevoj knjizi *Majka u našoj narodnoj pjesmi*, koja je u *Školski vjesnik* prenesena iz *Archiv-a für Slavische*

Philologie. Autor bilješke, Vatroslav Jagić, smatra da Milakovićev rad ima prvenstveno pedagoški cilj, tj. »da na osnovu obilate građe iz srpskih narodnih pjesama „majku“ pedagoški obradi«, da osvijetli njen lik kao »hraniteljice i uzgojiteljice djece, kao čuvarice domaćeg ognjišta, kao onog člana ukupne porodice, koji svima oko sebe poštovanje uljeva«. Jagić smatra da je pojedine motive koji se ne mogu objasniti bez poznavanja njihove genetičke veze trebalo zaobići s obzirom da rezultati naučnih ispitivanja (ruskih teoretičara uglavnom) kod nas još nisu poznati. Ipak, materijal do kojeg je Milaković došao savjesno je obrađen, što dokazuje da je piscu »drag taj predmet«.

606. BARUŠIĆ, FELIKS. *Flora naše narodne pjesme*. Školski vjesnik, 1898, VI, 99—109; 489—521.

U našoj narodnoj pjesmi — kaže autor — veoma se često pominje različito bilje i cvijeće (oko 130 vrsta). Narod dobro poznaje njihova svojstva (ljekovito i otrovno bilje, bilje koje uspavljuje i sl.) i u tom smislu često ih pominje u pjesmi. Međutim, cvijeću i bilju se ponekad pridaju i svojstva koja ne posjeduju (bilje koje prouzrokuju dobro i zlo, kojim se čara ili vraća) ili im se svojstva određuju prema imenu (*Miloduha* da se *milujemo*; *Ljubičice* da me *svagda ljubi*, itd.). Cvijeće koje se najčešće pominje u narodnoj pjesmi ima svoje stalne epitete; njemu se pridaju i ljudske osobine (govor), a često služi narodnom pjevaču da bi, putem poređenja sa cvijećem, istakao još više ljepotu djevojačku ili momačku.

U drugom dijelu rada autor nabraja pojedino bilje i cvijeće iz narodne pjesme, ilustrujući ga mnoštvom stihova uzetih iz dvadesetak različitih zbirki (između ostalih, iz Vukovih, Hermanovih i Petranovićevih knjiga).

607. БОРОВИЋ, ВЛАДИМИР. *Хрватске народне женске пјесме (муслиманске)*. Свезак први. Сабрао и уредио Мехмед Целалудин Курт... 1902. Бранково коло, 1903, IX, 91—93. # Један Херцеговац.

Prikazivač vrlo oštro govori o ovoj zbirci: predgovor Kurtov čini mu se kao posao sasvim neozbiljan i nepismen. Kurt je napadao Vuka i nazivao ga književnim kradljivcem, koji je hrvatsko narodno blago zvaо srpskim. Sam on, međutim, po prikazivačevu mišljenju, nije svoje pjesme sakupljao po narodu, već ih je, preuđene, uzimao iz Vukove zbirke.

608. БОРОВИЋ, ВЛАДИМИР. *Народне тужалке*. Бранково коло, 1908, XIV, 172—174; 184—186; 245—248; 280—282; 309—310; 354—356.

Narodne tužaljke javljaju se od najstarijih vremena i u svih naroda: »U sadržaju njihovu kod raznih naroda ima toliko zajedničkoga, toliko neposrednoga, da su one valjda jedan od najsigurnijih

dokumenata u ispitivanju opšte psihologije naroda i jedna od najjačih podloga za teoriju o istim psihičnim osobinama u jednakim kulturnim prilikama...«. Tužaljke nad mrtvacem bile su raširene i kod našeg naroda, kod pravoslavnih i katolika jednako. Za to postoje mnoga pisana svjedočanstva. Običaja oplakivanja ima i danas, no negdje se nalazi u »drugom stadiju«, a negdje je već izumro. Drugi stadij u razvoju tužbalica predstavlja zapravo njihovu degeneraciju — kad tuženje pređe u običaj, šablon, kad se za to dovode plaćene žene, kad je tuga naručena. Čorović bilježi o običaju tuženja svjedočanstva Miloša Milojevića, Joakima Vujića, Đorđa Magaraševića, Milana Đ. Miličevića, Stevana Matijaševića, Sime Trojanovića, Luke Jovovića i Ljube Nenadovića. Zatim govori o izrazima za tuženje: naricati, zapijevati, nabrajati, bugariti, odnosno naricanje, naricaljka, tužaljka, tužbalica, zapijevka, zapijevanje, jaukalica. Žene koje tuže zovu se: pokajnice, zapevalje, narikače, bugarilje. Sadržaj tužbalica je različit i na njega utiče više momenata. U većini slučajeva žene improviziraju tužaljke; ipak postoje neka mjesta koja su ušla u tradiciju. Metar ovih pjesama veoma je različit, a jednako različita je i melodija. One su isključivo lirske pjesme, sa vrlo jakim ličnim akcentom. Emocija je iskrena i topla, ton dirljiv, impresivan. Figure su slikovite, najviše ima alegorija.

609. DEBELJAK, ANTON. *Antologija ljubavne lirike. Izabrao Božidar Kovačević. Beograd, 1927. Ljubljanski zvon, 1927, XLVII, 508—509.*

Prikaz Antologije Božidara Kovačevića, u koju je pored umjetničkih pjesama uvršteno i dvadeset narodnih. Prikazivač primjećuje da su upravo te narodne pjesme najljepši prilog u Antologiji. Poziva se na Grimovu izjavu da se njemačka poezija treba sakriti ispred srpske i da je *Zidanje Skadra* jedna od najgenijalnijih pjesama svih naroda i svih vremena.

610. KLARIĆ, IVAN. *Na koljenu. Školski vjesnik, 1895, II, 151—152; 228; 304—305; 418—419; 506—508; 713—715; 910—916.*

Autor bilježi niz narodnih lirskih pjesama namijenjenih djeci. »Pjesmice su slične ponajviše poskočicama«, a pjevaju se maloj djeci dok ih neko stariji ljulja na koljenima. Zabilježene su 63 kraće i duže pjesme: *Cucu, cucu na konju* (7 st.), *Cuni djecu na bukovu krđariću* (7 st.), *Skoči baba na jarac* (3 st.), *Derem li ja? Derem tebe* (3 st.), *N njani se hvale* (4 st.), *Sedlaj konja Sinane* (12 st.), *Ja s' oženih iz dnu sela* (26 st.), *Otuđ ide rak iz vode* (30 st.), *Ja pođoh na pazar* (38 st.), *Ja posijah pšenicu bjelicu* (63), *Cun, cun, cune cunana* (29), *Cun, cun, cune cunana* (12 st.), *Cucu, cucu lale* (7 st.), *Sij baba brašno* (4 st.), *Stara baba* (4 st.), *Djetelj će se ženiti* (19 st.), *Čuška, buška* (20 st.), *Grličica grče* (14 st.), *Kundi, dandi, moladi* (5 st.), *Illah, elhatende, bagon fende* (11 st.), *Cucu, cucu na polju* (7 st.), *Posetala Ciganka* (11 st.), *Mujsi maca* (12 st.), *Maca, gdje si bila* (8 st.), *Pipavica pipa* (12 st.), *Oj kume! Šta to nosiš* (10 st.), *Sinoć baba ve-*

čerala (5 st.), Pipavica pipa (7 st.), Pipavac pipam (7 st.), Grlica se grče (22 st.), Jadan ti sam (9 st.), Majčin bludo (41 st.), Cucu, cucu cucmane (15 st.), Daj brže sunašca (6 st.), Jedan, dva, tri (10 st.), Sije baba lobodu (10), Ja s' unajmih u popa (27), U Mostaru čudan hadet kažu (14 st.), Nina, nina svog jedinog sina (7 st.), D'jete malo u travi zaspalo (7 st.), Kalopero — pero (9 st.), Žuta žaba u potoku (22 stiha), Veli ptica: Ciju, ciju (23 stiha), Provedoše Dundaru (32 st.), Kad se ženi Komar baša (24 stiha), Oženi se luđahan (48 st.), Oženih se luđahan (50), Viče Stoja iz Osoja (26 st.), Nina, nina ninuška (52 st.), Tekla voda, ime joj je Sava (15 st.), Tekla voda tekućica (28 st.), Ciganine, pasja vjero (20 st.), Zarekoh se, zarekoh se (52 stiha), U djevojke ni oca ni majke (52 stiha), Pjevaj ore na zoru (21 stih), Ide baba putem (21 stih), U Redže bakala (17 st.), Imam dva volića (29 st.), Katarina-rina (22 stiha), Golub guče na jeli (18 st.), Rodilo se di-jete (21 stih), Maca! (15 st.), Dok sam bio neženjen (8 st.), Ja s' unaj-mih u kovača (27 st.).

611. KLARIĆ, IVAN. *Prigodnice*. Školski vjesnik, 1896, III, 74—76; 306—308.

»Prigodnice su takve dječije pjesmice, koje se recituju otežući glasom«, a vezane su uz određene igre i aktivnosti. Sa kraćim komentarima, Zovko je zabilježio 22 prigodnice.

612. KOVAČEVIĆ, MILUTIN. *Nešto o uzgoju i našem narodu kao uzgojitelju*. Školski vjesnik, 1895, II, 472—477; 561—565; 635—640.

U posljednjem nastavku svog opširnog rada, koji sadrži niz praktičnih savjeta o tjelesnom i duhovnom uzgoju djece u predškolskom periodu, autor navodi i nekoliko pjesama »uz bešiku«, koje su vrlo omiljena forma pjesničkog kazivanja u narodu »a ima ih toliko da bi — što narodnih što umjetnih — poveću zbirku sabrati mogao«. Autor smatra da te pjesmice nisu samo »prosto sredstvo za uspavlivanje ili buđenje djece«, nego imaju velikog utjecaja na duševni uzgoj. Naziva ih *ljuljanke* i navodi pjesmu *Nina buba u sananoj beši!* (8 stihova) i tri varijante (»inačice«) iste pjesme: *Nina nina moje d'jete drago!* (9 st.), *Majka Smilju u želji rodila* (17 st.) i *Nina sine — san te prevario* (13 st.).

613. MAJSTOROVIĆ, STANISLAV. *Pabirci iz narodne pedagogije*. Školski vjesnik, 1900, VII. 172—178; 281—290; 369—373; 466—469; 566—572.

U opširnom tekstu pod naslovom *Pabirci iz narodne pedagogije* autor govori o načinu podizanja i odgajanja djece u selu, zadržavajući se posebno na duhovnom odgoju. Jedan od bitnih elemenata dječijeg duhovnog svijeta jesu dječije igre (autor daje opis nekoliko takvih igara), kao i pjesme koje djeca čuju od starijih, a autor ih navodi kao dokaz prijemljivosti koju djeca imaju prema narodnoj

pjesmi. Autor je zabilježio 50 pjesmica koje zove *narodnim popijevkama*, a čuo ih je u selu Zagonima od čobana. Pjesme su bez naslova: *Otud trče goveda ...* (18 st.), *Kaluđeri, kaluđeri ...* (16 st.), *Cvijet mavi po zelenoj travi ...* (7 st.), *Tri sam dana ružu brala ...* (7 st.), *Oj djevojko Milko moja ...* (11 st.), *Ja posija lobodu ...* (31 stih), *Nina ljuška na moru je kruška ...* (7 st.), *Maco gdje si bila ...* (6 st.), *B'jela vila sina oženila ...* (12 st.), *Jovanovi, Jovanovi ...* (5 st.), *Joko, djevojko* (5 st.), *Bona Mara bolest боловала* (12 st.), *Šumila je vodi-ca ...* (12 st.), *Oj jabuko, zeleniko! ...* (11 st.), *Čerko Jelko, dz te Bog ubio ...* (11 st.), *Oj djevojko i obrve tvoje ...* (11 st.), *Vjetar ružu niz polje nosaše ...* (7 st.), *Smilje brala, smilje na djevojci ...* (10 st.), *Povedi kolo Bojana* (11 st.), *Budila zora Lazara, Lazara ...* (9 st.), *Tri jabuke zelene ...* (10 st.), *Ukraj puta rodila jabuka ...* (6 st.), *Za goricom selo pomaleno ...* (8 st.), *Mili Bože mило mi ti bješe ...* (9 st.), *Ja se zakleh, ja se prekleh more bre ...* (25 st.), *Bona Mara bolest боловала ...* (8 st.), *Oj djevojko mnogo jadna bila ...* (11 st.), *Ja se najmih u amidže ...* (18 st.), *Rani majka nejaka Jovana ...* (36 st.), *Oj djevojko milje moje ...* (10 st.), *Tri jabuke i tunje ...* (10 st.), *Tri su sn'jega u Mostaru pala ...* (8 st.), *Soko leti preko Sarajeva ...* (12 st.), *Oženi se iz Budima grada ...* (9 st.), *Sjedi Mara kraj bunara ...* (4 st.), *Sejo Jejo, je li tebi zima? ...* (9 st.), *Ciju, ciju, cigani se briju ...* (6 st.), *Cvati ružo i ja ću te brati ...* (5 st.), *U Jovana Biogradanina ...* (18 st.), *Zeleni se trava ...* (11 st.), *Ja usadih vitu jelu u kamenu ...* (10 st.), *Ajde, nek ide ...* (6 st.), *Daničica sjajna ti si ...* (10 st.), *Oj djevojko tužna i žalosna ...* (13 st.), *Izvir-voda izvirala ...* (40 st.), *Mila majko ne daj me daleko ...* (3 st.), *O, Ilija, prevrlija ...* (12 st.), *Jesam li ti Jelo ...* (7 st.), *Oj djevojko Milko moja ...* (9 st.), *Mara Marku poručuje ...* (13 st.).

Pisac teksta smatra da su »navedene igre kao i pjesme sasvim primitivne, što je glavni znak i primitivna života našeg seljačkog naroda«.

Autor je zatim zabilježio i sedam pjesama koje se pjevaju djeći uz kolijevku: *Ninaj (ime), u džidžanoj beši ...* (6 st.), *Spavaj (ime) san te prevario* (4 st.), *Sanak (ime) za ruku vodio ...* (10 st.), *Majka (ime) godine brojala ...* (6 st.), *Majka (ime) leteći rodila ...* (8 st.), *Spavaj sine, Bog ti dobro dao* (10 st.), *Tašun, tašun, tašuna ...* (10 st.).

Autor smatra da se o narodnim pjesmama koje su vezane za život djeteta malo vodi računa, te iznesenu građu donosi prije svega kao prilog izučavanja narodne pedagogije.

614. МЕДИЋ, МОЈО. *Каквих све има »јужно-словјенских попијевака«?* Стражилово, 1894, VII, 155.

U Kuhačevom Zborniku *južno-slovjenskih popijevaka*, koji još nije bio objavljen, Medić je naišao na stihove popijevke (objavljeni dvije godine ranije u *Viencu*, str. 282) koju je još kao dijete slušao i zapamtio. Radi boljeg poređenja, M. navodi Kuhačevu varijantu (*Pirgito, pirgitanci*, 9 st.) i svoju (*L'jepa li je u tom dolu trava*; 11 st.), tvrdeći da takvih popijevaka ima i u Srijemu.

615. PERUŠEK, RAJKO. *Hrvatske narodne ženske pjesme (muslimanske)*. Svezak prvi. Sabrao i uredio Mehmed — Dželaluddin Kurt (hafiz mostarski). Mostar, 1902. Ljubljanski zvon, 1903, XXIII, 379—380.

Ovu zbirku pjesama sabirač je posvetio »dru Anti Starčeviću prijatelju islamskog naroda«.

Na prvih šesnaest strana predgovora Kurt optužuje Vuka i njegove sljedbenike da su sakupili mnogo muslimanskih ženskih pjesama, promijenili im imena (npr. Meho i Fata kao Jovo i Mara) i proglasili te pjesme srpskima.

Kurtova zbirka sadrži 88 pjesama, koje je sabiraču diktirala njegova majka.

Rječnik turskih, arapskih, perzijskih i manje poznatih riječi je nepotpun, tako da su neke pjesme ostale nejasne.

U većini pjesama opjevani su ljubavni događaji u kojima značajnu ulogu imaju ubistva i krvoproliće. Pjesme pružaju bogat materijal etnoložima i psiholožima, jer se u njima javljaju najraličitiji običaji i stari, ukorijenjeni i nepisani nazori i zakoni.

Na kraju prikaza Perušek zaključuje da je teško utvrditi kod koje je vjerske pripadnosti nastala prvi put neka pjesma. Pjesma se na svom putu mijenja i nastaju brojna preplitanja između nekih detalja iz zapadne i istočne vjere, kao i islamske.

616. ПИСАРЕВИЋ, АЛЕКСАНДАР. [*Михајло Милановић: Српске народне женске пјесме из Сарајева ...*]. Стражилово, 1893, VI, 751—752. # А. П.

Prikaz knjige *Srpske narodne ženske pjesme iz Sarajeva*, koje je sabrao M. Milanović. Zbirka sadrži 84 duže i kraće narodne pjesme »koje su mahom prožete lirsko-ljubavnom najivnom tendencijom, a u duhu ostalih nar. pesama, što pevaju o junacima naše irojične perijode«. Pisac teksta misli da su se ove pjesme i razvile upravo po uzoru na naše junačke pjesme, što potvrđuje niz stereotipnih stihova, ritam i sadržaj njihov. Naime, »neke su od njih čitavim sadržajem svojim, tako reći, pokraćene varijante dužih onih irojskih sa predmetom ljubavnim i manje više lirskim, osećajnim koloritom; a vrlo se često odlikuju elegičnim tonom, koji skoro isključeno vlada u svima našima nar. pesmama, pa mada se i o ženidbi peva«.

Sakupljač je vjerno bilježio stihove, ponegdje — prema potrebi — dotjerivao jezik, ali nije dao objašnjenje turcizama, što je bilo neophodno. U svemu, ovaj zbornik — prema ocjeni prikazivačevoj — odgovorio je svojoj zadaći.

617. POSPIŠAL, JOSIP. *Fantazija prema uzgoju*. Školski vjesnik, 1896, III, 522—529.

U opširnom radu *Fantazija prema uzgoju* autor u jednom odjeljku kaže: »Da je razvijena mašta znak individualnosti našeg naroda, to dokazuje narodna poezija, osobito pjesmice-uspavanke«. To

su prije svega pjesme kakve je zabilježio sakupljač Ivan Klarić (objavljene u *Školskom vjesniku*), a i sam autor navodi jednu: *Majka Antu u gori rodila* (12 st.).

618. RACA, Đ. M. *Bratska ljubav. Članak u Drugoj Čitanci*. Školski vjesnik, 1898, V, 923—932.

Pod naslovom *Primjeri praktične nastave* autor analizira tekst *Bratska ljubav* kao primjer organizacije nastavnog sata na kome treba obraditi temu: ljubav — prema roditeljima, sinovima, braći, domovini, prijatelju itd. U više mahova, autor citira i stihove narodnih pjesama, jer »u narodnijem umotvorinama nalazimo najmarkantnije prikazane sve tančine čovječijeg srca«. Kao primjer »najveća je žalost za bratom« citirani su stihovi iz narodne pjesme o mlađoj Đurđevici — *Za Đurđem je kosu odrezala* (7 stihova) iz I knjige *Srpskih narodnih pjesama* (1891, str. 232); ljubav sestre za bratom ilustrovana je stihovima iz narodne pjesme *Sestre bez brata* — *Dvije sestre brata ne imale* (9 stihova), a ljubav braće prema sestri stihovima iz pjesme *Braća i sestre* — *Dva su bora uporedo rasla* (4 stiha).

619. РАДОЈЕВИЋ, ВЕЉКО. *Једна скитачица у подераном руху*. Стражилово, 1894, VII, 478—480.

U uvodnom dijelu svog kratkog teksta Radojević govori o tome kako se prigodne narodne pjesme ne pjevaju uvijek u pravom trenutku: svatovske pjesme, na primjer, pjevaju se i na običnim sijelima, ženske pjesme o svadbama, poskočice bez kola itd., te samo vješt sakupljač može sa sigurnošću odrediti kojoj grupi pripadaju određeni stihovi.

Radojević je u *Bosanskoj vili* (1893, str. 355) objavio jednu »igračku« narodnu pjesmu, koju je dobio od Jovana Perovića kao »žensku pjesmu iz Dubrovnika«. Prelistavajući zbornike narodnih pjesama, Radojević je u Petranovića našao jednu varijantu iste pjesme, »osakaćenu pjesmu igračku, štampanu pod imenom ženske«. Radojević je ovu pjesmu upotpunio, tj. dodao joj stihove koji joj nedostaju kao »igračkoj«, te je objavio u *Stražilovu*. Tako je ovoj »skitačici« vratio »izgubljeno pristojno ruho«. Pjesma ima dvanaest strofa sa nejednakim brojem stihova, odnosno broj stihova se povećava od prve do dvanaeste strofe uporedo sa uvođenjem novih nabranja. Pjesma počinje stihom *Ja posadih pelin travu*, stihovi originala štampani su kurzivom, a Radojevićeve dodaci običnim slogom.

620. RUTAR, SIMON. *Narodne pesni koroških Slovencev. Zbral in na svetlo dal J. Scheinigg. Ljubljana, 1889*. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 735—744. # S. R.

U opširnom prikazu Rutar ističe opšteslovenski značaj ove zbirke narodnih pjesama, jer je izašla u momentu kada su presahnula sva druga slovenska pjesnička vrela.

Ova zbirka raduje tim više, piše Rutar, što su pjesme sakupljene u već uveliko ponijemčenim slovenskim krajevima, a imaju čist narodni slovenski jezik.

Većina Rutarevih primjedbi odnosi se na germanske izraze koji se javljaju u zbirci, mada su mogli biti zamijenjeni slovenskim. Isto tako, ističe Rutar, Šajnig nema dosljedne zamjene jata (ě).

Pjesme u zbirci su vrlo brižljivo podijeljene na balade, romanse, prigodne i obredne pjesme i legende, ali je autor suviše usitnio podjelu ljubavnih pjesama na niz podvrsta. Rutar izražava čuđenje da u ovoj, po svemu reprezentativnoj, zbirci narodne poezije nema svatovskih pjesama, ali to nije smetalo da na kraju svog prikaza iskaže sastavljaču knjige puno priznanje.

621. ВРЧЕВИЋ, ВУК. *Нешто о народњем умотворју*. Бранково коло, 1895, I, 626—630.

Život »slovinskog« naroda, tlačenog vijekovima od strane Mlečana, Nijemaca, Mađara i Turaka, kazuje nam se, smatra Vrčević, kao život usamljenika, zatvoren u krug porodice i manastira, udaljen od gradova i velikog svijeta. Ovakvi uslovi života u kome je borba za održanje bila osnovni napor pretpostavili su njegovanje tradicije u svim vidovima duhovnog života. Iz nje su nikle junačke narodne pjesme, dok je svakodnevni porodični život, ispunjen naporim radom i skromnim veseljima, dao ljubavne pjesme, narodne igre, smiješne pripovijetke, gatalice, zagonetke, poslovice, pitalice.

Na kraju članka V. donosi dvije hercegovačke ljubavno-humoriistične pjesme: *Vjenčanje iznenada* (22 st.) i *Dvoje ispod jednoga jorgana* (15 st.).

622. ZOVKO, IVAN. *Djetinje pjesmice*. Školski vjesnik, 1896, III, 594—596; 1897, IV, 271—273; 1898, V, 461—462; 740—744; 996—1000.

Sakupljač narodnih pjesama Ivan Zovko bilježio je, između ostalog, i dječije narodne pjesmice koje se »mogu [...] govoriti ili pjevuckati (pjevati i u po glasa) bilo po djeci samoj, bilo po kom drugom, i to u raznijem zgodama i prilikama«. Uz kratka objašnjenja, Zovko donosi niz ovih pjesama, koje najčešće imaju 4—8 stihova.

623. ZOVKO, IVAN. *Razne nove zbirčice*. Školski vjesnik, 1895, II, 569—570; 663—668; 796—801; 1896, III, 226—231; 338—387; 529—535; 726—732; 889—907.

Iz bogate zbirke koja sadrži »jedanaest hiljada sto i jedanaest raznijeh narodnih stvarčica« Zovko donosi samo jedan manji dio zabilježene građe jer želi »da se i ove ruke narodnom blagu što više pažnje i mara prikloni, pa da se i drugi ovakvim ili sličnim stvarima zanimaju«. Građa koju prezentira nova je i u literaturi još nije obrađena. Uz kraće komentare, Zovko u časopisu donosi: I. *Poštalice*, II. *Posokolice*, III. *Ismijalice*, IV. *Djecoplašice*, V. *Ovakovice*, VI.

Podjednačice, VII. Pazaruše, VIII. Jezik između čovjeka i životinje, IX. Podražalice, X. Varalice, XI. Brzavice. U posljednja dva nastavka zabilježene su *Godižbenjače* (narodne izreke ili nazivi za određene dane u godini za koje su vezane određene radnje) i *Narodni kalendari*, gdje se zasebno iznose nazivi za vrste oblaka, vrste vjetrova, vrste svjetlica ili munja, vrste kiše, vrste snjegova, vrste krupe ili grada. Uz ove nazive autor je iznio i nekoliko narodnih stihova: *Tri vremena počerala vruga* (3 st.), *Biži, biži Irudice* (4 st.), *Kad puno s'jeva, malo ljeva // Kad puno grmi, malo vrvi; Pade krupa, ubi hajduka // Pade plaha, ubi vlahu*.

5. MIT, RELIGIJA I OBIČAJI

624. БЕШЛИЋ, МИЛАН. *О митолошким женским народним пјесмама*. Школски вјесник, 1907, XIV, 211—212.

Kraći napis o najstarijim narodnim mitološkim pjesmama — koledama, dodolama i kraljičinim pjesmama. Najznačajnije među njima su »takozvane »Kolede«, tj. blagdan novorođenog sunca«. Autor napominje da značenje riječi *koleda* nije sasvim poznato, te navodi više mišljenja u tumačenju ovog starog naziva. »U nas se pjevaju kolede — piše on — baš u isto doba, kada su se održavale u Rimu svečanosti, koje su trajale od 24. decembra pa do 6. januara«, dakle u dane kada pada Božić. Autor zato vezuje ove pjesme za blagdan Božić, koji u svom nazivu čuva uspomenu na sunce (*Božić baje po svom svijetu*, gdje korijen riječi *baje* »skriva pojam svjetlosti«). Naime, u stara vremena žrtvovalo se bogovima svjetlosti zlato, što potvrđuje stih: *Božić, Božić bata // Nosi kitu zlata // Da pozlati vrata*.

Dodole i kraljičine pjesme »prikazuje drevnu starinu«. Pjevaju se oko Duhova i o Spasovdanu. U kraljičinim pjesmama dolazi prijev *Lejo, Lado*. Lada se ljeti moli za kišu, »te nam se tu predočuje simbolički djelovanje sunca i vlage tj. oplodjenje prirode«. U Bosni ima dosta sačuvanih dodolskih pjesama; u Posavini se održava ljeti čitav obred u polju, pri kome se pjeva: *Sušnju vodismo* (5 st.).

Među najstarije pjesme autor ubraja one u kojima se sunce, mjesec i zvijezde nalaze u antropomorfnj slici, gdje se priča o njihovoj porodičnoj vezi. Takođe, tu spadaju i pjesme o vrlama, ali samo one u kojima su vile zaista mitološka bića.

625. DVORNIKOVIĆ, LJUDEVIT. *Život i običaji muslimana u Bosni i Hercegovini*. Napisao... Školski vjesnik, 1907, XIV, 248—249. # Lj. D-ć.

Prikaz drugog izdanja Hangijeve knjige *Život i običaji muslimana u Bosni i Hercegovini*, koje se pojavilo u Sarajevu 1907. Pisac teksta odmah u početku ističe da ne namjerava ovo folklorističko djelo u prvom redu ocjenjivati sa njegove »stvarne strane«, dakle

kao građu za izučavanje života i običaja jednog dijela bosanskohercegovačkog naroda, nego će se njime pozabaviti kao literarnom pojavom, jer »kao takva bez sumnje vrlo je zanimljiva, te zauzima odlično mjesto u našoj folklorističkoj literaturi«. Pošto je dotakao pitanje pojave islamstva u našim krajevima, on zaključuje da je osim »sociološke osebine« (vladajući položaj jednog dijela muslimana) sva »ostala individualnost naših muslimana vjerskog podrijetla«. To se ogleda — kaže pisac teksta — na svakoj strani Hangijeve knjige. U toku čitavog svog života Musliman se vlada po propisima svoje religije, »ona ga vodi u svim njegovim životnim prilikama«.

Hangijeva knjiga ima dva dijela: u prvom se opisuje život Muslimana uopće, a u drugom se iznose običaji vezani za najvažnije životne događaje (porod, uzgoj u djetinjstvu, ašikovanje, prošnja, svatovi, život muža i žene, smrt). »Cijelo djelo pisano je posve popularno, te u naučno folklorističnom pravcu daje samo zgoljno surovi materijal«. Ali je zato prožeto iskrenom piščevom simpatijom, kazivano lakim i ugodnim stilom, te se čita sa pravim zadovoljstvom.

626. ĐORĐEVIĆ, VASO. »*Dojdole*«. Školski vjesnik, 1896, III, 304—305.

Đorđević je zabilježio »crticu iz narodnog seoskog običaja u Posavini, među istočno-pravoslavnim narodom«. Običaj je poznat pod imenom »dojdole«, a vrši se samo kad je sušna godina. Tom prilikom djevojke pjevaju *Dojdola se Bogu moli* (5 st.).

627. ХЕРАК, ЈОБАН. *Из српских крајева*. Стражилово, 1888, IV, 543—544. # X.

Uz Herakov opis narodnog života u selu Bršljanici, uredništvo *Stražilova* donijelo je napomenu o potrebi sakupljanja materijala za opis Fruške gore, za koji je Matica srpska već odavno raspisala konkurs. *Stražilovo* pomaže u ovom poslu time što poziva čitaoce da bilježe »verno i tačno« sve što vide i čuju od naroda. Pisac teksta o Bršljanici donosi i dvije narodne pjesme. Prva od njih se pjeva o Đurđevu: *Dobro jutro, dobri gospodari* (10), a druga o Petrovu: *Lado, Lado, lijepo je Lado* (7).

628. ИВКОВИЋ, СТЈЕПАН. *О краљицама*. Бранково коло, 1909, XV, 697—699; 712—715; 728—730; 744—745; 762—764.

Ivković daje pregled, po krajevima, kako se sačuvao ovaj običaj u nas i konstatuje da se on brzo gubi. O porijeklu običaja ne zna se mnogo, tek da je vrlo star, po postanku idolopoklonički, dakle iz prethrišćanskog doba. Opisi običaja ne slažu se međusobno, najvjerovatnije je ranije drugačije izvođen. I. iznosi svjedočanstva o običaju i o njegovu toku u raznim krajevima, o nošnji i igri kraljica. Vuk je tvrdio da su kraljičke pjesme sve od šest slogova; Ivković je, međutim, našao dvije u desetercu, a M. Milićević dvije u osmercu i

jednu u sedmercu. I. donosi u cjelini pjesmu *Sveti Petar vino pije, Lado...* (9 st.), četiri varijante pjesme *Ovdi nama kažu...*, zatim pjesme: *Svi s bogom ostanite...* (10), *Đurađ gorom jezdi...* (11), *Razbole se mlada Katarina...* (14), šest varijanata pjesme *Ovde mi dodosmo...*, *Zasvirala frula od Majura...* (11), *Paun dolom šeće...* (6) i *Oj, kraljeva majko...* (8).

629. ГРЧИЋ, ЈОВАН. [*Лајпцишки Illustrier Zeitung* доноси...]. Стражилово, 1892, V, 431. # —

Kratka bilješka o slici na kojoj je prikazano kako Srпкиnje oblače dodolu, koju je (sliku) objavio njemački list *Illustrierte Zeitung* u svojoj 99. sv. (br. 2558). Uz sliku je dat i tekst u kome se opisuje ovaj narodni običaj.

630. ЈОВАНОВИЋ, ЈОВАН П. *Женидбени обичаји у Кобању*. Стражилово, 1893, VI, 537—540.

Opisujući ženidbene običaje u posavskom selu Kobašu, autor je zabilježio nekoliko prigodnih narodnih pjesama. Tako, uoči vjenčanja, djevojke u nevjestinoj kući pjevaju dok jedna od njih plete vjenčić od ruzmarina: *Metik cvati med gorama* (37 stihova). Prilikom obreda sa »alvom« svi pjevaju: *Kupina se po livadi valja* (9 st.). Kada odvođe djevojku iz kuće, svatovi lagano pjevaju: *Odvedosmo tvoju zamenicu* (2 stiha). U mladoženjinoj kući, dok se svatovi očekuju, pjeva se: *Što nam ne bi kićenih svatova?* (5 st.), a kada svatovi dođu pred kuću, djevojke »preokrenu drugu pjesmu veselo«: *Kakva j' žurba u 'vom domu* (6 st.). U kolu, u koje se uhvate i svekar i svekrva i mlada i mladoženja, pjeva se: *Pružila se zlatna žica od vedra neba* (4 st.) i *Stari svate, dragi brate, ajde u kolo* (5 st.).

631. КЛАРИЋ, ИВАН. *Nešto o uzgoju u Bosni*. Školski vjesnik, 1895, II, 7—18.

Autor opširno bilježi narodne običaje u Bosni vezane za rođenje i vaspitanje djeteta u najranijem periodu života. Svoja izlaganja ilustruje nizom lirskih pjesmica (uspavanke, nabraljice i sl.) koje su namijenjene djeci. Njegov zaključak je »da je skoro sav uzgoj, a osobito u prvo doba osnovan na praznovjerici«, te da se i inače mnogo više posvećuje tjelesnom nego duhovnom odgoju.

632. КРАГЕЛЈ, АНДРЕЈ. *Ženitne ali svatbine navade in napitnice z godčevskim katekizmom iz slovenjbistriške okolice na Štajerskem*. Zapisal Lovro Štepišnik. Maribor, 1884. Ljubljanski zvon, 1884, IV, 187—188. # K.

Poznavanje narodnih običaja je od velike koristi, jer se iz njih može ocijeniti mišljenje, osjećanje, obrazovanje i poetska nadarenost naroda. Slovenci su veoma malo sakupljali narodno blago.

Lovro Štepišnik, mlinar iz Štajerske, počinje svoju knjigu narodnom pjesmom *Мoj oče so že stari* (4 st.), a zatim opisuje svadbene običaje iz svog kraja.

633. МАГАРАШЕВИЋ, БОРБЕ. *Најстарије српске народне песме упоређене са бугарским*. Стражилово, 1885, I, 15—18; 45—50; 75—80; 109—114; 143—148; 177—182; 205—210.

Mada se u naslovu članka ograničava na upoređivanje naših najstarijih pjesama sa bugarskim, M. već na početku članka nagovještava šire razmatranje: »tumačenje nekih narodnih pesama srpskih...«. Pjesme o kojima je govorio Magarašević je uzimao iz srpskog zbornika V. Karadžića i makedonskog braće Miladinovaca. Navođe je podjele srpskih i bugarskih narodnih pjesama: Vukovu podjelu »po starini« na četiri grupe (prva od njih, ona kojom se M. u raspravi bavi, jeste »najstarije pesme, u kojima su tragovi mitologiji, u kojima su pričanja iz našeg starog života«) i podjelu braće Miladinovaca na tri grupe: 1. »samovilske« (samodivske) — vilinske, 2. crkvene pjesme i legende, 3. junačke narodne pjesme.

Magarašević se zadržava na »prehrišćanskim narodnim pesmama«, odnosno koledskim i božićnim; opisuje najprije običaj kolede i način praznovanja Badnjeg dana i Božića, a zatim donosi u cijelosti pjesme: *Otvorite vrata* (6), *Dobar večer, koledo! Domaćine koledo* (9), *Domaćine gospodine, koledo* (12), *Domaćine, koledo, gospodine koledo* (14).

Posebno se zadržava na posljednjoj pjesmi, odnosno na njenim stihovima: *Za staroga za Badnjaka / Za mladoga za Božića / Božić baje po svem svetu...* On smatra da je badnjak stari, prethrišćanski bog sunca, vatre, gromovnik Perun, a Božić — mladi, mali bog, onaj što sija po čitavom svijetu. Oba su stari slovenski bogovi svjetlosti, a ono što je od njih ostalo slavi se kasnije na sljedeći način: uoči Božića slavi se staro sunce, a moli se za novo, i sama ta svetkovina pada u doba kad se mlado sunce preporađa i podmlađuje prirodu, kad se obnavlja godina, to jest rađa nova.

U nastavku M. objašnjava dodolske pjesme i »običaj kad dodole idu po kojem mestu«. On citira pjesme: *Molimo se višnjem bogu* (6), *Naša doda boga moli* (5), *Udri, udri, sitna kiša* (7), *Mi idemo preko sela* (5). U Dalmaciji je običaj pjevanja i igranja dodola jednak pjevanju i igranju prporuša, u ovom slučaju momaka. M. citira pjesmu prporuša: *Prporuše hodile* (17). U turskoj Krajini dodolama i prporušama odgovaraju čarojice. Autor napominje da kod Bugara postoje pjesme dodolske, samo što njihov refren ne glasi »oj dodo, oj dodole«, već »oj ljule«. Dodole se kod Bugara zovu preperuge. Miladinovci su zabilježili njihovu pjesmu *Otletala preperuga, oj ljule oj* (20). M. smatra da doda označava »boginju svetlosti ili sunca«, Vesnu ili Ladu.

U odjeljku o vilinskim pjesmama M. opširno govori o vilama i tvrdi: »Nijedno mitološko biće u Slovena nije se istaklo u tolikoj

plastici, kao što se istakoše vile«. On nastoji da razjasni »odkuda takova bića u našem narodu i šta su ona morala negda biti«. Donosi najprije Vukovo tumačenje riječi vila, a zatim razmatra »gde i kako se javljaju u narodnim pesmama«: citira odlomke nekih narodnih pjesama, manje i više poznatih. Dolazi do zaključka da su vile gorska, poljska i vodena bića. a u odnosu na ljudski rod da mogu biti zle i dobre. Bugari takođe imaju vile — samovile, koje su posestrime velikim junacima, pomažu im u nevolji i spasavaju ih od smrti. Postoje kod njih i zle vile, a ime im je Judi, Stiji; one žive u rijekama i jezerima. Kao zle vile javljaju se u Bugara i vile oblakinje, koje obično zahtijevaju ljudske žrtve.

M. izvodi zaključak da su vile zapravo polubožanstva i, kao takve, da su oličenje principa dobra i zla, svjetlosti i tame.

634. МЕДИЋ, МОЈО. *Из српских крајева. Ситне белешке. Скакање око ватре на Бијеле Покладе*. Бранково коло, 1896, II, 1013—1014.

О народном обичају прескакања ватре, који је и врста покланних игара и гатање против пожара. Донесена је и pjesma *Časne poste zapostismo* (16 st.).

635. MILAKOVIĆ, JOSIP. *Antun Hangi*. Školski vjesnik, 1909, XVI, 241—243.

Prigodan članak povodom smrti učitelja Antuna Hangija, poznatog kao autora knjige *Život i običaji muslimana u Bosni i Hercegovini*. Knjiga je doživjela dva izdanja, a prevedena je i na njemački. Hangi je pripremao i prevod na češki i mađarski jezik. »Tim svojim djelom steče vrlo mnogo priznanja ne samo u književnosti, nego i u naše muslimanske braće, a to je najbolji dokaz, kako je pokojnik savjesno kupio građu i dobro upoznao život naših muslimana«.

636. ПЕЛИВАНОВИЋ, СРЕТЕН И. *Женидба у Левчана*. Јавор, НС, 1880, VII, 593—598; 623—628; 657—664; 685—690.

Opis običaja oko ženidbe: navodadžiluka, ogleda, proševine i svadbe. Neki od opisa ilustrovani su stihovima ili kraćim narodnim pjesmama. Tako se uz sakupljanje svatova pjeva: *Puče puška, puče za njom druga, Po prilici stari svat (kum, dever, barjaktar) da dođe, Sto se sjaše dole kroz orašje ... (3), Izleti soko iz grada ... (3), Vrani se konji listahu ... (8), pri polasku svatova: Za ran' kume za ran' stari svate ... (5), Da li grmi, da l' se zemlja trese ... (4), Doleteše do dva konja vrana ... (6). U mladinoj kući pjeva se: Domaćin boga moli ... (6), Napred, kume, napred, stari svate ... (10), Na red, na red, kićeni svatovi ... (11), Domaćine, dobro ti sedeći ... (6), Stari svate, ćuprijski vezire ... (6), Mili kume, milo rajsko cveće, Milo nam je tebe mirisati, Oj devere, crnook nevene, ... (7), Barjaktare, divan kapetane ... (6), Oj vojvodo, zelena livado ... (5), Divan zete, divan*

gorocvete ... (4), *Taj se momak po družini hvali* ... (3), *Konja jaše mlad, neženjen* ... (10), *Dobar momak u svatove dođe* ... (4), *Redom raslo smilje i bosilje* ... (1). Pri polasku na vjenčanje pjeva se: *Izgreja zvezda danica* ... (3), *Prstendžija, novi prijatelju* ... (5), *Sad menjaj prsten, devojko* ... (8), *Svatovi smo za stajanje nismo* ... (3), *Polako, lako, svatovi* ... (9), *Mladoženja, živa ti devojka* ... (3), *Rastaje se i milo i drago* ... (3). Kad se dođe mladoženjinoj kući, svatovi pjevaju: *Skidaj se devo s novih kola* ... (3), *Stupaj, stupaj, devojko* ... (3). Sutradan pjevaju djevojke: *Napi se, Rade, rakije* ... (7), momci: *Što se sunce neveselo rađa* ... (4), *Ti polaziš, stari svate, polaziš* ... (4), *Ti polaziš, mili kume, polaziš* ... (4), *Ti polaziš, mil' devere, polaziš* ... (4), *Barjaktaru, divan kapetanu* ... (4), *Ti polaziš, mlad vojvodo, polaziš* ... (4).

637. РИЗНИЋ, МИХ. СТ. *Неколико народних обичаја из српског краја Звижда у округу пожаревачком*. Јавор, НС, 1888, XV, 25—27; 41—43.

Uz opis posmrtnih običaja R. donosi i narodne pjesme: *Kuku mene, milo čedo* ... (11), *Ostavljaš me, oči moje* ... (13), *Kud' polaziš, mio brale* ... (15), *Kaži nama, diko naša* ... (12), *Kuku nama i doveka* ... (13), *Igrao se mlad jelenko* ... (17).

638. РУВАРАЦ, ДИМИТРИЈЕ. *Краљице. Српски народни обичаји о тројичну дне*. Бранково коло, 1909, XV, 790—792.

Prikaz »igranja kraljica« u Borovu. Poslije opisa toka samog običaja, autor donosi kraljičke pjesme: *Oj cveće razlišće, mile* ... (12), *U gori je rasla, mile, širolista trava* ... (14), *Mi ovde dođosmo pred najbolje dvore* ... (u dvije varijante), *Ovde nama kažu* ... (u tri varijante) i *Oj kraljeva majko i kraljev babajko* ... (5).

639. ТОМАНОВИЋ, ЛАЗА. *На видов врх. К путним успоменама*. Стражилово, 1888, IV, 435—441.

Opisujući svoj put i boravak u Mokrinama, u Boki Kotorskoj, na Vidovdan, Tomanović je zabilježio i dvije lirske narodne pjesme koje su djevojke pjevale poslije završenog obreda u Vidovoj crkvi. Prva od njih je *Sarajevo rano zatvoreno* (17), a druga *Savo vodo, suva žedo moja* (7).

640. ВЕСНИЋ, МИЛЕНКО Р. И. С. *Јастребова. Објучаи и пѣни турецкихъ Сербовъ. Изъ путевыхъ записокъ. С. Петербургъ*. 1886, Јавор, НС, 1887, XIV, 94—109.

Studija I. S. Jastrebova sadrži opis života Srba, njihove običaje i način kako ih provode. Opisujući krsnu slavu, on je donio narodnu pjesmu *Domaćine, dobro smo ti došli* (4). Štampao je i đurđevdansku pjesmu *Smilje brala u gori đevojka* (33), porodičnu *Što se beli niz široko polje* (30).

6. JEZIK, STIL I METRIKA

641. БОРОВИЋ, СВЕТОЗАР. *Српске народне умотворине — књига прва. Српске севдалинке из ковчежића Марка С. Поповића Родољуба*. Јавор, НС, 1892, XIX, 764—765.

Prikaz zbirke Marka S. Popovića. Ћ. govori o Popovićevim ograđenjima o jezik i citira mnoge oblike za koje je siguran da nisu narodni. Sem toga, za pjesme pod brojevima 68, 77, 84, 86 smatra da uopšte nisu narodne.

7. MELOGRAFIJA I KOREOGRAFIJA

642. ANONIM. *Narodne popijevke iz Istre*. Savremenik, 1911, VI, 76—76. # Koranski.

Franjo Š. Kuhač uložio je veliki trud u sabiranju hrvatskih i ostalih južnoslovenskih narodnih motiva i melodija, koje je objavio u knjizi *Južno-slovenske popijevke*. Međutim, mora mu se zamjeriti na monotoniji, kojoj je uzrok jednakost harmonizacije. Gotovo sve popijevke građene su na istim šablonskim principima, a autor je vrlo malo pazio na posebne harmonije što ih pojedini motivi i melodije nose sami sa sobom.

Istu grešku učinio je i Matko Brajša — Rašan prilikom harmonizacije svojih *Hrvatskih narodnih popijevaka iz Istre* (Pula, 1910). Sveska sadrži tri dijela: starije narodne svjetovne, novije svjetovne i starije crkvene narodne popijevke. Brajša donosi i neke nove, do tada nepoznate melodije. On se trudio da se svojom harmonizacijom što više približi narodnom duhu i to mu uspijeva kod starijih pjesama.

643. ANONIM. *U spomen Franji Šaveru Kuhaču*. Savremenik, 1911, VI, 497—502. # Koranski.

Tekst Koranskog o životu i radu Franje Kuhača napisan je povodom smrti ovog poznatog hrvatskog muzikologa. Najveći dio svog rada posvetio je Kuhač bilježenju i proučavanju naše narodne muzike. Najznačajnija su mu djela iz ove oblasti: *O narodnoj glazbi i njezinu značenju u svjetskoj muzici*, četiri knjige sakupljenih narodnih pjesama pod naslovom *Južnoslovenske narodne popijevke*, zatim istorijsko-muzikološki i komparativno-muzikološki radovi *Sachliche Einleitung zur Sammlung Südslav. Volkslieder*, *Opis i poviest narodnih (pučkih) glazbala južnih Slavena (s ilustracijama i kajdama)*, *Osvrt na slavensku glazbu*, *Zadaća melografa i vrijednost pučkih popievaka*, *Die Musik in Dalmatien und Istrien*, *Starogrčki motivi u*

hrv. narodnoj glazbi, *Hrvatsko narodno nazivlje, Das türkische Element in der volksmuzik der Kroaten, Serben und Bulgaren* i dr.

Sa koliko se ljubavi latio Kuhač posla oko sabiranja narodnih popijevaka, dokazuje opsežnost građe koja se nalazi u zbirkama *Južnoslovenske narodne popijevke*. Čitavo djelo kao cjelina sadrži dvadeset pet dijelova: ljubavne pjesme, ženske pjesme i one na prelu, žetelačke pjesme, povijestice, uspavanke, naricaljke, dječje pjesme, mitološke i razne crkvene pjesme, kolede, kola, humorističke pjesme, ženidbene, ratne i patriotske, balade, prosjačke pjesme, pjesme različitog sadržaja itd.

Kao konačan rezultat svog pedesetogodišnjeg rada napisao je Kuhač poznatu komparativno-muzikološku raspravu *Osebine narodne glazbe, naročito hrvatske*. Autor se ograničio samo na četiri naroda, uzevši hrvatski narod zajedno sa srpskim, slovenskim i bugarskim za centrum, dok je istraživanja talijanske, njemačke i mađarske narodne muzike uzeo samo za što sigurniju i jaču argumentaciju svojih tvrdnja. Iz tog materijala nastala je teorija o komparativnoj muzikologiji na bazi najširih koncepcija.

644. ADAMIČ, EMIL. *Slovenske narodne pesmi s Koroškega, nabral in čveteroglasno postavil za moški zbor Oskar Dev. Ljubljana, 1912. Ljubljanski zvon, 1913, XXXIII, 56.*

Adamič ističe u svom prikazu da se Oskar Dev ovom knjigom još jednom potvrdio kao veliki poznavalac i sakupljač narodnog muzičkog blaga. Pjesme što ih je Dev sakupio imaju originalne melodije i zanimljiv tekst, a harmonizacija je veoma uspjela.

645. BARKAČ, HUGO. *Dječije igre. Školski vjesnik, 1896, III, 1005.*

Hugo Barkač zabilježio je više dječijih igara u *Školskom vjesniku* za 1896. Izdvajamo igru *Tri jetrve*, koja se izvodi uz pjevanje pjesme: *Putem idu tri jetrve, jato, jagnjeto: čizme rižme kavarižme, kavardo* 12 stihova, svaki sa refrenom *čizme rižme*, itd.).

646. DOBRONIĆ, ANTUN. *Bogumil Kačerovsky: »Bosanske sevdalinke«, za klavir, za jedno i dva grla. Savremenik, 1907, II, 507—508.*

Dobronić obavještava o vrlo uspjeljoj umjetničkoj obradi deset sevdalinki, zatim govori o osobenostima ove vrste narodne pjesme. Sevdalinka je narodna ljubavna pjesma. U tim kratkim lirskim pjesmama savršeno je provedena jedinstvenost pjesničke ritmike teksta i muzičke ritmike.

647. HOFFMEESTER, KAREL. *Slovenske narodne pesmi. Harmonizoval in za koncert priredil M. Hubad. Ljubljana, 1894. Ljubljanski zvon, 1894, XIV, 509.*

M. Hubad je izabrao deset najljepših narodnih pjesama i harmonizovao. Harmonizacija je veoma uspjela.

648. IVANIŠEVIĆ, JOVAN F. *Narodne igre iz Crne Gore*. Školski vjesnik, 1895, II, 416—418.

Opis narodnih igara u Crnoj Gori poznatih pod nazivom »Lopte s grada«, »Lopte s konja«, »Lopte rupica«, koje se igraju bez pratećeg teksta, i dječije igre »Pletenje vijenaca«, uz koju se ponavljaju stihovi: *Hajd na lijevo, braca Stevo, // Hajd na desno seka Pelo*, itd.

649. KREK, GOJMIR. *Album slovenskih napevov. 50 slovenskih narodnih napevov za klavir priredil Fran Gerbič. II zvezek. Ljubljana*. Ljubljanski zvon, 1902, XXII, 137.

Prikazivač govori kako je teško harmonizirati narodne motive, a da oni ipak zadrže svu ljepotu i naivnost izvornog oblika. To je uspjelo Franu Gerbiču i Krek ovu knjigu veoma pohvalno ocjenjuje i preporučuje.

650. KUHAČ, FRANJO ŠAVER. *Razvitak tanbure i tamburaške glazbe u novije doba. (Prilog novijoj povjesti tanbure.)* Savremeni, 1906, I, knj. II, 291—296.

Postoji nekoliko vrsta i oblika ovog narodnog instrumenta: bisernica, šara ili kontrašica, brač, bugarija, berde, primašica, sekundašica, čangura, tambura za samca (danguba). Kuhač ističe da je nepravilno ovaj instrument nazivati *tambura*, nego *tanbura*, jer je prvobitni naziv bio *pandura* ili *bandura*.

Veći dio rada odnosi se na razvoj i rad tamburaških orkestara u Hrvatskoj.

651. MALDINI, RUDOLF. *Dječije igre*. Školski vjesnik, 1896, III, 1003.

U nizu dječijih igara koje su objavljene u *Školskom vjesniku* karakteristična je *Didaka*, koja se izvodi uz pratnju pjesme *Dida*, *dida loboda* (12 stihova).

652. MILAKOVIĆ, JOSIP. F. Š. *Kuhač*. Školski vjesnik, 1905, XII, 1—6.

Prigodan tekst povodom sedamdesetogodišnjice života poznatog muzikologa F. Š. Kuhača. Najznačajnije njegovo djelo su *Južnoslovenske popjevke*, koje su objavljene u četiri velike knjige (16 svazaka). U njima su narodni napjevi, sakupljeni po raznim krajevima slovenskog juga, najviše među Hrvatima i Srbima. Zahvaljujući svom naporu da zabilježi i sačuva ove narodne napjeve, Kuhač je dobio naziv »glazbeni Vuk«. Osim glazbom narodnih pjesama, Kuhač se bavio narodnim folklorom uopšte. »A njegov primjer — kaže Milaković na kraju — neka ponuka naše mlađe drugove širom Herceg-Bosne na sakupljanje narodnih pjesama i napjeva, ne bi li za vre-

mena spasli barem dijelak toga blaga, što nam ga ostaviše u amanet naši djedovi».

653. NAVRATIL, IVAN. *Belokranjsko kolo in nekoliko drugih narodnih pesmic in iger z razlogo*. Ljubljanski zvon, 1888, VIII, 294—298; 337—345; 412—417; 492—500; 551—556; 615—616; 676—682; 743—749.

U obimnoj studiji Navratil govori o narodnim kolima, objašnjava kako se ona izvode, kako se pjevaju, ko učestvuje u pjesmi i igri, šta se pjeva i u kojim prilikama se igra kolo. Autor posebno opisuje metliško, poljansko, žumbersko, slavonsko, bosansko i hercegovačko kolo.

654. STARĚ, JOSIP. *Pisma iz Zagreba*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 221—227.

Autor izvještava o novostima iz zagrebačkog kulturnog života. Tekst je posvećen kompozitorima. Jedan dio teksta odnosi se na Franju Savera Kuhača, proučavaoca hrvatske i južnoslovenske narodne muzike. On je sakupljao i bilježio narodne pjesme. Sakupio je blizu dvije hiljade pjesama, od kojih se najstarije toliko odlikuju izvornošću da se ne mogu bilježiti savremenim notnim sistemom. Opisao je mnoge narodne plesove i razne narodne instrumente. Autor preporučuje Kuhačeve sveske narodnih popijevaka, navodi njihov sadržaj i napominje da je uz svaku pjesmu napisano gdje je zapisana.

655. ŠIROLA, BOŽIDAR. *Istarska pučka popijevka*. Savremenik, 1919, XIV, 509—518.

U Istri žive vijekovima stare narodne popijevke, koje nije mogla ugušiti ni mletačka vlada. Nije bilo te sile koja je mogla da zatre pjesmu i popijevku, koja je narodu bila sve: istorija, moralka, pozorište, govornica. Istrani pjevaju u svim prilikama, na njivi, na pašnjaku, na ribarenju, u krčmi, za vrijeme vjerskih praznika itd. Pjeva se uz sopila, dvojnice i gajde, ili bez instrumenata. Širola opisuje pjesme, igre i običaje za vrijeme vjerskih praznika.

Istarska narodna pjesma je po svemu osobena, osjeća se velika starina i teško je njenu melodiju zabilježiti uobičajenim znakovima muzičkog pisma. Ona ima veoma mali broj tonova, to je starinski muzički zakon koji pjevanje jedva odvaja od recitovanja. Istarska narodna popijevka sadrži u sebi i elemente staroslovenske crkvene popijevke i rimskog korala.

Pjevanje Istrana je kao neprestano umilno jecanje. Pjevaju glasno i otegnuto i pošalicu i rugalicu. Specifičan instrument tog kraja su sopila ili sopilo, oboje vrlo primitivnog oblika. Uz sopila se nikad ne pjeva. Svirač na sopilama zove se sopac. Sopac sopi u kolu i na raznim kućnim svečanostima. Osnova cjelokupnoj svirci u Istri je dvozvučje, kao i pjevanje dvopjev. Širola apeluje da se zabilježe sve stare popijevke koje polako iščezavaju pred modernom muzikom.

Na kraju, autor daje popis najznačajnije muzikološke literature o našoj narodnoj popijevci.

656. ŠURMIN, ĐURO. *Fr. S. Kuhač. Osobine narodne glazbe, naročito hrvatske. Poglavlje I—III. Preštampano iz 160. knjige Rada JAZU. Zagreb. 1903. Savremenik, 1906, I, knj. I, 311. # Š.*

Bilješka o istraživanjima muzikologa Kuhača u oblasti izvorne narodne muzike. Kuhač insistira na tome da se umjetničke kompozicije stvaraju iz bogate tradicije naše narodne muzike. Rad je bogato potkrijepljen primjerima narodnih popijevaka.

657. ТОРАИНГЕР, РОБЕРТ. *К народној музици. (Скица). Стражилово, 1886, II, 259—262.*

Uopštene misli o narodnoj muzici kao »izlivu narodnog bića, koje se uspelo do poznavanja sama sebe...« »Muzika je ta glasno očitovanje njegovog unutarnjeg života, opšti proizvod mišljenja njegovog i osećanja«. Narodna je muzika toliko originalna i karakteristična koliko je jedan narod »dostigao samostalnost bića kao izliv individualno obilnijeg mu osećanja i mišljenja«.

658. VOLARIČ, HRABROSLAV. *Slovanstvo ve svýh zpěvech. Ljubljanski zvon, 1889, IX, 501—503. # V. H.*

Muzikolog Ludvig Kuba objavio je najprije češke pjesme, zatim moravske i slovačke, lužičke i poljske, velikoruske i maloruske, a sad su izašle i slovenske pjesme.

Dosad su objavljene tri sveske koje sadrže pedeset naših narodnih pjesama. Neke su već ranije objavljene, a većinu je Kuba sam zapisao putujući po slovenskim krajevima. Pjesme se odlikuju snažnim izrazom, lijepom melodijom i izvrsnom harmonizacijom. Tekstovi su najprije u češkom prevodu, a zatim u slovenskom originalu.

659. VRHOVEC, KRISTINA. *Plesna umetnost pri Slovencih. Ljubljanski zvon, 1936, LVI, 482—484.*

Autor teksta napominje da je o narodnom plesu vrlo malo pisano, — zapravo, dok se za narodnu slovensku pjesmu govorilo da nije samonikla i autentična, za narodni ples je rečeno da ga skoro i nema. Vrhovčeva kaže da je ostalo vrlo malo podataka o prvim igrama u Sloveniji, jer je hrišćanski uticaj potpuno ugušio paganske plesne običaje.

Ziljanski raj, dolenski vrtec, istarsko kolo, prekmurska šamrjanka i belokranjsko kolo slovenski su narodni plesovi koji su izraz davnog kulta. Autor opisuje svaki od ovih plesova i zaključuje da bi se u narodnim pjesmama, bajkama i pripovijetkama moglo naći materijala za rekonstrukciju starih narodnih igara.

660. VRINJANIN, STANKA. *Kako narodi doživljavaju ples. Savremenik, 1936. XXV, 1, 28—32.*

O zajedničkim elementima u ruskim, bugarskim, bosanskim i španjolskim narodnim pjesmama. Na slavensku i španjolsku narodnu umjetnost djelovali su orijentalni uticaj i crkveno pjevanje. Česi su bili pod uticajem Nijemaca, ali su sačuvali originalan ritam. Plesna pjesma poljskih gorštaka je tvrda i ukočena, po čemu se razlikuje od ostalih slavenskih narodnih pjesama.

Gusle i gajde javljaju se kod svih slavenskih naroda, ali pod raznim imenima i u različitim oblicima. Veoma su raširene i tamburice, bilo pod imenom balalajka u Rusiji ili tambura u Bugarskoj, ali su manje cijenjene od gusala. Narodni svirač zove se u Rusiji skomoroh, na dalmatinskim ostrvima vijalar, u Primorju sopac, a u Slavoniji gajdaš. Bosna je najviše pod orijentalnim uticajem i tu se može čuti i orijentalni instrument zurla.

Postoje razne vrste kola, od svečanih za posebne prilike do običnih koja služe za zabavu i razonodu. Svi moderni plesovi ponikli su iz kruga narodnog kolektivnog stvaranja.

8. POMENI, PREVODI I IZUČAVANJA U STRANIM KNJIŽEVNOSTIMA

661. АНОНИМ. *Боденштет о словенској народној поезији*. Бранково коло, 1895, I, 221. # Д.

U zbirci predavanja o slovenskoj narodnoj poeziji *Aus Ost und West* Fridrih Bodenštet hvali bogatstvo, ljepotu i duboku osjećajnost slovenskih narodnih pjesama, a osobitu draž nalazi u lirskim narodnim pjesmama. On smatra da je slovenski narodni karakter pretežno »ženske« prirode i time objašnjava činjenicu da slovenski narodi nemaju razvijenog narodnog epa, iako za to imaju sve elemente u svom pjesništvu.

662. АНОНИМ. [*Das Magazin für die Literatur* доноси...]. Стражилово, 1888, IV, 304.

Bilješka o prevodu na njemački jezik naše narodne pjesme *Omer i Merima*. Pod naslovom *Omer und Mejra. Eine serbische Ballade*, objavljena je u 19. broju njemačkog lista *Das Magazin für die Literatur* za 1888. godinu. Prevodilac je dr Kirste.

663. АНОНИМ. *Slovenske narodne pesmi v angleškem prevodu*. Ljubljanski zvon, 1930, L, 319—320.

Džems V. Vajls, bivši lektor engleskog jezika na Beogradskom univerzitetu, preveo je do sada Zmajevu pjesmu *Guslareva smrt* (*The Gouslar's Death*) i slovensku *Lepu Vidu*. Uredništvo *Ljubljanskog zvona* primilo je nekoliko njegovih prevoda iz slovenskog narodnog pjesništva i uz ovu bilješku objavljuje tri slovenske narodne pjesme

u engleskom prevodu Džemsa Vajlsa. To su pjesme *Roshlin and Veryanko, A Vineyard Song i Trouble with the Husband*.

664. АНОНИМ. *Српске умотворине у страним језицима*. Бранково коло, 1897, III, 125.

Bilješka: u polumjesečniku *Aus fremden Zungen* prevedene su četiri naše narodne pjesme pod zajedničkim naslovom *Kroatische Lieder*. Dvije od njih su iz Vukove prve knjige (drž. izdanje, 1891) br. 437 i 779: *Soko leti preko Sarajeva...* i *Da su frajle, ko zvezdice sjajne...*

665. АНОНИМ. [*Светозар Манојловић...*]. Стражилово, 1888 IV, 367—368.

Bilješku o trećem izdanju naših narodnih i umjetničkih pjesama prevedenih na njemački. Svetozar Manojlović je svoje ranije izdanje proširio i prezentirao ga pod naslovom *Serbisch-croatische Dichtungen. Ausgewählt und im Verfass der Originale ins Deutsche übertragen*.

666. BELOVIĆ-BERNADZIKOWSKA, JELICA. *Doktor ujezin znatosti Guillaume Capus...* Školski vjesnik, 1897, IV, 120—126.

Prikaz zanimljive knjige G. Kapija *A travers la Bosnie et l'Herzégovine*, koja je nastala kao rezultat Kapijevog znanstvenog putovanja kroz naše krajeve. Autor opisuje pojedine etape svog puta (od Beča do Save, od Bosanskog Broda do Maglaja, od Maglaja do Sarajeva, itd.), dajući niz podataka o društveno-ekonomskim i kulturnim prilikama. Posebno se zadržava na opisu narodnih običaja (šišano kumstvo, npr.), vjerovanja i predanja, a zabilježio je i niz narodnih stihova (u prevodu na francuski i sa notama), kao što je ona o Travniku: *Sto no mi se Travnik zamaglio?* (4 st.).

667. GLONAR, JOŽA A. *Volkslieder der Slawen Ausgewählt, übersetzt, eingeleitet und erläutert von Paul Eisner. Leipzig. Bibliographisches Institut. (1926).* Ljubljanski zvon, 1927, XLVII, 308—310. # J. A. G.

Nijemci su uvijek pokazivali interes za našu narodnu poeziju, ali im je uglavnom poznata epska narodna pjesma. Ovo je prva zbirka slavenskih lirskih narodnih pjesama prevedenih na njemački i zato je, primjećuje prikazivač, treba primiti s posebnom pažnjom.

U izboru pjesama autora je rukovodilo traženje značajnih crta slovenstva koje su izražene u pjesmi: to je erotska kob ruske žene i ljubavna lirika balkanskih Slavena, kojoj, po njegovim riječima, nema ravne u evropskoj narodnoj poeziji.

Budući da uz tekst nije mogao dodati i melodiju — koja je ovdje ponekad važnija od teksta — autor se trudio da što više održi izvorni ritam. Međutim, u njemačkom prevodu naša lirski pjesma izgubila je svoju mekoću i liričnost.

Opširan uvod i iscrpne opaske otkrivaju nam u prevodiocu čovjeka koji raspolaže ne samo ogromnim znanjem nego i velikim razumijevanjem i smislom za poeziju.

668. LUCERNA, CAMILLA. *Prijevodi narodnih pjesama*. Savremeni, 1910, V, 545.

Bilješka Kamile Lucerne o prikazu njenog rada *Zur Asanaginica* objavljenom u VII svesci *Letopisa* za god. 1909. Autor prikaza poredi Čurčinov doslovni prevod Fortisove *Hasanaginice* sa Lucerninim metričkim. Lucerna napominje da je ona doslovni prevod *Hasanaginice* objavila još 1905. u *Forschungen zur neueren Literaturgeschichte*, sv. XXVIII, Berlin. Trebalo je doslovni prevod porediti sa doslovnim, a metrički sa metričkim. Zatim iznosi svoje mišljenje u vezi s nekim prigovorima u toj ocjeni.

Lucerna smatra da prilikom prevođenja balada nije najbitnije sačuvati vanjski karakter ove poezije, nego treba oživjeti sadržaj.

669. ПОПОВИЋ, ЛУКА. *Српски песници у немачком преводу*. Стражилово, 1888, IV, 136—138.

Povodom knjige *Serbische Dichtungen. Deutsch von Svetozar Manojlović*, u kojoj su, pored naših narodnih pjesama, zastupljeni i Jovan Subotić, Milenko Grčić, Branko Radičević, Zmaj i Vasa Živković, Popović govori uopšte o prevodima na strane jezike. Ilustracije radi, on citira prevode jedne Zmajeve i jedne Živkovićeve pjesme. Manojlović je najavio i drugu knjigu prevoda naših narodnih i umjetničkih pjesama na njemački jezik.

670. САВИЋ, МИЛАН. *Serbische Dichtungen. Ausgewählt und übersetzt von Svetozar Manojlović. (Zweite, bedeutend vermehrte Ausgabe der »Serbischen Frauenlieder«).* Eisenstadt 1885. Стражилово, 1885, I, 1301—1304. # М. С.

U uvodu prikaza autor govori o prevodiocima — strancima, koji su naše narodne pjesme prezentirali svojim zemljacima. Ističe Getea i njegove radove o našoj narodnoj poeziji: *Serbische Lieder* (1824), *Volkslieder der Serben* (1826), *Serbische Gedichte* (1827), *Das Neueste serbischer Litteratur* (1827), *Nationelle Dichtkunst* (1828), kao i recenziju na engleski prevod srpskih narodnih pjesama *Servian popular poetry* (1827).

Osvrćući se na prevod S. Manojlovića, prikazivač ističe da je prevodilac na nekim mjestima zanemarivao slik u korist smisla. Njegova zbirka prevoda sadrži tri odjeljka: u prvom su prevodi narodnih pjesama, u drugom narodnih i umjetničkih, a u trećem kraćih pripovijedaka.

671. ŠLEBINGER, JANKO. *Slovenische Kriegs — und Volksdichtung ins Deutsche übertragen von dr Rudolf von Andrejka*. Leibach, 1916. Ljubljanski zvon, 1916, XXXVI, 332. # Š. J.

Andrejkova antologija prevedenih slovenskih ratnih i vojničkih pjesama donosi četrnaest umjetničkih i dvanaest narodnih pjesama. Prikazivač upućuje zamjerke prevodiocu zbog nekih neprecizno i nevješto prevedenih stihova i riječi.

Izvorni tekst i napjevi za većinu prevedenih narodnih pjesama mogu se naći u Maroltovoj zbirci *Slovenske vojaške narodne pesmi*.

STRANA NARODNA KNJIŽEVNOST

672. АНОНИМ. *Француска народна песма*. Бранково коло, 1907, XIII, 1006.

Bilješka: Francuska akademija je odlučila da izda monumetalno djelo koje bi prikazivalo francusku narodnu pjesmu od najstarijih vremena do savremenih dana. Pozvala je veći broj naučnika da ispituju u spomenicima staru narodnu pjesmu u svim krajevima zemlje.

673. АНОНИМ. *Homerova Ilijada*. Preveo i protumačio T. Maretić. Četvrto (*Matičino treće*) izdanje. Zagreb, 1921. Izvanredno izdanje *Matice hrvatske*. Ljubljanski zvon, 1921, XVI, 256.

Bilješka o izlasku iz štampe.

674. АНОНИМ. *Istočno blago*. Sabrao i preveo Mehmed-beg Kapetanović. Školski vjesnik, 1896, III, 162—165.

Autor poznate knjige *Narodno blago* Mehmed-beg Kapetanović sabrao je i preveo sa turskog, arapskog i perzijskog jezika narodne poslovice i mudre izreke, te ih objavio pod naslovom *Istočno blago*. U odnosu prema prvoj knjizi, u kojoj su naše narodne poslovice i aforizmi svrstani azbučnim redom, u *Istočnom blagu* autor je aforizme svrstao po materiji, alfabetski poredanoj, tako da je knjiga preglednija. Autor prikaza zamjera Kapetanoviću što uz svaku poslovicu nije dao podatak o njenom porijeklu, jer bi tako knjiga »i u etnološkom pravcu izašla poučna«. Zatim citira niz istočnih poslovice i mudrih izreka u kojima se ogleda odnos čovjeka prema bogu, u kojima se govori o ženi, o vaspitanju, prosvjeti itd.

675. АНОНИМ. [*Matica hrvatska izdala je...*]. Ljubljanski zvon, 1883, III, 405.

Bilješka o izlasku iz štampe *Matičine treće* knjige prevoda grčkih i latinskih klasika. Ova knjiga donosi Homerovu *Ilijadu* u prevodu Tome Maretića.

676. АНОНИМ. *Nabiranje narodnoga blaga na Ruskem*. Ljubljanski zvon, 1883, III, 410—411.

Ni u jednoj državi nije tako veliki interes za narodno blago kao što je u Rusiji. Učitelji na Kavkazu bilježe narodne pripovijetke i običaje. Sakupljena građa objavljuje se u posebnom zborniku. Do sada su štampana dva zbornika u kojima se nalazi obilje zanimljivog materijala.

677. АНОНИМ. *Омир — женско*. Бранково коло, 1898, IV, 603.

Bilješka saopštava najnoviju pretpostavku o Homerovoj ličnosti: engleski pisac S. Batler smatra da je Homer bio žensko. On napominje da su ženski likovi u Homerovim djelima predstavljeni znatno pozitivnije od muških i drži da je to, tako dosljedno, mogla da učini samo žena.

678. АНОНИМ. *Piesne ľudu slovenského (Словачке народне пјесме) ... Свеска I ... 1898*. Бранково коло, 1898, IV, 1375. # Ђ.

Bilješka o izlasku iz štampe zbirke slovačkih narodnih pjesama, zenskih i šaljivih.

679. АНОНИМ. *Румунске народне умотворине у француском преводу*. Бранково коло, 1900, VI, 30. # Ник.

Bilješka o izlasku zbirke prevoda rumunskih narodnih umotvorina *Le Rapsode de la Dambovita. Chansons, ballades roumaines, recueillies par H. Vacaresco*. Prevod pjesnikinje Helene Vakaresko ocjenjuje se kao odličan.

680. АНОНИМ. *Угро-руски народни спиванки. Издаѣ Михаилъ Врабелъ. Томъ I (Спеванки марамарошски). Будапештъ 1901*. Бранково коло, 1901, VII, 903. # Ј.

Bilješka o zbirci narodnih, većinom lirskih, pjesama Ugro-Rusa (krivo ih zovemo Rusinima). U knjizi ima 869 pjesama, različitih po veličini, sadrţaju i vrijednosti. »Literarna je vrednost ove zbirke ipak znatna, jer Ugro-Rusi, osim nekoliko kalendara, gotovo i nemaju svoje knjiţevnosti«.

681. АШКЕРС, АНТОН. *Ilijada. По Homerju poslovenil Andr. Kragelj. V Gorici, 1900*. Ljubljanski zvon, 1901, XXI, 139.

Bilješka o izlasku iz štampe.

682. АШКЕРС, АНТОН. *Velikoruskija narodnuja pjesni. (Великоруския народныя пѣсни. Изда ны проф. А. И. Соболевскимъ Томъ I. С-Петербурѣ, 1895)*. Ljubljanski zvon, 1896, XVI, 178—183.

Aškerc u svom prikazu prvog toma velikoruskih narodnih pjesama što ih je sakupio i izdao profesor Soboljevski otkriva namjeru ovog autora da objavi sve velikoruske narodne pjesme.

Prva knjiga, o kojoj je riječ, sadrži manje epske pjesme različitog karaktera. Aškerc objavljuje i prevod ruske narodne pjesme štampane pod brojem 400, dajući joj naziv *Mrtvi kazak*, a potom govori o autorstvu narodnih pjesama. I narodna pjesma djelo je pojeđinca, samo što se vrlo rijetko zna ime autora. Tu anonimnost lako ćemo razumjeti ako znamo da se narodne pjesme u početku nisu pisale, nego su se samo usmeno širile. Važno je bilo da se očuva pjesma, a ona se vremenom dograđivala, mijenjala i pri tome se ime pjesnikovo zaboravljalo.

Aškerc ukazuje i na uticaj koji je narodna poezija vršila na mlađe ruske pjesnike, pokazujući koliko je taj uticaj bio plodotvoran posebno kod Ljermontova.

U ovim pjesmama se ogleda sva ljepota, izražajnost i plastičnost ruskog jezika — završava Aškerc.

683. BEZLAJ, FRANCE. *Kalevala*. Ljubljanski zvon, 1939. LIX. 569—578.

U svom tekstu o *Kalevali* Bezljaj govori o naučnim traganjima za runama prije i poslije Lenrotovog otkrića, a zatim i o samoj *Kalevali*. Germanski naučnici tvrdili su da je *Kalevala* nordijski epos i da se sasvim slučajno sačuvala na finskom jeziku. Međutim, sigurno je da je ona plod samostalnog kulturnog kruga ugrofinskih plemena.

U finskim runama, koje su migrirale od zapada na istok, najprisutniji je doživljaj sjevera. Njihova najveća draž je u tom potpunom sjevernjaštvu, koje se osjeća u svakom stihu. Motivi su međunarodni, od Indije do Islanda kruže slični motivi u narodnoj poeziji i glavni junaci *Kalevale* slični su junacima iz *Mahabharate*, *Ilijade* ili *Nibelunga*, samo je polarni krug dao runama toliko posebnosti da djeluju izuzetno svježije i novo. *Kalevala* je epos polarnog čovjeka, epos beskonačnih sjevernih pustinja i tundri.

Kalevala je prevedena na većinu evropskih jezika, ali nijedan prevod ne doseže veličinu originala. Finski jezik je izuzetno melodičan, a stihovi u runama puni su aliteracija i asonanci. Prikazivač navodi nekoliko stihova na finskom kao ilustraciju.

Uz Bezljajev tekst o *Kalevali* objavljene su u cjelini prva i četrdeset i prva runa u slovenskom prevodu.

684. БУДИСАВЉЕВИЋ, МИЛАН. *Хомерова Илијада*. Превео Т. Маретић. Државно издање ... 1905. Бранково коло, 1905, XI, 1227—1229. # М. Буд.

Prikaz novog izdanja prevoda *Ilijade* (prvi je izašao 1883. u izdanju Matice hrvatske). Upoređujući nekoliko mjesta iz ova dva izdanja, B. želi da pokaže koliko je novo izdanje bolje i dotjeranije.

685. БУДИСАВЉЕВИЋ, МИЛАН. *Хомерова Одисеја*. Превео Т. Маретић. Државно издање ... 1904. Бранково коло, 1904, X, 541—544. # М. Буд.

Ovo izdanje popravljeno je i dotjerano u odnosu na izdanje Matice hrvatske iz 1882. godine. U Predgovoru, *O Homeru*, Maretić se dotakao i homerskog pitanja, i iznio teorije naučnika o nastanku *Ilijade* i *Odiseje*, ali nije izričito kazao sa kojom se od njih slaže.

686. BUDISAVLJEVIĆ, MILAN. *Ilijada u ogledalu kosovskih pjesama*. Školski vjesnik, 1903, X, 323—336; 466—476; 609—618; 716—723.

U uvodnom izlaganju autor je dao u presjeku mišljenja čuvenih teoretičara koji su se bavili pitanjem porijekla i nastanka *Ilijade* i *Odiseje*. Nasuprot velikom broju njemačkih naučnika koji su poricali mogućnost da su grčki epovi »plod narodnog helenskog duha, helenska narodna poezija, pjesma i priča«, nego su djelo jednog čovjeka-umjetnika, Budisavljević iznosi tezu: u *Ilijadi* i *Odiseji* očigledan je isti proces koji imamo i u našoj narodnoj poeziji, odnosno *Ilijada* i *Odiseja* jesu duhovni produkti jednog naroda i jedne epohe. O tome je ostavio svjedočanstvo i poznati naučnik L. Erhart, koji je isticao da se pri rješavanju Homerovog pitanja mora poznavati nibelunški narodni ep, s obzirom da između njega i grčkih epova postoji niz sličnosti. Danski naučnik Asmus Serensen, koji se bavio ispitivanjem postanka i razvoja naše narodne poezije, utvrdio je, između ostalog, »kako je mnogo naša narodna poezija slična i srodna s grčkom«. Na te sličnosti upozorili su i ranije naši autori — L. Zima, V. Jagić, Miklošić i drugi.

Budisavljević je svoj rad podijelio na tri poglavlja: u I upoređuje naše narodne pjesme kosovskog ciklusa sa *Ilijadom* s obzirom na kompoziciju i motive u *Ilijadi*; u II pokušava otkriti otkuda zajednički motivi u nas i u *Ilijadi*; u III razlaže na kakav nas proces u razvitku *Ilijade* upućuje razvoj naših pjesama kosovskog ciklusa.

Navodeći niz primjera iz narodne poezije (iz kosovske spomenice *Boj na Kosovu* Lj. Kovačevića 1899, iz I knjige *Hrvatskih narodnih pjesama* u izdanju MH, iz zbirke *Miloš Obilić*, izdate u Novom Sadu s. a) čiji motivi odgovaraju motivima u *Ilijadi* (svađa Miloševa sa Vukom, što odgovara svađi Ahilejevoj sa Agamemnonom, itd.), autor zaključuje: »Kosovske pjesme pokazuju u cjelini isto kao i *Ilijada* jedinstvo u radnji. Drugijem riječima: i pojedinačne pjesme, premda obrađuju svaka na svoj način samo po koji odsjek iz cijeloga boja, ipak strme jednom zajedničkom jedinstvu radnje. One su samo na oko zaokružene, za pravo svaka pojedina suponira i ostale«. Jedinstvo radnje zajednička je osobina i *Pjesme o Nibelunzima* i *Ilijade* (Erhardt). Mada se pobornici tzv. »teorije jezgra« pozivaju upravo na to jedinstvo kada dokazuju da je *Ilijada* djelo jednog čovjeka, naš autor u tome vidi »samo jednu odliku narodne poezije i u nas i u Grka«.

Jedinstvo radnje u pjesmama kosovskog ciklusa autor objašnjava činjenicom što su u vrijeme kada su pjesme nastajale i narodni pjevač i njegov slušalac poznavali sve glavne događaje kosovskog boja. Kako je svaka pojedina pjesma pjevala samo o jednom

momentu ovog istorijskog trenutka srpskog naroda, ona je upravo time uvjetovala poznavanje svih ostalih momenata. Svi ovi posebno opjevani momenti slijevali su se u jedan zajednički — boj na Kosovu, dok su se samo sporedni, nebitni detalji razilazili manje ili više ne kvareći pri tome cjelinu. »Unutrašnje misaono jedinstvo (pjesma kosovskih) plod je zajedničkog shvatanja cijelog naroda, ono nije plod jednog čovjeka...« Slično je bilo i sa *Ilijadom*: prije nego što je napisana, svi momenti njeni bili su već u duši helenskog naroda kao u »nekom rezervoaru istijem onijem redom svrstani i unutrašnjom vezom povezani, kao što i naš najprostiji pjevač zna, ako ne već ispjevati, ono bar ispričati tok čitavog boja kosovskog«.

Svoju tezu o sličnosti naših pjesama kosovskog ciklusa i *Ilijade* autor razvija na osnovu izdvajanja i upoređivanja ličnosti Miloša Obilića i Ahileja, kao i niza drugih podudarnih detalja, tvrdeći da bi tih sličnosti bilo i više kada bi se u obzir uzele i ostale naše junačke pjesme. Za mnoge sličnosti autor nalazi objašnjenje u »primitivnom shvatanju, sasvim naravnom u doba epske poezije«, kao i u istovetnosti predmeta koji opjevava naša i grčka epopeja. Međutim, neke podudarnosti mogu se objasniti evidentnim uticajem grčke literature na naše stare pisane tekstove (osim *Svetog pisma*, kanonskih i liturgijskih knjiga, mnogi beletristički i istorijski tekstovi rađeni su od riječi do riječi ili u duhu i imitaciji po grčkim uzorima: priče o trojanskom ratu, o Aleksandru Velikom, o Stefanitu i Ilnilatu i dr.). Istina, u pjesmama kosovskog ciklusa taj se uticaj ne može dokazati: kosovskim bojem prekinut je prvobitni literarni pravac — stara književnost ostala je u rukama rijetkih predstavnika inteligencije; narodne pjesme potekle su, pak, od neučenih, nepismenih pjevača, i to mnogo kasnije, kada je trag stare prevodne literature već bio zamro. Sličnost motiva naše i grčke narodne poezije Budisavljević vidi kao tekovinu nastalu u najstarijim vremenima zajedničkog života svih indoevropskih naroda. »I ovi su motivi — piše on — kao i mnogi drugi, samo refleksi one zajedničke poezije, što su je pojedini narodi našljeđem sačuvali od prvijeh vremena do danas«. Otuda zajedničke crte i u indijskoj epopeji, i u Homerovim epovima, i u našoj narodnoj poeziji, kao i u poeziji drugih naroda. Naše narodne mitološke pjesme pokazuju da je veliki dio naše narodne poezije postojao prije seobe Srba i Hrvata na Balkan. Kosovski boj bio je samo jedan od događaja koji je u narodu obnovio i obogatio pjesničko nasljeđe starih vremena. »Do pravog zamaha došla je epska poezija — piše Ed. Mejer — kad se mitsko i istorijsko spojilo. Istorijska priča dala je oblik a mit je dao materijal«. U tom svjetlu Budisavljević posmatra lik Miloša Obilića u našoj narodnoj pjesmi uporedo sa Ahilejevim likom u *Ilijadi*.

U daljem tekstu autor objašnjava način na koji dolazi do sjeđinjavanja, slijevanja pojedinačnih događaja u jedinstvenu cjelinu, u epopeju. Kao primjer poslužio je pokušaj uvođenja Marka Kraljevića u pjesme kosovskog ciklusa. Zna se, naime, da Marko nije bio u Lazarevoj vojsci; starije junačke pjesme ga i ne pominju, ali mlađe, iz doba Đurđa Smederevca, veoma često miješaju savremene junake sa omiljenim junacima starijeg perioda, tj. umjesto kakvog savre-

menog junaka uvode nekoga (Marka, npr.) iz ranije epohe. Za narodnog pjevača nema razlike u vremenu za ono što je prošlo, za njega je sve to jedna prošlost, i on niže ličnosti i događaje kako mu to odgovara, bez obzira na istorijske relacije. Istu situaciju autor primjenjuje na Homerovu *Ilijadu* nalazeći niz sličnosti između Marka i Odiseja. Odisejeva uloga u *Ilijadi* nije osobito važna, što potvrđuje da je Odisej u ep uveden kasnije, kao i Marko u pjesme o boju na Kosovu. Međutim, pjesme koje govore o Marku poslije Kosova, o njegovim lutanjima i doživljajima, postale bi u svom daljem razvoju naša *Odiseja*. Sve to ide u prilog autorovoj tezi da su i Marko u našem i Odisej u helenskom duhu morali postojati prije nego što su se događaji o kojima je riječ odigrali. Unoseći u ovaj kompleks problema o nastanku pjesama kosovskog ciklusa, odnosno *Ilijade*, pjesmu o Banović Strahinji, autor objašnjava njeno mjesto kao epizodu koja usporava tok radnje, neophodan za obavljanje niza aktivnosti kao priprema za glavni događaj. Ovoj »epizodi ili interpolaciji potpuno bi podobala pj. V—X *Ilijade* opet kao epizoda ili interpolacija«.

U svom ispitivanju nastanka Homerove *Ilijade*, a prema našim kosovskim junačkim pjesmama, Budisavljević je došao do zaključka: »... ne treba ispitivati, koji su dijelovi *Ilijade* stariji po vremenu svoga života kao grčka poezija, i to onda uzimati za jezgru *Ilijade*, već treba obratno tražiti, koji su dijelovi *Ilijade* uslijed nekog spolašnijeg većeg događaja — a to je za nas boj oko Ilija i po sjeveroistočnoj obali Male Azije, — prvi ušli iz općeg vrela narodne poezije u onaj rezervoar, u koji će se vremenom sliti cijela *Ilijada*«.

Budisavljević je opširnom analizom Homerova djela otkrio jezgro iz koga je nastala *Ilijada*, dajući i opširan prikaz načina na koji su uz taj glavni dio pripojeni ostali dijelovi — pjevanja koja čine kompletnu *Ilijadu*. Tom prilikom, pošto je utvrdio da se ne može govoriti o jednom čovjeku kao autoru *Ilijade*, čak ni o jednom pjevaču, nego samo o zapisivaču, redaktoru, Budisavljević je objasnio i pojavu *homerida*, zapisivača grčke narodne tradicije.

687. БОРОВИЋ, ВЛАДИМИР. *Спомени о Србима у немачким јуначким народним pjesмама*. Бранково коло, 1909, XV, 477—478.

Junačkim pjesmama njemačkog naroda zapravo ne pristaje ime narodnih pjesama. Tačnije ih je zvati: popularne istorijske pjesme, jer u većini tih pjesama ne samo da je poznat njihov autor, nego se on najčešće spominje i sam. Osim toga, te junačke pjesme, nastale odmah poslije događaja, kazuju tačne datume i teže za što vjernijim opisom i uopšte istorijskom tačnošću. Pravog epskog elementa, pjesničke figuracije, gotovo i nema u njima. Često one nisu čisto epske, već moralne i didaktične, stihovane, s umjetničkom metrikom. Po izvjesnim svojim osobinama, ove pjesme odgovaraju pjesmama Andrije Kačića Miošića, ili pjesmama pjesnika crnogorskih ili hercegovačkih ratova — Mirka Petrovića i Maksima Šobajića.

Prva njemačka pjesma u kojoj je riječ o Srbima je opis krstaške bitke kod Nikopolja, 1396. godine. Godine 1526. pominju se

ponovo — prilikom poziva u boj protiv Turaka. U jednoj pjesmi iz 1532. godine Hans Saks nabraja šta su sve Turci oduzeli hrišćanima, pa spominje Srbiju, Dalmaciju i Bosnu. Okupacija Bosne, 1878, dala je jednu vrlo popularnu pjesmu koja se pjeva u raznim krajevima u Njemačkoj. To je pjesma o mladom vojniku koji čuva stražu u Bosni i gine od pobunjenika.

688. ДЛУСТУШ, ЉУБОЈЕ. *Т. Маретић: Хомерова Илијада и Одисеја. Издање краљевске српске владе, штампано у Биограду год. 1904. и 1905. Школски вјесник, 1906, XIII, 555—562.*
Љ. Д.

Prikaz Maretićevog prevoda Homerovih epova štampanog u izdanju kraljevske srpske vlade u Beogradu 1904—1905. godine. Autor teksta upoređuje ovaj prevod sa ranijim Maretićevim prevodom *Ilijade* i *Odiseje* objavljenim u izdanju Matice hrvatske u Zagrebu 1882. i 1883. »Ako je Maretić — piše između ostalog u prikazu — u starijem izdanju divno pogodio ton naše narodne pjesme, to je on u drugom izdanju upravo sam sebe nadmašio. G. prof. Maretić od onda još se više udubio u duh naše narodne pjesme, te mu je prijevod u tom pravcu upravo klasično djelo«. Međutim, u novom prevodu Maretić je zamijenio nazive grčkog posuda, odjeće i sl. našim imenima, s namjerom da tekst grčkih epova bude još pristupačniji čitaocu koji ne zna grčki jezik. Upoređujući pojedine pasuse prvog i drugog prevoda, pisac prikaza pokazuje kako naši nazivi nisu uvijek adekvatni grčkim, te smatra da bi bilo bolje ostaviti ih u originalu, s tim što bi se u komentaru na kraju teksta dalo objašnjenje njihova značenja.

689. БОРБЕВИЋ, БОРБЕ. [*»Časopis musea království českého, у свесци четвртој од ове године ...*]. Стражилово, 1892, V, 784. # +

Bilješka o objavljivanju rada J. Polivke *Z legend o putování Ježišově po zemi* (I dio) u *Casopisu musea království českého*, sveska četvrta za 1892. Na kraju svoje rasprave Polivka je saopštio jednu takvu priču, uzetu iz bugarske recenzije XIV—XV v. (Šafarikova zaostavština, sig. Q I 899), ne pominjući uopšte srpske recenzije kojih ima dosta. Tako npr. u Vukovu *Rječniku* pod *Gavanovo jezero* ima zabilježena jedna varijanta iste priče.

690. FUNTEK, ANTON. *Izbrane ruske narodne pripovijetke. Preveo Mirko Divković.* Ljubljanski zvon, 1894, XIV, 126.

Književni oglas o izlasku iz štampe.

691. GLONAR, JOŽA A. *Fr. Omerza. Homerjeva Iliada. I—VI spev. Ljubljana, 1916.* Ljubljanski zvon, 1917, XXXVII, 386—389.
J. A. G.

Tekst povodom novog prevoda Homerove *Ilijade*. Skoro četiri hiljade heksametara prevedeni su bez ikakvog homerskog poleta, bez gipkosti i plastičnosti.

Glonar opširnije govori o heksametru, o problemu prevođenja ovog stiha i o pokušajima u slovenskoj književnosti.

692. КОВАЧЕВИЋ, НОВАК. *Билине и богатири*. Стражилово, 1885, I, 1163—1170; 1193—1200.

Autor smatra biline najvažnijom granom ruske narodne književnosti. U očuvanom obliku biline sadrže istovremeno i odjeke daleke prošlosti i pojedinosti iz docnijih vremena. Kazivanje o junacima bilina »obuhvata svu rusku zemlju i njezinu staru istoriju«. U bilinama postoje dva pokoljenja bogatira: glavni junaci starijeg doba su Svetogor — Svjatogor, Voljča Svjatoslavljevič ili Volh Vseslavjevič i Mikula Seljaninovič. Od mlađih su najznatniji: Ilija Muromec, Dobrinja Nikitič i Aljoša Popovič. Centar radnje mlađih bogatira je Kijev, u kome se koncentriše prošlost i stiču junaci sa svih strana. U pjesmama o njima idealno je ocrtano narodno jedinstvo, iskazane narodne težnje u kijevskom periodu ruske istorije. U centru je, kao pokretač radnje, stari knez Vladimir, »krasnoje solniško«, koji sam ne učestvuje neposredno u junačkim djelima. Sve vrline ruskog naroda oličene su u prvom bogatiru — Ilji Muromecu: viteštvo, zaštita slabih od ugnjetača, odbrana vjere hrišćanske, pomoć knezu Vladimiru, koji je težio jedinstvu Rusa i Rusije. K. govori opširno o nekim djelima Ilje Muromeca, zatim o junaštvima Dobrinje Nikitiča i Aljoše Popoviča. Pominje i novgorodske bogatire Vasilija Buslajeve i Sadka.

Svoja razmatranja o bilinama Kovačević završava konstatacijom da ove pjesme karakteriše: jak moral, pravda koja podrazumijeva da se i neprijatelju prizna junaštvo, jezik jednostavan, zvučan i prijatan, neusiljeno kazivanje, lijep i pravilan tok misli.

693. KUDLICH, DRAGUTIN. *Nibelungenlied*. Školski vjesnik, 1897, IV, 95—106.

U odjeljku *Popularno-naučni članci* autor piše o njemačkom srednjovjekovnom narodnom epu *Nibelunzi*, jednoj »od onih rijetkih epskih pjesama, koje se smiju donekle prisposodobiti sa Homerom«. Zahvaljujući svojoj popularnosti još u vrijeme kada je nastao (oko 1190—1210. god.), ep je sačuvan u velikom broju prepisa. Otuda i nekoliko teorija o njegovom porijeklu i vremenu nastajanja. Kudlih iznosi opširan sadržaj Nibelunške pjesme, zadržava se posebno na važnijim ličnostima i, na kraju, govori o strofi u kojoj je ep spjevan (»Nibelunška strofa«, tj. heroička, koja ima 4 stiha).

694. КУНШИЋ, ИВАН. *Hošek Ignac. O poměru písni národních k místnímu nářečí (Rozprav třída III. řečníku VI. číslo 4). V Praze 1897. Ljubljanski zvon, 1898, XVIII, 512.*

Bilješka o Hošekovoj knjizi, u kojoj autor govori o odnosu jezika narodnih pjesama prema jeziku kraja u kojem su nastale i u kojem se pjevaju. Narodne pjesme se razlikuju od jezika kraja u kojem se pjevaju, one su bliže književnom jeziku. Proučavajući če-

ške narodne pjesme i jedno češko narječje, Hošek je došao do zaključaka da je jezik narodne pjesme mješavina književnog jezika i narječja i da taj jezik nije pouzdan materijal za dijalektološke studije.

695. ПИСАРЕВИЧ, АЛЕКСАНДАР. [*Piesni ludy. Zebrał Zygmunt Gloger (w latach 1861—1891). Myzike opracował Zygmunt Noskowski. W Krakowie. Nakładem autora. 1892*]. Стражилово, 1893, VI, 222. # A. II.

Kratak prikaz zbirke narodnih pjesama *Piesni ludy*, koje je prikupio Z. Gloger, a muzički obradio Z. Noskowski. Knjiga je »od neizmerne (...) vrednosti za ljubitelje i prijatelje slovenske pesme narodne i slov. melodije«. Poljska etnografska književnost — piše Pisarevič — ima bogatih zbirki i zbornika nar. pjesama i melodija (najpoznatija je zbirka od 30 svezaka O. Kolberta), ali je Glogerova najpopularnija.

Glogerov zbornik ima pet dijelova: I sadrži 128 pjesama, uglavnom obrednih, svečanih (o Božiću, Uskrsu, koledske pjesme), II imao 571 svatovsku pjesmu; u III dijelu su kraće i duže lirske pjesme i balade (164); u IV dijelu su tipične poljske pjesme tzv. »kujavčacke« (o razvratnim djevojkama), »mazurske« (o bečarima i lopovima), zatim »kolysanki« (pjesme uz kolijevku), »wyrwasy«, tj. razne šaljive poskočice i dosjetke, zatim pastirske i druge šaljive pjesme — u svemu 434 pjesme; V dio sadrži 585 »krakovjaka«, tj. neke vrste krakovskog kadrila, koji se igra kao narodna igra.

696. PREMUŽIĆ, LJERKA. *Finsko narodno pjesništvo*. Savremeni, 1940, XXVIII, knj. II, 8, 200—202.

Finsko narodno pjesništvo sakupljeno je u dvije opsežne zbirke, u *Kalevalu*, zbirku epskih, i *Kanteletar*, zbirku lirskih narodnih pjesama.

Finska narodna epika odlikuje se jedinstvom forme. Jedini metar je osmerac građen od četiri troheja. U svakom stihu moraju bar dvije riječi uzastopce početi istim slovom. Epske pjesme se nikada ne recituju, već se pjevaju uz pratnju narodnog instrumenta — jedna vrsta citre sa pet žica, nazvana kantele.

Kalevala nema cjelovite radnje, sastavljena je od više ciklusa u koje je svrstano 50 pjesama sa 22.800 stihova. Osnovni je motiv borba junaka iz *Kalevale* sa Pohjolcima za čudotvorni predmet Sampo, koji donosi sreću.

Proučavanjem finških narodnih pjesama utvrđeno je da su najstarije pjesme u uskoj vezi sa estonskom narodnom pjesmom i da potiču iz devetog vijeka.

Finske lirske pjesme sabrane su u zbirci *Kanteletar*. One pjevaju o ženi, ljubavi, braku, djeci, o raznim čudesima. Brojne su i svatovske pjesme. U tim pjesmama vrlo je malo erotike, a mnogo je vjernosti, postojanosti i odvažnosti. Zanimljivo je da u čitavoj zbirci nema nijedne pjesme posvećene prijateljstvu, pobratimu ili posestrimi.

Godine 1835. izdaje Lenrot *Kalevalu*, a nešto kasnije i *Kanteletar*.

697. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. [*Bolgár népköltési gyűjteménu. Eddig kiadatlen eredeti bolgar szöveggel. Fordította és a bolgár kormány segélyével kiadta: Strausz Adolf... Budapest, 1892...*] Стражилово, 1892, V, 445—446; 463—464; 478—479; 494—496; 510—511.

Prikaz Štrausove knjige o bugarskim narodnim umotvorinama, koja je objavljena uz pomoć bugarske vlade, te, prema riječima pisca predgovora, mora i da potpomaže njene interese. Razumljivo je stoga da najnovije Štrausovo djelo ne može biti objektivno. Osim toga, Straus ne zna bugarski (što je, između ostalog, posvjedočio i Šišmanov predgovor), netačno navodi podatke iz literature kojom se služio (Pipin i Spasovič, zbirka braće Miladinovaca i dr.). »Dela u kojima ima ovakvih stvari, zaista su efemerne vrednosti«, kaže Stanojević. Štrausova rasprava o izdanjima bugarskih narodnih pjesama, o običajima, o Kraljeviću Marku i sl., koja je štampana na početku prve knjige ispred prevoda pjesama, jeste »prost plagijat iz zbirke braće Miladinovaca i iz istorije slovenske književnosti od Pipina i Spasovića...« Iz ovih izvora Štraus je uzeo ono što mu je trebalo i, ne navodeći izvore, izvukao niz samovoljnih sudova.

Rasprava je podijeljena u osam odjeljaka. U prvom je riječ o sakupljanju i izdavanju bugarskih narodnih pjesama i njihovoj starini. Pri tome — piše Stanojević — Štraus nije proučio srpske narodne pjesme, a ono malo što ih pominje, uzeo je iz Pipina i Spasovića. Broj izdanja bugarskih narodnih pjesama nije potpuno naveden. Pisac prikaza zamjera Štrausu što ne priznaje »da ima bugarskih narodnih pesama srpskog porekla, nego samo tvrdi, da ima srpskih pjesama bugarskog porekla«. Postoji niz dokaza da je veliki broj srpskih pjesama »pobugaren« (o tome su pisali M. Dinov, I. Ruvarac, V. Jagić). Kada govori o bugaršticama, Štraus ih dovodi u vezu sa »Blgarin«, i »blgarski«, odnosno tvrdi da su to bugarske narodne pjesme koje su po Srbiji, Hrvatskoj i Dalmaciji »odomaćili... bugarski pevači — putnici«. Što se tiče starine bugarskih narodnih pjesama, Štraus se poslužio Pipinom i Spasovičem na taj način što je njihove navode o starini srpskih narodnih pjesama primijenio na bugarske.

U drugom odjeljku Štraus govori uopšte o narodnim pjesmama (o postanku, starini, vrstama) i pobija Miklošičevo mišljenje da od svih naroda u Evropi samo još srpski stvara nove narodne pjesme. Kao dokaz navodi noviju bugarsku narodnu pjesmu *Pad Plevne*, tvrdeći da je »u svojoj vrsti divna«. Stanojević navodi Vulovićevo mišljenje o novoj srpskoj narodnoj poeziji (u kojoj nema »mnogo ni novosti ni lepote«, a »pesme iz starijih vremena... prepevaju se sve slabije i slabije«) i našu pjesmu *Pad plevne*, te izvodi zaključak: srpska pjesma zaostaje daleko iza pjesama u starijim zbornicima, ali se ipak ne može sravniti bugarska varijanta sa našom. U bugarskoj pje-

smi nema prirodnog toka radnje, nema plemenitosti ni istine, te je Štrausova ocjena, najblaže rečeno, pretjerana.

U trećem odjeljku Štraus govori o koledi, o mitologiji, o vilama i zmajevima i griješi — kako to pokazuje Stanojević — kada tvrdi da se u pjesmama narodnim mlađi junak zamjenjuje starijim, jer je evidentno da je taj proces išao obrnuto.

Naredni pasus svoje rasprave Štraus je posvetio Marku Kraljeviću, pri čemu se dvoumi da li da ga pripiše Srbima ili Bugarima. Na kraju ga je podijelio na dvoje (Marko je po njegovom mišljenju — »sin sestre Bugarina Momčila« i »potomak srpske porodice«), tvrdeći da najviše pjesama o Marku ipak ima u Bugarskoj i Makedoniji, tj. u bugarskom narodu. U bugarskim pjesmama Marko je — piše Štraus — manje idealiziran nego u srpskim, što dokazuje, po Stanojevićevom mišljenju, da Štraus nije pročitao čak ni Vukovu drugu knjigu narodnih pjesama. Stanojević je opovrgao i Štrausovu tvrdnju da su srpske pjesme o Marku bliže istorijskoj istini od bugarskih.

Peti odjeljak Štrausove rasprave — u kome se govori o svadbenim običajima u Bugarskoj — uzet je iz zbornika braće Miladinovaca, šesti i sedmi — o tužbalicama i bogumilima — uzet je od Pipina i Spasovića.

Posljednji, osmi odjeljak, Štraus je posvetio svirci i pjesmi u bugarskom narodu. Na kraju je dao bilješke o pojedinim pjesmama.

Profesor Ažbot je primijetio da u Štrausovoj zbirci ima i srpskih pjesama (*Budapest szemle*, 1892, str. 56). Stanojević je ukazao na mnoge pjesme i pojedine dijelove pjesama koje su uzete iz Vuka, iz Milićevićeve *Kraljevine Srbije*, iz Petranovićevih knjiga, zbornika braće Miladinov i drugih izvora.

Zaključak pisca prikaza svodi se na sljedeće: rasprava Štrausova izrađena je »ovlaš i netačno«, literatura je iskorištavana nekritički, u prevodima pjesama ima mnogo pogrešaka, a među ovim »bugarskim narodnim pjesmama« ima mnogo srpskih.

698. СТАНОЈЕВИЋ, СТАНОЈЕ. *Сборникъ за народни умотворения науки и книжина*. Стражилово, 1892, V, 719. # C

Kratak prikaz *Zbornika za narodne umotvorine, nauku i književnost*, koji izlazi u Sofiji. Zbornik ima tri dijela — naučni, književni i odjeljak za narodne umotvorine. Ovaj posljednji sadrži narodne pjesme, poslovice, gatke, kletve, običaje i slično. Pisac bilješke smatra da bi i Srbi trebalo da imaju ovakvu publikaciju.

699. ZIMMERMANN, C. *Kalevala*. Savremenik, 1940, XXVIII, knj. I, 3, 94.

Kalevala je zbirka finskih legenda i junačkih djela nanizanih u stihove. Do devetnaestog vijeka ovu su tradiciju usmeno prenosili i čuvali barda ili pjevači. Godine 1835. *Kalevala* je doživjela svoje prvo izdanje, a 1849. i drugo. Knjiga sadrži 22.800 stihova, podije-

ljenih u 50 »runota«. Tu grandioznu publikaciju ubrzo su počeli smatrati nordijskim ekvivalentom homerskih pjesama. One opisuju primitivni život i narodne običaje Finaca.

INDEKSI

INDEKS IMENA

- Adam, 142
 Adamič Emil 530, 575, 576, 644
 Aga od Ribnika 87
 Agamemnon 686
 Ahilej 249, 686
 Ajsner Paul (Eisner Paul) 667
 Alačević Ante Franjin 273, 274
 Alačević Miroslav 224, 274
 Alaupović Tugomir 237
 Aleksandar Veliki 686
 Aleksije 140
 Alibrand 416
 Alija od Urumelije 265
 Altenkirch R. (Altenkirch R.) 486
 Andersen Hans Kristijan 349, 501, 514
 Andrejka Rudolf fon 671
 Andrić Nikola 30, 223, 224, 263, 273, 274, 533
 Andrijašević Manda 224
 Andromeda 501
 Andronik 416
 Arbanasa Musa 303
 Arbanasi, Arnauti 295, 303, 417
 Ardalić Vl. 451
 Arijci 309
 Andrović Johan 405
 Argonauti 487
 Aškerc Anton 681, 682
 Augustinović Jure 263
 Avril Adolf (Avril Adolphe a) 389, 402
 Ažbot Oskar (Asbóth Oszkár) 697
 Babić Ljubo 267
 Babić Šimo 263
 Babukić Vjekoslav 263
 Bačvani 599
 Bajić Svetozar Ml. 322, 426, 440, 484
 Bajuk Marko 526, 557, 574
 Bajza Josip (Bajza József) 399
 Banović Sekula 227
 Banović Stipan 224
 Banović Strahinja 84, 132, 686
 Barac Antun 224
 Baraković Juraj 237, 263
 Barkač Hugo 645
 Bart Johan Ambroz (Barth Johann Ambros) 368
 Barušić Feliks 606
 Basariček Stjepan 421, 445
 Batinić Đorđe 602
 Batler Samuel (Butler Samuel) 677
 Bauring Džon (Bowring John) 263, 379, 397, 399
 Begović Nikola 597
 Bejkn Leonard (Bacon Leonard) 400
 Belović-Bernadzikovska Jelica 226, 666
 Bešlić Milan 227, 498, 624
 Bezlaj France 683
 Bežek Viktor 453
 Biljan M. 451
 Birger Gotfrid August (Bürger Gottfried August) 417, 420, 509
 Bjelokosić-Grđić Luka v. Grđić-Bjelokosić Luka
 Bjondeli Bernardino (Biondelli Bernardino) 367, 412
 Blagajić Kamilo 5, 104
 Blažek Dragutin 228
 Blažena Marija 256
 Bodenštet Fridrih (Bodenstedt Friedrich Martin von) 661
 Bođanski Osip Maksimović 399, 404
 Bogdanović David 370, 485
 Bogdanović Simeon v. Siniša
 Bogišić Baltazar 390
 Bogorodica 142
 Bogumili 142
 Bortulin A. 451
 Bosanac Stjepan 20, 22, 126, 218
 Bošković Jovan 147
 Bošković Stevan 525, 553, 589
 Botić Luka 237
 Brajša-Rašan Matko 642
 Branković Mara 302
 Branković Vuk 214, 310, 318, 499, 686

Brankovići 132, 318
 Brankovići despotovići 16
 Bratić Toma A. 187
 Bratina Janko 202, 229, 234, 371
 Braun Karl (Braun Carl) 368
 Brđanin Đemo 303
 Bremenec Adam 370
 Brezovnik Anton 453
 Brier Derivo Mark (Bruère-Desri-
 vaux Marc) 413
 Brodzinski Kazimir 396
 Broz Ivan 20, 118, 126, 171, 218
 Brunhilda, princeza 314
 Buconjić Nikola 547
 Budal Andrej (pseudonim Pastuškin)
 230
 Budimirović Solovej 314
 Budisavljević Milan 231, 414, 684,
 685, 686
 Budmani Petar 325
 Bugarin, Bugari 214, 252, 256, 420,
 633, 697
 Buslajev Vasilij 309, 507, 692

Car Marko 335, 367
 Cegnar Fran 244, 254, 333
 Cepelić Mirko 264
 Oigani 421
 Cimerman C. (Zimmermann C.) 699
 Čiševski Stanislav (Ciszewski Stani-
 slaw) 199, 372, 375
 Crni Pero v. Gligorović Pero
 Crnogorci 10, 72, 92
 Cvijić Jovan 402

Čelakovski František Ladislav (Čela-
 kovský F. L.) 399, 521
 Čengić Jusuf-beg 217
 Černi Jovan 343
 Česi 399, 420, 660
 Čop Matija 268
 Čop Marlet Mara 373
 Čubranović Andrija 263
 Čupić Nikola 219, 484, 523

Čampoli Domeniko (Ciàmpoli Dome-
 nico) 409
 Čorović Svetozar 232, 641
 Čorović Vladimir 233, 607, 608, 687
 Čudina Jakov v. Kjudina Jakov (Chi-
 udina Giacomo)
 Čurčin Milan 202, 204, 234, 277, 371,
 391, 668

Dalmatinac, Dalmatinci 367
 Daničić Đuro 521
 Dante Alighieri (Dante Alighieri) 329
 Davidović S. N. 564, 590
 Debeljak Anton 609
 Debevec Jože 574
 Delić Stevan R. 235, 313

Delila 501
 Demeter Pavle 361, 387
 Despot Iva 224
 Dev Oskar 556, 644
 Deželić 263
 Dežman Karel 463
 Dimitrović N. 486
 Dinov M. 697
 Divković Mirko 690
 Divljan 487
 Dlustuš Ljuboje 688
 Dobronić Anton, Antun 584, 646
 Domentijan 263, 404
 Domić S. 548
 Dorić Stevan 358
 Dozon Ogist (Dozon Louis-Auguste
 Henri) 263, 389, 402
 Dragović-Đuričković Đorđije M. 11,
 12
 Drehsler Branko v. Vodnik Branko
 Držić Đore 263
 Dujmušić Jozo 237
 Dukljanin pop 263, 290
 Dušan, car 132, 247, 257, 314
 Dvorniković Ljudevit 519, 625
 Dvorković Njegoslav 59

Džingold Jelena 501
 Džonić Uroš 244

Đerzelez Alija 265
 Đorđević Đorđe 116, 117, 238, 239, 372,
 373, 374, 375, 376, 377, 378, 577, 689
 Đorđević Pero 188, 198, 239
 Đorđević Tihomir R. 185, 306, 499, 500
 Đorđević Vaso 626
 Đulaj Pavle 384
 Đurađ, Đurđe Smederevac 19, 132,
 686
 Đurđevica 618
 Đurić Miloš 250
 Đurkovićeva Mara 305

Ebo 370
 Edip 242, 510
 Engleskinja 403
 Englezi 501
 Erhart L. (Erhardt L.) 686
 Erjavec Fran 439, 479
 Evristej, kralj 418

Fajgelj Danilo 578, 579, 580
 Fata 615
 Fater Severin (Vater Johann Seve-
 rin) 339, 379
 Faust 510
 Fekonja Andrej 191
 Ferić Đuro 263, 390
 Ferster Vladimir (Foerster Vladimir)
 581

Filipović Ivan 40, 265, 304, 372
 Finoi 699
 Flerè Pavel 240
 Fortis Alberto 223, 254, 263, 277, 390,
 399, 407, 413, 668
 Francuz 370
 Frankl Ludvig August 349, 391, 399
 Frankopan Krsto 263
 Fuks Ignjat 553
 Funtek Anton 690

Gabršček Andrej 230, 458
 Gaj Ljudevit 263
 Gajger Ludvig 344
 Galakov 507
 Galinec Franjo 532
 Gavrilović Andra 2, 139, 192, 236, 263,
 303, 425
 Gec Leopold Karl (Goetz Leopold
 Karl) 399
 Gece Peter Oto (Goetze Peter Otto
 von) 391
 Gerbič, Gerbic Fran 531, 591, 649
 Gerhard Vilhelm (Gerhard Wilhelm
 Christoph Leonhard) 263, 338, 368,
 371, 379, 391, 399
 Gerlah 263
 Germani 510
 Gete Johan (Goethe Johann Wolf-
 gang von) 229, 231, 254, 263, 269,
 277, 333, 338, 339, 344, 379, 380, 390,
 391, 395, 397, 399, 406, 407, 409, 670
 Giljferding Aleksandr Feodorovič 314
 Glaser, Glazer Janko 240, 555, 582
 Glaser Karel, Karl 155
 Glavić Baldo M. 130
 Gligorijević Andra 481
 Gligorović Pero, Crni Pero, Kara Pe-
 ro 163, 283
 Gloger Zigmund (Gloger Zygmunt)
 695
 Glonar Joža A. 241, 242, 380, 582, 667,
 691
 Gojkovića 231, 603
 Gojković G. Z. 97
 Gopčević Spiridon 252
 Gramatikus Sakso (Grammaticus Sa-
 xo) 370
 Grci 309, 417, 420, 510, 686
 Grčić Jovan 118, 140, 141, 193, 629,
 669
 Grdić-Bjelokosić Luka 169, 226, 494,
 497, 538
 Greber Karl (Groeber Karl) 393
 Gregoras Nikeforos (Gregoras Niké-
 phoros) 263, 404
 Grifini Umberta (Griffini Umberta)
 340, 341, 359, 363
 Grim, braća (Grimm Jakob i Wil-
 helm) 213, 263, 269, 339, 371, 379,
 380, 381, 391, 395, 399, 405, 462, 501,
 507, 510, 609

Gromovnik Ilija 256
 Gromovnik Perun 633
 Grozda 305
 Grujić Nikanor 213
 Grujić-Ognjan Nika 243
 Gubernatis Andelo (Gubernatis An-
 gelo de) 367, 410
 Gundulić Ivan 237, 263
 Gunter, kralj 314

Hadžibašcaušević Fehim 265
 Hadžić Antonije 302
 Halanski Mihail Georgijević 306, 314,
 317, 345, 376, 410, 507
 Hangi Antun 315, 547, 625, 635
 Harambašić August 165
 Harmening E. 546
 Hartman Lavoslav 104, 438
 Hasanaga 407
 Hasanaginica 263, 277, 407
 Hektorović Petar 236, 237, 263, 290,
 378, 410
 Helmold 370
 Herak Jovan 627
 Herbord 370
 Hercegovac 98
 Herder Johan Gotfrid (Herder Jo-
 hann Gotfried) 223, 254, 263, 277,
 371, 390, 391, 395, 399, 407
 Herkul, Iraklije 379, 401, 418
 Herman Kosta (Hörmann Kosta) 25,
 57, 58, 129, 160, 195, 226, 265, 272,
 299, 313, 343, 380, 606
 Heziod 256
 Hildebrand 416
 Hofmajster Karel (Hoffmeister Ka-
 rel) 647
 Holeček Josif (Holeček Josef) 350,
 355
 Holubek Josif (Holubek Josef) 357
 Homer, Omir 170, 248, 381, 401, 414,
 673, 675, 677, 684, 685, 686, 688, 691,
 693
 Hope 239
 Hošek Ignac 694
 Hriščani 239, 687
 Hrvat, Hrvati 199, 209, 234, 263, 281,
 510, 547, 588, 652, 686
 Hubad Franc 381, 463, 464, 480
 Hubad Matej 647

Ihnilat 686
 Ilesić Fran 119, 131, 194, 244, 245, 324,
 382, 415, 454, 455, 491, 583, 584
 Ilesić Svetozar 246
 Ilić Luka (pseud. Slavoljub Slavon-
 čević) 40, 263
 Ilijić Dragutin J. 286
 Indijci 309
 Islamović Bećir 196
 Isus, Isus Hristus, Hrist 138, 142, 418,
 459

- Ivančević Petar S. 493
 Ivanišević Jovan Fil. 247, 648
 Ivković Stjepan 628
 Ivšić Stjepan 248, 249, 486
- Jagić Vatroslav 140, 141, 203, 204, 205,
 292, 293, 306, 317, 325, 345, 348, 376,
 394, 404, 410, 417, 461, 486, 504, 605,
 686, 697
- Jakob Tereza, Talvj (Jakob Therese
 Albertine Luise von) 213, 254, 263,
 304, 329, 338, 339, 344, 371, 379, 381,
 391, 395, 399, 405, 407, 408
- Jakšići, braća 29, 84, 132, 359
 Jakšić Anđelija Al. 402
 Jakšić Milutin 303
 Jakšić Nikola 413
 Janković Danica S. 529, 539
 Janković Ljubica 539
 Janković Stojan, serdar Janković 70,
 132, 163, 165, 264, 510
 Jastrebov I. S. 252, 640
 Jefimija, monahinja 302
 Jelena, carica 7, 251
 Jelica, carica 132
 Jelinek Edvard 364
 Jeraj Karel, Karlo 598
 Jerina, prokleta 19, 132
 Jevrejin, Jevreji 511
 Jež Teodor Tom. v. Milkovski Zigmund
- Jireček Josif Konstantin (Jireček Jo-
 sef Konstantin) 309
 Josić Mladen 383
 Jovanović, braća 7, 10, 14, 16, 19, 32,
 42, 47, 55, 68, 70, 93, 94, 106, 107,
 112, 113, 251, 536, 564, 567, 590
 Jovanović Jovan P. 630
 Jovanović Jovan Zmaj 570, 663, 669
 Jovanović Milan V. 384, 385, 386, 387,
 388
 Jovanović Paja 194
 Jovanović Vojislav M. 86, 241
 Jovo 615
 Jovović Luka 608
 Judi, Stiji 633
 Jugoslovenii 381
 Jugovića majka 255, 603
 Jukić Ivan Franjo 23, 40, 128, 159,
 170, 195, 263, 281
 Julija 284
 Juranić Andrija 263
 Jurčić Josip 304
 Jurišić B. 250
 Južni Slaveni, Sloveni 119, 199, 203,
 212, 314, 410, 451, 455, 503, 504, 506,
 508, 584
- Kačerovski Bogumil (Kačerovsky Bo-
 gumil) 646
 Kačić Miošić Anđelija 107, 108, 220,
 237, 263, 271, 290, 413, 687
- Kalaba 265
 Kalemina Jakob 468, 469
 Kalić Mita 251
 Kanini Marko Antonio (Canini Mar-
 co Antonio) 399, 413
 Kantu Cezare (Cantu Cezare) 367
 Kaper Zigfrid (Kapper Siegfried) 391,
 399
 Kapetanović Mehmed-beg Ljubušak
 50, 145, 161, 217, 226, 431, 432, 521,
 674
 Kapi Gijom (Capus Guillaume) 666
 Kapistran, pseudonim, v. Šlebinger
 Janko
 Karadžić Ana 120, 172
 Karadžić Stefanović Vuk 3, 17, 18,
 30, 40, 66, 83, 90, 91, 92, 99, 102,
 108, 109, 120, 125, 127, 144, 146, 147,
 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 159,
 162, 164, 166, 167, 168, 172, 178, 183,
 184, 185, 186, 188, 189, 194, 195, 196,
 197, 198, 203, 208, 210, 213, 223, 224,
 226, 232, 235, 238, 239, 244, 247, 250,
 254, 256, 257, 259, 261, 263, 265, 268,
 269, 270, 272, 273, 274, 290, 293, 294,
 322, 325, 329, 335, 339, 345, 350, 365,
 367, 371, 378, 379, 381, 383, 390, 391,
 401, 407, 412, 423, 424, 461, 466, 483,
 488, 504, 505, 521, 522, 565, 566, 590,
 599, 606, 607, 628, 633, 652, 664, 689,
 697
 Karadžić-Vukomanović Mina 213,
 238, 239
 Karadorde 32, 132
 Karafa Frančesko (Carafa Frances-
 co) 413
 Karlin Pavel 389
 Karlović Ivan 260
 Kasandrić Petar, Pijetro 186, 328, 367,
 399, 410, 411, 413
 Kastriot Đorđe, Skenderbeg, Kastri-
 otić Đurđe 192, 243
 Kasumović Ivan 390, 508, 516
 Katančić Matija Petar 263
 Kaulicije Konstantin 239, 263
 Kazinci Franjo (Kazinczy Ferenc)
 397, 399
 Kaznačić Ivan August 123, 124, 155
 Kekić Lazo 602
 Kenda Josip 458
 Klajić Vjekoslav 118
 Kermavner Robert 585
 Kernić Ljuba 391
 Kiršte 662
 Kisić Risto 49
 Klarić Ivan 226, 601, 610, 611, 617,
 631
 Kjudina Jakov (Chiudina-Giacomo)
 330, 331, 367, 411, 413
 Klopčić Mile 392
 Kobe Jurij 155
 Kocbek Fran 522

Kocjan, pseudonim v. Kocjančič Karlo
 Kocjančič Karlo 456
 Kokošar Janez 420
 Kolak-Kolaković Mehmed 165, 196
 Kolar Jan (Kollár Jan) 238, 399
 Kolarac Ilija 425
 Kolbert O. 695
 Komnen barjaktar 264
 Končar S. 252
 Kondić V. 457
 Konstantin, pseudonim 139
 Konstantin, car 7, 132, 251
 Konjović Petar 33, 34, 43, 426, 440
 Kopernicki Isidor 396
 Kopitar Jernej 154, 213, 223, 263, 268, 269, 271, 293, 371, 380, 382, 391, 395
 Korajac Vilim 515
 Koranski 642, 643
 Kordunaš Manojlo 100, 127, 193, 232, 253, 278, 428, 450, 471
 Koriak Ivan 334, pseudonim pisca Malkhazouny I. de
 Koruški Slovenci 545, 620
 Korvin Matija 415
 Kosi Anton 435, 444, 452, 459, 460, 573, 593
 Kostić Laza 284, 305
 Koštial Ivan 230, 458
 Košutić Radovan 364
 Kovačević Božidar 609
 Kovačević Ljubomir 686
 Kovačević Milutin 612
 Kovačević Novak 692
 Kovačić Risto 153
 Kragelj Andrej 632, 681
 Kraljević Marko 21, 22, 24, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 53, 89, 132, 155, 163, 199, 207, 214, 227, 243, 249, 259, 263, 264, 265, 267, 304, 306, 307, 308, 310, 336, 342, 379, 385, 389, 393, 395, 400, 401, 403, 410, 412, 416, 419, 500, 507, 686, 697
 Kraljević Tomo 263
 Krasić Vladimir 232, 482
 Kraus Fridrich (Krauss Friedrich) 82, 98, 105, 186, 203, 212, 297, 300, 374, 503, 506
 Krek Bogumil 332
 Krek Gojmir 309
 Krek Gregor 416, 461, 649
 Križan J. 249
 Krmpotić J. 451
 Kuba Ludvig, Ludovik, Ludvik 554, 580, 658
 Kudlih Dragutin (Kudlich Dragutin) 309, 693
 Kuhač Franjo Ksaver, Šaver 159, 546, 570, 583, 586, 587, 614, 642, 643, 650, 652, 654, 656
 Kukić Nikola St. 174, 443
 Kukuljević-Sakcinski Ivan 263
 Kunić Filip 263

Kunšić Ivan 694
 Kurelac Fran 263
 Kuripešić Benedikt 263
 Kurt Mehmed Dželaludin 195, 607, 615
 Kušar Marcel 470, 487
 Kuzelja Zenon 415
 Lada 604, 624, 633
 Latinka 314
 Lazar, car, knez 8, 132, 270, 271, 302, 310, 354, 686
 Lebeg Fileas (Lebesgue Philéas) 389
 Lenora 420, 509
 Lenrot Elias (Löhnrot Elias) 683, 696
 Lepušić Ivan 160
 Lesar J. 451
 Lessing Gotthold (Lessing Gotthold Ephraim) 570
 Levec Fran 121, 156, 254, 393, 417, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 505
 Leže Luj (Leger Louis) 336, 370
 Limun, trgovac 313
 Litvanci 420
 Lopašić Radoslav 260
 Lucerna Kamila (Lucerna Camilla) 229, 255, 277, 391, 407, 668
 Lucić Hanibal 237, 263
 Lukić Velimir 416
 Ljermontov Mihail Jurjević 682
 Ljubić 263
 Ljubović Ahmet-beg 313
 Ljutica Bogdan 47, 48, 132
 Madžarin Filip 307
 Mađari 317, 384, 599, 621
 Magarašević Đorđe 142, 256, 257, 418, 608, 633
 Mahal Jan (Máchal Ján) 345
 Majciger Janez 191
 Majstorović Stanislav 613
 Makedonac, Makedonci 252
 Maldini Rudolf 651
 Malenšek Srečko 591
 Maletić Đorđe 404
 Malovrh Miroslav 122, 123, 124, 157, 394, 465, 466, 467, 520, 586, 587, 588
 Manojlović Svetozar 352, 569, 665, 669, 670
 Mara 615
 Maretić Tomo 115, 221, 222, 236, 248, 306, 323, 324, 381, 673, 675, 684, 685, 688
 Margalić Edo (Margalits Edmund, Ede) 384, 385, 386, 388
 Marija 138
 Marinković Mile 261
 Marjanović Luka 40, 148, 165, 195, 208, 218, 298, 299
 Marjanović Milan 310
 Markić J. 462
 Marković Adamov Pavle 158

Marolt France, Fran 248, 542, 558, 585, 671
 Martić Grga fra 23, 128, 159, 170, 195, 226, 237, 263, 264, 281
 Maržik Venceslav Z. (Mařik Venceslav Z.) 449, 473, 474
 Mašnjć Dedo 313
 Matas Ante fra 224
 Matić Toma 258
 Matija, sin Marka Kraljevića 416
 Matijašević Stevan 608
 Matković 404
 Mažuranić Ivan 237, 263, 328
 Mažuranić Stjepan 21
 Mederndorfer Vinko (Möderndorfer Vinko) 456
 Medić Mojo 259, 260, 261, 509, 614, 634
 Međurić Jovan Z. 262
 Mehmed iz Orašja 148
 Meho 615
 Mejer Ed. (Meyer Ed.) 686
 Mejer G. (Meyer G.) 504
 Menčetić Šiško 290
 Menčetić Vladislav 390
 Merima 284
 Merime Prosper (Mérimée Prosper) 263, 389, 391, 395, 399
 Mickijević Adam (Mickiewicz Adam) 396, 401, 409
 Mijatović Cedomir 347, 403
 Mijatović Elodija 403, 501
 Miklavec Peter Podravski 427
 Miklošić Franjo 184, 239, 254, 333, 394, 410, 461, 686, 697
 Mikloušić Tomo 486
 Miladinovci, braća Dimitar i Konstantin 256, 633, 697
 Miladinović Milena 360
 Milaković Josip 69, 159, 160, 223, 231, 263, 264, 265, 290, 291, 487, 517, 521, 540, 603, 605, 635, 652
 Milanović Mihajlo 616
 Milčetić Ivan 119, 266
 Milčinović Andrija 267
 Miler F. (Müller F.) 381
 Miler Johan (Müller Johannes) 390
 Miler Vsevolod Fjodorovič 397
 Miletić Avram 271
 Miletić Svetozar 271
 Milica, carica 302
 Milčević Ivan A. 143
 Milčević Milan Đ. 608, 628, 697
 Milkovski Zigmund (Milkowski Zygmunt) 396
 Milojević Miloš 252, 608
 Milovanov St. 322
 Milutin, kralj 133
 Milutinović Simo 237, 263, 338, 345
 Miljanov Marko 295
 Mirković Petar 536
 Mlečani 621.

Momčilo, vojvoda 271, 697
 Mrnjavčevići, Mrljavčevići 273
 Mulabdić Edhem 161
 Mulić Hamdija 195
 Munker Fran (Muncker Fran) 407
 Murat, car 214, 271
 Murko Matija (Murko Matthias) 54, 154, 204, 215, 216, 266, 268, 269, 273, 298, 391, 395, 396
 Muromec Ilija, Ilja 416, 692
 Musa Kesedžija, Musa vojvoda 235, 243, 259
 Musaki Dino 303
 Musić Stevan 271
 Musliman, Muslimani, Muhamedovci 25, 57, 58, 82, 196, 215, 266, 269, 272, 297, 298, 300, 318, 625
 Mustajbeg Lički 165
 Mušicki Dušan 397
 Mušicki Lukijan 197, 263, 271
 Muškatirović Jovan 521

Nahod Simeun 242
 Nahtigal Rajko 269
 Nalješковиć Nikola 263
 Navratil Ivan 653
 Nedić B. T. 114
 Nedić Martin 237
 Nemanja 214
 Nemanjići 409
 Nenadović Ljubomir 311, 316, 608
 Nering V. (Nehring W.) 317
 Nibelunzi 314
 Nijemac, Nijemci 339, 371, 390, 395, 399, 621, 660
 Niketić Petar M. 177
 Nikitić Dobrinja 692
 Nikolić Atanasije 441
 Nikolić Grigoriје A. 272, 561, 562, 571
 Nikolić 331
 Nikolić Jovan 162
 Nioba 409
 Nodje Šarl (Nodier Charles) 263
 Nodilo Nadko 309, 317, 410, 470
 Noskovski Zigmund (Noskowski Zygmunt) 695
 Novaković Stojan 1, 26, 37, 46, 95, 122, 140, 141, 219, 252, 270, 312, 317, 334, 401, 484, 523
 Nović Otočanin Joksīm 162

Njegoš Petrović Petar 237, 263, 326

Obilić Miloš 21, 51, 52, 53, 132, 163, 214, 227, 308, 310, 401, 418, 569, 686
 Oblak Vatroslav 325
 Obradović Dositej 114, 238
 Obradović Ljubiša 226
 Obradović Milan 163, 164, 173, 283
 Obrenović Ljubica 302
 Odisej 510, 686

- Ofa 513
 Ognjanović Ilija 263, 271
 Okić J. 365
 Omer 284
 Omer paša 101
 Omerza Franc 691
 Orel Rihard 552
 Ostojić Tihomir 33, 34, 43, 125, 272, 479
 Osvetnik Milan 28, 272
 Ozvald Karel 468
- Pajević Arsa 60, 127, 428, 450
 Pajk Janko 27, 121, 181
 Pajk Peter 469
 Palmotić Junije 263
 Pasarić Josip 273, 274, 470
 Pavić Armin 24, 219, 274, 404
 Pavić Perkan Karaivan 264
 Pavlinović Mihovil 218, 233
 Pavlović Nikola St. 97
 Pavlović Teodor 367
 Pen Hajnrih (Penn Heinrich) 339, 381
 Pelegrini Ferdinando (Pellegrini Ferdinando) 367, 413
 Pelivanović Sreten J. 636
 Perović Jovan 619
 Perušek Rajko 126, 196, 615
 Pervolf J. 317
 Petranović Bogoljub 40, 142, 157, 183, 232, 390, 418, 590, 606, 619, 697
 Petrović Mirko 687
 Petrovski 410
 Pintar Luka 275, 289
 Pipin Aleksandar Nikolajević 398, 697
 Pisarević Aleksandar 276, 616, 695
 Pivljanin Nikolić Bajo 303, 313
 Plohl Herdvigov Rikardo Ferdinando 487, 504
 Podravski, pseudonim v. Miklaveč Peter
 Podrugović Tešan 164
 Pogodin Aleksandar 317
 Pohjolci 696
 Polifem 487, 510
 Polipčev Ižanec 117
 Polivka Jirži (Polívka Jiří) 455, 689
 Poljak, Poljaci 46, 317, 396
 Poljanec Ivan 24, 275
 Popović Aljoša 692
 Popović Aleksa, Aca 263
 Popović Arsa 369
 Popović Dragutin 419
 Popović Laza 89, 242
 Popović Luka 330, 331, 366, 399, 465, 669
 Popović Marko S. Rodoljub 276, 280, 567, 590, 600, 641
 Popović Miloš K. 518
 Popović Pavle 490, 491
 Popović Stefan 263
- Popović Stevan V. 589
 Popović M. braća 3, 6, 8, 9, 13, 28, 29, 35, 36, 38, 39, 44, 45, 48, 51, 52, 56, 61, 63, 64, 65, 71, 72, 73, 88, 100, 101, 102, 125, 209, 422, 446, 528, 550, 551, 559, 561, 562, 571
 Porča od Avale 265
 Pospisal Josip 617
 Prajs Pjotr Ivanović 398
 Prelog Milan 306
 Prelovec Zorko 535
 Premužić Ljerka 696
 Preradović Damjan 509
 Preradović Petar 263
 Prešern France 268, 289
 Pretner Dragutin 82, 297, 300, 434, 560
 Prodanović 271
 Prohaska Dragutin 277
 Psoglavac 489
 Pucić Orsat 1
 Pukler Anton 588
 Puškin Aleksandar Sergejevič 391, 399
 Putnik Isidor 192, 271
- Rabate J. P. 389
 Raca Đ. M. 618
 Radetić Ivan 317
 Radičević Branko 326, 669
 Radić Đorđe, Đurđ 301, 346, 384, 399
 Radivojević Ljubomir 110
 Radojević Veljko 127, 253, 276, 280, 488, 494, 518, 590, 619
 Radosav 410
 Radosavljević Paja R. 400
 Raič Anton 522
 Rajčević Stjepan 390
 Rakovec Dragutin 263
 Ranke Leopold 381
 Rapajić Rade 127, 193, 232, 428, 450
 Rapel Džordž (Rapall Noyes George) 400
- Razinger Anton 591
 Reljković Matija 263
 Ribkovski T. (Rybkowski Th.) 393
 Rišljanin Hadžija 313
 Riznić Mih. St. 637
 Rober Marsel (Robert Marcel) 402
 Romanec Mihajlo 366
 Romani 510
 Romeo 284
 Rotimljanin Ahmed Isakov 297
 Rubertis Ivan (Rubertis Giovanni De) 263, 330, 413
 Rumuni 420
 Rusi 370, 420, 692
 Rusini, Ugro-Rusi 680
 Rutem, Rustan 379, 401
 Rutar Simon 420, 489, 510, 620
 Ruvarac Dimitrije 197, 263, 638

- Ruvarac Ilarion 214, 285, 317, 697
Ružić Milovan 520
- Sadko 692
Saks Hans (Sachs Hans) 687
Samardžić Gavro 602
Samson 501
Sandić Aleksandar 36, 39, 44, 45, 51, 53
Sas Karlo (Sass Karlo) 329, 399, 401
Savić Milan 307, 308, 670
Savković Svetozar 356, 362
Sekač Josif 329, 351, 384, 399
Seljaninović Mikula 692
Senjanin Ivan, Ivo Senković 87, 163
Senjanin Tadija 283
Serenzen Asmus (Soerensen Asmus Antoni) 345, 686
Sestra Leke kapetana 307
Sibinjanin Janko 53, 71, 84, 132, 301, 384
Singer Samojlo 394
Siniša, pseudonim 214
Skandinavci 420
Skarpa Vicko J. 486
Skerlić Jovan 49, 258
Skok Petar 402
Skot Valter (Scott Walter) 263, 406
Slaveni, Sloveni 81, 221, 256, 317, 370, 381, 396, 404, 411, 470, 510, 633, 667
Slavuj A. 103
Slovenci 53, 200, 263, 275, 294, 304, 420, 491, 522
Small-aga 313
Smailagić Meho 82, 300
Smiljanić Miloje V. 247
Smirnov A. 376
Soboljevski Aleksej Ivanovič 682
Solarić Pavle 238
Sozonovič I. P. 419
Spasovič Vladimir Danilovič 697
Srbin, Srbi 209, 212, 214, 234, 243, 252, 256, 263, 283, 293, 303, 328, 367, 379, 398, 399, 400, 401, 412, 420, 466, 510, 599, 640, 652, 686, 687, 697
Srezhjevski Izmail Ivanovič 274
Srpkinja 302, 629
Stanojević Branislav 403
Stanojević Milivoj S. 400
Stanojević Stanoje 198, 199, 279, 280, 281, 282, 283, 404, 471, 697, 198
Starac Raško 273
Starčević Ante 615
Stare Josip 128, 129, 130, 165, 472, 473, 474, 475, 476, 524, 654
Starina Novak 94, 132
Stefanit 686
Stefanović Svetislav 511, 512, 513
Stefanović Vilovski Todor 284, 318
Stevan Prvovjenčani 247
Stevan Visoki 106, 132
- Stojanović Ljubomir V. 92, 188, 192, 268, 520, 565
Stojanović Mijat 521
Stojković Sreta J. 287, 306
Straparola Dovani Frančesko (Straparola Giovanni Francesco) 513
Strohal Rudolf 454, 478
Subotić Jovan 237, 669
Sundečić Jovan 237
Sv. Gregor 459
Sv. Ilija 256
Sv. Jovan 256
Sv. Martin 459
Sv. Matija 510
Sv. Nedjelja 499
Sv. Nikola 256
Sv. Pantelija 256
Sv. Petar 256, 459
Sv. Petka 500
Sv. Sava 8, 29, 63, 64, 88, 101, 559
Svetić Jovan 162
Svetogor, Svjatagor 692
Svilojević 410
Svjatosavljevič Voljča, Vseslavjevič Volh 692
- Šafarik Pavel Jozef (Šafařík Pavel Josef) 213, 317, 689
Šajnič Ivan (Scheinigg Ivan) 545, 620
Šašelj Ivan 4
Šebečić Josip, pseud. Trusan N. Volavski 195
Šekspir Viljem (Shakespeare William) 284
Šešelj Marko 170
Širola Božidar 655
Šišgorić Juraj, Đurđe 263, 486
Šišmanov Ivan 697
Škotlandani 420
Šlebinger Janko, pseudonim Kapis-tran 131, 405, 592, 593, 671
Šlegel, braća (Schlegel August Wilhelm i Friedrich) 263
Šobajić Maksim 687
Šrepel Milivoj 165, 171, 263, 319, 321, 323, 325
Štepišnik Lovro 632
Štern Jozef (Stern Josef, pseud. Josef Luitpold) 392
Štraus Adolf (Strauss Adolf) 372, 697
Štrekelj Karel, Karl 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 175, 180, 200, 285, 286, 289, 292, 294, 456, 469, 477, 582, 594, 595
Štur Ljudevit 399
Šunjić Marijan 237, 263
Šurmin Đuro 287, 656
- Talijani 410
Talvj v. Jakob Tereza Albertina Lujza fon

Tandarić Jelena 288
 Tekelija Sava 197, 263, 271
 Tenka Karlo (Tenča Carlo) 367
 Teodosije 263, 404
 Tik Ludvig (Tieck Johann Ludwig) 263
 Titelbah Vladislav 87
 Titmar 370
 Tomanović Lazar 134, 331, 639
 Tomazeo Nikola (Tommaseo Niccolò) 263, 367, 399, 410, 411, 413
 Tomić Jovan N. 30, 31, 236, 303, 410
 Tomić Mijat 261, 264
 Tominšek Josip 135, 136, 289, 406, 594, 595
 Topalović Mato 40, 263
 Topić Ibro 196
 Tordinac Nikola 96
 Torlinger Robert 657
 Tot Koloman 399
 Trbojević D. 519
 Trdina Janez 456
 Trojanović Simo 608
 Tropš Stjepan (Tropsch Stjepan) 382
 Truhelka Jagoda 290, 291, 407
 Turci 63, 67, 72, 239, 243, 295, 621, 687
 Turoman Josip 249

 Učo, pseudonim 146
 Urhazi Đorđe 397
 Uroš, car 214
 Uso Arapin 261

 Vagner Ludvig (Wagner Ludwig) 408
 Vajls Džems Vilijam (Wiles James William) 663
 Vakaresko Helena (Vacaresco Hélène) 679
 Valozić Velimir 537, 572
 Valjevac Matija Kračmanov 410, 417, 420, 461, 463, 487, 504, 506
 Vamberger Mijo 478
 Varadinaka Mara 305
 Vasiljev A. 377
 Vasiljević A. 311
 Velić Omer 235
 Vencelides Arsen (Wenzelides Arsen) 409, 410
 Vendel Herman (Wendel Hermann) 380
 Vertes Klemens (Werthes Klemens) 407
 Veseli Eugen (Weselly Eugen) 329, 391, 399
 Veseli Franjo Šedel (Wessely Ferencz Schedel) 384
 Veselinović Janko M. 252, 537
 Veselovski Aleksandar Nikolajevič 504
 Vesna 633
 Vesnić Milenko R. 640
 Vid 309

Vid, bog, Svantevid, Svevid, Sveto-
 vid 309, 310
 Vidic Fran 137, 138, 292, 293, 294
 Vidosava 309
 Vilkin 416
 Vinaver Stanislav 291
 Višnjić Filip 103, 158, 164, 250, 383
 Vitezović Pavao Riter 290, 486
 Vitković Mihailo 192, 271, 399
 Vlašić Radul 305
 Vladimir, knez 692
 Vodnik Branko 131, 154, 236, 245, 323
 Vogel J. N. 391
 Vojard E. (Voïart E.) 263
 Vojniković-Pezić Salko 196
 Volarić Hrabroslav 578, 658
 Volf Fridrih August (Wolf Friedrich August) 390
 Volner Vilhelm (Wollner Wilhelm) 220, 323, 235, 417
 Vorkapić Jovan 514
 Vorkapić Toma 514
 Vostokov 263
 Vrabel Mihail 680
 Vrabl Rudolf 596
 Vratović Mirko 548
 Vraz Stanko 263
 Vrčević Vuk 157, 159, 226, 433, 434, 436, 437, 442, 447, 448, 466, 467, 472, 475, 476, 477, 504, 560, 621
 Vrhovec Kristina 659
 Vrhovec Maksimilijan 263
 Vrinjanin Stanka 660
 Vujić Joakim 608
 Vukalović Luka 187
 Vukašin, kralj 214, 231, 409
 Vukičević Milenko 261
 Vukičević Petar 599
 Vuković 524
 Vukša harambaša 261
 Vuletić-Vukasović Vid 105, 296, 297, 597
 Vulović Svetislav 499, 697

 Zaleski Bohdan (Zaleski Josef Bohdan) 396
 Zanoni Antonio (Zannoni Antonio) 411
 Zarbarini Đ. (Zarbarini G.) 330, 411, 413
 Zbašnik Fran 598
 Zelenović Vule 602
 Zima Luka 249, 320, 323, 325, 326, 686
 Zlatija 305
 Zlopogleda Lazar 495
 Zmorski Roman 396
 Zoranić Petar 263
 Zore Luko 211
 Zorec Ivan 479
 Zovko Ivan 143, 226, 521, 611, 622, 623
 Zupan Jakob 244, 254, 333
 Zupan Vinko 298

Žalovan, guslar 67
Žeravica Vid 261
Žganec Vinko 534
Žirovnik Janko 543, 544, 575, 576, 579,
581, 596
Živa, boginja 309
Živaljević Danilo A. 367, 411, 412, 413

Živanović Jovan 203, 296, 299, 300,
326
Živković Vasa 669
Žuljić Mijo 327
Žumer Andrej 480
Žunjić Vid 182
Žužić Petar 201

INDEKS GEOGRAFSKIH NAZIVA

- Adlešiče 4
 Ajzenštat (Eisenstadt) 670
 Aleksinac 499
 Amerika 400
 Austrija 175
 Azija 309
- Bačka 599
 Balkan 404, 686
 Banat 440
 Banija 514, 561, 597
 Banja Luka 161, 315
 Beč, Wien 82, 99, 105, 146, 164, 179, 181,
 216, 263, 282, 284, 297, 300, 379, 393,
 405, 503, 598, 666
 Beglik 499
 Belo 451
 Belja 499
 Benečija 552
 Beneška Slovenija 458
 Beograd, Biograd, Belgrad 1, 2, 17,
 62, 66, 86, 87, 92, 114, 139, 146, 147,
 149, 177, 188, 194, 219, 236, 241, 249,
 263, 268, 287, 293, 303, 306, 335, 441,
 442, 481, 490, 491, 529, 537, 539, 565,
 572, 688
 Berlin 229, 277, 392
 Bihać 165, 266
 Blagaj 233
 Boculja 224
 Bogomolja na Hvaru 218
 Boka Kotorska 157, 272, 434, 436, 437,
 447, 466, 472, 475, 476, 477, 568, 639
 Borovo 638
 Bosanski Brod 666
 Bosna 5, 96, 163, 239, 263, 266, 269,
 272, 298, 318, 431, 432, 433, 548, 564,
 568, 577, 604, 624, 631, 687
 Bosna i Hercegovina 57, 58, 59, 69,
 129, 143, 145, 159, 199, 263, 272, 547,
 567, 590, 600, 601, 625
 Boston 400
 Brankovići, selo 318
 Brda 303
 Brod na Kupi 454
- Bršljanica 627
 Brvenik 500
 Budim, Budimpešta 183, 263, 680, 697
 Bugarska 660, 697
 Bugojno 498
 Bukovica 451
 Bukurešt 369
- Celovec 592
 Celje 468, 469
 Cerknica 574
 Cetinje 12
 Crepaja 322
 Cres 451
 Crkvine 499
 Crna Gora 101, 157, 303, 433, 434, 436,
 437, 447, 466, 472, 475, 476, 477, 568,
 648
 Čajniče 235
 Čehoslovačka, Češka 580
 Čortanovci 97
- Dalmacija 254, 266, 269, 433, 434, 436,
 451, 466, 472, 475, 477, 633, 687, 697
 Deligrad 499
 Delnice 454, 478
 Dragangrad 499
 Dubrovnik 1, 67, 82, 125, 130, 153, 218,
 297, 300, 433, 434, 436, 442, 448, 466,
 467, 472, 475, 476, 477, 479, 560, 619
- Đakovo 264
 Đenova 311, 316
- Evropa 263, 309, 407, 697
- Firenca 367
 Foča 217, 600
 Fojnica kod Gacka 187
 Francuska 419
 Frankfurt na Majni 344, 380
 Fruška Gora 627

Gacko 313, 497
Gatačko polje 313
Gorenjsko 579
Gorica 230, 458, 681
Gornja Krajina 100, 193, 450, 471
Gospić 451
Gračanica 313
Gradac 500
Gradišta 499
Grk, selo 158

Herceg Novi 253
Hercegovina 98, 157, 163, 169, 233, 266,
269, 431, 432, 433, 434, 436, 437, 447,
466, 472, 475, 476, 477, 568
Hrvatska 263, 266, 650, 697
Huda Južina 420
Hvar 263

Idrija 535
Imljani 163
Indija 683
Islandija, Island 314, 683
Istra 218, 506, 548, 642, 655
Italija 263, 412, 419

Jedrene 379
Jena 546
Jerinin grad 500
Jugovića grad 224
Južna Ugarska 262

Kadoljsko ostrvo, Kadojlov 314
Kalifornija 400
Karlovac 454, 478
Karpatti 309
Kavkaz 676
Kijev 692
Kobarid 458
Kobaridsko 578
Kobaš 630
Kočevska 246
Kodanj, Kopenhagen 349
Kolašin 273
Konavaosko polje 496
Korčula 105
Koruška 644
Kosovo 6, 37, 53, 64, 65, 95, 122, 214,
219, 226, 287, 304, 310, 318, 334, 396,
401, 403, 410, 414, 500, 686
Kotor 28
Krakov, Kraków 337, 396, 695
Kranjska 119, 263, 506
Krbava 260
Kule 499
Kutenberg (Kuttenberg) 580

Lajpcig (Leipzig) 54, 220, 263, 368, 371,
391, 412, 503, 504, 506, 667
Lavov (Lwow) 415

Leđan grad, Lađan, Leden, Ledenec,
Legen 46, 260, 311, 312, 314, 316, 317
Lika 165, 259, 260, 261, 298, 451, 561,
597

Livk 458
Lokve 478
London 347

Ljubljana, Lajbah (Leibach) 27, 121,
131, 135, 136, 137, 138, 240, 289, 293,
294, 439, 452, 453, 456, 462, 479, 522,
526, 530, 531, 542, 543, 544, 545, 552,
555, 558, 574, 575, 582, 585, 593, 594,
595, 596, 620, 647, 649, 671, 691

Madagaskar 389
Maglaj 666
Makedonija 252, 697
Mala Azija 686
Mali Viter 224
Maribor 632
Medvedgrad 260
Međumurje 534
Mežiška dolina 456
Miletkovići 235
Mokrine 639
Morava 499
Molise 263
Mostar 23, 98, 128, 143, 170, 615
Mrkopolje 454

Nikopolje 687
Nikšić 313
Niš 499

Novi Sad 3, 6, 8, 9, 13, 29, 38, 39, 44,
45, 46, 48, 51, 52, 53, 56, 60, 61, 63,
64, 65, 71, 72, 73, 88, 101, 102, 127,
209, 263, 422, 428, 429, 446, 450, 525,
528, 550, 551, 559, 561, 562, 568, 574,
589, 686

Njemačka 391, 687

Okland 518
Osijek 170, 263, 515
Oštarija 454
Ozija 271

Pančevo 7, 10, 14, 16, 19, 32, 42, 47,
55, 68, 70, 84, 93, 94, 106, 107, 111,
112, 113, 536, 563, 564, 567, 590

Pariz 336, 369, 370
Pavlica 500
Pavlovac 315
Petričevac 315
Petrograd, S. Peterburg 640, 682
Plitvička jezera 266
Pljevlja 600
Podgajci 451

Posavina 604, 624, 626
Prag 144, 151, 263, 694
Primorje 227, 303, 660
Ptuj 435, 459, 460, 463, 464, 480
Pula 642

Ravna gora 454
Ražanj 499
Rebrovac 315
Rijeka 454
Rim 624
Rudnica 500
Rusija 197, 600, 676, 692

Sarajevo 25, 57, 58, 231, 263, 494, 603,
616, 666

Sava 666
Senj 21, 59
Skadar, Skadarski grad 224, 379, 409,
603

Slavonija 97, 117, 163, 263, 451, 604,
660

Slovenija 81, 304, 452, 461, 659
Slovensko, Slovenačko Primorje 579
Sniježnica 496

Sofija 698

Sombor 346

Soške planine 230, 458

Srbija 63, 84, 109, 172, 213, 400, 568,
687, 697

Središće 573

Srem, Srijem 97, 549, 531, 562, 563

Stara Srbija 252

Stari Bečej 262
Stativce kod Karlovca 454
Stolac 276, 600

Šabac 103
Štajerska 263, 506, 632

Tananariva 389
Tešica 499
Tolmin 420
Travnik 163, 283, 666
Trst 81

Varaždin 420, 461
Vareš 327
Vidin 499
Vidov vrh 639
Visbaden (Wiesbaden) 368
Viter zaostroški 224
Vrbovsko 454, 478
Vrsno 458
Vukovar 96

Zadar 263, 328, 367, 470

Zagoni 613

Zagreb, Agram 22, 40, 89, 104, 115,
119, 148, 165, 174, 208, 219, 222, 242,
249, 260, 263, 304, 317, 323, 324, 325,
326, 382, 394, 438, 443, 451, 461, 485,
516, 532, 533, 534, 583, 597, 654, 656,
673, 688

Zaostrog 224

Zemun 263

Zvižde 637

INDEKS STVARI I POJMOVA

- A kum gleda u svoga prikumka* 218
A travers la Bosnie et l'Herzégovine 666
 aforizmi 674
Agramer Zeitung 394
Ajde, nek ide 613
Akcenat i metar junačkih narodnih pjesama 319, 325
akcenat 321, 325, 608
Ako nema drugijeh nogu za zimu, zlo 488
Alagiću, na Bosni Pašiću 247
Album slovenskih napevov 531, 649
 alegorija 608
 aliteracija 683
 anafora 323
 anegdota 200
 antologija Andrejkova 671
Antologija ljubavne lirike 609
Anzelj 417
Ao, moja koso ukudrana 604
Archiv für slavische Philologie 140, 141, 203, 204, 258, 269, 273, 292, 312, 323, 345, 417, 486, 504, 605
Arktiv za povjesnicu jugoslovensku 317
Asan-aginica v Valter Scottovom prevodu 406
 asonanca 323, 683
Aus fremden Zungen 664
Aus Ost und West 661
Audija 217
Aždaja i carev sin 446

Bačvanske pesme 525, 553, 589
Bačvanske pesme iz 1844. godine 549, 599
Bačokalice 599
Bajka, bajke 230, 427, 431, 453, 461, 469, 507
 bajke
 — Andersenovae 501
 — francuske 458
 — grčke 458
 — hrvatske 504
 — narodne 4, 142, 191, 200, 201, 458, 464, 468, 491, 510, 659
 — njemačke 458, 462
 — rumunjske 458
 — slavenske 458
 — slovenačke 504
 — srpske 504
Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva... 468, 469
balada, balade 200, 254, 256, 406, 415, 620, 643, 668, 695
 balade
 — bez istorijske osnove 400
 — Birgerove 417
 — crnogorske 400
 — kosovopoljske 400
 — Merimeove 391
 — o Hasanaginici 407
 — o Kraljeviću Marku 400
 — slovenačke 592
 — srpske 400
Ban Milutin i Duka Hercegovac 15
Banatske pjesme 263
Banovica Ture nadmudrila 97
Banović Sekula 182
Banović Sekula i vila nagorkinja 163
Banović Sekula pogubio Sali-Arapagu 163
Banović Strahinja 287, 340, 390 400, 401, 402
Banović Strahinja u narodnim pesmama 95, 107
 bard, bardi 295, 699
Barjaktare, divan kapetane 638
 basna, basne 425, 427
 basne
 — narodne 475, 506
 — slovenačke 452
Basne u slici i reči 465
bataille (La) de Kossovo, l'épopee serbe 334
Baš-Čelik 501
Bčela 155
Bečar jesam, bečarsko mi tilo 604

Begamena šeće po Begešu gradu 602
 Behar 195, 265
 Beitrag zur slavisch-germanischen
 Kulturgemeinschaft. Kroatische
 Volkslieder 405
 Beiträge zur Literatur der kroati-
 schen Volks poesie 394
 Beli Kranjci onkraj hribov Gorjan-
 cev in Kočevarjev ob reki Kolpi
 od Metlike do Osilnice 155
 Belokranjsko kolo in nekoliko dru-
 gih narodnih pesmic in iger z ra-
 zloga 653
 Bescen blago naroda srpskog. Najle-
 pše srpske narodne pesme iz zbiri-
 ke Vuka St. Karadžića 3, 125
 besjede narodne 431
 Beziehungen (Die) zwischen Slaven
 und Griechen in ihren Sprichwör-
 tern 486
 Biberče 501
 Biblija 256, 686
 Bibliografija hrvatske i srpske na-
 rodne pjesme 223, 263
 Bibliografski pregled 239
 Bihać i bihaćka krajina 260
 bilina 294, 314, 692
 Biline i bogatiri 692
 biografija
 — Domentijanov 404
 — Teodosijeva 404
 Biserje i alemovi 81
 Bisernice iz belokranjskega narod-
 nega zaklada 4
 Biži, biži Irudice 623
 B'jela vila sina oženila 613
 blago narodno 143, 157, 159, 190, 191,
 195, 199, 200, 201, 237, 263, 281, 390,
 399, 466, 479, 551, 601, 602, 607, 623,
 632, 644, 652, 676
 Elagovest 377
 Bodenštet o slovenskoj narodnoj poe-
 ziji 661
 Bog čuva pravednoga 511
 Bog nikom dužan ne ostaje 15, 233
 273, 411, 548
 Bog prepisuje carstvo 287
 Boga moli moja mila dika 599
 bogatir, bogatiri 692
 Bogomili i srpske narodne pesme 142
 Boj Crnogoraca sa Mahmud-pašom
 400
 Boj na Deligradu 63
 boj na Kosovu 686
 Boj na Kosovu 287, 400
 Boj na Kosovu (spomenica) 686
 Boj na Kosovu. Srpske narodne pe-
 sme o boju na Kosovu 6, 35
 Boj na Loznici 63
 Boj na Salašu 63, 351, 401
 Boj pod Banjom lukom god. 1737. 50
 Boj Srba s Tatarima za svetkovinu i

starevinu srpsku pod carem Laza-
 rem 163
 Bolgár népköltési gyűjteménu. Ed-
 dig kiadatlen eredeti bolgar szö-
 veggel... 697
 Bolje da sam razorila crkvu 218
 Bom šel na planince 526
 Bona Mara bolest боловала 613
 Bosanska vila 116, 186, 195, 279, 486,
 619
 Bosanske sevdalinke 646
 Bosnische Post 365, 527
 Bošnjak 217
 Bože mili, srca materina 603
 Bože mio, ko bi ovo bio? 227
 Braća i sestra 402
 Braća i sestre 618
 Branković Grujica otima Zlatiju dje-
 vojku, kćer age Dizdar-age sa Ud-
 bine 163
 Brankovo kolo 549
 Bratec in sestrice 462
 Bratska ljubav 618
 brzavice 623
 Budapest szemle 697
 Budila zora Lazara, Lazara 613
 Budućnost Muhamedanaca 161
 bugarštice 236, 263, 323, 697
 bugarštice
 — o Radosavu i Svilojeviću 410
 Bunjevačko-srpska pjesmarica...
 528
 Canti popolari 263
 Canti popolari epici Serbi... 328
 Canti popolari serbi e croati 410
 Car i Miloš čobanin 52
 Car Dušan 95
 Car Konstantin i carica Jelena 95
 Car Konstantin i carica Jelena u na-
 rodnim pesmama 7, 251
 Car Lazar 95
 Car Lazar i carica Milica 328, 337,
 400
 Car Lazar i Sekula 287
 Car Lazar i vojvoda Miloš 308
 Car Lazar u srpskim narodnim pes-
 mama 8
 Car Lazar udara na Osijek 163
 Car Stjepan vraća svetačke prilike
 163
 Car Sulejman traži od Smederevca
 Đure slugu Zlopogledu Vuka 163
 Car Sulejman turčio malog Drago-
 mana 163
 Car Sulejman udara na Sinj i Selin
 163
 Car Sulejman udara na Stolić 163
 Car Sulejman udara na Ugrin 163
 Car Sulejman udara na Varadin 163

Carevi i kraljevi u srpskim narodnim pesmama 9
 Carica Milica i Vladeta vojvoda 337, 356, 400
 Carica sa zvezdom na čelu 513
 cezura, odmor 323
 Christien (Die) in Bosnien, ein Beitrag zur näheren Kenntniss der Verhältnisse der bosnischen Raaja zu den Türken 239
 Ciganija ili Cigani i njihove dosetke u narodnim pripovetkama 421
 Ciganine, pasja vjero 610
 Ciju, ciju, cigani se briju 613
 ciklus, ciklusi 131, 240, 696
 ciklus
 — Brankovića 132
 — Jakšića 132
 — kosovski 401, 410, 686
 — krajiških muslimanskih pjesama 256
 — legendarnih pjesama 256
 — Marka Kraljevića 389, 410
 — o Banoviću Strahinji 132
 — o carici Jelici 132
 — o caru Dušanu 132
 — o caru Konstantinu 132
 — o caru Lazaru 132
 — o Đurđu Smederevcu i prokletoj Jerini 132
 — o Karadordu 132
 — o Milošu Obiliću 132
 — o serdaru Jankoviću 132
 — o srpskim hajducima 132
 — o Starini Novaku 132
 — o Visokom Stevanu 132
 — senjskih uskoka 132
 — Sibinjanina Janka 132
 citra 696
 Commerce 501
 Crnogorci u narodnim pesmama 10
 Crnogorske gusle 263
 Crnogorske junačke pjesme 11, 12
 Crnogorski junaci. Narodna pevanija u sedam pesama 13
 Crnojevići u narodnim pesmama 14
 Croatia 361
 Cucu, cucu cucmane 610
 Cucu, cucu lale 610
 Cucu, cucu na konju 610
 Cucu, cucu na polju 610
 Cucu, Mile, kobile 610
 Cun, cun, cune cunana 610
 Cuni djecu na bukovu krdariću 610
 Cura jaše s mrtvecom 417
 Cvati ružo i ja ću te brati 613
 Cvijet mavi po zelenoj travi 613
 Cycle (Le) épique de Marko Kraljevitich 336
 čarojice 633
 Časne poste zapostimo 634

Časni krst 97
 Časopis musea království českého 689
 Čedo Pavle, kamena ti majka 603
 Český lid 372
 Čestita kći 511
 Čestnata popska dšera 511
 Četovanje Sifre-Hasan-age sa Sokolović-Ibrom 163
 Črtice iz duševnoga žitka štaj. Slovencev 191
 Čudotvorni lokot 463
 Čudotvorstvo sv. Nikole 400
 Čerko Jelko, da te Bog ubio 613
 Čuška, buška 610
 Da je dika ko zelena trava 604
 Da je moja dika priko puta 604
 Da li grmi, da l' se zemlja trese 636
 Da su frajle, ko zvezdice sjajne 664
 Da zna dika kuda valja proći 604
 Daj bože sunašca 610
 Dan na Kosovu 410
 Današnji vareški dijalekat 327
 Danica 263
 Daničića sjajno ti si 613
 Dekameron 458
 Della letteratura slava. Prose e poesie pubblicate da Tulo Masarini 367
 Derem li ja? Derem tebe 610
 deseterac 203, 295, 323, 325, 328, 390, 628
 deseterac
 — crnogorski 295
 — epski 323
 — hajdučki 295
 — uskočki 295
 Despotovići Brankovići u narodnim pesmama 16
 Devet šori, devet dika moji' 604
 Devkalion i Pira 256
 Devojka i dva mrtvaca 509
 Devojka u sanduku 512
 Dida, dida loboda 651
 dijalekat hercegovački 233
 Dijete Jovan i ćerka cara Stevana 15
 Dioklecijan i Ivan Krstitelj 410
 div 309
 Divan zete, divan gorocvete 636
 djecoplašice 623
 Dječije pjesmice 602
 Djela Milana Obrenovića. Narodne umotvorine... 173
 Djela Vuka Stef. Karadžića. Knjiga prva... 17
 D'jete malo u travi zaspalo 610
 Djetelj će se ženiti 610
 Djetinje pjesmice 622
 Djevojčica gorom grede 602

- Djevojka cara nadmudrila* 505
Dobar momak u svatove dođe 636
Dobar veče, koledo! Domaćina kole-
do 633
dobjeglice 247
Dobra kupčija 462
Dobrica i grad Koštun (Koštur) 276
Dobro jutro, dobri gospodari 627
Dobro se djelo vraća za cijelo 327
dođola, dodole 309, 351, 629, 633
Dođi, diko, pa da se vidimo 599
Dojčin kapetan 163
Dojdola se Bogu moli 626
Dojdole 626
Dok doletje iz planine vila 227
Dok sam bio neženja 610
Daleteše do dva konja vrana 636
Dolgi, široki in bistrooki 463
Doljančić Ilija i aga Memed-aga
163
Domaćin boga moli 636
Domaćine, dobro smo ti došli 640
Domaćine, dobro ti sedeći 636
Domaćine gospodine, koledo 633
Domaćine, koledo, gospodine koledo
633
Dosadni musafir 498
doskočice 193
Dragoljub 40
Dragoljubci 427
Dragoman-djevojka 163
drama 277
Državno izdanje Vukovih spisa 423,
424
duma 294
Dušan hoće sestru da uzme 15, 317
Dušanov zakonik 247, 295
Dva hrvatska junaka 260
Dva narodna običaja (koleda i didi)
570
Dva su bora uporedo rasla 618
Dvadeset srpskih narodnih pripovje-
daka 425
Dvanajst bratov 462
Dve studentske rasprave 285
Dvije sestre brata ne imale 618
Dvije sultanije 163
Dvoje ispod jednog jorgana 621
dvojnice 655

Džanan-buljuk baša 226

Đakon Stevan i dva anđela 15, 256
Đavo i njegov šegrt 502
Đerzelez Alija i Vuk Jajčanin 265
Đulić barjaktar ubio Sibirjanin-Jan-
ka 163
Đurađ gorom jezdi 628
Đurđe Smederevac i prokleta Jerina
u narodnim pesmama 19

Ein Beitrag zur Literatur der serbi-
schen Volkspoesie 1
Ein Beitrag zur Literatur des Leno-
renstoffes 332
Eine Perle der serbischen Volksepik,
aus dem IV Bande der serbischen
Volkslieder des Wuk Stefanović
Karadžić... 383
Engleski sud o srp. nar. pripovetka-
ma 501
ep (epos) 401, 412
ep (epos)
— grčki 249, 401, 686, 688
— Homerov 401, 686, 688
— južnoslovenski 419
— narodni 419, 507, 661
— narodni slovenski junački 507
— nibelunški 686, 693
— nordijski 683
— o boju na Kosovu 219
— ruski narodni 314, 419, 507
— srpski 398
epika
— finska narodna 696
— hercegovačka 266
— krajiška 266
— narodna 236, 248, 298
— muslimanska narodna 266, 269
— reterska francuska 419
— ruska 248
— slovenska narodna 205, 409
epitet 604, 606
epizoda 401, 686
Epopée (L') serbe. Chants populaires
héroïques 402
Epopee Serbe 402
epopeja indijska 686
etika narodna 310, 519
etnologija 236
Euganeo 263
Euphorion 269, 391
Evo idu kićeni svatovi 603
Evo, otkud Vuku »Zidanje Skadra«
30
Ezopovska basna grčka i rimska u
hrvatskom i srpskom narodnom
pričanju 508

Fantazija prema uzgoju 617
figure 226, 326, 608
Figure u našem narodnom pjesnič-
tvu... 249, 326
Filozofija hrvatskosrpskih narodnih
poslovica 515
filozofija narodna 310
Finsko narodno pjesništvo 696
Flora naše narodne pjesme 605

folklor
— narodni 652
— srpski 185, 225, 370

- folkloristika 374
 forma 277, 604
Forschungen zur neueren Literaturgeschichte 407, 668
Fővárosi Lapok 301
 fragment 265
Francuska narodna pjesma 672
Francuski romantičari i srp. narodna poezija 49
- gajde 655, 660
Gas' ugljevlje od bolesti glave 603
gatalice 200, 621
gatanja narodna 494, 497, 500, 634
gatke narodne 425, 453, 470, 485, 698
Gavanovo jezero 689
gesta (La) de Marko. Poèmes épiques des Serbes 389
Gete i srpska narodna poezija 395
Gete o srpskim narodnim pesmama 379
Glas Crnogorca 411
Glas Matice hrvatske 30, 224, 273, 274
Glas o Kosovu 287
Glas Srpske akademije nauka 236, 247, 303
Glasnik slov. slovstva 244
Glasnik Srpskog učenog društva 404
Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini 69
Glava cara Lazara 400
Globus 213, 374
Godišnjica Nikole Čupića 499
godizbenjače 623
Goethe Jahrbuch 344
Golub guče na jeli 610
Golubica s tremi zlatnim percsi 463
Govor životinja 502
Grad gradilo devet mile braće 224
Grad Ledén-Ledenec u slovenskoj poeziji 314, 317
građa 223, 225, 226, 231, 289, 506, 594, 613, 623, 625, 643, 676
Građa za književno-povjesnu ocjenu Gundulićeve Arijadne 211
Građa za povijest književnosti hrvatske 263
Građa za slovinsku narodnu poeziju. Dio prvi... 205, 394
Grđi Bože, imaš i koga 488
Gregoras o našim junačkim narodnim pesmama 404
Grešna udovica u paklu 142
Grešnici na onome svijetu 15
Grlica se grče 610
Grličica grče 602, 610
Grozdana i Mladen 410
guslar, guslari 103, 162, 163, 164, 193, 232, 236, 272, 283
Guslareva smrt 663
- gusle* 261, 390, 660
Guzla (La) 391, 395, 399
- Hadžijina kći* 513
Haïdouks (Les) 389
hajduk 403
Hajduk mali Marijan i beg Sokolović 264
Hajduk mali Marijan i Duvanjski kadija 163
Hajduk Veljko 364
Hasanaginica 223, 229, 241, 244, 254, 263, 273, 274, 277, 328, 333, 360, 366, 371, 379, 380, 390, 391, 395, 400, 401, 406, 407, 410, 411, 413, 668
Hasanaginica na slovenačkom 244
Hasanaginica v slovenskih prevodih 244
heksametar 691
heksametar daktilski 390
Heroic Ballads of Servia (Srpske junačke balade)... 400
hijazam 323
hipoteza 236
history (The) of modern Serbia 403
Hitro tkati, sitno pirlitati 603
Hlidka 354
Hodža i hadžija, ili neverno prijateljstvo 511
homeridi 686
homersko pitanje 685
Hoždenije Bogorodice po mukama 142
Hrnjičić Omerica 226
Hroma lisica 463
Hrvaške narodne pjesme iz Bosne 5
Hrvatska pesmarica 118
Hrvatska pjesmarica 263
Hrvatske i srpske narodne poslovice spram grčkih i rimskih poslovice i krilatica 516
Hrvatske narodne pesme 206
Hrvatske narodne pjesme (Čepelić) 264
Hrvatske narodne pjesme (Marjanović) 40
Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke 96
Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke iz Bosne, sakupio i na sviet izdao Kamilo Blagajić 104
Hrvatske narodne pjesme (Matica hrvatska) 20, 22, 118, 126, 196, 207, 208, 218, 225, 233, 298, 390, 533, 686
Hrvatske narodne pjesme, sakupljene stranom po primorju a stranom po granici... 21
Hrvatske narodne popijevke iz Istre 642
Hrvatske narodne poslovice 486
Hrvatske narodne pripovijetke 454, 478

Hrvatske narodne ženske pjesme
 (muslimanske) 607, 615
 Hrvatske pučke popijevke iz Među-
 murja 534
 Hrvatsko narodno nazivlje 643
 humor 460
 Humor Kraljevića Marka 307
 Hvala tebi, moja mila majko 227

 I opet o metrici narodnijeh pjesama
 320
 I umreću prežaliti neću 599
 Ičel hajduk, Todor Sarajlija, Kraj-
 čić harambaša i uskok Rade mali
 osvećuju se begu Hajder-begu u
 Šeher-Luci-Banjoj 163
 Id' otolen, utvorice vilo! 313
 Ide baba putem 610
 Idealnost u Milošu Obiliću 308
 Idrijske narodne pesmi 535
 igra, igre
 — dječije 613, 645, 648
 — narodne 200, 390, 621, 628, 634, 648,
 655, 659
 Igrao se mlad jelenko 637
 Ilijada 249, 414, 673, 675, 681, 683,
 684, 685, 686, 688, 691
 Ilijada u ogledalu kosovskih pjesa-
 ma 414, 686
 Illah, el hatende, bagon fende 610
 Illustrazione Italiana 409
 Illustriente Zeitung 629
 Imala sam i ja jednu diku 599
 Imam dva volića 610
 Iraklije u srpskoj narodnoj pesmi
 418
 Iskra 186, 577
 Iskrice 263
 ismijalice 623
 Istarska pučka popijevka 655
 Istočno blago 674
 istorija, historija, povijest 243, 248,
 257, 260, 302, 310, 336, 346, 403, 412,
 655, 692
 istorija
 — crnogorskog naroda 263
 — južnih Slovena 314
 — Kosova 403
 — kulturna 236
 — nacionalna 262
 — narodna 231, 252
 — Rusa 370
 — savremena 398
 — srpskog hajdukovanja 303
 — svjetska 603
 Istorija opšte književnosti 367
 Istorija Repsime 511
 Istorija srpske i hrvatske književno-
 sti usmenoga postanja 2, 139
 istorijske ličnosti 251
 istorijski izvori 214
 historiografija 310

Istoriska sećanja 303
 Iz duše narodne 481
 Iz naroda i o narodu 169, 497, 538
 Izabrane narodne pripoviedke 473,
 474
 Izbrane narodne pripovijetke 485
 Izbrane narodne pesmi hrvatsko-
 -srpske, I... 131, 245
 Izbrane narodne srbske pesmi z do-
 datkom iz Smrti Smail-age Čen-
 gića 121
 Izbrane narodne srpske pesmi 27
 Izbrane ruske narodne pripovijetke
 690
 Izgreja zvezda danica 636
 Izleti soko iz grada 636
 Izrailjski kadija i njegova žena 511
 izreke narodne 190, 431, 432, 522, 674
 Izvir-voda izvirala 613
 izvori 265, 329, 370, 419, 427, 485, 486,
 490, 506, 511, 520

 Ja nijesam tvoja mila majka 227
 Ja podoh na pazar 610
 Ja posadih pelin travu 619
 Ja posijah lobodu 613
 Ja posijah pšenicu bjelicu 610
 Ja s' oženih iz dnu sela 610
 Ja s' unajmih u kovača 610
 Ja s' unajmih u popa 610
 Ja se najmih u amidže 613
 Ja se najmih u amidže, u daidže 498
 Ja se zakleh, ja se prekleh more bre
 613
 Ja usadih vitu jelu u kamenu 613
 Jabuka i vjetar 411
 Jadan ti sam 610
 Jakšići kušaju ljube 402
 Jakšići u srpskim narodnim pesma-
 ma 29
 Janezek in Jerica 462
 Janko Kotaranin i Turčin sa Udbine
 259
 Janko Kotaranin i Turčin sa Udbine
 Narodna pjesma iz Like 259
 Janko od Kotara i Mujin Alil 259
 Janković Stojan i Glumac Osman-
 -aga 163
 Janjić Stojan i Bešir-aga 163
 jaukalica 608
 Javor 166, 203, 271, 280, 367
 Je li južnoslovenski ep samostalna
 pojava ili pozajmica 419
 Ječam žele skopaljke djevojke 198
 Jedan, dva, tri 610
 jedanaesterac 323
 Jedna blagaška narodna pjesma 233
 Jedna skitačica u poderanom ruhu
 619
 Jedna stara zbirka narodnih pesama
 271

Jedna studija o narodnoj pesmi
 »Marko Kraljević i Musa Kesc-
 džija« 243
 Jedna zanimljiva narodna pjesma,
 koju su nekad uzalud tražili 224
 Jeleno, kćeri jedina 603
 Jesam li ti Jelo 613
 jeune (La) fille de Kossovo. Voyage
 sentimental dans les pays slaves
 402
 Joko, djevojko 613
 Još jedanput o Ledenu gradu 317
 Jovan Hunjadi (Sibinjanin Janko) u
 srpskim narodnim pesmama 301
 Jovan i divski starješina 402
 Jovanovi, Jovanovi 613
 Jovo i Marija 328, 410
 Jugoslavjanska skazanja o Krale-
 viće Marke v svjazi s proizvede-
 nijami ruskavo bilevavo eposa
 345, 376, 507
 Junačke narodne pesme o Kraljevi-
 ću Marku 263
 junak, junaci 21, 24, 53, 95, 132, 163,
 187, 207, 214, 226, 227, 243, 248, 252,
 255, 272, 297, 306, 336, 391, 392, 393,
 401, 404, 418, 469, 633, 683, 686, 692,
 697
 junak, junaci
 — grčki 418
 — mađarski 301
 — srpski 133
 junaštvo 306, 308, 692
 Junaštvo Banović-Sekule u Stambo-
 lu 163
 Junaštvo Ćire kapetana i propast
 Turske Krajine 163
 Junaštvo Sibinjanin Janka i Sekule
 u paše Otočkoga 163
 Jurišić Janko 337
 Jusuf Bašari 512

 K narodnoj muzici 657
 K voprosu o zapadnom vlijaniji na
 južno-slavjanskij epos 419
 Kačić u ustima guslara u Srbiji 141
 Kad je moja majka umirala 603
 Kad puno s'jeva, malo ljeva 623
 Kad sam bila od sedam godina 599
 Kad se ženi Komar-baša 610
 Kad su majci dogorele ruke 603
 Kako je bog ženio sunce 309
 Kako je i siromah postao bogat 498
 Kako je Miloš rasporio cara Murata
 400
 Kako je Starina Novak postao haj-
 duk 400
 Kako je šel negdo po širokem svetu,
 da bi zvedel, kaj je strah 462
 Kako je vila Miloša zadojila 418
 Kako mi je, bolje da me nije 599
 Kako narodi doživljavaju ples 660

Kakva j' žurba u 'vom domu 630
 Kakvih sve ima »južnoslovjenskih
 popijevaka«? 614
 Kakvo mi je i to milovanje 599
 Kalevala 683, 696, 699
 Kalopero-pero 610
 Kaludcri, kaluderi 613
 Kamen mudrosti 322
 kantela 696
 Kanteletar 696
 Karadžić 486
 Karadorde u narodnim pesmama 32
 Katarina-rina 610
 kazivač, kazivači 195, 235, 265, 440,
 481
 Kaži nama, diko naša 637
 kleine (Die) Mara mit dem Kränzch-
 en 527
 kletva, kletve 200, 518, 698
 Knez Pes-Marko 489
 Kneževa večera 328
 književnost, literatura 361, 623, 635
 književnost, literatura
 — arbanaska narodna 417
 — bogumilska apokrifna 142
 — bugarska narodna 417
 — češka narodna 417
 — evropska 407
 — folkloristična 625
 — germanska 510
 — grčka 686
 — grčka narodna 417
 — hrvatska 290, 291
 — jugoslovenska 491
 — južnoslovenska 490
 — litvanska narodna 417
 — maloruska narodna 417
 — narodna 225, 269, 298, 345, 390, 399,
 415, 456
 — novija 291
 — njemačka 269, 277, 391
 — poljska narodna 417, 695
 — ruska 399
 — ruska narodna 692
 — slovenačka 691
 — slovenska 510, 697
 — srednjevjekovna evropska 491, 511
 — srpska 290, 291, 293, 381, 403, 491
 — srpska narodna 395, 417
 — svjetska 250, 395, 603
 — talijanska 328, 330, 367, 412
 — umjetnička 225
 — usmena 139
 Ko je Demo Brđanin. Prilog ispiti-
 vanju istorijskih tragova u narod.
 pjesmama... 303
 Kočevski zbornik 246
 Kodlaka 509
 koledarke Vukove 226
 kolede 309, 624, 633, 697
 Kolike će zakukati majke 218

Kolo Markovo 242
 kolo narodno 390, 653, 680
 Komadi od različitih kosovskih pesama 270
 Komnen bajraktar 264
 Königssohn (Der) Marko im serbischen Volksgesang... 393
 Konja jaše mlad, neženjen 636
 Kopitar in Vuk Karadžić 154, 268
 Kosovka djevojka 337, 351, 378, 387, 391, 400, 401
 Kosovo 403
 Kosovo. Srpske narodne pesme o boju na Kosovu 37, 95, 122
 Kosovopoljske pesme 346, 384
 kosovska bitka, boj 270, 401
 kosovska epopeja 287, 310, 334
 Kosovska epopeja. Pregled pokušaja za sastav narodnoga epa o boju na Kosovu 287
 Kosovski junaci i događaji u narodnoj epici 236
 Kossovo! Kossovo! 389
 Kosu reže, kosa opet raste 603
 Kraljević Marko i Alil-aga 400
 Kraljević Marko i bej Kostadin 400
 Kraljević Marko i crni Arapin 351
 Kraljević Marko i kći Arapina 400
 Kraljević Marko i mač Vukašinov 400
 Kraljević Marko i Mina od Kostura 400
 Kraljević Marko i Musa Kesedžija 227, 328, 351
 Kraljević Marko i soko 361
 Kraljević Marko i Stahorac Alija 264
 Kraljević Marko. Južnoslovenske narodne balade iz XIV i XV vijeka 342, 353, 384, 388
 Kraljević Marko. Literarno istraživanje njegove slave i popularnosti u srpskom narodu 306
 Kraljević Marko. Narodna pevanija u 8 pesama... 38
 Kraljević Marko. Srpska narodna pevanija u 7 pesama... 39
 Kraljević Marko u narodnih pjesmah... 40, 265, 304, 372
 Kraljević Marko u narodnim pesmama 33, 34, 41, 42, 43
 Kraljević Marko u slikama. Srpska narodna pevanija u 25 pesama... 44, 45
 Kraljevina Srbija 697
 kraljice 351, 638
 Kranjska čbelica 244, 254, 333
 Kres 191, 416
 krijesnice 309
 Krölewich Marko 396
 Krsno ime u Đurđa Smederevca 163
 Krvavi sastanak 163

Kud' polaziš, mio brale 637
 Kujundžija Tomo i Hajka Hasanova 163
 Kuku mene, milo čedo 637
 Kuću nama i doveka 637
 kultura
 — slovenska 304
 — srednjevjekovna srpska 131
 Kumovanje Grčića Manojla 117
 Kundi, dandi, moladi 610
 Kupina se po livadi valja 630
 kupovina djevojaka 247
 Kuss (Der) bei den Südslaven 212
 Květy 355

 Lado, Lado, lijepo je Lado 627
 Lamentation (The) of the Faithful Wife of Asan Aga 406
 Lasno ti je pjanu zapjevati 264
 Lazar, srpski car 391
 Lazarica 270
 Lazarice 396
 Ledan grad i Poljaci u srpskoj narodnoj poeziji 46
 legenda, legende 200, 225, 240, 256, 302, 310, 409, 453, 620, 633
 legenda
 — bogumilska apokrifna 142
 — finska 699
 — grčka 501
 — narodna 310, 435, 459, 460
 — o svetom Matiji 510
 — starogrčka 487
 Legenda o zidanju Skadra 409
 Lenora 420, 509
 Lenorenstoff (Der) in der slavischen Volkspoesie 417
 Lepa šora, al' je puna zlotvora 599
 Lepa Vida 663
 Lesing u našoj narodnoj pjesmi 570
 Letopis Matice srpske 26, 46, 286, 429, 509, 520, 668
 ličnost, ličnosti 25
 lirika
 — ljubavna 667
 — slovenačka narodna 582
 L'jepa li je u tom dolu trava 614
 Lov cara Lazara 52
 Luka Vukalović u srpskim narodnim pjesmama 187

 Ljepa Pava u kovilju spava 247
 Ljepotica Fata 498
 Ljepotica Mejra 577
 ljetopis
 — popa Dukljanina 263, 290
 — vizantijski Nikifora Gregorasa 263
 Ljuba bogatog gavana 256, 351
 Ljubi momka dok si još djevojka 599
 Ljubljanski zvon 24, 154, 202, 230, 234, 269, 332, 333, 663
 Ljutica Bogdan 95

Ljutica Bogdan u narodnim pesma-
ma 47
Ljutica Bogdan u srpskim narodnim
pesmama 48

Maca! 610
Maca, gdje si bila 610
Maco, gdje si bila 613
Mädchen (Des) Wunsch 527
Magazin (Das) für die Literatur 662
Magazin f. d. Liter. des In-und Aus-
landes 381
Magyar Szalon 358
Mahabharata 683
Majčin bludo 610
Majka Antu u gori rodila 617
Majka devet Jugovića 410
Majka d'jete u gori rodila 601
Majka (ime) godine brojala 613
Majka (ime) leteći rodila 613
Majka krovica 15
Majka Margarita 263
Majka sina u bašči nina 602
Majka sina u gori rodila 601
Majka Smilju u želji rodila 612
Majka u našim poslovicama 517, 521
Majka u našoj narodnoj pjesmi...
 231, 540, 603, 605
Majki d'jete u ruži se našlo 226
Makedonien und Alt-Serbien 252
Mala prstonarodna pjesnarica 244,
 254, 263, 273, 274
Malí Nikola i veliki Nikola 514
Mandalino, sestro moja 603
Mara Marku poručuje 613
Margita devojka i Rajko vojvoda 400
Marijin otrok 462
Marko i Musa 410
Marko Kraljević 391
Marko Kraljević i Arapin 411
Marko Kraljević i brat mu Andrijaš
 378
Marko Kraljević i Mina od Kostura
 276
Marko Kraljević i Musa Česedžija
 235
Marko Kraljević i vila 400
Marko pije uz ramazan 400
Marko ukida svadbarinu 328, 410
Markova legenda 336
maskerate 390
Matica 40
Matica dalmatinska 40, 487
Matica hrvatska 22, 118, 126, 148, 163,
 165, 171, 186, 196, 206, 207, 218, 225,
 233, 263, 267, 533, 673, 675, 684, 685,
 686, 688
Matica slovenska 74, 75, 77, 131, 191,
 289
Matica srpska 33, 34, 163, 171, 186,
 190, 426, 479, 482, 627
Matičin zbornik 207, 208, 215, 267, 287

Međedović i careva kći 430
megdan 243, 390, 416
Mejdan Mustaj-bega i Alaj-bega
Kovčića sa Smiljanić Ilijom 163
Mejdan Mustaj-bega sa Mikoljić Ni-
kolom 163
Mejdan Oblak-djeteta sa Đurđević-
Mujagom 163
melodija 225, 325, 608, 642, 655, 658,
 667, 695
Melodija narodna 175, 644
Melodije narodnih igara 529
Mene moja ostavila dika 599
Merimée's Mystifikation kroatischer
Volkslieder 258
metar 240, 242, 321, 325, 328, 390, 392,
 393, 402, 608, 696
Metik cvati međ gorama 630
metrika 277, 323, 325, 687
Metrika narodnih naših pjesama 323,
 324
Mi idemo preko sela 633
Mi ovde dodosmo pred najbolje dvo-
re 638
Mijat harambaša i petsto Turaka 163
Mila majko ne daj me daleko 613
Milan i šuga 446
Mili Bože milo mi ti bješe 613
Mili kume, milo rajsko cveće 636
Miloš Obilić 95
Miloš Obilić, (zbirka) 686
Miloš Obilić i aždaha 418
Miloš Obilić i Ivan Kosančić 52
Miloš Obilić i lav ognjeni 418
Miloš Obilić. Narodna pevanija... 51,
 53
Miloš Obilić, srpska narodna peva-
nija u 6 pesama 52
Miloš Obilić traži svoju majku 418
Miloš Obilić zmajski sin 418
Miloš u Latinima 52, 223, 263
Miloševa zakletva 52
Misli dika da je švaler prvi 599
mit (mitos) 468, 487, 686
mit (mitos)
 — grčki 510
 — sunčani 310
mitologija 309, 633, 697
mitologija
 — grčka 309
 — slovenska 221, 370
mitološka bića 309, 633
Mladoženja, živa ti devojka 636
Modri Sokol junak 632
Moj oče so že stari 632
Moja mama voli kapelana 604
Moja tetka kolačiće pleska 602
Molimo se višnjem Bogu 633
motiv, motivi 225, 231, 309, 407, 414,
 415, 485, 510, 513, 521, 604, 605, 683,
 686, 696

- motiv, motivi
 — borbe oca sa sinom ili među braćom 416
 — četovanja 11
 — Lenore 417, 420, 509
 — ljubavi braće prema sestri jedini 218
 — mačehe 218
 — majčine tuge za umrlim djetetom 218
 — međunarodni, internacionalni 230, 248
 — narodni 642, 649
 — nezahvalnog sina 218
 — njemački 316
 — o kosovskom boju 391
 — originalni slovenski 230
 — slovenski narodni 246
 — ženidbe i svatova 314
 — ženidbe između brata i sestre 309
Mrtvi kazak 682
Mujo Čelebija 498
Mujo i Alil 400
Musić Stevan 337, 400
Musik (Die) in Dalmatien und Istrien 643
 muzika narodna 643, 645, 656, 657
 muzikologija 613
Mythologie (La) slave 370
- Na koljenu* 610
Na nerodu konju hodu... 457
Na red, na red kičeni svatovi 636
Na Vidov-dan 1389—1889. Piésni serbskie o kosovskim boju 337, 396
Nabiranje narodnog blaga na ruskom 676
Nacrt naše metrike 249
Nada 231, 603
Nahod Momir 15, 305
Nahod Simeun 242
Nahod Simeun i jelinska priča o Edipu 141
Najlepše srpske narodne pesme iz zbirke Vuka St. Karadžića 102
Najnovija mala pesmarica, sa odabranim junačkim, ratnim, bačvan-skim i banatskim pesmama 55
Najodabranije narodne pesme uskočke i hajdučke 56, 209
Najstarije srpske narodne pesme. IV Legende 256
Najstarije srpske narodne pesme upoređene sa bugarskim 633
Napi se, Rade, rakije 636
 napitnice, napijalice 263, 595
 napjevi narodni 551, 652
Napoleonov kodeks 295
Napred kume, napred s... svate 636
 naricaljke 608, 643
 naricanje 608
- Narodna epika bosanskih muhamedanaca* 266
Narodna gatanja 494
Narodna junačka poezija prema narodnoj umjetnoj 237
Narodna pesma 228
Narodna pesmarica 40
Narodna pesmarica. 400 po izbor pesama ratnih... 541
Narodna pjesma i popjevka danas 604
Narodna pjesma u jezikoslovnoj nastavi 226
Narodna pjesma u nauci i životu 225
Narodna srpska pesmarica 263, 274
Narodne basne 433, 475
Narodne himne in domorodne pesmi za mladino 542
Narodne humorističke gatalice i varalice 434, 472, 477
Narodne igre 539
Narodne igre iz Crne Gore 648
Narodne legende za slovensko mladi-no 435, 495, 460
Narodne pesme »Smrt Dušanova« (Vuk II, 33) i »Uroš i Mrnjavčevići« (Vuk II, 34) 257
Narodne pesme z napevi. Nabral u tuhinjski dolini... 591
Narodne pesmi 543, 696
Narodne pesme koroških Slovencev 545, 620
Narodne pesmi. Nabral na Kabaridskem... 578
Narodne pesmi z napevi 575, 579, 581
Narodne pesmi za mladino 576
Narodne pesmi za šolsko mladino 544
Narodne pesmi ilirske 263
Narodne pjesme 159
Narodne pjesme (Vuk, Zgb) 263
Narodne pjesme (Canti popolari) 263
Narodne pjesme bosanske i hercegovačke 23, 40, 128, 170, 263
Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini 25, 37, 58, 129, 160, 265, 272, 343
Narodne pjesme o boju na Kosovu 404
Narodne pripovedke iz Mežiške doline 456
Narodne pripovedke v Soških planinah... 230, 458
Narodne pripovetke 482
Narodne pripoviedke (Vrčević) 448
Narodne pripoviedke 499
Narodne pripoviedke za mladež 421
Narodne pripovjedke u i oko Varaždina 420
Narodne pripovijesti i presude iz života po Boki Kotorskoj, Hercegovini i Crnoj Gori 476

Narodne pripovijesti mitične 470, 487
Narodne pripovijetke iz grada Karlovca ... 478
Narodne pripovijetke iz grada Rijeke ... 454
Narodne pripovjesti u Varaždinu i okolici 461
Narodne satirično-zanimljive podrugalice 433, 436, 466
Narodne srpske pjesme 263
Narodne tužaljke 608
Narodni epos bosanskih Muslimana 215
Narodni slavonski običaji 40, 263
Narodnie Noviny 354
Narodno blago 50, 145, 161, 217, 431, 432, 674
Nastavni vjesnik 323
Nastavnik 140, 141
Naša doda Boga moli 633
Naša narodna epika 115, 222, 248
Naša pjesma 290, 291
Naše narodne pjesme u francuskom prijevodu 402
Naši ležu, mala vrata vežu 599
Naši momci — to su ko trgovci 604
Nationelle Dichtkunst 670
natprirodna bića 227, 498
Nauči me što god bolje znadeš 603
Navještaj rata 410
nazdravice Vukove 226
Nazionale (il) 331
Ne bojim se suda, ni kotara 604
Ne pij vina, ne puši duhana 603
Neće da se poturči 570
Nekoliko narodnih običaja iz srpskog kraja Zvižda u okrugu požarevačkom 637
Nemoj, mati, jedinicu kleti 599
Nemoj vilo, nemoj sele moja 227
Nemušti jezik 446
Nestorova kronika 370
Nešto mi se rasrdila dika 599
Nešto o narod. pripovetkama i književna molba 201
Nešto o narodnoj pjesmi 195
Nešto o narodnjem umotvorju 621
Nešto o našoj mitologiji 309
Nešto o srpskim narodnim pjesmama 24
Nešto o uzgoju i našem narodu kao uzgojitelju 612
Nešto o uzgoju u Bosni 631
Neues über südslawische Volksepik 54
Neueste (Das) serbischer Litteratur 670
Neven 40
Nibelungenlied 693
Nikola, knez od Grahova otima kćer Šarca Mahmut-age: Zlatiju djevojku 163

Nina buba u sananoj beši! 612
Nina ljuška na moru je kruška 612
Nina nina moje d'jete drago 612
Nina, nina ninuška 610
Nina, nina svog jedinog sina 610
Nina sine — san te prevario 612
Ninaj (ime), u džidžanoj beši 613
Nini, sine, nini, dobro moje 602
Niz srpskih pripovijedaka, većinom o narodnom suđenju po Boki, Crnoj Gori i Hercegovini 437, 447
N-njani se hvale 610
nošnja narodna 155, 225, 252, 497, 628
Nova varijanta priče o Lenori 509
Novaković Grujo sijee crnog Arapina 163
Novi spisi Miklošičevi 254
Novice 155, 510
Nuova Rassegna 340, 341, 359, 363, 548

Njekoje, većinom sintaktičke razlike između čakavštine, kajkavštine i štokavštine 249
Njemački prijevodi narodnih naših pjesama 382

O božijem čoveku Aleksiju 140
O djevojci 509
O, djevojko, što me hvališ 498
O epskoj narodnoj pojesiji slovenskih naroda 220
O, Ilija, prevrlija 613
O Jedupki Andrije Cubranovića 211
O junačkom epu slovenskom I 345
O kraljevima 628
O latinskom prijevodu nekih naših narodnih pjesama 390
O Milošu Obiliću 263
O mitološkim ženskim narodnim pjesmama 624
O narodni epiki bosanskih muslimanov 298
O narodnoj glazbi i njezinu značaju u svjetskoj muzici 643
O narodnoj poeziji slavjanskih plemen 404
O našim pjesmama 162
O pjesmi Smrt majke Jugovića 255
O poměru pisni národnich k místnímu nářečí ... 694
O srpskim narodnim epskim pjesmama 31, 236
O srpskim narodnim pjesmama 216
O srpskim narodnim umotvorinama 280
O srpskoj epici 329
O srpskoj narodnoj poeziji 398
O trima, Vukom zabeleženim narod. izrekama 488
O uzroku opadanja narodne poezije 286

O ženskim karakterima u srpskoj narodnoj poeziji 284
 O ženskim narodnim pesmama 549
 običaj, običaji
 — blagosiljanja polja 496
 — jurjevdanski 498
 — narodni 4, 25, 82, 155, 190, 191, 200, 228, 252, 263, 272, 308, 309, 451, 625, 626, 628, 629, 631, 632, 633, 640, 655, 659, 666, 676, 698, 699
 — oplakivanja 608
 — posmrtni 637
 — preskakivanja vatre 492, 495, 634
 — srpski narodni 638
 — šišanog kumstva 493, 666
 — ženidbeni 155, 351, 498, 630, 632, 636, 697
 Običaji i pesni tureckih Srbov... 640
 obida, obide 507
 Obila majka rodila obila sina 521
 Obzor 104, 283, 569
 Od raja djevojka 218
 Od švalera boljeg roda nema 599
 Odabrane narodne pesme za učenje naizust u srpskim osnovnim školama... 60
 Odabrane narodne pesme svatovske iz sviju krajeva 550
 Odabrane srpske narodne i umetničke pesme 262
 Odabrane srpske narodne pesme 61
 Odabrane srpske narodne pesme junacke najstarijeg vremena 62
 odbjeglice 247
 Odgovor g. Veljku Radojeviću u Herceg Novom 253
 Odgovor na članak g. prof. Skerlića »Dve nove studije o Merimeovoj mistifikaciji srpskih narodnih pesama« 258
 Odiseja 685, 686, 688
 Odlomci kosovskih balada 400
 Odvedosmo tvoju zamenicu 630
 Oesterreichische Revue 394
 Ogledalo srbsko 263
 Ognjena Marija 242
 Ognjena Marija u paklu 15, 142
 Ogojen Mijajlo i uskok Rade mali 163
 Ogrski kralj Matija Korvin v slovanški ustni književnosti 415
 Oj cveće razlišće, mila 638
 Oj djevojko i obrve tvoje 613
 Oj djevojko, Milko moja 613
 Oj djevojko milje moje 613
 Oj djevojko, mnogo jadna bila 613
 Oj djevojko nelomljena grano 226
 Oj djevojko tužna i žalosna 613
 Oj jabuko, zeleniko 613
 Oj, kraljeva majko 628

Oj kraljeva majko i kraljev babajko 638
 Oj kume! Šta to nosiš 610
 Oj, mjesече, moj noćni putniče 603
 Oj, Savice, tiha vodo, hladna 498
 Oj teretu, dokle ću te vući 599
 Oj vojvodo zelena livado 636
 Ojkanje (Prilog za proučavanje geneze naše pučke popjevke) 584
 Omanji spisi Luke Žime 249
 Omer i Merima 662
 Opis i poviest narodnih (pučkih) glazbala južnih Slavena... 643
 opkoračenje 333
 Oranje Kraljevića Marka 359, 400
 Oslobođenje Srbije od Turaka. Narodna pevanija u četir pesme 63
 Osman 237, 263
 osmerac 628, 696
 osobine narodne 228
 Osobine narodne glazbe, naročito hrvatske 583, 643, 656
 Ostala vjerna dragome 327
 Ostavljaš me oči moje 637
 Osveta Ikonije Karlovića 260
 Osveta Ikonije Karlovića. Narodna pjesma iz Like 260
 Osvetnici 237
 »Osvetnici« pjesnika fra Grge Martića 237
 Osvrt na slovensku glazbu 643
 Otišla je u goricu crnu 603
 Otkud su postale gdekoje narodne pesme 140, 141
 Otkud Vuku »Zidanje Skadra« 273
 Otletela preperuga, oj ljule oj 633
 otmica, otmice
 — blaga 11
 — djevojaka 247, 390
 — stoke 11
 Otmice, dobjeglice i tragovi kupovine djevojaka u srpskom narodu 247
 Otud ide rak iz vode 610
 Otud trče goveda 613
 Otvorite vrata 633
 ovakovice 623
 Ovde mi dođosmo 628
 Ovde nama kažu 638
 Ovdj nama kažu 628
 Ovo j' ona kiša 602
 Ovog ljeta petoga nisana 237
 Oženi se iz Budima grada 613
 Oženih se luđahan 610
 Pabirci iz narodne pedagogije 613
 Pad Plevne 697
 Pade krupa ubi hajduka 623
 Pak se krsti srpska kraljevina 252
 Paljetkovanje 211
 Pancsova és vidéke 366
 Parafraza psalama 390

Paralele narodnim pripovijetkama u Strohalovu zborniku 455
Parlamentar 356, 360, 362
Pasoglavci 451
Patka veli — pa... 602
Paun dolom šeće 628
Pava 157
pazaruše 623
Pedagogičeski sbornik 507
Pedenjčlovек — laket brada 463
perifraza 276
personifikacija 243
Pesma Marka Kraljevića 239
Pésme Ivana Kukuljevića Sakcin-skog. S dodatkom... 263
Pesme Kosova 242
Pesme Kraljevića Marka 239, 263
Pesme narodne, podskočice, svatovske i bačke... 551
Pesmi 254, 333
Piesne l'udu slovenského (Slovačke narodne pesme)... 678
Piesni ludy 695
Pipavac pipa 610
Pipavica pipa 610
Pirgito, pirgitanci 614
Pisma od Miloša Kobilića i Vuka Brankovića 371
Pisma od Radoslava 371
Pisma od Sekule, Jankova netijaka, divojke Dragomane i paše Mustaf-bega 371
Pismo Kolarovo Vuku Karadžiću 238
pitalice 621
Pitanja za poučavanje naroda 186
pjesma, pjesme 3, 18, 58, 96, 99, 100, 142, 155, 187, 192, 208, 221, 232, 235, 247, 256, 260, 263, 264, 271, 272, 276, 295, 298, 299, 306, 319, 388, 390, 391, 399, 400, 401, 404, 407, 607, 641
pjesma, pjesme
 — arbanaske 409, 416
 — bačke 528
 — bačvanske 553, 599
 — bosanske narodne 226, 263, 580, 660
 — bosanskih i hercegovačkih muhamedovaca 25
 — božićne 633, 695
 — bugarske narodne 252, 256, 348, 372, 378, 404, 633, 660, 697
 — crkvene 633
 — crnogorske junačke 11
 — crnogorske narodne 295
 — čakavske 263
 — češke 263
 — dalmatinske narodne 295
 — deseteračke 351, 541, 569, 589, 597
 — didaktičke 687
 — dječije 597, 602, 611, 613, 622, 643

— djevojačke 351, 541, 569, 589, 597
 — dodolske, dodole 624, 633
 — đurđevdanske 640
 — epske 4, 62, 132, 134, 195, 225, 264, 270, 271, 277, 294, 378, 395, 401, 415, 507, 667, 682, 687, 696
 — epsko-lirske 378
 — estonske narodne 696
 — francuske narodne 672
 — haremske narodne 315
 — hercegovačke narodne 263, 621
 — Homerove 248, 699
 — hrvatske narodne 123, 176, 234, 258, 263, 304, 371, 394, 554, 580
 — humorističke 643
 — germanske srednjeg vijeka 314
 — gerzovske 597
 — Geteove 380
 — grčke narodne 263, 409, 416, 686
 — guslarske 203
 — »igračke« 619
 — ikavske 274
 — iranske 416
 — iroške 541
 — irske 416
 — istarske narodne 655
 — istorijske 137, 396
 — italijanske narodne 263
 — ivanjske 597
 — iz Primorja 227
 — iz srpsko-turskog rata 589
 — jadicovke 597
 — jugoslovenske narodne 277
 — junačke 22, 25, 57, 165, 196, 200, 218, 225, 237, 240, 264, 287, 290, 317, 321, 345, 351, 390, 400, 401, 562, 571, 616, 621, 633, 686
 — junačke novijih vremena 92
 — južnih Slovena 314
 — Kačićeve 192, 271, 413, 687
 — koledske 633, 643, 695
 — kolske 643
 — kosovske 24, 270, 686
 — kraljičke, kraljice 624, 628, 638
 — Krasićeve 232
 — legendarne 138, 256
 — lirske narodne 200, 223, 225, 226, 263, 271, 395, 415, 527, 537, 601, 608, 610, 631, 639, 646, 661, 667, 669, 680, 695, 696
 — lužičke 658
 — lužičkosrpske 415, 580
 — ljubavne 263, 594, 620, 621, 643, 646
 — makedonske narodne 415
 — maloruske 348, 378, 480, 658
 — materine 517
 — Milutinovićeve 263
 — mitološke 562, 571, 643, 686
 — moralne 687
 — moravske 415, 580, 658

- muslimanske epske 298
- muslimanske junačke 298
- muslimanske, muhamedovske narodne 162, 165, 196, 202, 215
- muške 248, 263
- nabrajalice 631
- najstarije 223, 263, 379, 633
- najstarije mitološke 624
- naravoučne 597
- narikačke 162
- narodne 1, 15, 22, 24, 28, 53, 74, 84, 95, 97, 109, 116, 124, 126, 127, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 145, 155, 156, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 167, 168, 171, 175, 176, 177, 179, 182, 183, 184, 190, 191, 194, 195, 196, 197, 200, 201, 202, 213, 214, 218, 223, 225, 226, 227, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 240, 242, 243, 245, 247, 248, 249, 252, 255, 256, 257, 258, 260, 261, 277, 282, 285, 288, 289, 290, 291, 295, 298, 302, 304, 305, 308, 309, 310, 311, 313, 315, 316, 317, 321, 322, 323, 325, 328, 332, 335, 337, 338, 339, 346, 349, 371, 379, 380, 390, 391, 395, 399, 402, 404, 410, 412, 413, 417, 431, 443, 451, 456, 461, 498, 510, 521, 525, 535, 540, 543, 548, 554, 562, 570, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 579, 585, 594, 595, 596, 597, 600, 601, 603, 604, 606, 609, 612, 613, 616, 618, 619, 620, 622, 627, 632, 633, 636, 637, 640, 641, 643, 646, 647, 652, 653, 654, 655, 658, 659, 662, 664, 665, 669, 670, 671, 680, 682, 686, 687, 688, 694, 695, 697, 698
- narodne kočevske 246
- novije srpske narodne 398
- njemačke narodne 687
- o Baji Pivljaninu 313
- o Banoviću Strahinji 84, 390, 686
- o biljkama i životinjama 240
- o boju na Kosovu 53, 226, 264, 287, 363, 385, 396, 401, 403, 414
- o boju pod Banja Lukom 161
- o Dušanovoj smrti 257
- o Dušanovoj ženidbi 314
- o Đemi Brdaninu 303
- o Đinu i Musi Arbanasi 303
- o gradnji banjolučke džamije Ferhadije 315
- o Hasanaginici 407
- o Hildebrandu 416
- o Ilji Muromcu 416
- o Jakšićima 84, 359
- o Janković Stojanu 264
- o junacima 133, 392
- o knezu Lazaru 270
- o knezu Lazaru i caru Muratu na Kosovu 271
- o Komnenu barjaktaru 264
- o Konstantinu 251
- o Kosovu 304
- o Kraljeviću Marku 36, 40, 53, 199, 207, 227, 263, 264, 267, 304, 336, 342, 385, 391, 393, 401, 403, 419, 686, 697
- o krsnom imenu 597, 640
- o Milošu Obiliću 53, 227, 569
- o mladom Prodanoviću 271
- o Musiću Stevanu 271
- o Nibelunzima 314, 683, 686, 693
- o Oziji gradu 271
- o Rišljaninu Hadžiji i Limunu trgovcu 313
- o Sibirjaninu Janku 53, 84, 384
- o Smailagi i njegovom prvom pohodu na Drobnjake 313
- o srpskoj crkvi 597
- o srpskoj školi 597
- o srpskoj zadruzi 597
- o Tomiću Mihovilu 264
- o Vidu i Vidosavi 309
- o vilama 624
- o vojničkom životu 136
- o vojvodi Momčilu 271
- o zidanju Jugovića grada 224
- obredne 620
- patriotske 643
- Petranovićeve 232, 606
- pobožne 597
- pokrajinske 245
- poljske 348, 378, 580, 658, 660, 695
- poljske: kolysanke, krakovjak, kujavčacke, mazurske, wyrwasy 695
- porodične 640
- povijestice 643
- predhrišćanske 633
- pričalice 597
- prigodne 219, 263, 619, 620, 630
- pripovjedalačke, pripovjedne 137, 240
- prosjačke 643
- ratne, ratničke 541, 643
- različne 597, 643
- ruske narodne 197, 271, 348, 378, 660, 682
- samovilske 633
- slovačke 387, 415, 580, 658, 678
- slovenačke narodne 119, 135, 138, 175, 263, 348, 415, 545, 556, 557, 580, 598, 658, 659, 663
- slovenačke pripovjedne 294
- slovenačke ratne 671
- slovenačke vojničke 671
- slovenske junačke 404
- slovenskih naroda 314, 348, 378, 660, 661, 695
- srednjih vremena 91
- sremske 571
- srpske narodne 81, 117, 121, 123, 155, 174, 209, 219, 234, 252, 254, 256, 263, 269, 275, 277, 301, 304, 316, 325, 336, 338, 350, 351, 353, 354, 367, 368,

371, 377, 379, 384, 385, 391, 392, 394, 395, 396, 398, 404, 408, 411, 580, 605, 615, 633, 670, 697

- srpskohrvatske 371, 378, 415
- starije srpske narodne 398
- svatovske 329, 528, 562, 571, 589, 595, 597, 619, 620, 695, 696
- šaljive 678
- šcherli, šeherske 25
- španjolske 660
- štokavske 263
- ugroriske (rusinske) 680
- umjetničke 123, 124, 156, 262, 271, 390, 535, 670
- uskršnje 499, 695
- uspavanke 631, 643
- uz bešku 612
- uz divan 604
- uz kolo 604
- uz prelo 604, 643
- varoške 263
- velokoruske 580, 658, 682
- vilinske 633
- vojničke 585
- Vukove 232, 235, 259, 272, 274, 367, 390, 412, 565, 566
- Vukove narodne 196
- Vukove ženske 263
- žnidbene 643
- ženske 25, 196, 225, 243, 263, 287, 290, 390, 538, 549, 562, 565, 571, 615, 619, 643, 678
- žetelačke 643

Pjesma o Hildebrandu i njena srodnost sa nekim slovenskim pjesmama 416

Pjesma o knezu Lazaru 354

Pjesma o Lutoranu 163

pjesmarica 263, 271

pjesmarica

- Babukićeva 263
- Kraljevićeva 263
- rukopisna 263

Pjesme i običaji turskih Srba 252

Pjesme i pripovijetke iz Bosne i Hercegovine 59

Pjesme Kosovskog boja 1389. god. 132

Pjesme zapadnih Slovena 391

pjesničko pričanje 25

pjesništvo

- epsko 345
- finsko narodno 696
- hrvatsko narodno 394, 405
- lirske narodno 582
- narodno 219, 222, 241, 256, 287, 326, 390
- slovenačko narodno 417, 663
- slovensko 661
- srpsko narodno 254, 269, 351, 389, 394, 405
- srpskohrvatsko narodno 269, 385
- umjetno 390

pjevač, pjevači 163, 164, 193, 195, 196, 215, 218, 225, 248, 250, 254, 266, 272, 273, 298, 323, 507, 606, 635, 697, 699

Pjevaj ore na zoru 610

Pjevanija crnogorska i hercegovačka 263

Planine 263

Plesna umetnost pri Slovencih 659

pobratimstvo 493

počasnica 263

Početak bune protiv dahija 63, 351, 383, 401, 402

podjednačice 623

podražalice 623

podrugačice 200

podrugačice Vrčevićeve 226

podskočice, poskočice 263, 528, 551, 583, 610, 619

Poèmes nationaux du Peuple Serbe 402

poezija 315, 395, 399, 401

poezija

- Arijaca 309
- didaktička narodna 217
- epska 286, 287, 507
- evropska narodna 667
- helenska narodna 635
- junačka 237
- južnoslovenska narodna 407
- kajkavska narodna 233
- ljubavna 241
- narodna 135, 192, 197, 204, 222, 223, 225, 226, 237, 248, 252, 263, 264, 269, 272, 278, 286, 290, 309, 310, 317, 344, 376, 380, 391, 395, 397, 398, 603, 617, 620, 667, 670, 682, 633, 686
- njemačka 609
- poljska 507
- slovenačka narodna 398, 596
- slovenska narodna 661
- srednjovjekovna zapadnoevropska 419
- srpska narodna 316, 391, 395, 398, 609, 697
- srpskohrvatska narodna 371
- umjetnička 290, 665

Pogibija Andelića-Vuka 163

Pogibija Banović-Sekule 163

Pogibija harambaša-Luke i Karapandža-Marka 163

Pogibija Jakšić-Kapetana 163

Pogibija Janković-Stojana 163

Pogibija Ogrošić-Alije 163

Pogibija Petra Mrkonjića, Vuka Desančića, 7 braće Desančića i 3 sina Mrkonjića, Marka Jugovića, Gare Mrkonjića i 30 Bunićana 163

Pogled na djelovanje manastira Zaostrug od g. 1648—1868. 224

Pojašio junak na dorinu 416

Polako, lako svatovi 676

Politik 343

- Pop iska da se ženi za dšera si* 513
Pop klevetnik, zla svekrva i postradala od njih devojka 511
 popjevke narodne 163, 587, 604, 613, 614, 642, 643, 654, 655, 656
Porča od Avale i Zmaj Ognjeni Vuk 265
 posestrima 227, 633
 posestrimstvo 305
 poslanica stihovana 390
Poslednje dve godine života i rada harambaše Baja Pivljanina (1684. i 1685)... 303
Poslednji Brankovići u istoriji i u narodnom pevanju 26
 poslovice 155, 168, 190, 200, 217, 390, 432, 517, 621, 698
 poslovice
 — arapske 432
 — grčke 486
 — kajkavske 486
 — narodne 4, 161, 425, 486, 488, 519, 521, 522, 674
 — o vuku 451
 — perzijske 432
 — slovenačke 522
 — turske 432
 posokolice 623
 pošalice 190, 471, 655
Pošetala ciganka 610
 poštapalice 623
 potepuhi 462
Povedi kolo Bojana 613
Povest Merime 511
Povest o Horšidi i o Utandu 511
Pradomovina Srba 252
Pravda i krivda 505
Pravdonoša 157
Prečista Marija i sveti arhanđeo u raju i paklu 142
 predanje 235
 predanje narodno 163, 247, 260, 303, 313, 315, 378, 418, 499, 500, 509, 666
Predrag i Nenad 288, 400, 402
Pregovori, prilike in reki 521
Prelo, eine Volkssitte der Südslaven 373
 preperuge 633
Prepiska Getea s Talfijom 344
Prešern in narodna pesem 289
Prevedene narodne pjesme 410
 priča, priče 263, 487, 512
 priča, priče
 — albanske 512
 — Andersenove 514
 — arapske 501, 511
 — bogumilske 142
 — bugarske 511
 — evropske 511
 — grčke 256
 — indoevropske 317
 — istorijske 686
 — iz Straparole 513
 — kurdijske 511, 512
 — legendarne 142
 — narodne 190, 276, 317, 318, 416, 417, 430, 432, 457, 485, 498, 514, 521, 689
 — o Aleksandru Velikom 686
 — o Faustu 510
 — o Marku Kraljeviću 500
 — o Ofi 513
 — o Polifemu 510
 — o Psoglavcu 489
 — o Samsonu i Delili 501
 — o Stefanitu i Ihnžatu 686
 — o trojanskom ratu 680
 — o vuku 451
 — orijentalna 511
 — perzijska 511, 512
 — slovenske narodne 470
 — srpska 511
 — turska 511
 pričanje narodno 487, 497, 633
 prigodnice 611
Prigodnice 611
Prijevođi narodnih pjesama 668
Prilog ispitivanju srpskih junačkih pesama 285
Prilog istoriji prevoda srpskih narodnih pjesama u Njemačkoj 269
Prilog Vukovoj bibliografiji. Die Christien in Bosnien 239
Prilog za poviest glasbe južno-slavjenske 586
Prilozi studiji srp. nar. pripovedaka 511, 512, 513
Prilozi za motiv »Nesretna i gonjena devojka« 532
Primjedbe prilogu istorije dubrovačke književnosti 211
 primjene 518
Pripovedke za mladino (Hubad) 463, 464, 480
Pripovedke za mladino (Markič) 462
Pripovedne slovenske narodne pesmi 240
Pripovetka o devojci bez ruku 490, 491
 pripovijedanje narodno 309
 pripovijest 195
 pripovijetka, pripovijetke 96, 168, 174, 200, 201, 230, 276, 390, 415, 427, 453, 467, 469, 491, 501, 670
 pripovijetka, pripovijetke
 — bugarske narodne 449
 — češke narodne 449, 463, 464
 — helenske narodne 686
 — hrvatske narodne 449, 504
 — jugoslovenske narodne 506
 — mitološke 470, 487
 — moravske narodne 463
 — narodne 145, 191, 193, 428, 443, 451, 454, 456, 464, 468, 471, 478, 479, 480, 481, 482, 485, 491, 503, 509, 510, 513, 659, 676

— njemačke narodne 420, 464
 — pobožno-moralne 425
 — ruske narodne 449, 464
 — slovenačke narodne 463, 464, 473, 504, 506
 — slovenskih naroda 473, 474
 — smiješne 621
 — srpske narodne 440, 441, 447, 463, 464, 502, 504, 505
 — šaljive 193, 425, 471
 pripovjedač 451
Priričnik aliti razlike mudrosti cvitje 486
 pristanuše 247
Program karlovačke gimnazije za god. 1859. 249
Prolegomena ad Homerum 390
Prometalo 514
Propast carstva srpskoga 219, 337, 386
Propast carstva srpskoga na Kosovu 1389. god. ili *Boj na Kosovu, na Vidovdan 1389. u narodnim pjesmama* 64, 65, 95, 132
Propast turske Udbine 163
Prosvetni glasnik 239
Provedošće Dundaru 610
 prporuše 633
Prporuše hodile 633
Prstendžija, novi prijatelju 636
Pružila se zlatna žica od vedra neba 630
Prva čitanka... 159
Prvi počeci skupljanja srpskih narodnih pesama 192
Prvi prikaz srpskih narodnih pesama u Italiji 412
Puče puška, puče za njom druga 636
Putem idu tri jetrve, jato, jagnjeto 645
 putopis
 — Gerlahov 263
 — Kuripešićev 263
Putovanje po Balkanskom poluotoku 404

Rad JAZU 205, 211, 236, 274, 320, 323, 324, 382, 394, 516, 583, 586, 656
Radosav Siverinac 378
Rani majka nejaka Jovana 613
Rano rani lijepa djevojka 313
Rapsode (Lé) de la Dambovita Chansons, balades romaines... 679
Rastaje se i milo i drago 636
Ratovanje slovinskog naroda proti Turcima god. 1875—1877... 67
Razbole se mlada Katarina 628
Razgovor ugodni naroda slovinskog 237, 263
Razne junačke narodne pjesme 263
Razne srpske narodne pjesme... 28, 272

Razvitak tambure i tamburaške glazbe u novije doba 650
 recenzija 391
 — bugarska 689
 — srpska 689
Redom raslo smilje i bosilje 636
Reforma 503
Relja od Pazara 265
Revue Belgique 505
Revue (La) Slave 334, 502
Ribanje i ribarsko prigovaranje 236, 237, 263, 378
 rima, slik 327, 670
 rimski koral 655
 ritam 218, 226 254, 325, 379, 616, 660, 667
Rivista Contemporanea 367
Robinja 237, 263
Rodilo se dijete 610
 romansa, romanse 200, 592, 620
Ropstvo Jovan-kapetana 163
Roshlin and Veryanko 663
Rückkehr (Dié) des Prometheus... 392
 rugalice 655
 rukopis 1, 92
 rukopisni zbornik 3
Rumunske narodne umotvorine u francuskom prevodu 679
 rune 683, 699
 Ruskij filologičeskij vestnik 376

Sabad, diko, našom šorom prodi 599
Sachliche Einleitung zur Sammlung Südslav. Volkslieder 643
Sad ja znadem da lane imadem 599
Sad menjaj prsten, devojko 636
Sagen und Märchen der Südslaven in ihrem Verhältnis zu den Sagen und Märchen der übrigen indogermanischen Völkergruppen... 503, 504, 506
Saggio di traduzioni dal Serbo, con introduzione 411
 sakupljač, sakupljači, sabirači 21, 22, 25, 57, 98, 143, 155, 157, 159, 160, 173, 181, 190, 195, 196, 215, 218, 223, 232, 263, 272, 283, 289, 428, 440, 456, 466, 478, 482, 486, 597, 601, 615, 616, 617, 619, 622
San usnio Kraljeviću Marko 265
Sanak (ime) za ruku vodio 613
Sängerfahrt (Die) 382
Sarajevo rano zatvoreno 639
Savo, vodo, suva žedo moja 639
Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i knjižina 698
Sedam Vlašića 446
Sedlaj konja Sinane 610
Sefušina Munta 498
Sejo Jejo je li tebi zima? 613
Sekula se u zmiiju pretvorio 301

Senjski uskoci u narodnim pesmama 68
 Serben und Bulgaren 643
 Serbian folklore 403, 501
 Serbisch-croatische Dichtungen 352, 569, 665
 Serbische Dichtungen, Deutsch von Svetozar Manojlović 669, 670
 Serbische Gedichte 670
 Serbische Lieder 670
 Serbische (Das)Volkslied in der deutschen Literatur 202, 234, 277, 371, 391
 Serbokroatische (Die) Volkspoesie in der deutschen Literatur 204
 Serbskij narodnij list 197, 239
 Serdar Janković 95
 Serdar Janković Stojan u narodnim pesmama 70
 sedmerac 628
 Servia and the Servians 347
 Servian popular poetry 379, 670
 Sestra Đurković Stevana 305
 Sestra i brat 400
 Sestre bez brata 618
 Sestre sv. Petra 142
 sevdalinka, sevdalinke 537, 590, 646
 Sevdalinke, narodne biser-pesme za pevanje 537
 Sibirjanin Janko i Hrnjičić Alil 163
 Sibirjanin Janko i somborski Radič Đurđ 301
 Sibirjanin Janko u narodnim pesmama 70, 95, 107
 Sij baba, brašno 610
 Sije baba lobodu 610
 simbol 310
 — kosovski 310
 — mitološki, paganski 310
 simbolika 243
 Sine Jovo, ti ne gubi duše 603
 Sinoć baba večerala 610
 Sinoć mi se oženio Bego 134
 Sinoć mi se zamerila dika 599
 Sitten der Morlaken 407
 Sitzungsberichte 266
 Sjedi Mara kraj bunara 613
 skaska, skaske 256, 503
 — arijska praskaska 401
 Skazanje života sv. Guljelme, kraljice ugarske 490
 Skidaj se devo s novih kola 636
 Skoči baba na jarac 610
 Skoroteča 263
 Skupljeni gramatički i polemički spisi 146, 188, 198, 263
 Skupljeni istorijski i etnografski spisi 146
 Slava crnogorska. Srpske narodne pesme o junacima crnogorskim i bojevima Crnogoraca s Turci 72

Slavische Volkslieder aus dem Süden 587
 Slavjanskoje obzorenije 317
 Slavne žene i devojke u srpskim narodnim pesmama 73
 Slavonske napitnice 263
 Slavonske narodne pesme 263
 Slavovske varoške pesme 263
 Slavorum carmina epica selecta 348, 378
 Slovani v nemških književnosti 381
 Slovansky zbornik 364
 Slovanstvo ve svych zpěvech 554, 580, 658
 Slovenische Kriegs — und Volksdichtung ins Deutsche... 671
 Slovenska Lenora ali mrtvi pride po svojo ljubico 420
 Slovenska narodna lirika 555, 582
 Slovenske balade in romanse 592
 Slovenske narodne pesmi (Bajuk) 557
 Slovenske narodne pesmi (Dev) 556
 Slovenske narodne pesmi (Hubad) 647
 Slovenske narodne pesmi (Štrekelj) 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 135, 136, 137, 133, 180, 292, 294, 594, 595
 Slovenske narodne pesmi iz Benečije 552
 Slovenske narodne pesmi s Koroškega 644
 Slovenske narodne pesmi v angleškom prevodu 663
 Slovenské pohľady 357
 Slovenske prvine v kočevski ljudski pesmi 246
 Slovenske vojaške narodne pesmi... 558, 585, 671
 Slovenski Faust 510
 Slovenski svet 81, 116, 117
 Slovinac 153, 157, 211, 416
 Slovo o puku Igorovom 507
 Smailagić Meho 203
 Smajilagić Meho. Pjesan naših Muhamedovaca 82, 105, 296, 297, 300
 Smiljana djevojka 163
 Smilje brala, smilje na djevojci 613
 Smilje brala u gori djevojka 640
 Smrt cara Uroša 15
 Smrt Dušanova 15, 231
 Smrt Ive Senjanina 400
 Smrt Kraljevića Marka 328, 351, 354, 400, 410
 Smrt majke Jugovića 226, 250, 255, 273, 302, 357, 361, 400, 603
 Smrt majke Jugovića (studija) 250
 Smrt Smail-Age Čengića 121
 Smrt vojvode Kaice 301
 Soko leti preko Sarajeva 613, 664
 sopila, sopilo 655
 Spavaj (ime) san te prevario 613
 Spavaj sine, Bog ti dobro dao 613

- Spisi Vuka Stef. Karadžića* 83
spjev 398, 401
*Spomeni o Srbima u nemačkim iu-
 načkim pesmama* 687
*Sravnjenje Omirovih epopeja sa srp-
 skim narodnim pesmama* 249
Srbadija 157
Srbobran 97, 206, 457, 549
*Srbska lira, ili varoške vesele lju-
 bavne i junačke pjesme* 263
*Srbske narodne pjesme. Sa prevodom
 českiem ...* 263
Srbske narodne pripovedke 439, 479
Srbske zdravice 155
Srbsko klagovanje za mertvimi 155
Srd 211
Srpkinja 362
Srpkinja u narodu i sa svetom 301
Srpska istorija u narodnim pesmama
 177
Srpska nezavisnost 518
Srpska Zora 157
*Srpske nar. pjesme slijepca Rade
 Rapajića ...* 127, 232, 253, 278
*Srpske narodne božićne i druge po-
 božne pjesme* 559
*Srpske narodne igre koje se zabave
 radi po sastancima igraju* 560
Srpske narodne novine 367
*Srpske narodne pesme (izdanje Srp-
 skih novosti)* 85
Srpske narodne pesme (Kordunaš)
 100
Srpske narodne pesme (Žunjić) 182
Srpske narodne pesme. Antologija 86,
 241
*Srpske narodne pesme. I. Ivo Sen-
 ković i aga od Ribnika* 87
*Srpske narodne pesme iz Srema, Li-
 ke i Banije* 561, 562, 571
*Srpske narodne pesme o boju na Ko-
 sovu, kritička studija Stojana No-
 vakovića ...* 219
Srpske narodne pesme o svecima 88
*Srpske narodne pesme. Skupio ih u
 Sremu ...* 272
*Srpske narodne pesme skupljene po
 Sremu* 40, 563
*Srpske narodne pesme, sv. prva, naj-
 starije pesme* 110
*Srpske narodne pesme štampane ...
 u Kodanju* 349
*Srpske narodne pesme u jevropskoj
 književnosti* 330, 331, 366, 399
*Srpske narodne pesme u talijanskoj
 književnosti* 411
*Srpske narodne pesme. Uređuje dr
 Laza Popović ...* 89, 242
Srpske narodne pjesme ... (Vuk) 83,
 90, 91, 92, 99, 108, 120, 146, 184, 188,
 189, 198, 200, 210, 244, 263, 270, 390,
 423, 424, 483, 565, 566, 618, 664
*Srpske narodne pjesme (gerzovske i
 devojačke) iz Bosne* 536
*Srpske narodne pjesme iz Bosne i
 Hercegovine* 40, 142, 390
*Srpske narodne pjesme iz Bosne
 (ženske) po kazivanju ...* 564
*Srpske narodne pjesme iz Hercego-
 vine* 566
*Srpske narodne pjesme iz Like i Ba-
 nije* 597
*Srpske narodne poslovice (Stojanović
 i Ružić)* 520
Srpske narodne poslovice (Vuk) 108,
 423, 424
*Srpske narodne poslovice i razne iz-
 reke* 518
Srpske narodne pripovetke 441
Srpske narodne pripovetke iz Banata
 426, 440
*Srpske narodne pripovijetke i zago-
 netke* 108, 146, 423, 424, 483
*Srpske narodne pripovijetke iz Gor-
 nje Krajine* 429
*Srpske narodne pripovijetke, ponaj-
 više kratke i šaljive* 442, 467
*Srpske narodne umotvorine iz raznih
 srpskih krajeva* 174, 443
*Srpske narodne umotvorine. Knjiga
 prva. Srpske sevdalinke ...* 567,
 590, 600, 641
Srpske narodne zagonetke 484, 523
*Srpske narodne zdravice o slavama,
 krsnom imenu i drugim prilika-
 ma ...* 568
*Srpske narodne ženske pjesme iz Sa-
 rajeva* 616
Srpske novosti 15, 183
*Srpske pripovijetke slijepca Rade
 Rapajića* 193, 428, 450, 471
Srpski folklor 185
Srpski hajduci u narodnim pesmama
 93
Srpski književni glasnik 244, 258, 406
Srpski letopis Đurđa Brankoviću 317
Srpski list 335
Srpski prijatelji Leopolda Rankea
 339
Srpski rječnik 146, 167, 213, 268, 270,
 274, 293, 412, 423, 689
Srpsko-dalmatinski magazin 157
Srpsko ogledalo 162
Stara baba 610
Stara vjera Srba i Hrvata 470
*Stare pjesme iz starijih, najviše pri-
 morskih zapisa. I* 390
*Stari Babamet kaje sina i robi Ko-
 tare* 163
Stari svate, ćuprijski vezire 636
Stari svate, dragi brate, ajde u kolo
 630
Stari Zavjet 499
Starina Novak 95
Starina Novak i Radivoje 400

Starina Novak u narodnim pesmama 94
Starmali 551
Starogrčki motiv u hrv. narodnoj glazbi 643
 stih, stihovi 82, 125, 148, 165, 170, 195, 196, 203, 214, 218, 226, 232, 235, 240, 242, 243, 259, 261, 263, 264, 309, 315, 322, 323, 325, 402, 404, 418, 521, 599, 601, 603, 606, 614, 616, 618, 619, 636, 648, 666, 671, 683, 691, 693, 696, 699
 stih junački 272
 stih nevezani 334
Stimmen der Völker in Liedern 254, 390
Sto izvornih basana 160
Sto narodnih legend 444
 stopa 383
Strani naučenjaci o našim narodnim pesmama 397
Stražilovo 163, 261, 283, 322, 330, 416, 484, 569, 619, 627
 strofa 323, 693
Studi slavi di letteratura ed arte 367
Stupaj, stupaj, devojko 636
 stvaralaštvo
 — narodno 162, 237, 283, 390, 507
 — usmeno 257
Südslavische (Die) Ballade von Asan Agas Gattin und ihre Nachbildung durch Goethe... 229, 277, 407
Südslavische Schutzmittel gegen Vampyre 374
Südslavische Volkslieder 546
Südsteirische Post 332
Sulla raccolta di canzoni serbiche pubblicate da Vuk Stephanović Karadžić... 412
Sušnju vodismo 624
Suza u narodnoj pjesmi 69
Sužanjstvo Dragiše vojvode i Primorca Todora i Đurice vojvode u Livnu u paše Atlagića, izbavio ih Janković Stojan sa serdarima 163
Sužanjstvo Mitrović Stojana i Rosnića Halila 163
Sužanjstvo Obilić-Miloša 163
Sv. Petar i majka mu 142
Svatovi smo za stajanje nismo 636
Sve mu vadi duzel-đeisijsu 226
Sveci blago dijele 15, 256, 328, 410, 411
Sveta Petka i Sveta Nedelja 499
Sveti Petar vino pije, Lado 628
Sveto pismo 686
Svi gradovi projdoh u Srbiji mila 252
Svi s bogom ostajte 628
Sviraj diko, žalostiva glasa 599
Szerb nép dalok és hősgerék 329
Saljive narodne pripovjetke 438, 445
Sesnaest jugoslovenskih narodnih pesmi za moški in mešani zbor 530

Školski vjesnik 159, 263, 605, 617, 645, 651
Šta je dobro? Srpskim narodnim poslovicama istumačio... 519
Šta misle Muhamedanci u Bosni i Hercegovini 161
Štampanje Budimske djevojke 163
Što ću, što ću, rekla diki: hoću 599
Što li se je more zamutilo 498
Što no mi se Travnik zamaglio 666
Što nam ne bi kićenih svatova 630
Što se beli niz široko polje 640
Što se sjaše dole kroz orašje 636
Što se sunce neveselo rađa 636
Šumila je vodica 613
Taj se momak po družini hvali 636
Talijanski prevodioci srpskih narodnih pjesama 413
 tambura 650
Tamburaši ilirski iliti Narodne pjesme ilirske po Slavoniji sabrate 40, 263
 tamburica 660
Tašun, tašun tašuna 613
Tekla voda ime joj je Sava 610
Tekla voda tekućica 610
Teogonija 256
Teret, bože, već veći ne može 599
Teško meni i tebi gavrane 264
Teško zemlji kuda vojska prođe 247
Ti polaziš, mi! devere, polaziš 636
Ti polaziš, mili kume, polaziš 636
Ti polaziš, mlad vojvodo, polaziš 636
Ti polaziš, stari svate, polaziš 636
Tišina nijema vlada svud 548
Tod in Sitte, Brauch und Glauben der Südslaven 212
tradicija narodna 236, 248, 370, 390, 498, 511, 512, 608, 621, 699
Trebnik 242
Tri jabuke i tunje 613
Tri jabuke zelene 613
Tri predice 462
Tri riječi Hercegovca 98
Tri sam dana ružu brala 613
Tri su snjega u Mostaru pala 613
Tri vremena počerala vraga 623
Tri zbirke narodnih pjesama 272
Trije možički v gozdu 462
Trije zlati lasi Deda-Vseveda 463
 trohej 696
 trop, tropi 226
Trouble with the Husband 663
Türken (Die) 570
Türkisch (Das) Element in der Volksmusik 643
Turska vojska 410
 tužaljka narodna 608
 tužbalica 562, 571, 608, 697

- U čijoj je glavi ponikla prva misao
 da se izdadu srpske narodne pe-
 sme 197
 U djevojke ni oca ni majke 610
 U gori je rasla, mile, širolista trava
 638
 U Jovana Biogradanina 613
 U mom kraju švalere prodaju 599
 U Mostaru čudan hadet kažu 610
 U Redže bakala 610
 U Stambolu sastalo se v'jeće 237
 ubjeglice 247
 Udaje čerke morskog kapetana 163
 Udaja sestre Dušanove 15
 Udarac Omer-pašin na Crnu Goru
 1852—1853. u srpskim narodnim
 pesmama 101
 Udri, udri, sitna kiša 633
 Ueber Göthes Klaggesang von der
 edlen Frauen des Asan Aga 254,
 333
 Ueber Legjan-grad (Ledjan-Stadt)
 der serbischer Volkspoesie 312
 Ugro-ruski narodni spivanki 680
 Ukraj puta rodila jabuka 613
 Ulomak narodne pjesme o Marku
 Kraljeviću i Đerzelez Aliji 265
 umotvorine narodne 143, 155, 157, 161,
 164, 169, 171, 179, 181, 185, 186, 191,
 193, 195, 196, 199, 200, 206, 212, 231,
 232, 237, 263, 272, 290, 299, 353, 354,
 355, 386, 387, 388, 461, 468, 481, 487,
 503, 522, 602, 618, 679, 697, 698
 Uputnik za sakupljanje folkloristič-
 nog gradiva o moru 186
 Uroš i Mrnjavčevići 15, 231, 257, 341,
 365, 378, 400
 uskoci hrvatski 119
 Uso Arapin i tri pobratima 261
 Uso Arapin i tri pobratima. Narod-
 na pjesma iz Like 261
 uspavanka 617
 usud 309
 Uvod u srpsku filozofiju heroizma
 250
 Uz kolijevku 601
 Uz prelo i selo, narodne pripovetke
 za staro i mlado 446
 uzrečice narodne 190

 Vampyre in südslav. Volksglauben
 212
 varalice 623
 — Vrčevićeve 226
 varijanta, varijante 22, 135, 137, 207,
 208, 218, 225, 232, 235, 253, 259, 314,
 416, 469, 489, 490, 511, 512, 590, 594,
 612, 614, 616, 619, 689, 697
 Varšavski univerzitetski izveštaj 419
 Vasárnapi Ujság 387
 Vazdan vedro a u veče tama 599
 Večera uoči boja 410

 Veli ptica: ciju, ciju 610
 Velika srbska narodna Lira 572
 Veliki epi svetske književnosti 329,
 401
 Velikoruskija narodnyja pjesni 682
 Venac junaka 242
 Venček triglasnih pesmi za šolo in
 dom 573
 verzija 244, 390, 457, 509, 513
 Verwünschung (Die) 527
 Vesele noći 513
 Vezirova kći 512
 Viaggio in Dalmazia 263, 390, 407
 Viče Stoja iz Osoja 610
 Vidovdanski misterij 310
 Vienac 199, 281, 569, 570, 614
 Vienac gorskog i pitomoga cvietja.
 Hrvatsko-srbska pjesmarica 123,
 124, 156
 Vienčić narodnih pjesama 263
 Vila 40, 265
 Vila, vile 227, 259, 307, 309, 313,
 401, 418, 498, 507, 633, 697
 Vila slovinka 263
 Vila slovinska 237
 Vile u našoj narodnoj poeziji i uti-
 caj priča o njima na uzgoj škol-
 ske omladine 227
 Viljelmov duh 420
 Vineyard (A) Song 663
 Visok pendžer, a ja cura mala 604
 Visoki Stevan u narodnim pesmama
 95, 106
 Višnjić Jovan i Voin trgovac 261
 Vjenčanje iznenada 621
 Vjerenica Strume 409
 vjerovanje narodno 212, 226, 227, 309,
 498, 500, 666
 vještica 227
 Vjetar ružu niz polje nosaše 613
 Vojaške narodne pesmi za šolo in
 dom 593
 Vojvode Jakšići u narodnim pesma-
 ma 95, 107
 Volem milo stati pa gledati 599
 Volk in sedem mladih kozic 462
 Volkslieder der Serben 213, 395, 670
 Volkslieder der Slawen... 667
 Volksmärchen 501
 Volšebnoje zerkalce 511
 Vrani se konji listahu 636
 Vrtić 263
 Vruč s leđa 488
 Vuk Stefanović Karadžić e la poesia
 popolare Serba 335, 367
 vukodlaci 227, 498, 509
 Vukov prevod Novog zavjeta 213
 Vukova autobiografija 213
 Vukova djela 66, 83, 108, 109, 146, 167,
 168, 172, 178, 186, 189, 210, 268, 350,
 483
 Vukova prepiska 154, 268
 Vukova zaostavština 238

Welt (die) Südslaven im Spiegel
Goethes 380
Wila. Serbische Volkslieder und Hel-
denmärchen 338
Wiener Abendpost 373
Wiener allg. Lit. Zeitung 391
Wilhelm Gerhard's Gesänge der Ser-
ben 368
Wista 375

Z legend o putovani Ježišove po zemi
689

Za Đurđem je kosu odrezala 618
Za goricom selo pomaleno 613
Za kaj ima osel križ na hrbtu? 453
Za kaj je Bog psa ustvaril 453
Za kaj? Za to! Zbirka pravljic, pri-
povedk in legend ... 453
Za ran' kume, za ran' stari svate 636
Za srpske narodne umotvorine. Reč
»Matici srpskoj«, sveštenicima ...
190

Za taj teret do sad znala nisam 599
Zabavnik 157

Zadaća melografa i vrijednost pučkih
popievki 643

Zadarski narodni koledar 40
zagonetke 168, 190, 200, 498, 524, 621
Zakukala sinja kukavica 315
zapisivači 195, 200, 686
zapjevka 608

Zarekoh se, zarekoh se 610
Zaspi, Janjo, san te prevario 601
Zastava 369

Zasvirala frula od Majura 628
Zašto ljudi imadu udubljene tabane
502

zbirka

— Augustinovića Jure 263
— Bajićeva 440
— Basaričekova 421
— Bjelokosićeva 226
— Boškovićeva 525, 589
— braće Miladinovaca 256, 633, 697
— Daničića Đure 521
— Davidovićeva 564
— Gabrščekova 458
— Gavrilovićeva 425
— Gerhardova 368
— Grimova 462
— Herderova 263, 390, 407
— Hermanova 25, 58, 226, 265, 272,
299, 606
— Holečekova 50
— Jukić-Martićeva 281
— Kapetanovića Mehmedbega 521
— Kelemine Jakoba 468, 469
— Kenda Josipa 458
— Klarićeva 226
— Kocbekova 522
— Kocijančičeva 579
— Krausova 98, 503, 506

— Kuhačeva 546, 587, 614, 642, 643
— Kukićeva 174, 443
— Kurtova 607, 615
— Kušarova 470
— Lesarova 451
— Luitpolda Jozefa 391
— Manojlovićeva 352, 670
— Margalićeva 388
— Maroltova 585, 671
— Mažuranića Stjepana 21
— Mederndorferova 456
— Milanovićeva 616
— Milutinovićeva 345
— Mirkovićeva 536
— Muškatirovića Jovana 521
— Nikolićeva 272, 441, 561, 562, 571
— Obradovićeva 283
— Osvetnikova 272
— Petranovićeva 40, 142, 183, 265,
418, 697
— Plohlava 504
— Popovića Marka i Radojevića
Veljka 518
— Popovićeva 590, 600
— Sekačeva 329, 351, 384
— Skarpina 486
— Stojanovićeva 521
— Strohalova 458, 478
— Šajnogova 545, 620
— Strausova 697
— Strekeljeva 74, 135, 138, 294, 469,
582, 594, 595
— Valjavčeva 417, 420, 504, 506
— Veselinovićeva 537
— Vodnikova 131, 245
— Vrčevićeva 226, 504
— Vukova 40, 183, 208, 223, 254, 263,
293, 325, 329, 338, 345, 378, 391, 504,
505, 521, 522, 606, 607, 633, 697
— Vukovićeva 524
— Žirovnikova 576
zbirka rukopisna 218, 504, 506
— Alačevića Ante 273, 274
— Miletića Avrama 271
— Vukićevića Petra 599
Zbirka narodnih pesama, za školsku
mladež obojega pola 111, 112, 113
Zbirka odabranih narodnih umotvo-
rina, pesama, priča, zagonetaka i
zdravica, igara, pitalica, brojeni-
ca i basana narodnih s nekoliko
Dositijevih 114
Zbirka slovenskih narodnih pesmi
574
zbornik
— Filipoviće 265
— Pavlinovićev 218
— Vukov 18, 90, 91, 99
Zbornik južno-slovenskih popjeva-
ka 614, 642, 643, 652
Zbornik za narodni život i običaje
Južnih Slovena 119, 293, 323, 451,
455, 508, 532, 584

Zbornik znanstvenih in poučnih spisov 289
 zdravice 193, 471, 595
 Zeit 269
 Zeitschrift des Vereins für Volkskunde 212, 269
 Zeleni se trava 613
 Zidanje Dečana 219
 Zidanje Ravanice 219, 302, 337, 400
 Zidanje Skadra 15, 227, 231, 242, 273, 328, 395, 400, 402, 409, 410, 411
 Zlate jagode. Zbirka basnij... 452
 Zlatija Starca Čeivana 305
 Zlatonjić Pavao 163
 Zlatorog 463
 Zlatoruni ovan 446, 487
 zmaj, zmajevi 227, 418, 498, 697
 Zmaj-Ognjeni Vuk i vila Nagorkinja 163
 Zmija mladoženja 400
 Znaš li, diko, šta si govorio 599
 Zora jako od istoka plavi 237
 Zora rudi 590
 Zorić Gayran i Memed Arapin 163
 Zrasla mi je kita ruzmarina 548
 Zvesti Ivan 462
 Zvezdana 513
 Zur Asanaginica 668
 zurla 660

 Žablji kralj ali železni Henrik 462
 Žali majka, nigda ne prestaje 603
 Žalosna pjesanca plemenite Asanaginice 390, 407
 Žena kao knez 511
 Ženidba Brevulje-Šimuna od Varada 163
 Ženidba dijeta Tadije 264
 Ženidba Dušanova 15, 119, 317, 401
 Ženidba i pogibija Kunc-Hasanage 163
 Ženidba Jakšić-Stjepana od Karlovca 163

Ženidba Janković Stojana iz Liječna sa Zlatkom, kćerkom paše Atagića i Smiljanić Ilije sa drugom kćerkom Hajkom 163
 Ženidba Jovan-kapetana i pogibija Cekman Hasanage 163
 Ženidba kneza Lazara 15, 247, 358, 401
 Ženidba kralja Vukašina 15, 377, 378
 Ženidba Maksima Crnojevića 275, 328, 355, 401, 410, 412
 Ženidba Milić barjaktara 328
 Ženidba Miloja bajraktara 410
 Ženidba Miloša Obilića 52
 Ženidba Pivić-Mijajla 163
 Ženidba Rosnića Ivana 163
 Ženidba Senjanin Tadije 279, 283
 Ženidba Senjanin-Tadije, sinovca od Senja Ivana 163
 Ženidba Sibirjanin-Janka iz zemlje Latinske 163
 Ženidba Smiljanić-Ilije iz Kaniže sa Zlatkom, kćerkom bega Džinovića 163
 Ženidba Smiljanić-Ilije iz Mostara kad su ga poturčili 163
 Ženidba Stojana Jankovića 400
 Ženidba u Levčana 636
 Ženidba običaji u Kobašu 630
 Ženitbeni običaji i svatovske pjesme u Hrvata 588
 Ženitne ali svatbine navade in napitnice z Godčevskim katekizmom... 632
 Ženske glave srpskih narodnih pjesama 305
 Život i običaji Hrvata katoličke vjere u Bosni i Hercegovini 547
 Život i običaji muslimana u Bosni i Hercegovini 547, 625, 635
 Život i običaji naroda srpskog 566
 Život i rad Vuka Stef. Karadžića 153
 život narodni 228, 627
 Zuta žaba u potoku 610

Štampa: »Univerzal« — OOUR »Grafičar« Tuzla. Za štampariju:
inž. Vaso Marković.